

***“No hi ha causa que mereixi més alta prioritat
que la protecció i el desenvolupament de l’infant,
de qui depenen la supervivència, l’estabilitat i el progrés
de totes les nacions i, de fet, de la civilització humana”.***

Pla d’acció de la Cimera Mundial a favor de la infància, 30 de setembre de 1990.

Ús del llenguatge en el document:

En la redacció d'este document s'ha considerat l'equitat de gènere i la no discriminació de les persones sota cap condició. En virtut de l'anterior, el contingut s'ha creat utilitzant un llenguatge que no reproduïx esquemes sexistes, aplicant paraules neutres. Només en casos en què no existeixen tals expressions s'ha utilitzat la forma masculina com a genèrica.

També s'ha evitat l'ús de menor i menor d'edat per a referir-nos a les persones de fins a 18 anys.

Per altra part, i d'acord amb la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, s'entén per infant la persona menor de 12 anys i per adolescent la persona amb una edat compresa entre els 12 anys i la majoria d'edat establerta. Tot i això, en esta diagnosi s'utilitza adolescent com la persona amb una edat compresa entre els 12 i els 16 anys, donat que la Llei 33/2010, de l'1 d'octubre, de polítiques de joventut defineix com a joves o persones joves, amb caràcter general, el conjunt de persones d'entre 16 i 29 anys.

ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ.....	6
2.	CONSIDERACIONS METODOLÒGIQUES.....	7
2.1.	PROCÉS DE DESENVOLUPAMENT DE LA DIAGNOSI.....	7
2.2.	CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES DE LES MOSTRES.....	11
3.	DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA.....	14
3.1.	DADES DEMOGRÀFIQUES.....	14
3.2.	PARTICIPACIÓ I DRETS DELS INFANTS.....	21
3.2.1.	Els drets dels infants.....	21
3.2.2.	La participació infantil.....	22
3.3.	INFANTS I FAMILIA.....	30
3.3.1.	Composició i dinàmiques familiars.....	30
3.3.2.	Benestar familiar i vinculació afectiva.....	34
3.3.3.	Educació i valors.....	36
3.3.4.	Activitats i lleure en família.....	39
3.3.5.	Conciliació i corresponsabilitat.....	40
3.3.6.	Relacions intergeneracionals.....	45
3.3.7.	Atenció i suport a les famílies.....	45
3.4.	EDUCACIÓ.....	47
3.4.1.	Vinculació família i centre educatiu.....	48
3.4.2.	Implicació dels progenitors en l'educació.....	51
3.4.3.	Relació infant amb el centre educatiu i escolaritat.....	53
3.4.4.	Convivència i relacions en els centres educatius.....	55
3.4.5.	No escolarització, absentisme i abandonament escolar.....	57
3.4.6.	Segregació escolar.....	58
3.4.7.	AMPA-AFA.....	59
3.5.	SALUT.....	61
3.5.1.	Prevenició i promoció de la salut.....	61
3.5.2.	Hàbits i comportaments dels infants i les famílies en relació a la salut.....	63
3.5.3.	Problemàtiques de salut més freqüents en infants i adolescents.....	76
3.6.	IGUALTAT I DIVERSITAT.....	79
3.6.1.	Diversitat afectiva sexual i de gènere.....	80
3.6.2.	Infància immigrada.....	81
3.6.3.	Infants i adolescents amb diversitat funcional.....	83
3.6.4.	Rols de gènere.....	84

3.7.	POBRESA INFANTIL.....	86
3.7.1.	Àmbits i dimensions de la pobresa i vulnerabilitat econòmica	87
3.7.2.	Actuacions i recursos per fer front a la pobresa infantil.....	92
3.8.	INFÀNCIA EN RISC SOCIAL I VIOLÈNCIA ENTRE IGUALS	96
3.8.1.	Infància maltractada i en situació de risc social.....	96
3.8.2.	Violència entre iguals	99
3.9.	RECURSOS CULTURALS, ESPORTIUS, DE LLEURE I TEMPS OCI.....	103
3.9.1.	Àmbit cultural.....	103
3.9.2.	Àmbit esportiu	104
3.9.3.	Activitats i recursos per al temps de lleure	105
3.9.4.	Ús del temps de lleure	107
3.9.5.	Divulgació i difusió de les activitats i recursos	110
3.10.	TECNOLOGIES PER A LA RELACIÓ, INFORMACIÓ I COMUNICACIÓ.....	112
3.10.1.	Ús i abús de les TRIC i acompanyament digital familiar	112
3.11.	CONDICIONS URBANÍSTIQUES, MEDIAMBIENTALS I DE MOBILITAT QUE AFECTIN INFANTS I ADOLESCENTS.....	115
4.	VALORACIÓ.....	119
4.1.	DEMOGRAFIA.....	119
4.2.	PARTICIPACIÓ I DRETS DELS INFANTS	119
4.3.	INFANTS I FAMÍLIA.....	120
4.4.	EDUCACIÓ.....	121
4.5.	SALUT	122
4.6.	IGUALTAT I DIVERSITAT.....	123
4.7.	POBRESA INFANTIL.....	125
4.8.	INFÀNCIA EN RISC SOCIAL I VIOLÈNCIA ENTRE IGUALS	127
4.9.	RECURSOS CULTURALS, ESPORTIUS, D'OCI I TEMPS DE LLEURE	128
4.10.	TECNOLOGIES PER A LA RELACIÓ, INFORMACIÓ I COMUNICACIÓ.....	129
4.11.	CONDICIONS URBANÍSTIQUES, MEDIAMBIENTALS I DE MOBILITAT QUE AFECTEN A INFANTS I ADOLESCENTS	130
5.	CONCLUSIONS.....	131
6.	AGRAÏMENTS.....	138
7.	SIGLES	139
8.	FONTS DOCUMENTALS CONSULTADES.....	140

1. INTRODUCCIÓ

Conèixer la realitat dels infants i adolescents del municipi resulta imprescindible a l'hora dissenyar polítiques públiques que siguin efectives per a aquest col·lectiu.

Partir d'una bona diagnosi d'allò que es vol transformar és un requisit indispensable per formular qualsevol pla que s'orienti a la millora i transformació de la realitat, per això el document que teniu a les mans ofereix una radiografia actualitzada de la situació de la infància i l'adolescència a la Ràpita.

Esta diagnosi s'ha concebut i desenvolupat com un procés participatiu, una participació que ha contribuït a la implicació de la ciutadania i, sobretot, ha promogut vincles i generat xarxes de relació entre els actors implicats amb la infància i l'adolescència de la Ràpita.

Més de 990 persones, entre tècnics i tècniques de les diferents àrees de l'Ajuntament, persones amb expertesa en l'àmbit de l'educació, salut i serveis socials, entitats i associacions que treballen amb i per a la infància, gent gran, progenitors i els mateixos infants i adolescents han col·laborat i contribuït en l'elaboració d'este estudi que aspira a contenir una visió àmplia, fonamentada i representativa de les febleses, forteses i necessitats identificades en relació a la infància, adolescència i les famílies del municipi.

L'estudi s'ha dut a terme al llarg de gairebé un any donada la situació de pandèmia en què ens hem trobat i que, en ocasions, ens ha marcat i retardat la planificació prevista però també, i sobretot, perquè durant este any s'ha creat el Consell d'Infants de la Ràpita, òrgan de participació infantil que ens ha permès recollir de manera més exhaustiva encara les percepcions, opinions, aportacions i propostes dels infants, condició imprescindible en una diagnosi com esta.

El document està estructurat en 4 apartats:

- El 1ª explica la metodologia emprada i les característiques de les mostres de la població que ha participat.
- El 2ª descriu la situació de la infància i l'adolescència al municipi en els àmbits de participació i drets dels infants, família, educació, salut, igualtat i diversitat, pobresa i vulnerabilitat econòmica, infància en risc social, recursos esportius, culturals i de lleure, tecnologies de la relació, informació i comunicació i sobre les condicions urbanístiques, de mobilitat i medi ambientals que afecten als infants i adolescents.
- El 3^a fa la valoració d'esta situació a partir del DAFO corresponent de cada àmbit.
- En el 4^a s'extreuen les conclusions que recullen les idees, enfocament i accions clau que hauran de guiar l'elaboració del proper Pla d'Infància i Adolescència al municipi.

Esta diagnosi, a més, ens ha de servir de base per estudis posteriors, ja sigui per aprofundir en alguns dels àmbits que s'han tractat, o per poder realitzar anàlisis comparatives de l'evolució de la realitat de la infància i l'adolescència al municipi al llarg dels anys.

Ha de servir també per complementar i completar altres diagnosis municipals com la de joventut, igualtat o mobilitat, de la mateixa manera que les diagnosis d'estos plans han servit per a complementar i completar la d'infància, aconseguint d'esta manera tenir una visió més transversal i holística de la realitat del nostre municipi.

Cal senyalar que este treball no hagués estat possible sense la implicació de totes les persones, serveis, associacions i entitats que han participat en el procés i que a més s'han mostrat disposades a implicar-se també en les properes accions per fer de la Ràpita una població jugable, educadora i amiga del infància.

A totes les que han col·laborat, este document també els hi pertany.

2. CONSIDERACIONS METODOLÒGIQUES

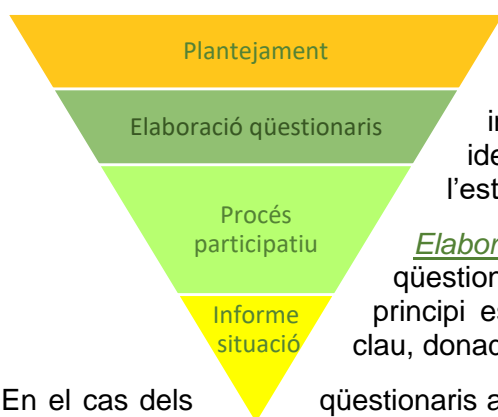
Esta diagnosi és fruit de l'estudi sobre la població infantil i adolescent de la Ràpita portada a terme amb mitjans i personal tècnic municipal i d'acord amb les recomanacions del programa de les Ciutats Amigues de la Infància de la UNICEF, però sobretot és el resultat del treball multidisciplinari i de col·laboració de la gran majoria d'agents, entitats i associacions que treballen amb i per a la infància i l'adolescència del nostre municipi i, evidentment, dels mateixos infants.

Per a la seua elaboració s'ha combinat metodologia quantitativa i qualitativa, recorrent a fons primàries i secundàries amb l'objectiu d'obtenir una mirada el més diversa i exhaustiva possible.

En el procés de desenvolupament de la diagnosi cal destacar que la situació provocada per la COVID ha fet que en ocasions haguéssim de modificar la metodologia o els temps plantejats, havent-los d'ajornar o canviar.

2.1. PROCÉS DE DESENVOLUPAMENT DE LA DIAGNOSI

Plantejament: Inicialment es va realitzar una recerca i anàlisi documental tant de plans i memòries municipals, com d'estudis i investigacions relacionades amb infància, es van identificar els àmbits d'intervenció, els agents clau i l'estratègia metodològica a seguir.

Elaboració de qüestionaris, es van elaborar diferents qüestionaris en funció de a qui anaven adreçats. Tot i que en principi estava previst fer entrevistes a determinats agents clau, donada la situació de pandèmia finalment no es van fer.

En el cas dels qüestionaris adreçats a infants i adolescents els continguts¹ feien referència a la participació infantil, la família, l'escolarització, el temps de lleure, la salut, les tecnologies per a la relació, informació i comunicació i al municipi, es deixava també un espai per fer propostes de millora. Per a l'alumnat d'ESO s'afegien, a més, preguntes sobre consum de tòxics, relacions sexuals i dietes en l'alimentació.

Als qüestionaris per als progenitors² hi havia preguntes referents a la família, hàbits saludables, joc i temps de lleure, xarxes socials i tecnologies de la relació, informació i comunicació (TRIC), educació, valors i sobre el municipi.

1 Algunes de les preguntes del qüestionari es basen en el "Qüestionari de benestar subjectiu" elaborat per l'ajuntament de Barcelona, en el document "Diagnòstic: infància, adolescència i famílies al Raval" elaborat per la Fundació tot Raval al 2007.
2 Moltes de les preguntes s'extreuen de les enquestes d'autoconeixement de la web famílies del departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya [Famílies. Departament d'Educació \(gencat.cat\)](http://Famílies.Departament d'Educació (gencat.cat))

Pel que fa als adreçats a la llar d'infants, als centres que atenen a xiquets i xiquetes de 0 a 3 anys, als tutors i tutores de 2n cicle d'educació infantil fins a 4t ESO i també a la direcció de centres educatius, es preguntava per la participació dels infants i adolescents tant a l'aula com al centre, per programes d'hàbits saludables, detecció de problemàtiques, per la relació família-centre educatiu, l'absentisme escolar, l'atenció a la diversitat i per valors.

Referent als qüestionaris enviats als serveis que treballen en l'àmbit de la salut les preguntes s'adreçaven sobretot a programes i/o activitats de promoció d'hàbits saludables i de prevenció de conductes de risc, es va preguntar també per la participació dels nois i noies en el seu procés assistencial, per problemàtiques i/o trastorns més atesos i per la relació/implicació familiar amb el servei o professional que els atén.

Els que es van adreçar als equips de serveis socials seguien la mateixa estructura i contingut però amb el focus en l'àmbit social.

A les entitats del tercer sector, les de lleure i les AMPA-AFA se'ls hi preguntava per programes o projectes en relació a l'atenció i/o promoció de la infància i les seues famílies i també per la possibilitat que tenien estes famílies i infants de participar en el seu disseny.

Els qüestionaris adreçats als tècnics i tècniques municipals tenien l'objectiu de conèixer les actuacions que es portaven a terme des de cada regidoria adreçades a infants i adolescents, edats a les que solien anar adreçades i perfil de les famílies i infants que hi solien participar.

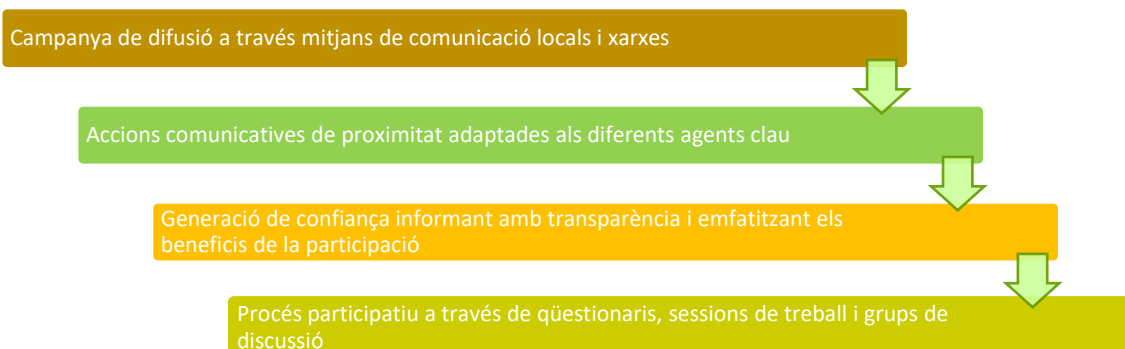
En tots els qüestionaris es preguntava, a més, sobre detecció de necessitats en relació a infància i família, per si estarien interessats en participar en accions comunitàries adreçades a infància i també es deixava un espai obert per a les possibles propostes de millora o qüestions que volguessin tractar.

Procés participatiu

La participació proporciona informació d'un alt valor afegit a través de l'expressió de necessitats, demandes i problemàtiques ciutadanes i també obre espais i oportunitats a les persones per a la construcció i transformació col·lectiva.

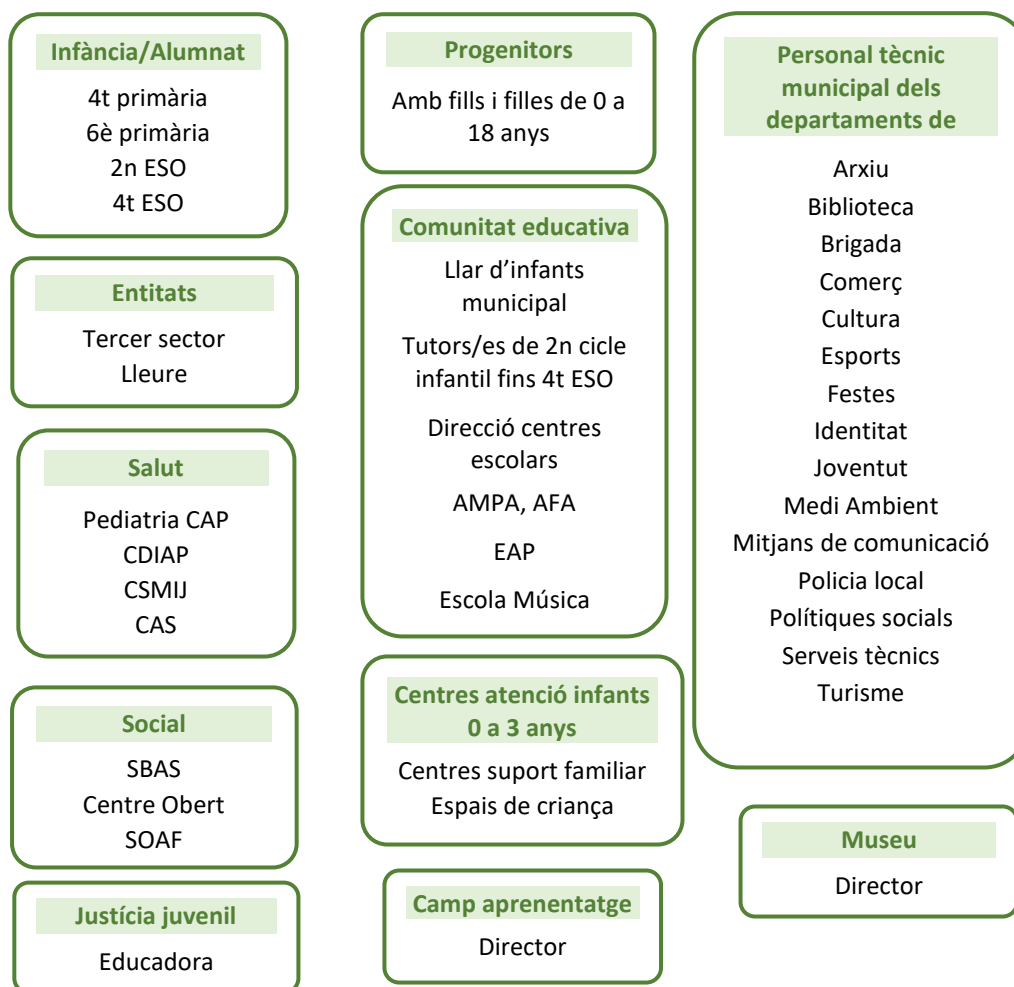
Amb l'objectiu d'aconseguir la màxima participació, previ a l'enviament de qüestionaris, les sessions de treball i als grups de discussió, va haver un procés de divulgació i conscienciació dels agents clau sobre la importància d'implicar-se en l'estudi.

El procés comunicatiu per a afavorir la participació ciutadana va ser:

Uns dels agents clau a l'hora de fer la difusió i promoure la implicació tant dels nois i noies com dels progenitors, han estat els centres educatius de la població.

- Agents a qui es van enviar els qüestionaris:

Taula 1. Qüestionaris enviats i complimentats

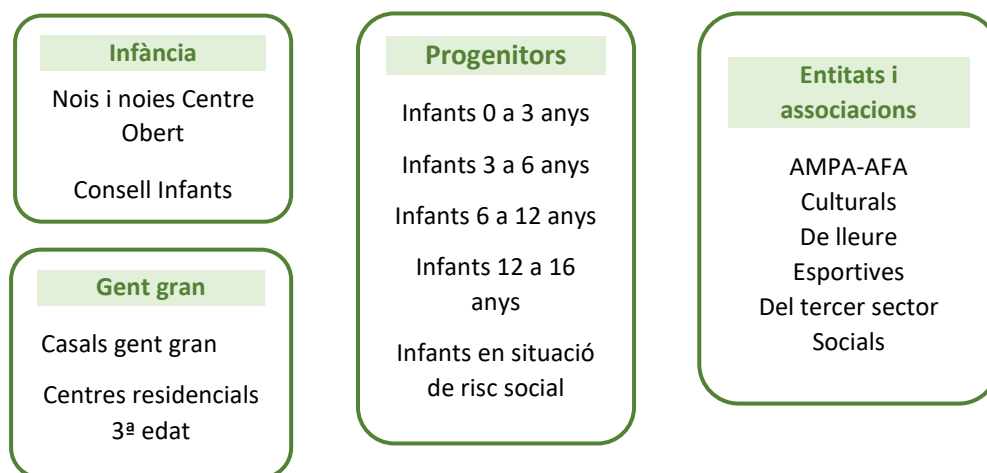
	Qüestionaris enviats	Qüestionaris complimentats
Infants i adolescents	582	506
Progenitors	Online	240
Centres atenció 0 a 3	4	2
Tutors/es 2n infantil fins 4t ESO	78	54
Directors centres escolars	5	5
AMPA/AFA	5	3
Altres centres educatius	2	2
EAP	1	0
Tècnics/ques municipals	18	18
Entitats lleure	3	2
Entitats tercer sector	3	2
Servei justícia juvenil	1	1
Serveis salut	4	4
Serveis socials	7	7
Museu	1	1
TOTAL		847

Referent als qüestionaris contestats per part de l'alumnat cal apuntar que en la majoria de cursos es van passar en horari lectiu amb un professor o professora que mirava d'aclarir els dubtes que poguessin tenir. En el cas de 4t d'ESO els nois i noies de l'Institut que van contestar ho van fer fora de l'horari escolar.

Pel que fa als progenitors, els qüestionaris es van difondre a través de les xarxes socials de l'Ajuntament i també a través dels centres educatius mitjançant les seues plataformes. El qüestionari va estar obert a respostes durant un mes.

Tant als tècnics municipals com als altres serveis i professionals que treballen o atenen a infants es va fer una acció comunicativa de proximitat explicant els objectius que preteníem aconseguir i se'ls hi va enviar un correu amb les preguntes que ens interessaven.

- Agents a qui es va convocar a través de grups de discussió i sessions de treball

Els grups de discussió de progenitors es van convocar via xarxes socials, centres educatius i des del Centre Obert Municipal. En este cas es va realitzar el d'infants de 0 a 3 anys en el qual van participar 4 mares i un pare i el d'infants en situació de risc social, on van participar 12 mares. La resta de grups no es van portar a terme al no haver un nombre suficient de progenitors, en el grup de 3 a 6 anys només va assistir una mare i en el de 12 a 16 un pare.

En el cas de la gent gran d'una banda es van aprofitar els tallers de memòria que es porten a terme des de la nostra Regidoria on hi assisteixen homes i dones que pertanyen als dos casals de la població i de l'altra també vam comptar amb la participació de persones que estan residint als dos centres residencials del municipi.

Donada la situació provocada per la COVID, en el cas de les persones dels centres residencials, se'ls hi van enviar per correu electrònic les qüestions sobre les que volíem debatre i el grup de discussió es va fer dins del centre, remetent-nos les seues aportacions.

Pel que fa a les entitats i associacions es va enviar correu a totes les de la població que consten constituïdes i també es va difondre via xarxes. El dia que es va realitzar la trobada per al grup de discussió van assistir les representats de l'AMPA-AFA de l'escola Carles III, Horta Vella i Sagrada Família, del col·lectiu feminista "Muixes", de Creu Roja, Càritas i Mans Unides, de la parròquia, de l'Associació pel Lleure Adaptat, de l'Agrupació Musical Rapitenca, de la Unió Esportiva Rapitenca, del grup de batucada "Batuxaic" i de la comissió de festes.

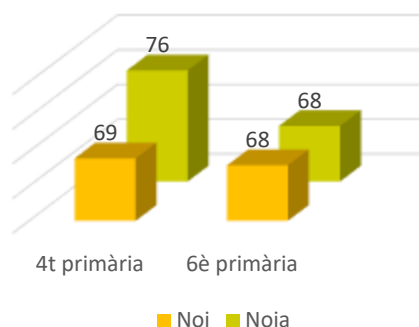
2.2. CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES DE LES MOSTRES

Alumnat de primària que va contestar els qüestionaris

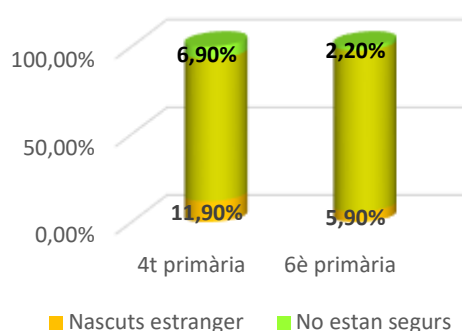
Un total de 145 alumnes de 4t de primària i 138 de 6è van contestar els qüestionaris enviats. L'edat de l'alumnat es trobava majoritàriament entre els 9 i els 10 anys a 4t, i entre els 11 i 12 anys els que cursaven 6è.

Les dades desagregades per gènere i origen es presenten en els següents gràfics:

Gràfic 1. Desagregació per gènere

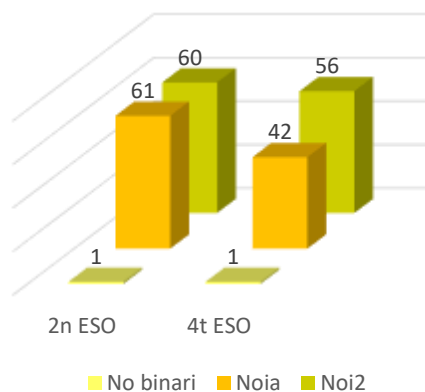
Gràfic 2. Desagregat per origen

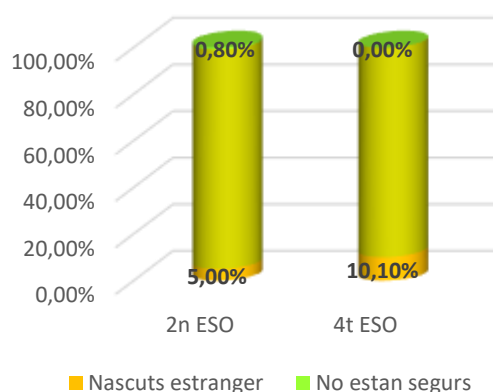
Alumnat de secundària que va contestar els qüestionaris

A 2n d'ESO van contestar un total 112 alumnes, la majoria dels quals tenien entre 13 i 14 anys, mentre que a 4t d'ESO van ser 99 els que van participar i la majoria es trobaven entre els 15 i 16 anys.

Gràfic 3. Desagregació per gènere

Gràfic 4. Desagregat per origen

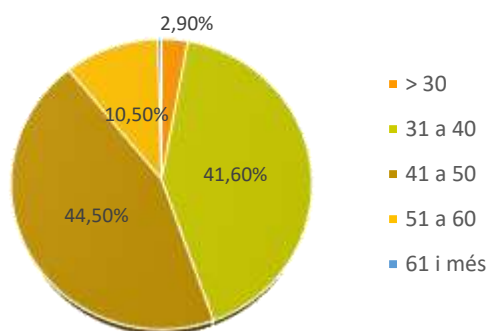
Progenitors que van contestar els qüestionaris

De les 240 persones que van contestar, un 85,50% eren mares, el 13,80% pares i un tutor legal.

De les mares que van participar en la diagnosi un 15,12% eren de nacionalitat estrangera, pel que fa als pares el percentatge és del 12,12%.

En l'àmbit laboral el 79,58% de mares treballen i els pares ho fan en un 87,88%. La persona tutora legal també està activa laboralment.

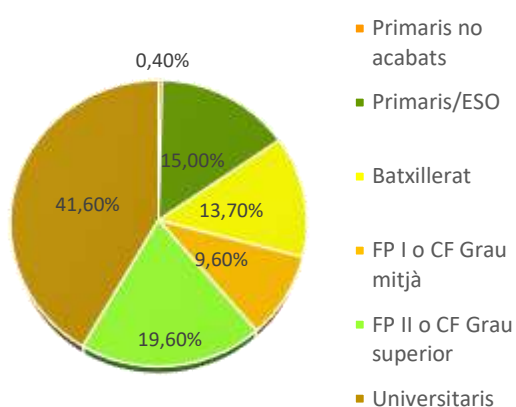
Gràfic 5. Edat dels progenitors

La majoria dels progenitors que han participat en la diagnosi, més del 85%, tenen edats compreses entre els 31 i els 50 anys.

Un 10,5% es troba entre els 51 a 60 anys i menys del 3% són menors de 30 anys.

Gràfic 6. Nivell d'estudis dels progenitors

Si comparem el nivell de formació dels progenitors que han contestat els qüestionaris amb les dades sobre el nivell d'educació de la població general a la Ràpita, trobem una sobrerrepresentació de progenitors amb estudis universitaris.

A la mostra hi ha més d'un 41% amb estudis superiors, en canvi a la població general, segons dades de l'IDESCAT del 2019, no arriba al 25 % les persones amb titulacions universitàries.

El mateix passa en relació als estudis primaris/ESO o inferiors, en el cas de la mostra només hi ha un 15,4% i en canvi si atenem a les dades de l'IDESCAT a la població hi ha un 52,80% de persones que tenen estudis de primària o inferiors o que ha acabat la 1ª etapa de secundària.

Grups de discussió d'infància en risc

Es van realitzar dos grups de discussió amb infants i adolescents en situació de risc social que assistien al Centre Obert Municipal, amb edats compreses dels 6 fins al 16 anys. En total van participar 15 nois i 5 noies.

Grups de discussió de gent gran

Pel que fa a les característiques de la mostra de gent gran, van ser un total de 40 persones, 4 homes i 36 dones. Es tracta d'un col·lectiu que compren edats entre els 60 i els 85 anys aproximadament, amb unes capacitats cognitives i físiques que els hi permet portar una vida totalment autònoma i activa socialment.

També hi van participar les persones grans dels dos centres residencials de la població, unes 30. Igual que en els grups de discussió descrits abans, estes persones tenien bones capacitats cognitives però en este cas la majoria eren dependents a nivell físic.

Grups de discussió de les entitats

Este grup va estar format per 16 persones, 13 dones i 3 homes. El grup va ser molt heterogeni pel que feia a edats (des dels 20 fins als 71 anys), formació i situacions laborals.

Per finalitzar cal apuntar alguns aspectes en relació al tractament de la informació:

- Algunes de les preguntes dels qüestionaris donaven l'opció de marcar més d'una resposta, per a l'anàlisi d'aquestes s'han considerat els percentatges sobre el total d'enquestats. En estos casos la suma dels percentatges de les diferents categories suma sempre més de 100, ja que l'enquestat pot marcar més d'una resposta.
- Referent als gràfics, se solen comentar els casos on s'han apreciat diferències significatives (10 o més punts percentuals) i amb un nombre d'enquestats superior a 10.

3. DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

3.1. DADES DEMOGRÀFIQUES

Amb 14.931 habitants al 2021, la Ràpita és el segon municipi més poblat de la comarca del Montsià. Territorialment ocupa una superfície de 53,72 km², sent el municipi amb una densitat de població més elevada de la comarca i concentrant el 21,83% del total dels seus habitants.

Taula 2. Comparativa de la densitat de població al 2021³ amb altres nivells territorials

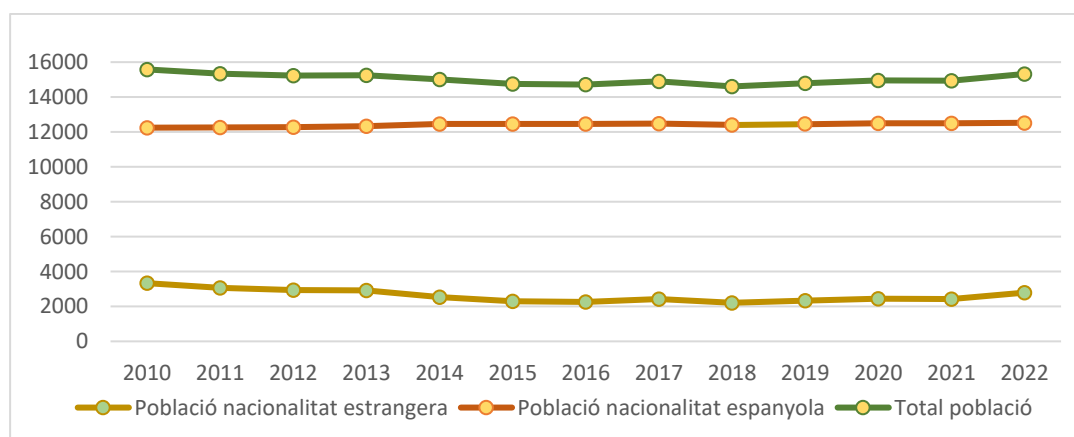
	<i>Població</i>	<i>Superfície</i>	<i>Densitat</i>
<i>La Ràpita</i>	14.931	53,72	277,90
<i>Montsià</i>	68.397	735,42	93,00
<i>Tarragona província</i>	826.930	6.308,20	130,40
<i>Catalunya</i>	7.763.362	32.108,00	241,80

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT

La densitat de població estableix el número mitjà d'habitants que viu sobre una unitat de superfície. En funció d'esta mesura es poden donar unes problemàtiques o altres. En els territoris amb densitats de població més altes s'aguditzen els problemes relacionats amb el transport, l'habitatge, l'accés als serveis, la seguretat ciutadana, la convivència, etc.

L'evolució demogràfica de la població de la Ràpita des del 2010⁴ fins al 2016 va ser lleugerament descendent, a partir de llavors i fins al 2021 ha anat oscil·lant amb un interval aproximat d'uns dos-cents habitants. Segons dades del padró municipal des de l'inici del 2021 fins a 1 de gener de 2022 la població ha passat de 14.931 habitants a 15.354.

Gràfic 7. Evolució de la població de la Ràpita des del 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT i padró municipal

Per explicar l'evolució demogràfica analitzem el creixement natural de la població i el saldo migratori. Des del 2010 fins el 2021 el creixement natural de la Ràpita és negatiu, és a dir, durant estos anys han hagut més defuncions que naixements. El fenomen demogràfic que explica el creixement poblacional que ha tingut el municipi des del 2017 és el saldo migratori positiu⁵ que ha hagut durant estos anys.

3 El fet de presentar les dades fins un any o un altre està en funció de la disponibilitat, les que corresponen al municipi es poden treure actualitzades via padró i les que corresponen a altres àmbits territorials depenen de l'actualització de dades de l'IDESCAT

4 S'agafa com a punt de partida l'any 2010 per ser l'any en què va haver més persones empadronades al municipi.

5 Segons dades IDESCAT

La següent taula mostra l'evolució de la població des del 2010 desagregant per franges d'edat i sexe.

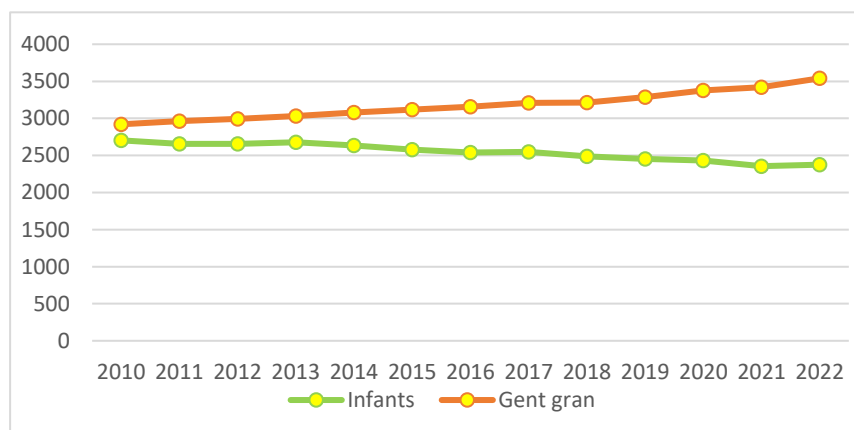
Taula 3. Evolució de l'estructura de la població per franges d'edat i sexe des del 2010

	0 - 17 anys		18 - 64 anys		65 o més	
	dones	homes	dones	homes	dones	homes
2010	1.369	1.335	4.848	5.111	1.634	1.286
2011	1.335	1.322	4.743	4.973	1.665	1.300
2012	1.329	1.327	4.687	4.897	1.668	1.324
2013	1.334	1.345	4.643	4.960	1.682	1.348
2014	1.316	1.318	4.580	4.703	1.715	1.371
2015	1.284	1.295	4.502	4.560	1.715	1.404
2016	1.265	1.273	4.497	4.526	1.736	1.421
2017	1.274	1.273	4.585	4.561	1.748	1.461
2018	1.240	1.250	4.484	4.425	1.764	1.448
2019	1.223	1.232	4.521	4.526	1.807	1.480
2020	1.204	1.229	4.571	4.571	1.862	1.516
2021	1.172	1.184	4.578	4.577	1.869	1.551
2022	1.183	1.194	4.719	4.718	1.930	1.610

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT i padró municipal

Atenent a les dades de la taula, si ens centrem en les franges d'edat, el primer que es pot observar és que des del 2010 fins a 1 de gener de 2022, la franja de gent gran sempre és més nombrosa que la d'infants. De fet cada any la diferència entre el nombre de persones de menys de 18 anys i les de més de 65 augmenta.

Gràfic 8. Comparativa de l'evolució de la població d'infants i gent gran des del 2010

El gràfic mostra la tendència a la que fem referència respecte a l'evolució de la població d'infants i la de gent gran. Si al 2010 la diferència era de 216 persones entre una franja d'edat i l'altra, al 2022 esta diferència és de 1.163.

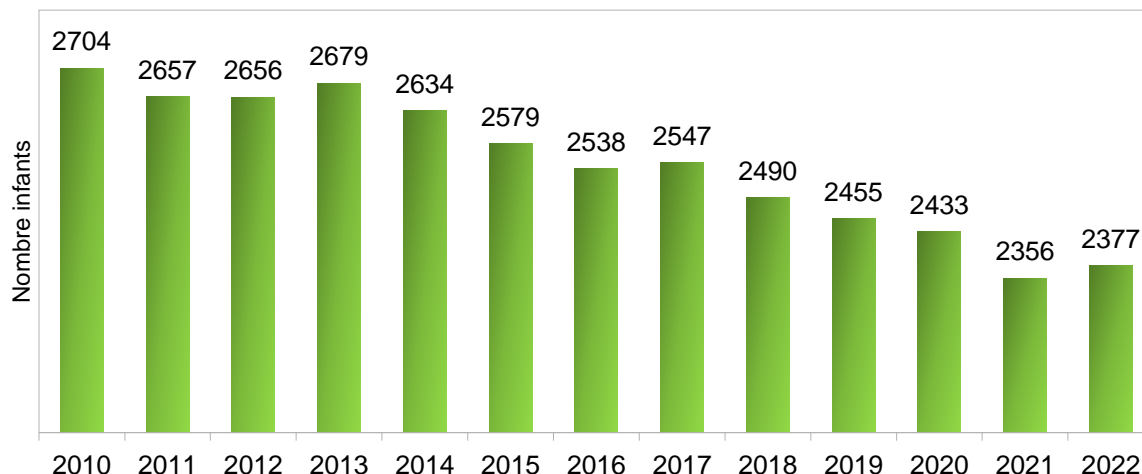
Font: Elaboració pròpia a partir de dades padró municipal

També es pot apreciar com, des del 2010, la població infantil va minvant mentre que la gent gran va creixent. El col·lectiu de gent gran passa de 2.920 persones al 2010 a 3.540 al 2022.

Estes dades reflecteixen el descens de natalitat que ha hagut a la Ràpita durant la passada dècada i, alhora, l'augment de l'esperança de vida.

Centrant-nos en l'àmbit d'infància i en este descens de la natalitat, en el següent gràfic s'observa com des del 2010, tot i haver petites oscil·lacions, la població infantil va baixant, passant de 2.704 persones al 2010 a les 2.377 del 2022.

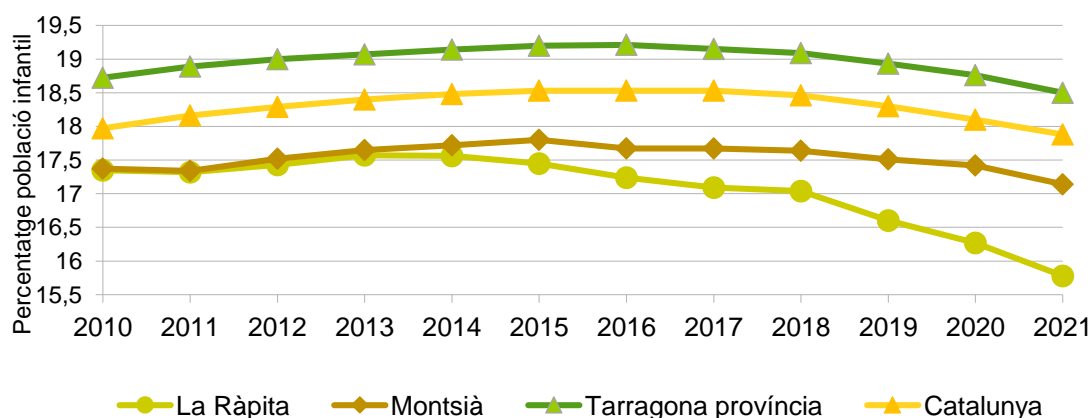
Gràfic 9. Evolució de la població infantil a la Ràpita des del 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT

Per tal de conèixer fins quin punt la tendència de l'evolució de la població infantil al nostre municipi s'assembla a la d'altres nivells territorials de referència, es fa la comparativa entre el percentatge d'infants respecte a la població total del municipi, amb el percentatge de la comarca, de la província i al país.

Gràfic 10. Comparativa evolució de la població infantil des del 2010 amb altres nivells territorials

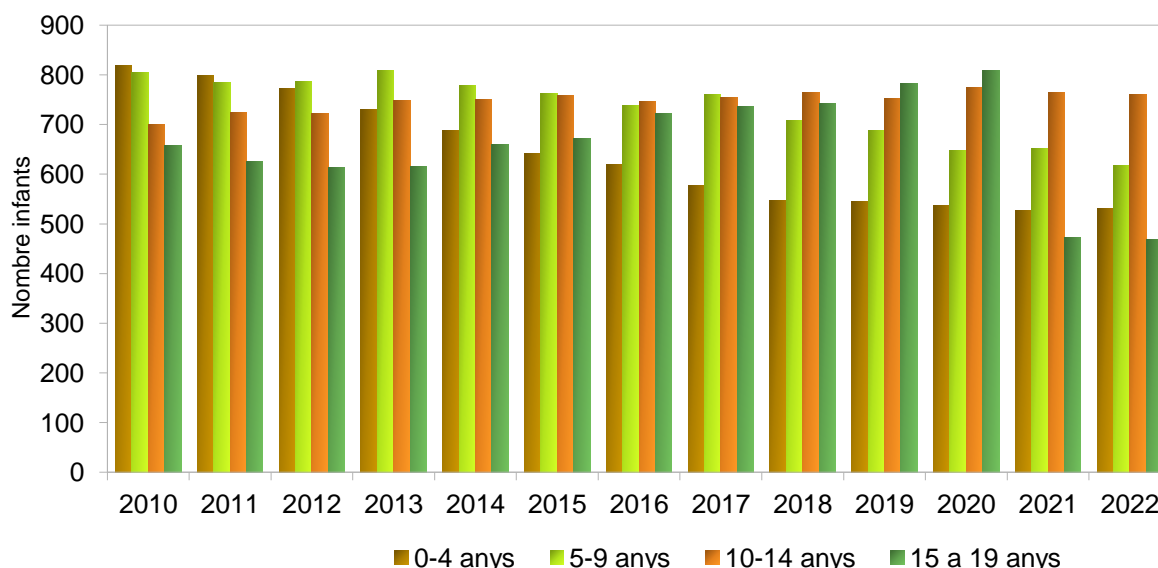

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT

Les dades mostren que, si bé al 2010 i 2011 el percentatge de població infantil a la Ràpita era el mateix que a la comarca del Montsià, a partir del 2012 al municipi s'inicia un descens que no es dona a la resta de nivells territorials. Descens que es fa més significatiu a partir del 2018.

Al fet de tenir el percentatge de població infantil més baix que la resta de nivells territorials de referència, es suma que esta població de 0 a 17 anys cada cop està més envellida, és a dir, evoluciona concentrant-se cap a les franges d'edat més elevades tal com s'aprecia en el següent gràfic.

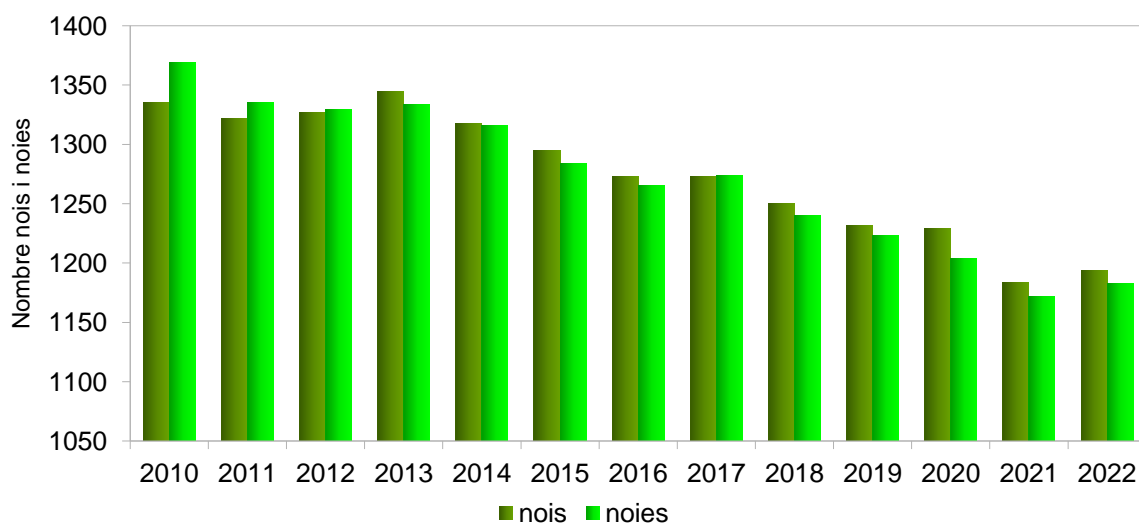
Gràfic 11. Comparativa de l'evolució des del 2010 de la població infantil per franges d'edat

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT i del padró municipal

Si desagreguem les dades de l'evolució de la població infantil per sexe, s'observa que del 2010 fins al 2012 hi ha més xiquetes que xiquets, tot i que la diferència es va reduint d'any en any. A partir del 2013 hi ha un canvi de tendència, ja són més el nombre de nois que de noies, exceptuant el 2017, esta tendència es manté fins enguany.

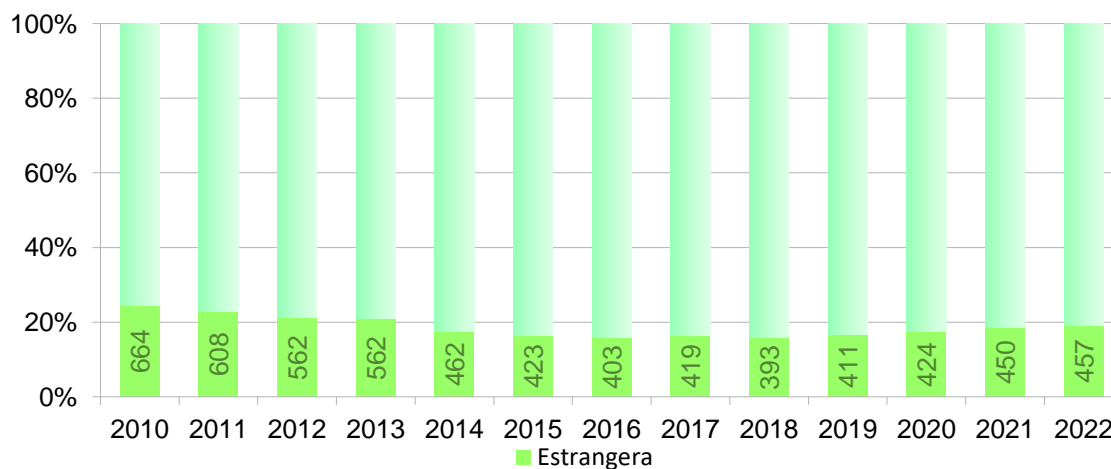
Gràfic 12. Evolució de la població infantil des del 2010 desagregada per sexe

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT i del padró municipal

Les mateixes dades també es van desagregar per nacionalitat per tal de conèixer l'evolució de la població infantil de nacionalitat estrangera.

Gràfic 13. Evolució de la població infantil de nacionalitat estrangera des del 2010

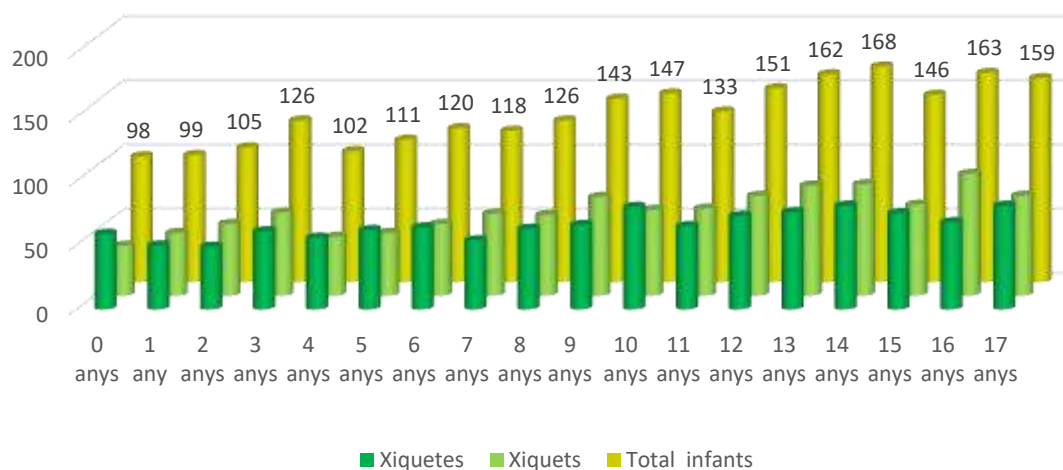

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT i del padró municipal

En este cas s'observa com hi ha un descents del número de xiquets i xiquetes de nacionalitat estrangera des del 2010 fins al 2016, hi ha una oscil·lació entre el 2017 i el 2018, i des de llavors s'inicia un increment que continua fins actualment.

Centrant-nos en l'estructura de la població infantil actual, segons les dades del padró municipal a data 01/01/2022, el percentatge de població de 0 a 17 anys al municipi respecte al total és del 15,48%. El gràfic 14 ens mostra com es distribueix esta població atenent al sexe i edat.

Gràfic 14. Població infantil actual desagregada per sexe i edat

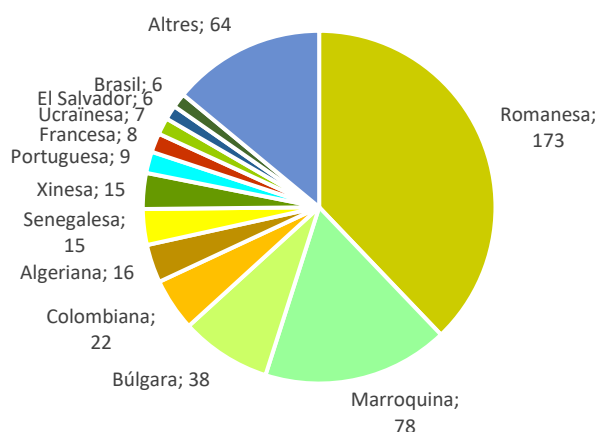

Font: Elaboració pròpia a partir de dades padró municipal

Les dades actuals segueixen la mateixa tendència que s'observava quan analitzàvem l'evolució de la població infantil des del 2010, és a dir, un nombre més elevat de xiquets que de xiquetes i un percentatge més gran d'infants en les franges d'edat més grans.

Dels 2.377 infants empadronats al municipi, el 19,22% té nacionalitat estrangera, havent infants de 44 nacionalitats diferents. La distribució d'estes nacionalitats es mostra al següent gràfic:

Gràfic 15. Nacionalitats de la població infantil estrangera de la Ràpita

Els infants de nacionalitat romanesa són els més nombrosos amb el 37,85% del total, seguits dels de nacionalitat marroquina amb un 17,07% i els de la búlgara amb un 8,31%.

La categoria altres inclou nois i noies de fins a 32 nacionalitats diferents que junts suposen el 14% de la població amb nacionalitat estrangera.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades padró municipal

Finalment s'ha analitzat la distribució de la població per districtes censals amb l'objectiu de veure com es distribueix la població infantil al municipi i, en cas que sigui necessari, poder adaptar millor les polítiques adreçades a infància en funció de les característiques de la zona.

Taula 4. Distribució població per districtes censals

	De 0 a 17 anys	De 18 a 64 anys	65 anys o més
<i>Districte 01 Secció 01</i>	504	1.797	686
<i>Districte 01 Secció 02</i>	311	1.150	337
<i>Districte 01 Secció 03</i>	145	650	310
<i>Districte 01 Secció 04</i>	357	1.314	452
<i>Districte 01 Secció 05</i>	212	863	381
<i>Districte 02 Secció 01</i>	96	501	230
<i>Districte 02 Secció 02</i>	109	467	180
<i>Districte 02 Secció 03</i>	216	987	322
<i>Districte 02 Secció 04</i>	161	677	270
<i>Districte 02 Secció 05</i>	266	1.031	372

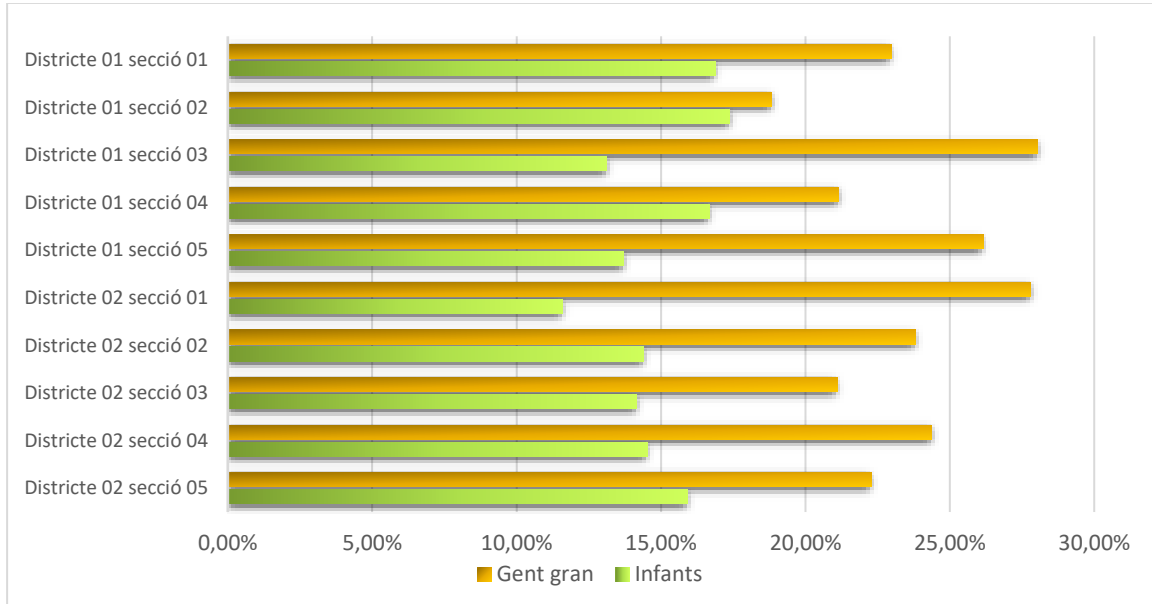
Font: Elaboració pròpia a partir de dades padró municipal

El districte que presenta un percentatge més alt de població infantil respecte al total de població és el 01 secció 02 amb un 17,38% infants, és en este districte també on la diferència de percentatge entre infants i gent gran és menor, al voltant d'un 1,50%.

Per contra, on s'hi troba el percentatge més baix d'infants i adolescents és en el districte 02 secció 01 amb un 11,60%, és també el que presenta un percentatge més elevat de gent gran, el 27,81%, havent un diferència del 16,21% entre un col·lectiu i l'altre.

El gràfic que es presenta a continuació pretén mostrar amb un cop d'ull com, en tots els districtes, el percentatge de població de gent gran supera al d'infància, arribant en alguna ocasió a doblar-lo.

Gràfic 16. Comparativa percentatges població infantil i gent gran per districtes censals

Font: Elaboració pròpia a partir de dades padró municipal

3.2. PARTICIPACIÓ I DRETS DELS INFANTS

La Convenció sobre els Drets de l'Infant (endavant CDI) fou aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989 i recull en 54 articles tots els drets que tenen els infants que són de compliment obligat pels estats que l'han signat. Parteix de la consideració dels infants com a subjectes de dret inalienables, drets amb el mateix valor que els dels adults.

3.2.1. Els drets dels infants

A Catalunya, la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (endavant LDOIA) fa esment en el Títol II als drets dels infants i adolescents. L'article 3 estableix que l'obligació de vetllar pel respecte efectiu dels drets dels infants i els adolescents és una responsabilitat de la família, de tota la ciutadania i, molt particularment, de tots els poders públics.

Per este motiu en el nostre procés de diagnosi hem preguntat als infants sobre el coneixement i divulgació dels seus drets en l'àmbit familiar i escolar. També ho hem preguntat a tutors i tutores dels centres escolars, als professionals del món del lleure i als tècnics i tècniques de l'Ajuntament.

La taula 5 mostra la percepció que tenen els nois i noies de la Ràpita, que han contestat al qüestionari, referent al coneixement i divulgació dels drets dels infants tant a casa seua com al centre educatiu on cursen els estudis.

Taula 5. Coneixement i divulgació dels drets dels infants

	4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
A casa	51,80%	58,80%	56,20%	58,60%
Al centre educatiu	52,60%	89,00%	76,50%	58,20%

Tal com es pot veure, en tots els cursos, més d'un 40% d'infants afirmen que a casa seua no es coneixen ni es parla dels seus drets.

Referent al centre educatiu s'aprecien diferències significatives en funció del curs però segueix sent l'alumnat de 4t de primària qui consideren que es treballen menys.

L'article 30.3 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació de Catalunya (endavant LEC) diu que els centres han de vetllar perquè els membres de la comunitat escolar coneguin la CDI.

En preguntar als tutors i tutores dels diferents cicles educatius si a l'aula s'han treballat estos drets, els percentatges van ser:

Divulgació dels drets dels infants en els diferents cicles educatius

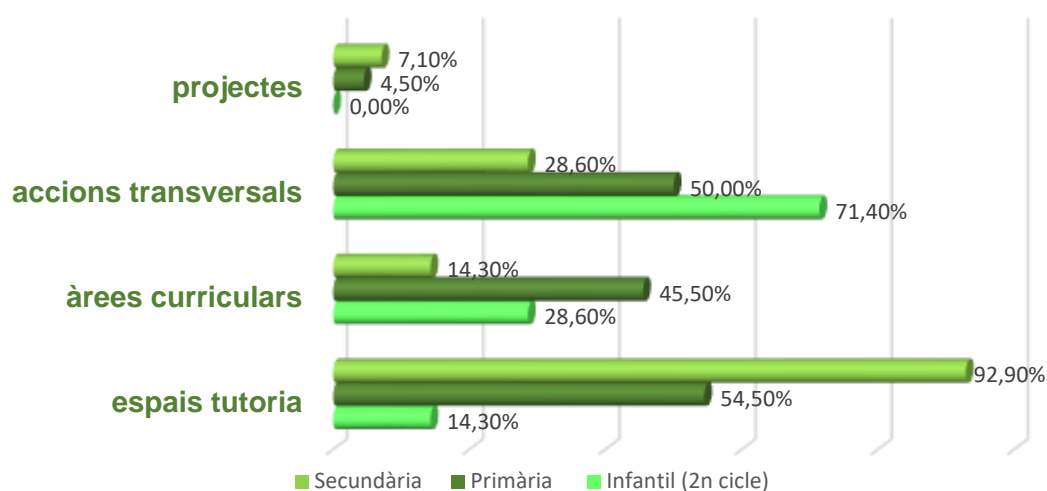
Infantil (2n cicle)	Primària	Secundària
53,80%	88,00%	87,50%

Si comparem el percentatge de professorat de secundària que diu haver treballat estos drets amb la percepció que tenen els nois i noies de 2n i 4t d'ESO d'haver-ho fet, s'observa una discrepància important en els percentatges.

Els espais on el professorat diu que principalment s'han treballat ha estat en les tutories, en les diferents àrees curriculars, mitjançant accions transversals i per projectes.

El següent gràfic mostra la relació entre els cicles educatius i els espais on s'ha parlat dels drets dels infants.

Gràfic 17. Espais de treball dels drets dels infants a l'aula

Observant el gràfic veiem que a infantil es treballen a través d'accions transversals majoritàriament. A secundària es fa sobretot en els espais de tutoria i en canvi a primària es treballen en tots tres espais.

Pel que fa a les entitats de lleure, expliquen que es treballen de manera puntual, en funció de la celebració d'alguns dies determinats, però no forma part d'un programa d'activitats.

A nivell municipal és des de la Regidoria de Polítiques Socials des d'on principalment es porten a terme accions per tal de donar a conèixer i sensibilitzar sobre els drets dels infants i adolescents, sobretot des del Centre Obert Municipal. Hi ha també altres departaments que, igual que les entitats de lleure, ho fan en funció de dies internacionals determinats.

3.2.2. La participació infantil

L'article 12 de la CDI diu que l'infant té dret a expressar la seva opinió i que aquesta sigui tinguda en compte en tots els assumptes que l'afectin, depenent de la seva edat i maduresa.

En el marc normatiu català, l'article 34 de la LDOIA fa referència també a que els infants i adolescents tenen el dret de participar plenament en els nuclis de convivència més immediats i en la vida social, cultural, artística i recreativa del seu entorn.

- **Àmbit familiar**

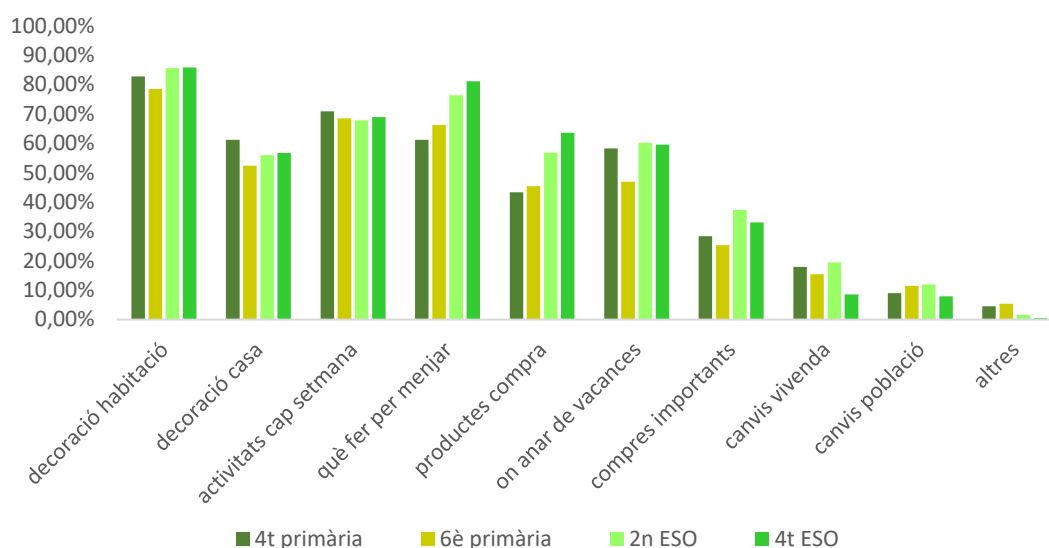
El nucli de convivència més immediat i alhora bàsic on els infants poden exercir este dret és a nivell familiar, per això vam preguntar als nois i noies si podien participar en les decisions que es prenen a casa. Les respostes queden recollides en la següent taula:

Taula 6. Participació dels infants en les decisions que es prenen a casa

	4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
Participo en moltes	49,70%	43,00%	42,60%	41,90%
Participo en algunes	42,00%	52,60%	54,90%	51,80%
No hi participo	8,30%	4,40%	2,50%	6,30%

A partir de les dades s'observa que és l'alumnat de 4t qui, en major percentatge, considera que no participa en cap de les decisions que es prenen a casa seua, i a mesura que entren a l'adolescència baixa el percentatge dels que consideren que participen en moltes i augmenta els que consideren que ho fan només en alguna.

Gràfic 18. Tipus de decisions en les que participen els infants a casa

Respecte al tipus de decisions en les que més se'ls hi demana l'opinió o participació, principalment és com decorar la seua habitació, en activitats a fer en caps de setmana, que fer per dinar o sopar, productes per comprar sobretot menjar o on anar de vacances.

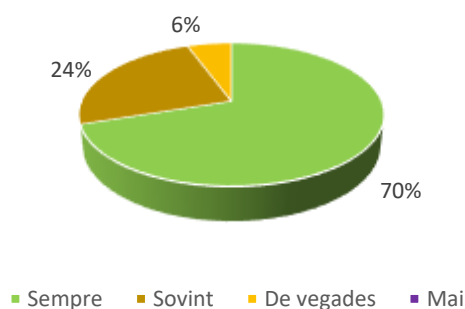
Donada la importància de les activitats de lleure en el desenvolupament personal i social dels infants, també se'ls hi va preguntar, a ells i als progenitors, qui escollia les extraescolars que feien.

Taula 7. Qui tria les extraescolars que fan els infants

	4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
L'infant	39,80%	34,00%	47,40%	40,20%
La família	11,70%	12,20%	5,20%	17,50%
L'infant amb la família	46,50%	51,80%	46,40%	41,30%
Altres	2,00%	2,00%	1,00%	1,00%

La taula mostra com, en tots els cursos, hi ha més del 80% d'infants i adolescents que diuen escollir ells sols o amb la seua família les activitats que fan fora de l'horari lectiu.

Gràfic 19. Promoció dels progenitors en què seus fills i filles escollin les extraescolars

Quan es pregunta als progenitors sobre la mateixa qüestió hi ha un 94% que consideren que sempre o sovint promociónen que els seus fills o filles escollin les activitats de lleure en funció de les seues preferències.

Cap d'ells, segons les respostes, diu que no promocióna mai que els seus fills escollin les activitats que els hi agraden.

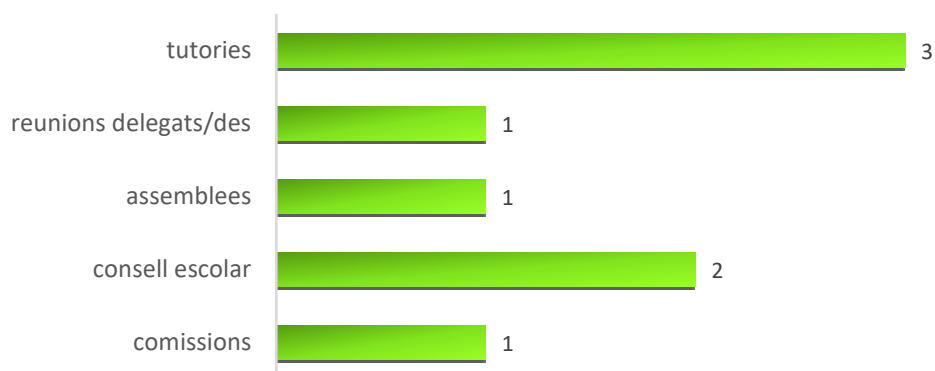
- **A nivell educatiu i escolar**

L'article 23 de la LEC estableix que les normes d'organització i funcionament dels centres han de determinar formes de participació dels alumnes, atenent-ne les característiques i l'edat, i d'acord amb les orientacions del Departament, que en facilitin la presència en la vida del centre, el diàleg i la coresponsabilització, n'afavoreixin el compromís en l'activitat educativa del centre i en propiciïn la formació en els hàbits democràtics de convivència, sens perjudici d'ésser presents, quan correspongui, en el Consell Escolar.

En el mateix sentit, l'article 8 del Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius, estableix que els projectes educatius han de preveure mecanismes de participació de l'alumnat, professorat i famílies en la vida del centre per orientar-la a l'assoliment dels objectius educatius.

Preguntats als tres directors i la directora dels centres escolars de primària i secundària de la població, trobem que en una d'estes escoles no es disposa de mecanismes per a que l'alumnat pugui participar en les decisions que els afecten directament. Els altres tres promocionen la participació a través de les tutories, reunions de delegats/des, assemblees, el Consell Escolar o mitjançant comissions. A més, en dos d'ells l'alumnat pot avaluar al professorat o el centre educatiu a través de qüestionaris o enquestes.

Gràfic 20. Mecanismes i/o òrgans de participació de l'alumnat als centres educatius

Dins dels òrgans de participació, d'acord amb el Reglament Municipal del Consell Escolar, els dos centres educatius on es cursa secundària, tenen representants. D'esta manera es dona compliment a l'obligatorietat que estableix la LEC sobre la representació de l'alumnat als consells escolars.

El Consell Escolar de la Ràpita està presidit per l'Alcalde, o regidor en qui delegui, i està compostat per 37 membres, de conformitat al previst en el Decret 404/87, de 22 de desembre, regulador de les bases generals d'organització i funcionament dels Consells Escolars Municipals atès que actualment comptem amb 7 centres educatius de nivell no universitari (dos centres públics primaris, un centre públic secundari, la llar d'infants municipal, un centre concertat de primària i secundària, l'escola de Música i una escola privada reconeguda).

El dret de tots els infants a ser escoltats i tinguts en compte constitueix un dels valors fonamentals de la CDI, per això vam preguntar als nois i noies si consideraven que els seus professors i professores els hi demanaven l'opinió sobre allò que els afectava i si es sentien escoltats amb interès per part d'este professorat.

Taula 8. El professorat et demana l'opinió sobre el que t'interessa o afecta

	4t primària	6è primària	2n ESO	4t ESO
<i>Sempre</i>	21,10%	29,90%	23,80%	14,50%
<i>De vegades</i>	69,00%	62,10%	59,00%	62,70%
<i>No</i>	9,90%	8,00%	17,20%	22,80%

Taula 9. El professorat t'escolta i s'interessa per la teua opinió

	4t primària	6è primària	2n ESO	4t ESO
<i>Sempre</i>	46,90%	56,60%	23,30%	12,00%
<i>Quasi sempre</i>	24,80%	27,90%	23,30%	18,40%
<i>De vegades</i>	26,20%	15,40%	46,70%	53,20%
<i>Mai</i>	2,10%	0,00%	6,70%	16,40%

Les taules 8 i 9 mostren una diferència significativa entre l'alumnat de primària i secundària, mentre a 4t de primària gairebé un 47% d'infants consideren que els seus mestres els escolten i s'interessen pel que pensen, a 4t d'ESO este percentatge baixa fins a un 12%.

En el mateix sentit apunten les dades respecte a si el professorat els hi demanen l'opinió, aquí gairebé el 10% d'alumnes de 4t de primària consideren que mai no se'ls hi demana, mentre que a 4t d'ESO és gairebé el 23%.

- **En l'àmbit de salut**

L'article 44 de la LDOIA sobre el dret a la prevenció, la protecció i la promoció de la salut estableix que els infants tenen dret a rebre informació sobre la seva salut i sobre l'atenció sanitària que rep, i a poder participar en el seu procés assistencial d'una manera adequada a la seva edat i al seu grau de maduresa.

Segons la informació proporcionada per pediatria del Centre d'Atenció Primària (endavant CAP) del municipi, sempre es tenen en compte les opinions dels infants a qui atenen, intentant que siguin ells mateixos, en funció del seu grau de maduresa, qui expliqui què li passa, alhora que els professionals de pediatria adapten el llenguatge i la informació per a què sigui entenedora per a ells.

Expliquen que sempre que sigui factible se'ls hi ofereix la possibilitat d'escollir la via d'administració de la medicació, es pacten coses amb ells o, en el cas d'haver d'iniciar una dieta, es tenen en compte les seves preferències alimentàries. Als adolescents se'ls hi ofereix també la possibilitat que acudeixen a consulta sols.

Pel que fa a l'atenció en salut mental, des del centre de salut mental infantil i juvenil (endavant CSMIJ) Pere Mata⁶ d'Amposta expliquen que el model per atendre a la població és l'EBAM (equip basat en l'atenció multidisciplinari) en el que els joves s'impliquen en el projecte terapèutic acompanyat pel seu referent per a poder escollir la modalitat terapèutica i responsabilitzar-se dins el procés.

Este procés està centrat en la persona, garantint l'apoderament a l'hora de plantejar les intervencions per a l'atenció al seu problema de salut mental i adaptat a les necessitats de l'usuari i la família. Es potencia el compromís i responsabilitat del pacient. És el pacient i la família qui decideix acceptar el moment i tipus d'intervenció que se li ofereix i el professional que considera com a referent. S'introdueix, a més, la figura del psiquiatra consultor, reforçant les intervencions no farmacològiques de la resta dels membres de l'equip.

⁶ Centre de salut mental referent per a la població de la Ràpita

• Oci i lleure

La CDI estableix el dret dels infants al lleure i a participar en les activitats culturals, artístiques, recreatives i d'esplai existents, i el deure de les administracions de fer-ho possible (art. 31). Les activitats d'oci i lleure educatiu donen als infants importants oportunitats de desenvolupament personal i social, per aquest motiu cal tenir en compte aquest àmbit a l'hora de fomentar la participació dels nois i noies.

Les dues entitats de lleure que van col·laborar en esta diagnosi afirmen que sempre pregunten i tenen en compte l'opinió dels infants a l'hora de dissenyar qualsevol activitat adreçada a ells. A més, en el cas de la que treballa amb adolescents, són ells mateixos qui fan les propostes i la programació d'activitats.

Pel que fa a les dues entitats del tercer sector que van contestar al qüestionari, també afirmaven que els infants i les famílies que atenen participen i opinen sobre les activitats adreçades a elles.

• Polítiques municipals

L'article 34 de la LDOIA fa referència al dret de participació dels infants i estableix que són els poders públics els que han d'oferir les oportunitats necessàries perquè aquests s'incorporin progressivament a la ciutadania activa, d'acord al seu grau de desenvolupament personal. Les administracions públiques, a més, han d'establir procediments destinats a recollir les opinions dels infants i adolescents amb relació a les polítiques, les normes, els projectes, els programes o les decisions que els afecten.

La Ràpita forma part dels municipis col·laboradors del projecte I+D+i⁷, un projecte que aprofundeix en la participació de la infància i l'adolescència als municipis i on hi participen la Universitat de Barcelona, la UNED, la Universitat de Sevilla i la Universidade da Coruña. Essent entitats col·laboradores l'associació internacional de Ciutats educadores i Ciutats amigues de la Infància UNICEF.

Gràfic 21. Participació dels infants en les activitats organitzades per les diferents regidories

El gràfic reflecteix les respostes dels tècnics i tècniques de les diferents regidories referent a la participació dels infants i adolescents en l'organització d'activitats per a ells.

Hi ha un total de 4 regidories, Governació, Identitat, Sanitat i Medi Ambient, que tot i organitzar alguna activitat per a nois i noies, no tenen en compte

la seua opinió a l'hora d'elaborar la programació o disseny i tampoc es disposa de cap mecanisme per a recollir la valoració que en fan de l'activitat un cop realitzada.

Tres regidories, Comerç, Educació i Esports, recullen l'opinió dels infants a partir de converses amb ells o a través del que els hi diuen els progenitors sobre com s'ho han passat o què han opinat els seus fills i filles. Quan l'activitat està adreçada a centres educatius és el professorat qui transmet la valoració que ha fet l'alumnat.

⁷ https://www.ub.edu/infanciayparticipacion/?page_id=5279

Joventut, Polítiques Socials, Festes, Cultura i Mitjans de comunicació són les regidories que han consultat de manera formal i directament a infants i joves.

A la Regidoria de Joventut, els adolescents i joves fan les seves aportacions a través d'unes enquestes que es tenen en compte en la elaboració del Pla Local de Joventut, on s'estableixen les línies d'actuació en les polítiques adreçades a adolescents i joves, i es defineixen programes i serveis. A l'hora d'establir la programació de les activitats, no s'ha efectuat cap acció per demanar esta opinió, ni als adolescents ni a les famílies.

Des de la Regidoria de Festes, mitjançant el Consell d'Infants, s'han recollit les propostes de nois i noies de 3r fins a 6è de primària per a la programació de Festes Majors.

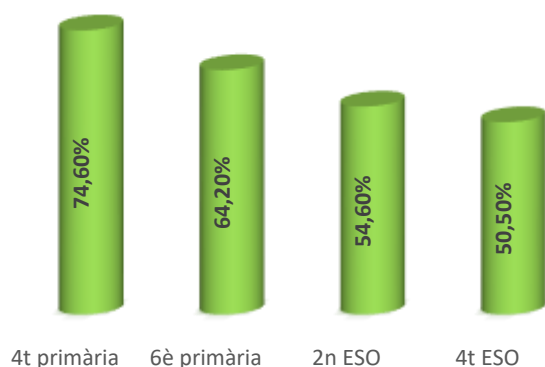
La Regidoria de Cultura ho fa sobretot en les activitats que s'organitzen per a infants a la biblioteca i especialment en el club de lectura.

Enguany des de Mitjans de comunicació s'ha iniciat un programa de ràdio que pretén donar veu als infants i adolescents del municipi sobre els temes que els interessin i afecten a través del Consell d'Infants.

Des de la Regidoria de Polítiques Socials es realitzen consultes, valoracions i propostes per part dels infants sobre les activitats del Centre Obert, se'ls ha consultat a través dels centres educatius on estudien per a elaborar la diagnosi sobre la situació de la infància al municipi i s'ha creat un òrgan de participació estable, el Consell d'Infants Municipal.

Un cop analitzada la realitat sobre els procediments destinats a recollir les opinions dels infants i adolescents, cal saber si estos infants estan interessats en participar-hi.

Gràfic 22. Percentatge d'alumnat que els hi agradaria participar en activitats per millorar la població

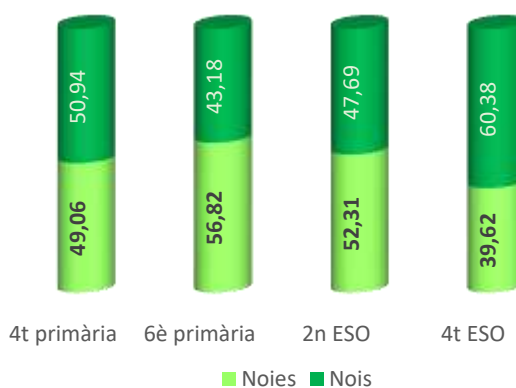

S'observa que a mesura que els infants s'endinsen en l'adolescència disminueix de forma significativa, gairebé un 25%, el nombre d'interessats en participar. Caldria analitzar els motius que afavoreixen esta desafecció amb l'objectiu de prevenir una desvinculació en estos tipus d'activitats quan arriben a la joventut.

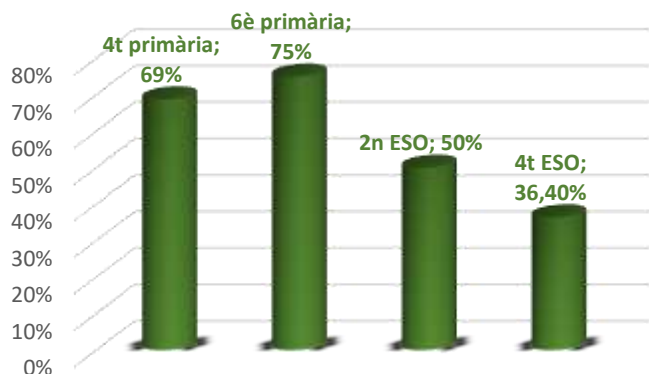
Gràfic 23. Percentatge d'alumnat que els hi agradaria participar en activitats per millorar la població desagregat per gènere

Desagregant estes dades per gènere, veiem que el nombre de noies que es mostren interessades passa del 50% a 6è de primària i 2n d'ESO a menys d'un 40% a 4t. ESO.

Tot i haver dos infants no binaris, no consten en este gràfic donat que la persona que cursa 2n no va contestar a la pregunta i la que fa 4t va manifestar que no li agradaria.

Gràfic 24. Percentatge d'alumnat nascut a l'estranger que els hi agradaria participar en activitats per pensar com millorar la població

Les dades desagregades per origen dels infants mostra que, igual que en el cas de la població general, un cop arriben a l'adolescència el percentatge baixa significativament.

Consells locals d'infància

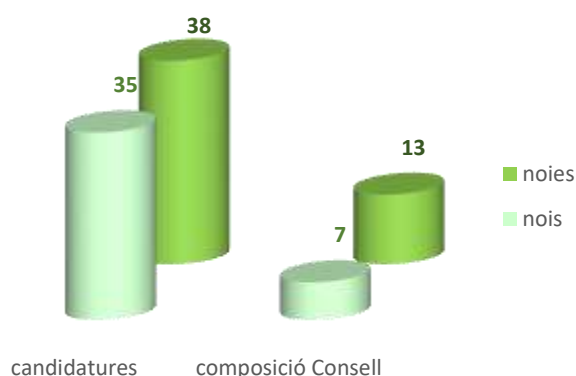
Els òrgans que reconeixen, promouen i defensen el dret a la participació d'infants en el context local dels municipis són els consells locals d'infància. L'article 27 de la LDOIA insta a les administracions locals a crear consells de participació territorial per tal de donar als infants i als adolescents l'oportunitat d'afavorir la convivència i la integració cultural en l'àmbit veïnal i local.

Estos organismes de participació es desenvolupen en el Decret 200/2013, de 23 de juliol, dels consells de participació territorial i nacional dels infants i els adolescents de Catalunya que en el seu preàmbul assenyala que esta participació cal que sigui transversal i, per tant, directa i en tots els àmbits. Havent de garantir una participació real i democràtica; tenint un protagonisme real, no sols formal, i ser una eina, no un objectiu en si mateix. Garantint una representativitat social àmplia, procurar una representació proporcional de gènere i d'edats i vetllar per la representació dels col·lectius més vulnerables, amb més dificultats d'accés, amb necessitats especials o risc d'exclusió social.

En data 20 de novembre de 2021 es crea a la Ràpita el primer Consell d'Infants format per 20 nois i noies escollits mitjançant un procés democràtic entre el mateix alumnat de 5è i 6è de tots els centres educatius de primària i del Centre Obert Municipal, amb l'objectiu que el Consell sigui el màxim representatiu possible de totes les realitats.

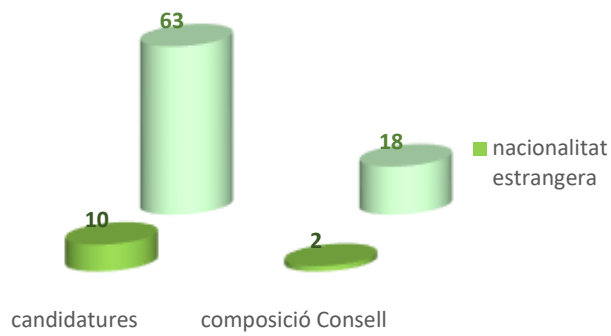
Actualment el Consell està format per 13 conselleres i 7 consellers. Els gràfics 25 i 26 mostren les candidatures presentades i la composició final desagregades per gènere i nacionalitat.

Gràfic 25. Candidatures i composició del Consell desagregat per gènere

El nombre de candidatures totals presentades van ser 73, 38 corresponien a noies i 35 a nois. En realitzar les eleccions van ser escollides gairebé el doble de conselleres que de consellers. Això implica que actualment no hi ha paritat de gènere al Consell.

Gràfic 26. Candidatures i composició del Consell desagregat per nacionalitat

El percentatge de població estrangera d'edats entre els 10 i 12 anys, edats de la majoria dels infants que cursen 5è i 6è de primària, al 2021 era de 15,65%. El percentatge de consellers i consellers de nacionalitat estrangera és del 10% per tant podríem considerar que es trobrien infrarepresentats.

3.3. INFANTS I FAMILIA

El document sobre el Pacte per a la Infància a Catalunya⁸ apunta que la família és la institució més important i central de la nostra societat, que és on es viuen les principals relacions afectives interpersonals. Afirma, a més, que és fonamental en l'educació envers els infants i com a canal de transmissió dels valors més importants per a la vida d'una persona.

En este sentit la CDI reconeix, en el seu preàmbul i en l'article 18, a la família com a grup prioritari de la societat i el medi natural per al creixement i benestar de tots els seus membres, especialment dels infants.

3.3.1. Composició i dinàmiques familiars

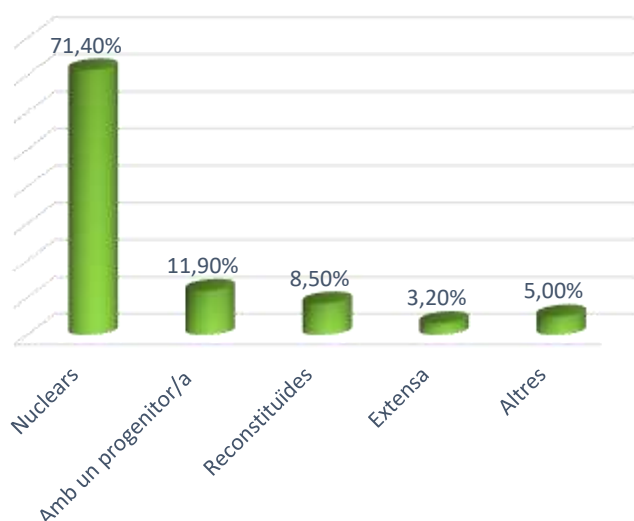
Analitzar la composició de les llars familiars i les seues característiques és un element important de cara a conèixer la situació dels infants i adolescents de la nostra població i les seues condicions de vida.

La família nuclear tradicional, formada per un matrimoni heterosexual amb fills i filles, tot i seguir sent el model més nombrós, ha perdut presència, al seu costat proliferen llars unipersonals, famílies monoparentals, família extensa o ampliada, parelles de fet, nuclis familiars reconstituïts, unions homosexuals i llars compartides.

Les dades per nombre i tipus de nucli o per composició generacional de les llars de la Ràpita que consten a l'IDESCAT són del 2011 i les que fan referència a les desagregades per nombre de fills i filles són del 2001. Una dècada sense dades sobre l'evolució en la composició de les llars és un període massa llarg per a considerar que les dades disponibles són representatives de la situació actual.

Davant la falta d'informació actualitzada, considerem que les respostes dels infants i progenitors referents a l'àmbit familiar ens poden servir per mostrar la diversificació en l'estructura de les llars i les formes de convivència familiar que es donen al municipi.

Gràfic 27. Composició de les llars dels infants

Preguntats als nois i noies sobre amb qui conviuen normalment, trobem que:

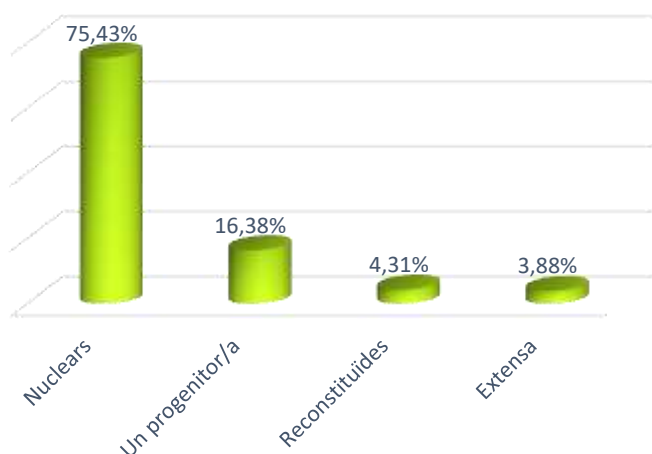
- El 71,39% ho fan en famílies nuclears heterosexuals. El 58,01% tenen més d'un fill/a i el 13,38% són famílies amb un únic fill/a.
- Gairebé el 12% de famílies estan formades per un sol progenitor/a amb fills/es. El 10,85% són monomarentals i l'1,05% monoparentals.
- Un 8,49% són famílies reconstituïdes. El 7,89% conviuen

els fills/es amb la mare i la parella d'aquesta, i el 0,60% conviuen fills/es, el pare i la seua parella.

⁸ Pacte per a la infància a Catalunya. Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar i Família, 2013

- El 3,13% corresponen a una família extensa on hi conviuen tots dos progenitors, els fills i filles i els iaïos/es.
- El 5% de famílies restants inclouen nuclis de convivència amb iaïos i nets, altres on es comparteix la llar amb persones alienes a la família i altres en les que els infants conviuen amb tutors legals que no són els seus progenitors o estan acollits amb família extensa.

Gràfic 28. Composició de les llars dels progenitors

Les dades que fan referència a les llars dels progenitors que van contestar els qüestionaris, mostren que:

El tipus de família nuclear heterosexual on conviuen tots dos progenitors amb els fills/es, és el més nombrós amb una diferència significativa. El percentatge, respecte a la resta, és similar al del gràfic anterior.

Dins les famílies nuclears el 81,14% dels progenitors estaven casats, l'11,43% eren parella de fet i el 7,43% eren solters o solteres.

Hi ha un 16,38 % de les famílies en les que conviu un sol progenitor/a amb fills. D'estes el 86,84% són monomarentals i el 13,16% monoparentals. Els progenitors d'estes famílies majoritàriament estaven divorciats o separats, seguit de solters/es i vidus o vídues.

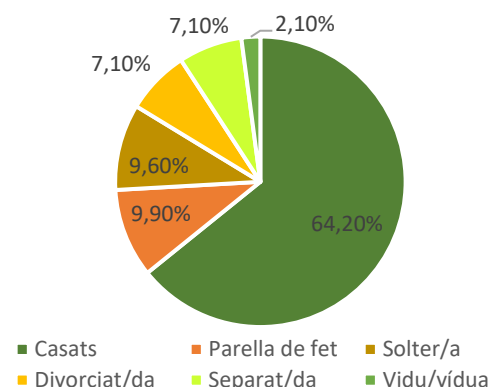
El percentatge de famílies reconstituïdes és del 4,31% i la tipologia de família extensa o ampliada el 3,88%. Igual que en el cas de les respostes dels infants, este últim tipus, estava constituït pels progenitors, fills/es i els iaïos i/o les iaïes.

Gràfic 29. Estat civil dels progenitors

Una vegada més el model tradicional on els progenitors estan casats és el majoritari però també s'observa diversitat.

El 9,90% opta per ser parella de fet i un 9,60% és pare o mare soltera.

Finalment el 14,20% ha posat fi a la convivència amb l'altre progenitor/a mitjançant divorci o separació.

Referent a les famílies on els progenitors es separen o divorcien, segons les respostes que van donar, en un 57% dels casos la custòdia la tenia la mare, en un 1,90% el pare, en el 34,60% dels casos era compartida, la resta no tenien conveni regulador.

Es va preguntar també als infants, en el cas de separació o divorci dels seus progenitors, sobre la dinàmica familiar a l'hora d'estar amb un o l'altre i si en estos casos consideraven que tenien dues llars.

Percentatge d'infants amb progenitors separats o divorciats, que consideren tenir dues llars

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
24,10%	30,20%	27,20%	25,00%

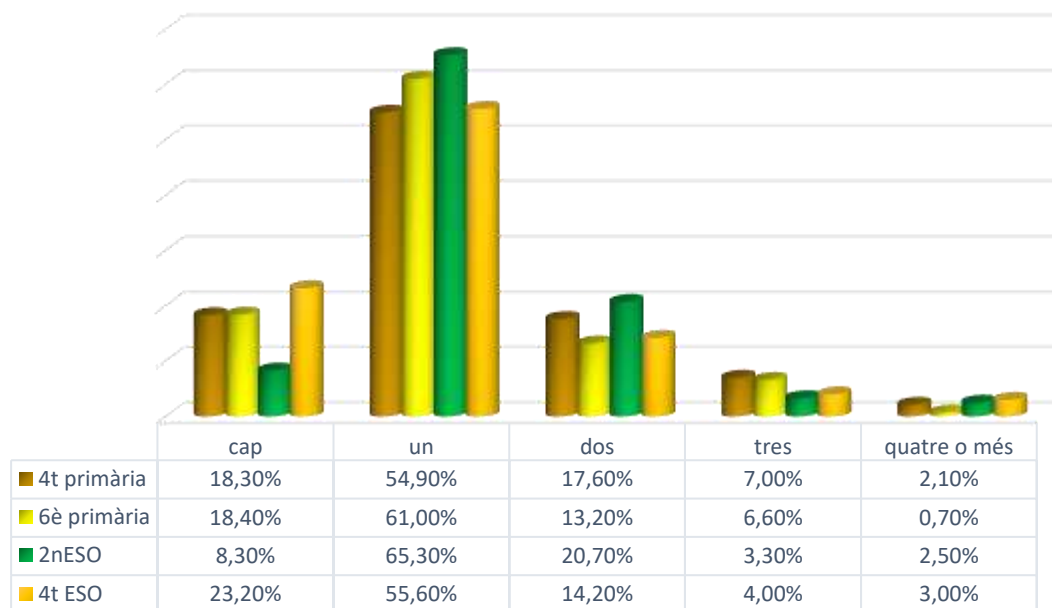
Entre el 24% i el 30% dels infants que van participar en la diagnosi amb progenitors separats o divorciats considera que té dues llars, és a dir o bé els seus progenitors tenen la custòdia compartida o bé, tot i que sigui només un el que la té, l'infant va o està sovint a casa de l'altre.

A part d'haver una flexibilitat en els models de convivència familiar, també s'ha produït un retard en l'edat que les persones decideixen ser mares o pares. L'emancipació tardana del jovent, feines precàries, voler consolidar la situació laboral o la valoració del cost que suposa l'educació d'un fill o filla són algunes de les possibles causes d'este retard i/o de la decisió de no tenir tants fills com es voldria.

Segons l'estudi elaborat per Save the Children⁹, Catalunya és un dels territoris on el cost de la criança és més alt, considerant que estes despeses no poden ser assumides per moltes famílies, motiu pel qual decideixen no tenir fills.

En este sentit es va preguntar als infants i adolescents sobre el nombre de germans i germanes que tenien i als progenitors sobre el nombre de fills i filles.

Gràfic 30. Nombre de germans i germanes dels infants i adolescents

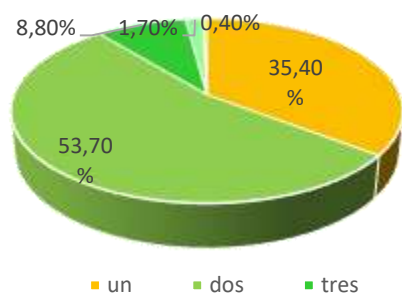
Tal com s'aprecia al gràfic més de la meitat de les famílies, entre un 55% i un 65%, tenen dos fills/es. A 4t de primària i d'ESO una quarta part d'estes són d'origen estranger mentre que a 6è de primària i a 2n d'ESO ho són al voltant del 16%.

Segons les respostes de l'alumnat hi ha entre un 20% i un 25% de famílies nombroses. Els percentatges més elevats es troben en les que tenen tres fills/es.

D'estes famílies a 4t de primària gairebé el 45% són d'origen estranger, a 6è de primària i 4t d'ESO són gairebé el 29% i a 2n d'ESO el 37,50%.

⁹ Quant mesura la infància a Catalunya. Save the Children, 2020

Gràfic 31. Nombre de fills i filles

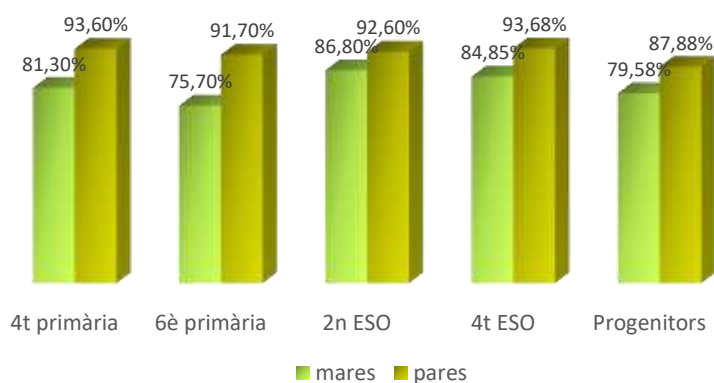
En més de la meitat dels casos els progenitors que van contestar el qüestionari tenien dos fills/es, d'estos el 14% eren famílies d'origen estranger.

Del 35% de famílies amb un sol fill o filla, en un 13% dels casos els progenitors tenien nacionalitat estrangera.

Les famílies nombroses són gairebé l'11% del total, el 21% de les quals tenen origen estranger.

Un altre canvi que ha transformat les relacions familiars de manera notable és el fet que dones i homes treballen fora de la llar. El següent gràfic mostra els percentatges de pares i mares que es troben actius a nivell laboral.

Gràfic 32. Mares i pares que treballen fora de la llar

El percentatge de pares amb treball remunerat sempre és superior al de les mares. Mentre la mitjana dels pares es situa al voltant del 91%, en les mares ho fa sobre el 81%.

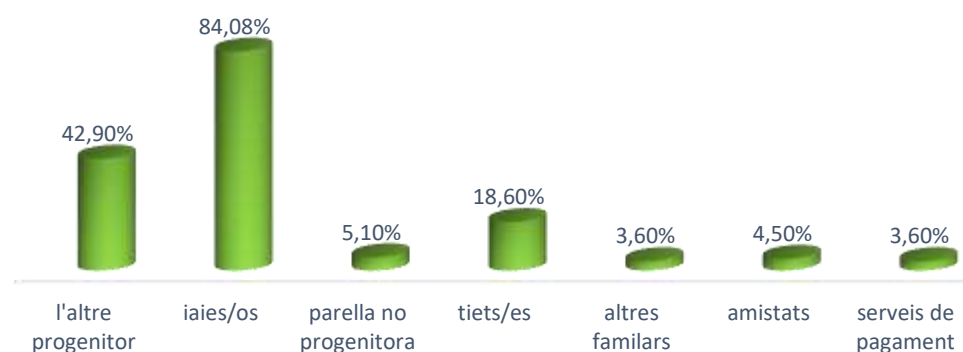
Una conseqüència d'este canvi social i

laboral, és que la cura diària dels infants ja no es pot vertebrar al voltant d'un sol dels progenitors, majoritàriament en la dona, com s'havia fet tradicionalment.

Tant els canvis en l'estructura com en les dinàmiques familiars i l'adaptació a estos canvis, tenen a veure amb les relacions que es generen en el si de les famílies i amb els ajuts i les transferències intergeneracionals, per este motiu vam preguntar als progenitors si comptaven amb el suport d'altres persones per a l'atenció i cura dels infants.

Del 36,30% de progenitors que diuen no rebre cap suport, el 60% tenen parella de fet o estan casats/des. En esta situació es troben el doble de mares que de pares. El 63,70% dels progenitors que rebia ajuda en la cura dels seus fills i filles, la reben principalment de:

Gràfic 33. Qui ajuda principalment en la cura dels fills i filles

Els iaïos i iaïes són amb qui majoritàriament es recolzen els progenitors en el suport i la cura dels infants. L'augment de la longevitat fa que molts homes i dones jubilats, amb bones condicions de salut i benestar econòmic es converteixin, especialment les iaïes, en una generació expenedora de serveis, donant suport als fills i filles i atenció als nets.

Des dels centres que atenen infants de 0 a 3 anys també afirmaven que iaïos i iaïes eren fonamentals en la cura dels seus nets si els progenitors treballaven.

Majoritàriament són les progenitores separades, divorciades, solteres o vídues a qui estes iaïes ajuden, però també n'hi ha de casades i parelles de fet.

A partir del rol que han adquirit els avis i àvies en relació a la cura dels seus nets en els grups de discussió de gent gran es va parlar sobre esta qüestió.

La majoria de les persones que hi van participar entenen que els progenitors havien de treballar per a poder tenir una estabilitat econòmica i així proporcionar el que calgués als infants, explicaven que ells estaven contents de poder donar un cop de mà a la família encara que reconeixien que de vegades no podien anar a determinats llocs o activitats que els hi agradaria per haver de cuidar als nets.

Pensaven que les dinàmiques familiars actuals feia que no hi hagués tanta comunicació entre progenitors i fills, els horaris diferents de cada membre de la família a l'hora de les menjades feia que no poguessin aprofitar este temps per a parlar, creien que els horaris de feina que tenien els progenitors influïa en el poc control que pares i mares podien tenir sobre el què fa el seu fill o filla i alhora feia que inscrivessin als infants a moltes activitats extraescolars, cosa que estressava als xiquets que no disposaven de temps per jugar.

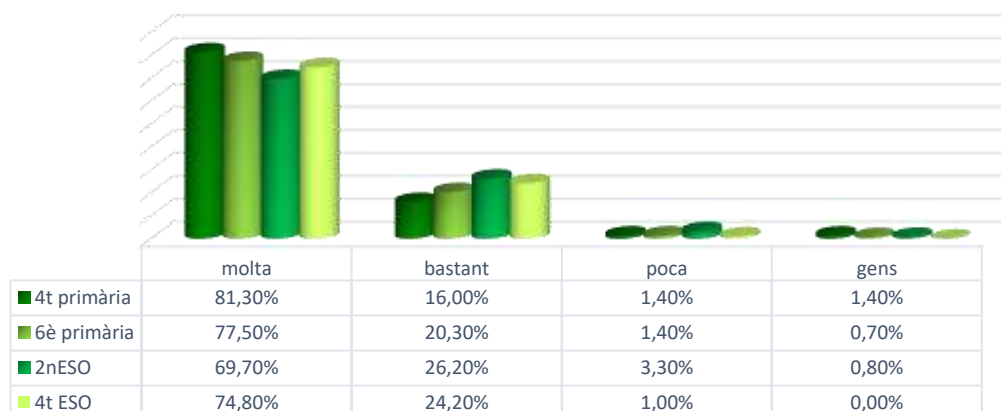
3.3.2. Benestar familiar i vinculació afectiva

La família constitueix un important factor de protecció i prevenció, les seues vessants relacional i emocional, repercuteixen de manera directa en el benestar de tots els seus membres, les relacions familiars proporcionen sentit de pertinença i seguretat, especialment en la infància.

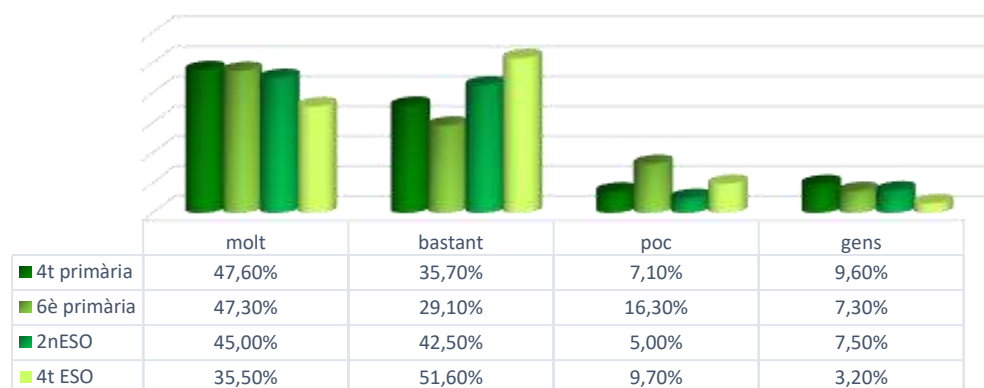
En els grups de discussió de gent gran sortia el "carinyo", el respecte i el "caliu" de casa com a fonamentals "per a ajudar-los a créixer i ser millors persones" deien.

En este sentit vam preguntar als infants sobre la percepció de seguretat i protecció que tenien a la seua llar i en el cas que els seus progenitors estiguessin separats o divorciats, com se sentien en esta segona llar.

Gràfic 34. Percepció de seguretat dels infants i adolescent a la llar on viuen normalment

Gràfic 35. Percepció de seguretat dels infants i adolescent en cas d'una segona llar

Comparant els gràfics, s'observa que nois i noies en més del 95% dels casos se senten segurs i protegits a la llar on viuen normalment mentre que el percentatge baixa significativament quan valoren l'altra llar en el cas dels infants amb progenitors separats.

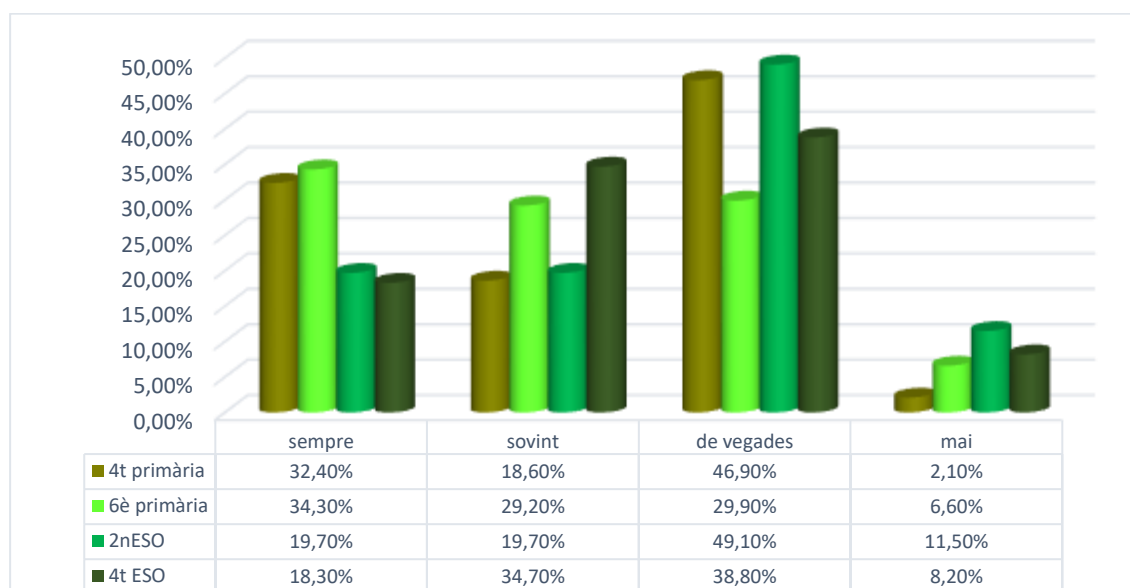
S'aprecia també un canvi de tendència entre les dues opcions majoritàries de respostes, mentre en el primer cas hi ha una diferència mitjana de més d'un 50% entre l'opció de sentir-se molt segur/a i l'opció de bastant, en el segon cas la diferència s'escurça significativament.

Es veu, a més, com en el cas dels xiquets i xiquetes que tenen una segona llar s'incrementa la percepció de poca o nul·la seguretat en la segona casa.

La comunicació és un altre factor important de cara a l'establiment de vincles familiars i al benestar emocional del seus membres, el fet de tenir espais on poder parlar i escoltar millora la qualitat de les relacions familiars i genera sentiments de confiança i seguretat.

Donada la importància d'una bona comunicació familiar en el desenvolupament dels infants i adolescents de cara al seu creixement personal, se'ls va preguntar si a casa seua parlen del que els interessa o els preocupa.

Gràfic 36. Percentatge d'alumnat que a casa parla sobre les coses que els interessen o preocupen

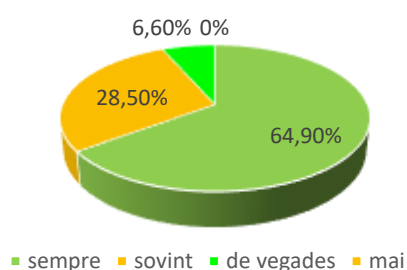
Hi ha una diferència significativa entre l'alumnat de primària i el de secundària en la percepció de poder parlar sempre sobre allò que els interessa o preocupa, tot i això el percentatge més alt no arriba al 35%. La variable edat juga un paper important en esta percepció sobre la comunicació amb els progenitors.

Els percentatges més alts, en general, es donen en l'opció de vegades, això implica que no sempre que els nois i noies volen o necessiten parlar de coses que per a ells són importants, ho poden fer.

Cal tenir molt en compte els percentatges d'infants i adolescents que consideren que els progenitors mai s'interessen per les seues coses o que no en puguin parlar quan ho necessiten.

L'empatia, capacitat per percebre les necessitats de l'altre i sintonitzar-hi, està estretament lligada amb la vinculació afectiva, per això es va preguntar als progenitors sobre la seua capacitat empàtica.

Gràfic 37. Capacitat empàtica dels progenitors.

Segons les respostes donades, la majoria asseguraven que quan els seus fills o filles els hi explicaven els seus problemes, necessitats i/o interessos sempre intentaven posar-se al seu lloc.

El 28,50% afirmaven fer-ho sovint, i no arriba al 7% qui diu fer-ho de tant en tant. Cap d'ells reconeixia no fer-ho mai.

3.3.3. Educació i valors

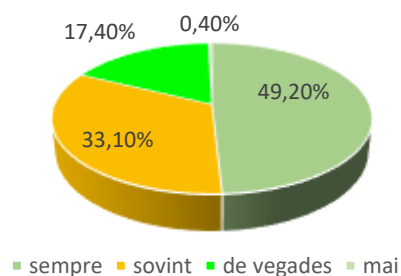
Sobre la família, més concretament, sobre els progenitors, recau la responsabilitat de promoure valors, actituds i comportaments que afavoreixin el desenvolupament sa dels seus fills i filles i proporcionar-los un context adequat de desenvolupament i educació.

La família és la primera escola de valors perquè segueix sent l'espai idoni en el qual els infants veuen els exemples i reben consells i orientacions molt importants per a la vida. Vam preguntar als progenitors si fomentaven en els seus fills i filles valors com la responsabilitat, l'educació en la igualtat de gènere, l'esforç i el respecte i també si eren un exemple per a ells en este sentit.

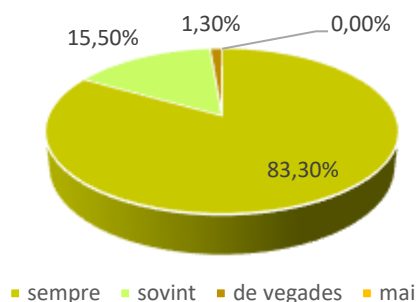
Gràfic 38. Responsabilitats dels fills i filles en les tasques domèstiques en funció de l'edat

Gairebé la meitat dels progenitors assegura que sempre donen als seus fills responsabilitats en les tasques domèstiques i un 33% ho fan sovint.

Es va preguntar també per esta qüestió a infants i adolescents, el percentatge d'alumnat que deia participar o col·laborar en les feines de casa estava al voltant del 95% tant a 4t de primària com d'ESO i al voltant del 98% a 6è de primària i 2n d'ESO.

Gràfic 39. Responsabilitat dels fills i filles sobre els propis actes

Davant la pregunta de si els progenitors ajudaven als seus fills i filles a reflexionar sobre les conseqüències dels seus actes, gairebé el 99% responien que ho feien sempre o sovint.

En este sentit es va preguntar als tutors i tutores dels centres educatius si consideraven a les famílies sobreprotectores amb els infants i/o que no solien acceptar la responsabilitat dels seus fills/es en allò que haguessin pogut fer.

La majoria de professorat d'infantil, primària i secundària consideraven que a cada grup n'hi havia algunes, però que solien ser poques.

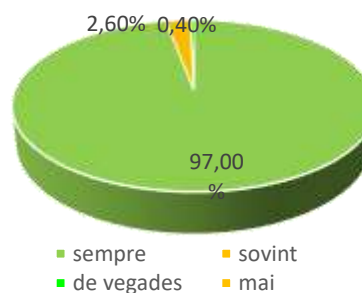
Quan això passava els tutors i tutores de tots els cicles ho atribuïen principalment a la falta d'habilitats parentals. Altres factors que valoraven com a possibles causes, encara que en menor mesura, era el nivell de formació dels progenitors en el cas d'infantil, per raons culturals segons el professorat de secundària i a primària s'hi afegien per raó de gènere i situació econòmica de les famílies.

Les dues entitats de lleure que van col·laborar en la diagnosi consideraven que sí, que hi havia una sobreprotecció per part dels progenitors dels infants i adolescents que atienien.

Pel que fa a l'actitud respectuosa d'infants i adolescents es van incloure dues preguntes als qüestionaris adreçats als progenitors, una que feia referència als espais i objectes compartits i l'altra a les persones.

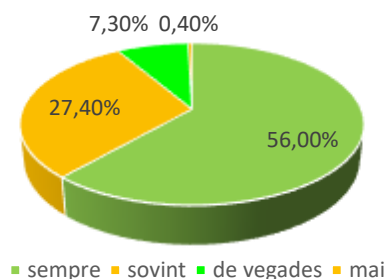
Gràfic 40. Actitud respectuosa dels fills i filles amb les coses i espais compartits

Preguntats als progenitors si ensenyaven als seus fills i filles a tenir una actitud respectuosa amb les coses i els espais compartits, gairebé la totalitat dels que van contestar afirmaven que ho feien sempre o sovint.

Estos percentatges, tal com s'observa al gràfic 41, baixaven significativament quan es feia referència al comportament exemplar dels progenitors davant les idees i opinions d'altres persones.

Gràfic 41. Mostreu, davant dels vostres fills i filles, respecte per les idees i opinions dels altres

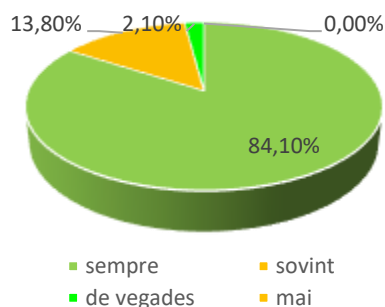

El respecte envers les persones va ser un dels temes que més van voler fer constar la gent gran en els grups de discussió, consideraven que actualment molts xiquets i xiquetes no tenien, deien, respecte cap a les altres persones, els definien com a mal educats i consideraven que "no es valoraven les persones com antes" referint-se sobretot a la manera d'adreçar-se els infants a les persones adultes o a la mateixa gent gran.

Gràfic 42. Motivació per l'esforç dels fills i filles per a aconseguir els seus objectius

Davant la qüestió de si els progenitors motivaven als seus fills i filles per a que s'esforcin en aconseguir els seus objectius, tal com s'aprecia al gràfic, la majoria de pares i mares consideraven que ho feien sempre o sovint.

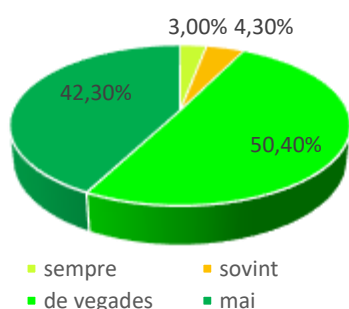
La percepció que tenia la gent gran sobre esta qüestió era que actualment no s'educava en la cultura de l'esforç, sinó que "avui als crios se'ls dona de tot i per això no saben apreciar el valor de les coses" diuen també que "els xiquets i xiquetes d'avui haurien d'aprendre que l'important no és lo material".

El diàleg i la negociació entre els progenitors és fonamental a l'hora d'educar als fills i filles, d'abordar les dificultats i buscar eines i estratègies per fer-ho de manera coherent i positiva, per este motiu els hi vam preguntar sobre possibles conflictes amb l'altre progenitor en quan a l'educació dels seus fills i filles.

El següent gràfic mostra la freqüència en què pares i mares consideren que tenen desavinences amb l'altre progenitor a l'hora d'establir les pautes educatives.

Gràfic 43. Conflictes entre els progenitors a l'hora d'educar als fills i filles

Si desagreguem les dades per gènere, les mares diuen no tenir mai estos conflictes en un 42,30%, mentre que els pares ho fan en un 43,80%.

La percepció de tenir desavinences sovint o sempre en el cas de les mares no arriba al 5% mentre que en els pares és gairebé del 19%.

Hi ha també una persona tutora legal que diu no tenir mai conflicte amb la seua parella a l'hora d'educar a l'infant acollit.

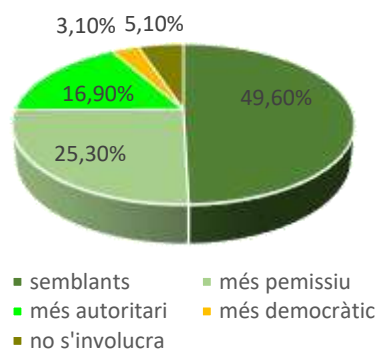
Estils educatius diferents poden estar en la base d'estos conflictes, per això vam demanar a pares i mares que comparessin el seu estil amb el de l'altre progenitor.

Gràfic 44. Estil educatiu de l'altre progenitor a l'hora d'educar

Desagregades les dades del gràfic per gènere, tant pares com mares veuen a l'altre progenitor com a més permissiu en el mateix percentatge.

Referent a l'estil autoritari el percentatge de pares que veuen més autoritàries a les mares és del 23,08% mentre que les mares ho consideren dels pares en un 17,46%.

El mateix passa amb l'estil democràtic, les mares creuen que l'altre progenitor ho és en un 2,70% dels casos mentre que els pares pensen que les progenitores ho són en gairebé el 8%.

Dins l'opció altres, algunes mares van posar frases com “passa de tot” o “tota l'educació la porto jo, el pare no diu mai res”, entenent-se que el pare no s'involucrava en l'educació dels fills i filles.

Els estils educatius dels progenitors va ser una altra dels temes que va sortir en els grups de discussió de gent gran on l'opinió generalitzada era que pares i mares “deixen massa llibertat des de menuts als xiquets”, que “no els controlen” i que “els crios fan el que volen”, fent referència a un estil educatiu més aviat permissiu, deien també que moltes vegades els progenitors no són coherents a l'hora d'educar.

Preguntats als tutors i tutores dels centres educatius si consideraven que els progenitors del seu alumnat delegaven funcions educatives pròpies de la família a l'escola o institut, les respostes van ser:

Taula 10. Famílies que deleguen funcions educatives pròpies a l'escola

	Cap	Alguna/poques	La meitat o més
<i>2n Cicle infantil</i>	31,00%	46,00%	33,00%
<i>Primària</i>	22,00%	30,00%	48,00%
<i>Secundària</i>	27,00%	45,00%	28,00%

És a primària on hi ha més famílies que, segons els tutors i tutores, deleguen funcions que els hi pertocarien a elles. El percentatge més baix en este cas es troba a secundària, etapa on els nois i noies són més grans i per tant més autònoms.

Les causes d'este comportament dels progenitors, segons el professorat, són:

Taula 11. Causes delegació funcions educatives pròpies de la família al centre educatiu

	2n cicle infantil	Primària	Secundària
<i>Falta habilitats parentals</i>	50,00%	46,20%	77,80%
<i>Baix nivell formació</i>	12,50%	38,50%	11,10%
<i>Situació econòmica familiar</i>	0,00%	7,70%	0,00%
<i>Per raons culturals</i>	25,00%	7,70%	11,10%
<i>Per comoditat</i>	12,50%	0,00%	0,00%

3.3.4. Activitats i lleure en família

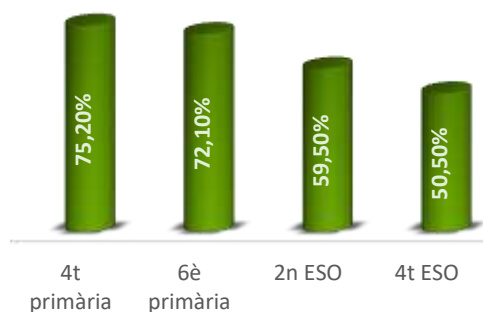
Dins el Pla Interdepartamental de Suport a les Famílies¹⁰ es reconeix el temps de lleure familiar com un espai on compartir experiències, educar en un context lúdic i enfortir i estrènyer els vincles familiars. Este temps permet aprendre a compartir, respectar, crear, riure i comunicar-nos, anant més enllà de passar l'estona.

És un temps ideal per compartir experiències, escoltar, parlar i conèixer millor els fills i filles. Els espais familiars de joc i comunicació són essencials per potenciar els llaços afectius. La vivència d'experiències positives en família es considera una eina fonamental en la prevenció de molts dels problemes que tenen el seu origen en l'àmbit emocional.

Donada la importància d'este temps d'oci compartit, es va preguntar a progenitors i infants si feien activitats en família i de quin tipus.

¹⁰ Pla Interdepartamental de Suport a les Famílies (2018-2021). Generalitat de Catalunya Departament Treball, Afers Socials i Famílies 2019

Gràfic 45. Percentatge d'infants que ha fet activitats amb la família la setmana abans

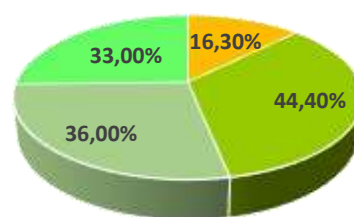

Segons les respostes donades pels infants, al voltant de 7 de cada 10 xiquets i xiquetes de 4t i 6è de primària havien fet alguna activitat en família, a 2n d'ESO són 6 de cada 10 i a 4t d'ESO baixa a 5 de cada 10. L'entrada a l'adolescència i les característiques d'este període evolutiu poden explicar el descens.

Gràfic 46. Lleure familiar planificat

Preguntats als progenitors si planificaven estones de lleure per a tota la família, gairebé el 61% deia fer-ho sempre o sovint i un 33% no ho feia mai.

Es va preguntar també si incorporaven al lleure familiar activitats culturals, esportives, d'oci tecnològic o relacionades amb la lectura, la taula 12 mostra amb quina freqüència ho solen fer.

■ sempre ■ sovint ■ de vegades ■ mai

Taula 12. Tipus d'activitat en família i freqüència

	<i>Sempre</i>	<i>Sovint</i>	<i>De vegades</i>	<i>Mai</i>
<i>Activitats culturals</i>	7,00%	27,00%	65,00%	1,00%
<i>Oci tecnològic</i>	4,70%	22,40%	56,50%	16,40%
<i>Lectura</i>	19,00%	34,00%	39,00%	8,00%
<i>Pràctica d'esports</i>	14,00%	35,00%	44,00%	7,00%

3.3.5. Conciliació i corresponsabilitat

El Pla Interdepartamental de Suport a les Famílies fa constar que les desigualtats de gènere són un element transversal en diversos aspectes de la vida quotidiana de les persones, que es troben tant al mercat laboral com en la persona en qui recau la cura dels qui requereixen atenció, en l'estat de salut, en la pobresa o en la dedicació del temps, entre d'altres.

En este sentit, al Pla de Polítiques d'Igualtat vigent del municipi¹¹ es va detectar la necessitat de fomentar la corresponsabilitat entre homes i dones en les tasques domèstiques i de cura i també de facilitar la conciliació de la vida familiar, personal i professional.

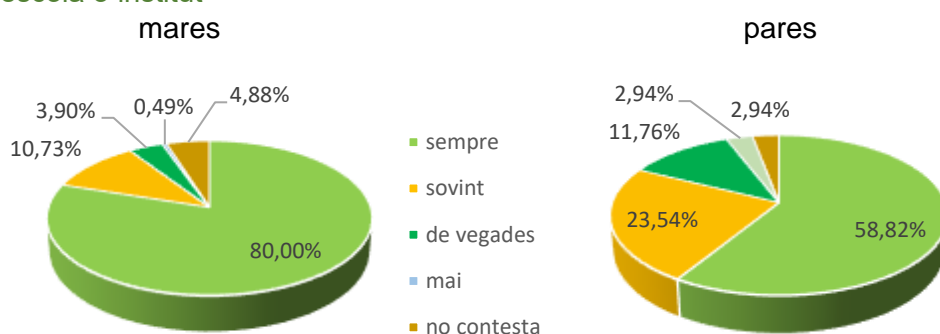
Durant tot el procés de recollida de dades per a la diagnosi s'ha evidenciat de manera clara que són les mares qui majoritàriament porten el pes i la responsabilitat de la criança i formació dels infants i adolescents. Les dades i gràfics que s'exposen a continuació són l'exemple d'esta realitat.

11 Pla de polítiques d'igualtat (2017-2020). Ajuntament de la Ràpita. Regidoria Atenció a les Persones, 2016

Tal com hem explicat, els qüestionaris que vam fer arribar a progenitors per conèixer la situació de la infància i l'adolescència al municipi els van contestar 240 persones, un 85,50% eren mares, el 13,80% pares i una com a tutora legal. Molt probablement este fet estigui determinat perquè el canal de difusió més directe va ser a través de les plataformes digitals que tenen els centres escolars per a fer arribar informació als progenitors i en les quals la majoria de progenitors que hi consten són les mares.

Centrant-nos en la relació família escola i implicació dels pares i mares en el rendiment educatiu dels seus filles i fills trobem:

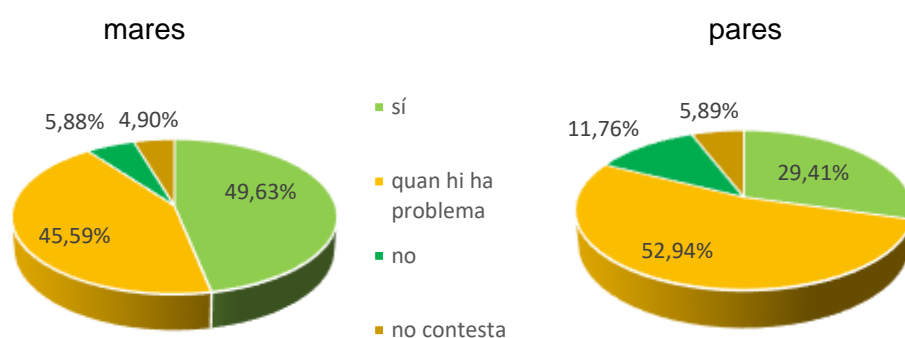
Gràfic 47. Percentatges d'assistència dels progenitors a les reunions convocades per l'escola o institut

Preguntats als progenitors si solien assistir a les reunions del centre educatiu dels seus fills i filles, el 80% de les mares deien fer-ho sempre enfront el 58,82% dels pares. Pel que fa als que afirmaven no anar-hi mai, hi havia un 0,49% de mares davant del 2,94% de pares.

Quan se'ls hi preguntava si ells o elles demanaven tenir reunions amb el professorat, les respostes van ser:

Gràfic 48. Progenitors que demanen reunió amb el professorat de l'escola o institut i motiu

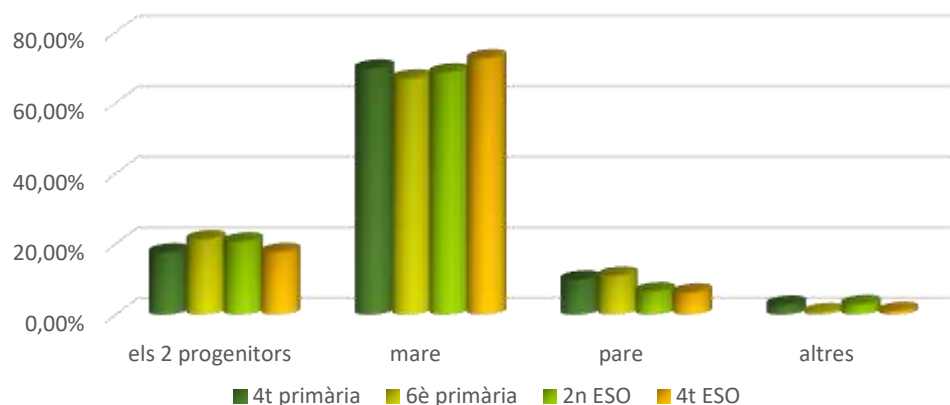

Una vegada més hi ha un percentatge més elevat, fins a un 20% més, de mares que demanen tenir reunions pel seguiment escolar dels seus fills o filles. Els pares ho fan en un percentatge més alt quan hi ha algun problema i també en són més els que no solen demanar entrevistes amb el professorat.

Quan es va preguntar sobre esta qüestió a les direccions de la llar d'infants municipal i dels centres que atenen infants de 0 a 3 anys, les respostes tant de la llar d'infants com del centre de suport familiar i de l'espai de criança van ser que o bé anaven tots dos progenitors o en el cas que només assistís un, solia ser la mare.

En la mateixa línia es va preguntar als infants i adolescents qui solia anar a les reunions convocades des de l'escola o institut i també qui els ajudava normalment a fer els deures. Els gràfics 49 i 50 mostren les respostes donades.

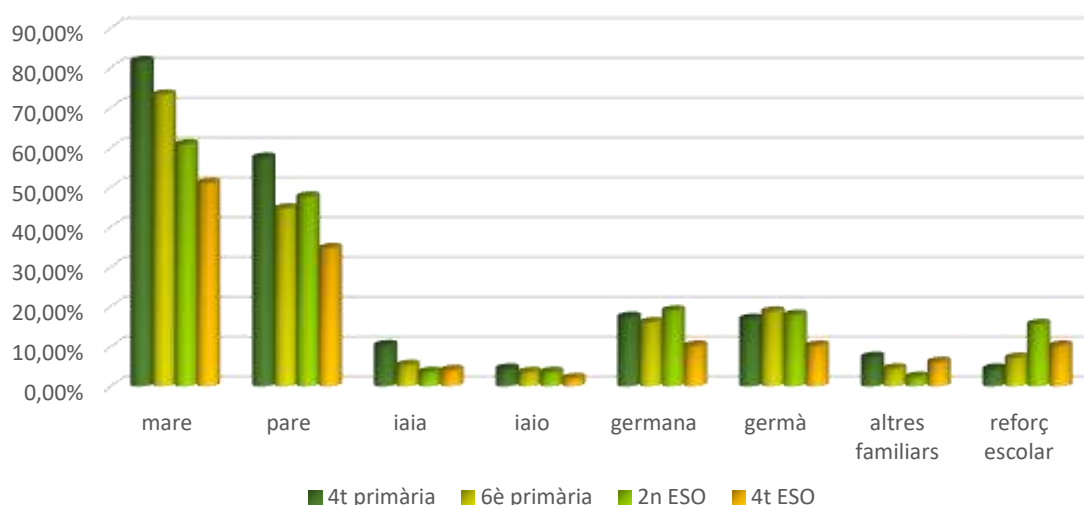
Gràfic 49. Qui sol anar a les reunions del centre educatiu segons els infants

Un cop més, són les mares qui principalment van a les reunions, la diferència respecte als pares és més d'un 60% en el cas de secundària.

Quan mirem qui ajuda als infants i adolescents a fer els deures, la tendència segueix sent la mateixa, encara que en este cas les diferències entre pares i mares es redueixen.

Gràfic 50. Qui ajuda normalment a fer els deures als infants

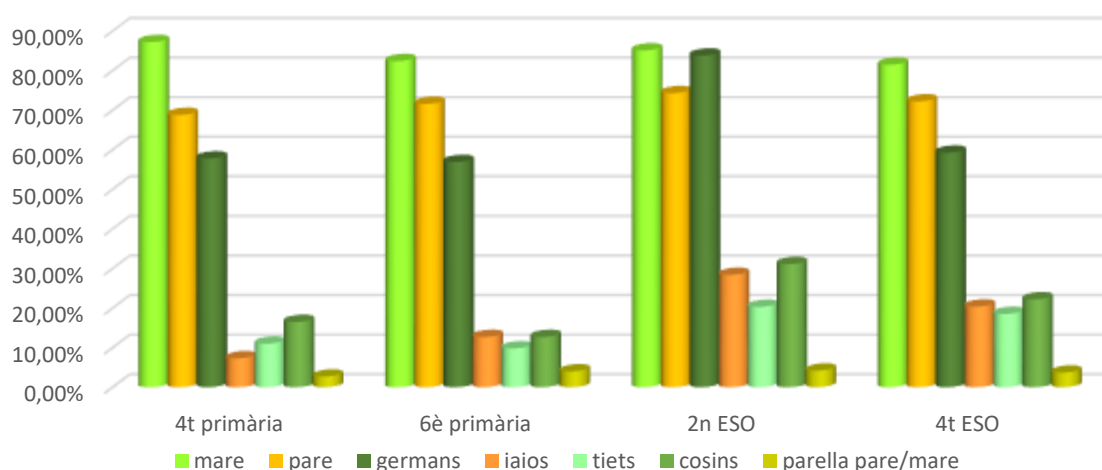
En els qüestionaris adreçats a les entitats, serveis o professionals que atenen als infants i les seues famílies es preguntava també quin progenitor solia acompanyar-los a l'activitat o visita que tingués.

En l'àmbit de salut, en el cas de visites a pediatria consideraven que, si bé encara era la mare qui majoritàriament anava, els pares cada vegada ho feien més. Des del Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP) coincidien en què habitualment anava la mare a les visites, tot i que també assistien els pares o bé els dos progenitors junts. Finalment des del CSMIJ també apuntaven a la mare com la persona qui acompanya als fills i les filles al servei, encara que quan ho creuen necessari demanen que siguin ambdós progenitors els qui acudeixin.

En el cas de les activitats de lleure o extraescolars, la percepció general dels professionals de les entitats de lleure i tècnics municipals de les regidories que organitzen estes activitats, era que els infants anaven acompanyats indistintament del pare o la mare.

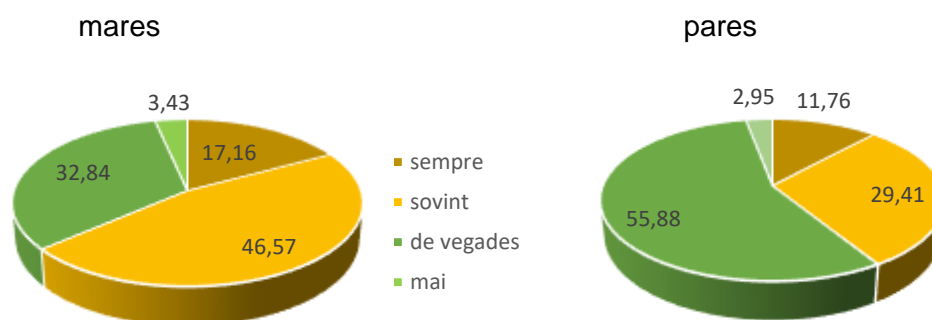
Quan vam preguntar als infants i adolescents que havien fet alguna activitat en família la setmana abans, amb qui l'havien fet, les respostes, tal com s'aprecia al gràfic, mostraven percentatges més alts d'activitats fetes amb les mares que amb els pares.

Gràfic 51. Amb qui vas fer l'activitat en família

També són les mares qui, en funció de les respostes que van donar als qüestionaris, més planifiquen les estones de lleure familiar. Tal com mostren les dades del gràfic 52 hi ha més del 63% de mares que ho fan enfront del 41,17% dels pares.

Gràfic 52. Planificació del lleure familiar

El tema de la corresponsabilitat també es va parlar al grup de discussió de progenitores amb infants de 0 a 3 anys, les mares deien que el pes de la criança i previsió de les necessitats del nadó o planificació de sortides el portaven elles, tot i això també deien que els progenitors cada cop estan més involucrats. Una de les mares posava com a exemple que sempre era ella qui pensava què feia falta preparar o emportar quan havien d'anar a algun lloc, que el pare es limitava a preguntar-li a ella, mentre que un pare deia que "a les empreses et miren malament si demanes baixa per naixement del fill".

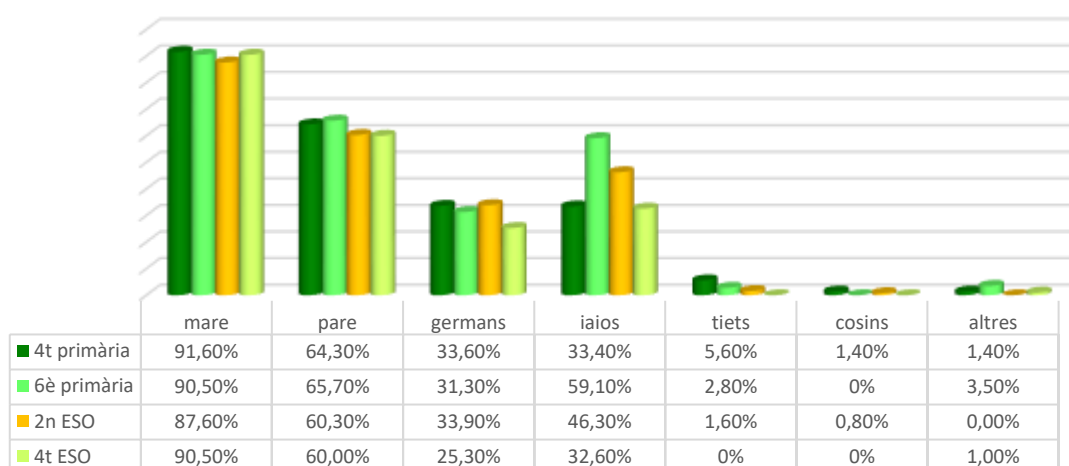
Pel que fa a la implicació i assistència dels progenitors a les activitats formatives sobre habilitats parentals que es porten a terme des de l'àrea de polítiques socials i altres regidories, les dades segueixen mostrant que són les mares qui majoritàriament s'interessa per estar formades en este aspecte.

A principis de 2021 i 2022 es va enviar un qüestionari, a través dels centres educatius i de les xarxes socials de l'Ajuntament, adreçat a progenitors i tutors legals amb l'objectiu de conèixer quins temes relacionats amb la criança i educació dels infants i adolescents els interessaven. Les respostes que es van rebre al 2021 eren en un 87% de mares i en un 13% de pares, al 2022 les respostes rebudes han estat en un 87,50% de mares i el 12,50% restant dels pares. Pel que fa a l'assistència dels progenitors a formacions sobre criança positiva organitzades per l'Ajuntament la tendència és la mateixa.

Finalment, l'altre àmbit en el que hem volgut saber si hi havia diferències entre els progenitors ha estat a l'hora d'establir vincles amb els fills i filles a partir de l'interès mostrat en les coses que als infants i adolescents els hi poden preocupar o interessar.

Vam preguntar a nois i noies quins membres de la seua unitat familiars els hi solien preguntar per les coses que els interessaven o preocupaven.

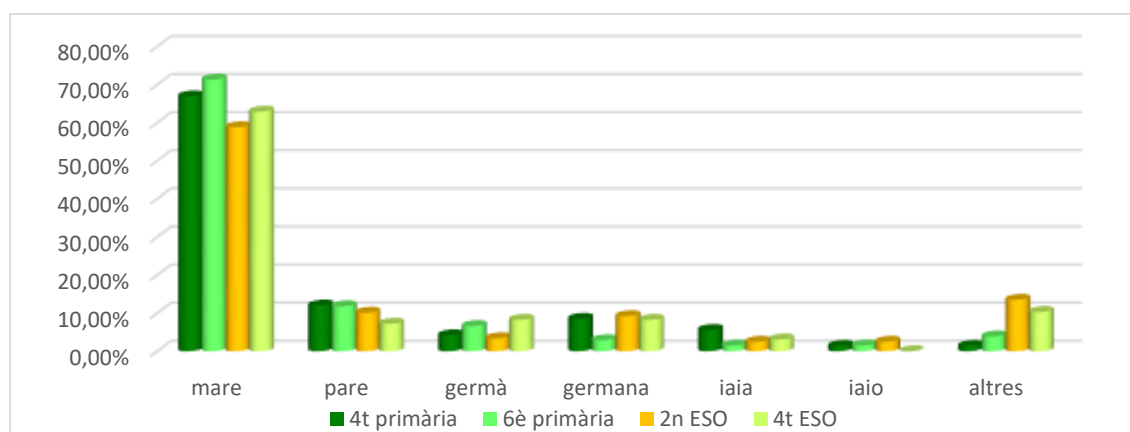
Gràfic 53. Quin progenitor pregunta normalment com van les coses que interessen o preocupen als seus fills/es

Torna a ser la figura materna qui, en major percentatge, s'interessa i inicia la comunicació sobre temes que són importants per als seus fills i filles. La diferència de percentatges entre els pares i les mares són significatives en tots els cursos escolars.

També vam preguntar als infants i adolescents a qui solien anar a buscar quan alguna cosa els hi preocupava o interessava. El gràfic 54 mostra com nois i noies de tots els cursos recorren majoritàriament a la mare.

Gràfic 54. A qui van a buscar els infants quan una cosa els preocupa o interessa

3.3.6. Relacions intergeneracionals

L'Observatori Català de la Infància, a través del grup de treball "Cura, famílies i comunitat"¹², diu que les relacions intergeneracionals són clau en el procés de socialització primària dels infants, permeten la transmissió de sabers i valors, de les relacions d'autoritat i d'acceptació i del respecte a la diferència, de l'aprenentatge i la construcció de vincles emocionals positius i de suport i cura recíproca entre les diferents generacions.

En el nostre estudi vam preguntar a la gent gran què consideraven que podien aportar als infants, ja siguin els seus nets o familiars o en general, i què pensaven que els infants els hi podien aportar a ells.

Tant la gent gran que viu als centres residencials com els dels altres dos grups de discussió, consideren que poden aportar la seua experiència, vivències, els seus coneixements, "carinyo", afecte i temps per escoltar-los.

D'altra banda deien que els infants els hi aporten ajuda i coneixements en l'ús dels telèfons mòbils i ordinadors, però que sobretot els hi aporten alegria, felicitat, ganes de viure, joventut i que quan estan amb ells "els hi passen els mals".

L'article 14 de la LDOIA sobre el foment i suport a les relacions intergeneracionals estableix que les administracions públiques, en l'àmbit de llurs competències, han de promoure i afavorir les relacions intergeneracionals, tot procurant d'evitar que els diferents nivells d'edat s'aïllin en si mateixos i propiciant el voluntariat social de les persones grans per a col·laborar en activitats amb infants i adolescents, i també el voluntariat social dels infants i els adolescents per a col·laborar en activitats amb persones grans.

Als dos centres residencials que hi ha al municipi els hi vam preguntar si porten a terme activitats o tallers a nivell intergeneracional ja sigui com a accions puntuals o formant part d'una programació, en tots dos centres ens van dir que sí que ho feien, abans de la COVID-19, i que normalment era amb els col·legis o els esplais i les entitats de lleure.

Els hi vam plantejar també la possibilitat de col·laborar en projectes comunitaris d'intercanvis generacionals que s'organitzessin des de l'Ajuntament, tant les persones residents als centres com alguns dels participants dels altres grups de discussió es mostraven disposades a participar.

3.3.7. Atenció i suport a les famílies

El document sobre el Pacte per a la Infància a Catalunya estableix que cal generar les condicions òptimes per desenvolupar les competències parentals en positiu de les famílies i que este entorn favorable és responsabilitat de tots els sectors de la societat: dels governs, dels mitjans de comunicació, dels sectors productius i econòmics, del món educatiu, sanitari i social.

Diu també que tothom ha de tenir present en l'exercici de les seves responsabilitats accions explícites i coordinades per millorar les capacitats i possibilitats de la família en la seva tasca socioeducativa, donant-li el suport necessari i replantejant elements que en dificultin l'èxit.

En este sentit els serveis d'atenció i suport a les famílies que es porten a terme al municipi de cara a l'adquisició de competències parentals són:

12 *Cura, famílies i comunitat*. Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar i Família, 2010

- **Servei bàsic d'atenció social**, servei que proporciona orientació i acompanyament a les famílies en diferents moments del cicle vital de les persones, dona suport en moments de necessitats associades a la capacitat d'afrontar reptes vitals de la criança, la conciliació en els usos del temps i la cura dels diferents membres. El servei es presta de dilluns a divendres per part de les educadores socials.
- **Servei d'orientació i acompanyament a les famílies** (SOAF)¹³, servei de caràcter universal adreçat a totes les famílies i enfocat des d'una perspectiva preventiva: detecta i reforça les capacitats i fortaleces de les famílies per afavorir relacions familiars saludables i enfortir les habilitats parentals. Una professional de la psicologia atén a les famílies 1 matí a la setmana.
- **Escola de famílies**, es tracta d'un cicle anual de xerrades, escollides pels mateixos progenitors a qui van adreçades, i impartides per experts amb l'objectiu de millorar les habilitats educatives dels pares i mares segons les seues necessitats i edats dels seus fills i filles. Estes xerrades estan obertes també a professionals del món social, de la salut, el lleure i educatiu que treballen amb infants. La periodicitat en la que es realitzen és mensual.
- **Créixer en família**¹⁴, són tallers, dividits per franges d'edat dels infants i adolescents, al voltant de temàtiques i conceptes com ara: afecte, autonomia, autoritat, estratègies educatives, resolució de conflictes, responsabilitats en l'àmbit domèstic, el lleure i l'entorn, el paper educatiu de l'escola i la família extensa, etc. Cada taller consta de 6 sessions. Anualment es realitza un taller.

13 https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/families/soaf/

14 https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/families/formacio_per_a_pares_i_mares/creixer_en_familia/

3.4. EDUCACIÓ

L'article 13.1 de la LDOIA estableix que els infants i els adolescents tenen dret a rebre el màxim nivell d'educació possible des de llur naixement i que, en tot cas, els poders públics han de garantir que qualsevol infant o adolescent rebi l'educació establerta com a obligatòria legalment.

- **L'educació infantil**, tal com determina la LEC, consta de dos cicles: el de primera infància comprés entre els zero i els tres anys d'edat i el segon cicle, primer ensenyament, que comprèn entre els tres i els sis anys.

L'informe elaborat pel Síndic de Greuges al 2021 sobre Els Drets dels Infants apunta que l'educació infantil de primer cicle és un àmbit estratègic fonamental a l'hora de promoure els drets i les oportunitats dels infants, donat que els ofereix oportunitats de desenvolupament personal, social, cognitiu i emocional en plenes garanties en una etapa determinant per a la seva trajectòria vital futura, amb efectes especialment positius per als infants socialment menys afavorits.

Per a al **primer cicle d'educació infantil**, la Ràpita compta només amb un centre educatiu registrat al Departament d'Educació

<i>Centre educatiu</i>	<i>Naturalesa</i>	<i>Titularitat</i>
<i>Lla d'infants Xip-Xap</i>	<i>Públic</i>	<i>Corporacions locals</i>

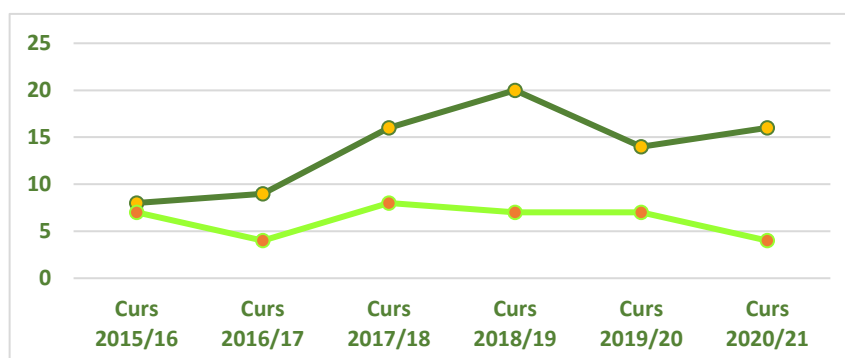
A nivell privat hi ha dos centres de suport familiar (CSF), un espai de criança i una guarderia que atenen a infants d'esta franja d'edat.

Tant la llar d'infants municipal com els altres dos centres que han col·laborat en la diagnosi expliquen que en la seua metodologia de treball els infants són els protagonistes dels seus aprenentatges i que les activitats i intervencions que fan són sempre a través dels seus interessos i necessitats.

Les polítiques educatives en esta primera infància tenen un impacte positiu en les habilitats cognitives i socials dels infants, impacte que es concentra especialment en els xiquets i xiquetes de famílies en situació econòmica desfavorida, d'origen immigrant i/o amb necessitats educatives especials. A banda, i al mateix temps, estes polítiques afavoreixen i faciliten la conciliació entre la vida familiar i laboral.

Davant d'esta realitat, a partir del curs 2015/2016 l'Ajuntament va implementar un sistema de beques per cobrir el 100% de les despeses tant del servei educatiu com de menjador de la llar d'infants municipal. Estes beques van complementar les del Consell Comarcal del Montsià (CCM), aconseguint augmentar el nombre de beneficiaris, la rapidesa en la concessió i l'accés a l'educació d'infants que fins llavors no podien.

Gràfic 55. Beques atorgades per l'Ajuntament per al servei educatiu i menjador de la llar d'infants municipal

Les sol·licituds dels ajuts van anar augmentant des de la primera convocatòria, el curs escolar 2015/16, fins al 2018/19 quan es concedeixen les 20 beques de servei educatiu que es convocaven. La situació de pandèmia durant els cursos 2019/20 i 2020/21 va provocar que hi hagués un descens de sol·licituds.

Amb l'objectiu de facilitar l'accés a estos ajuts i arribar a més famílies, des d'este curs 2021/2022 s'ha implementat un sistema de bonificacions i exempcions per a famílies nombroses, monoparentals, amb infants amb diversitat funcional, en situació d'exclusió residencial, violència masclista o infància en risc social, permetent d'esta manera ampliar tant el nombre com la tipologia de famílies beneficiàries.

3.4.1. Vinculació família i centre educatiu

L'ordenament jurídic català estableix que durant l'educació infantil, ha d'haver una cooperació estreta entre els centres i les famílies, que són el primer referent afectiu dels infants i tenen la responsabilitat primera de llur educació.

Segons la informació que ens van proporcionar des de la llar d'infants, del CSF i de l'espai de criança, les famílies dels xiquets i xiquetes que atenen es mostren implicades en les activitats que es fan des dels centres, demanant-los, a més, assessorament respecte a la criança i cura dels seus fills i filles.

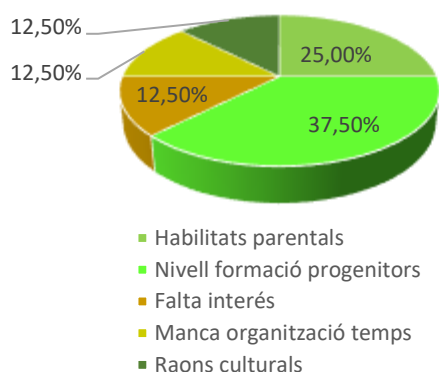
Pel que fa al **segon cicle d'educació infantil** la Ràpita compta amb tres centres que ofereixen este ensenyament, els mateixos on es pot cursar educació primària.

<i>Centre educatiu</i>	<i>Naturalesa</i>	<i>Titularitat</i>
<i>Carles III</i>	<i>Públic</i>	<i>Departament Ensenyament</i>
<i>Horta Vella</i>	<i>Públic</i>	<i>Departament Ensenyament</i>
<i>Sagrada Família</i>	<i>Concertat</i>	<i>Ordres/congregacions/catòliques</i>

Preguntats als tutors i tutores d'este cicle sobre la relació família escola, coincideixen a dir que gairebé totes les famílies solen anar a les reunions quan se'ls convoca i participen en les activitats que s'organitzen quan se'ls hi demana implicació.

Quan se'ls hi preguntava pels possibles motius quan alguna família no assistia, un 50% consideraven que era degut a la falta d'habilitats parentals i l'altre 50% ho atribuïa al nivell de formació o educació dels progenitors.

Gràfic 56. Motius de la falta d'implicació de les famílies a 2n cicle educació infantil

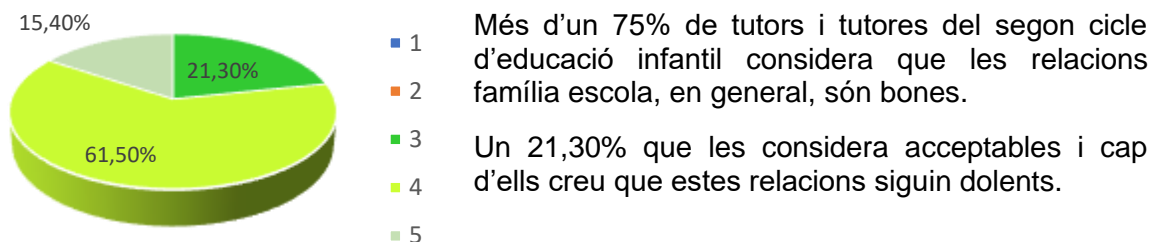
Els principals motius que valoraven tutors i tutores respecte a la falta d'implicació d'algunes famílies quan se'ls hi demanava la col·laboració estaria en funció del nivell de formació o educació dels progenitors i la falta d'habilitats parentals.

Altres motius que consideraven eren la falta d'interès en allò relacionat amb l'escolarització dels fills i filles, per manca d'organització del temps o per raons culturals. En el cas de les raons culturals feien referència principalment a famílies

d'origen estranger on els pares treballaven moltes hores i les mares desconeixien totes dues llengües oficials.

Als tutors se'ls hi va demanar també que valoressin les relacions família escola, puntuant-les de l'1 al 5, sent 1 dolentes i 5 molt bones. El gràfic 57 mostra la percepció del professorat respecte a esta qüestió.

Gràfic 57. Valoració de les relacions família-escola a 2n cicle educació infantil

L'informe Famílies, escola i èxit¹⁵, elaborat per la Fundació Jaume Bofill, indica que la qualitat dels vincles entre escola i famílies té una importància cabdal en relació a uns resultats positius o negatius en l'aprenentatge dels infants. Apunta, a més, que el document de la Comissió Europea (2011) "Tackling early school leaving: A contribution to the Europe 2020 agenda" situa els àmbits de la millora del vincle amb les famílies i el treball en xarxa amb l'entorn com dues estratègies clau per reduir el fracàs escolar i l'abandonament prematur dels infants i joves del sistema educatiu.

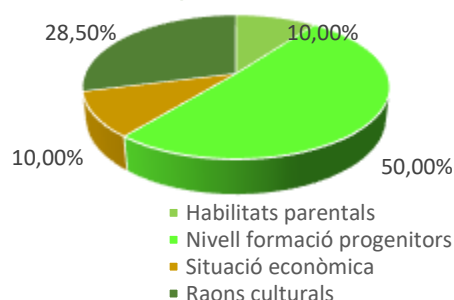
Donada la relació família, escola i èxit escolar es va seguir preguntant als tutors i tutores de primària i secundària i també als progenitors sobre estos vincles.

- En l'etapa d'**Educació Primària**, el professorat que va participar en la diagnosi consideraven, igual que en el cas de l'educació inicial, que la majoria de les famílies assistien a les reunions quan se'ls convocava.

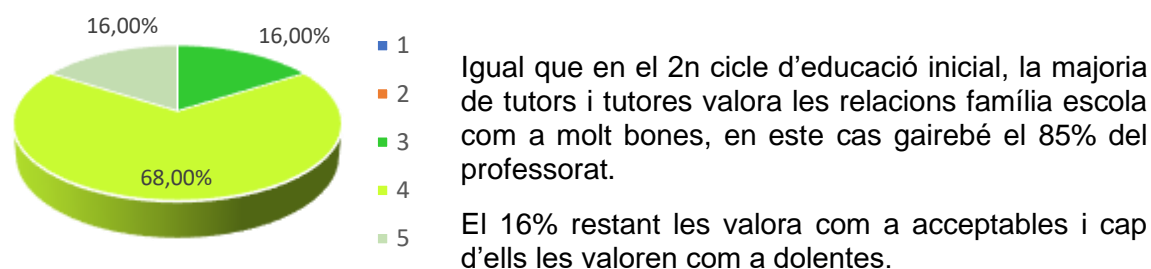
A l'hora de valorar la resposta de les famílies al demanar-los implicació en les activitats del centre, hi havia un 35% dels tutors i tutores que considerava que s'implicaven totes o gairebé totes. Este percentatge baixa respecte a la valoració que en feia el professorat del 2n cicle d'educació infantil.

Gràfic 58. Motius de la falta d'implicació de les famílies d'educació primària

Quan es demanava als tutors quins creien que serien els principals motius de la falta d'implicació d'algunes famílies, la meitat dels que van contestar consideraven que estava en funció del nivell de formació o educació dels progenitors, el 28,50% ho adjudicava a raons culturals, un 10% a la falta d'habilitats parentals i el 10% restant per situació econòmica.

Gràfic 59. Valoració de les relacions família-escola a primària

15 Collet, J.; Tort, A. *Famílies, escola i èxit. Millorar els vincles per millorar els resultats*. Fundació Bofill. Barcelona 2013

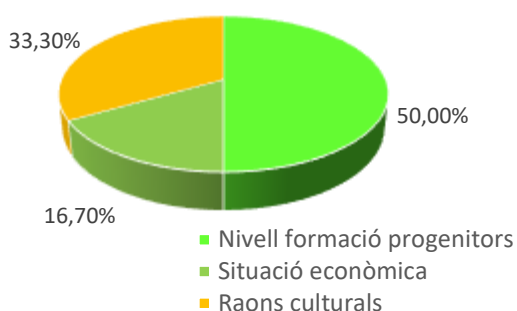
- **Educació Secundària Obligatòria**, per a esta etapa, la Ràpita compta amb dos centres educatius

Centre educatiu	Naturalesa	Titularitat
Institut Alfacs	Públic	Departament Ensenyament
Sagrada Família	Concertat	Ordres/congregacions/catòliques

En esta etapa una quarta part del professorat que ha col·laborat en la diagnosi responia que són menys d'un 50% les famílies que assistien a les reunions quan se'ls convocava.

Respecte a la implicació familiar quan se'ls hi requeria col·laboració, gairebé tots els tutors i tutores que van respondre a la qüestió consideraven que ho feien al voltant d'una tercera part dels progenitors.

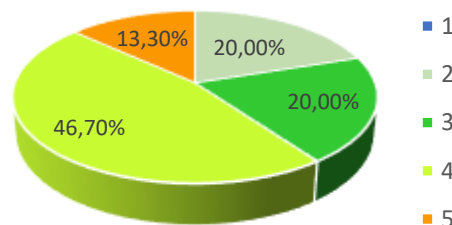
Gràfic 60. Motius de la falta d'implicació de les famílies de secundària

Com en els cicles educatius anteriors, el nivell de formació o educació dels progenitors és la principal variable que el professorat considera que influeix a l'hora d'implicar-se les famílies en les activitats del centre. Coincideixen també en dir que la situació econòmica i les raons culturals són altres factors a tenir en compte.

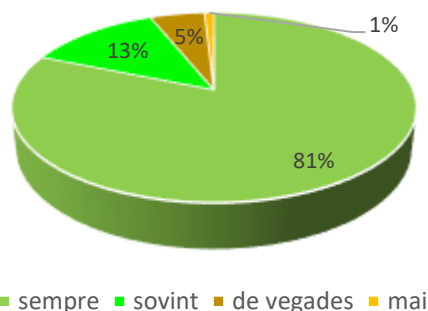
Gràfic 61. Valoració relacions família-escola per part dels tutors i tutores de secundària

Comparant este gràfic amb els gràfics 57 i 59 s'observa que el percentatge de tutors i tutores que les valora com a molt bones ha baixat, no passa del 60% i, per primer cop ha hagut professorat que les ha valorat amb un 2, és a dir, més aviat dolentes.

Pel que fa als progenitors, seguint en l'àmbit de relacions família escola, se'ls hi va preguntar sobre l'assistència a les reunions quan es convocaven des de l'escola o l'institut, sobre si demanaven reunions amb els tutors i si compartien les valoracions del centre respecte els seus fills i filles donant suport a les mesures que l'escola determinava. Els gràfics 62, 63 i 64 mostren les respostes donades.

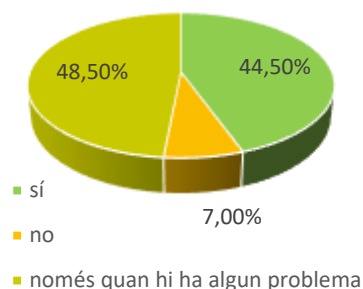
Gràfic 62. Assistència dels progenitors a les reunions escolars

Més del 90% dels progenitors afirma anar sempre o gairebé sempre a les reunions a les quals són convocats des del centre educatiu.

Hi ha un 1%, que en nombres absoluts corresponen a dos progenitors, amb fills cursant educació primària que reconeixen no anar-hi mai.

Gràfic 63. Demanda de reunions per part dels progenitors

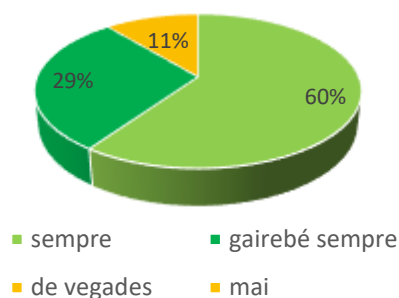

Preguntats als progenitors si demanen reunions al professorat per parlar sobre la situació escolar dels seus fills i filles, no arriba al 45% els que afirmen que ho fan.

El 48,50% reconeix que ho fan només quan hi ha algun problema, i el 7% restant diu que mai no en demanen.

Gràfic 64. Compartiu les valoracions del centre sobre els vostres fills i filles i doneu suport a les mesures que l'escola determina

Una altra qüestió plantejada de cara a valorar el vincle dels progenitors amb el centre educatiu feia referència al consens entre totes dues parts en quan a valoracions sobre els infants. El 89% dels progenitors afirmava que sempre o gairebé sempre compartia les valoracions del centre i/o donava suport a les mesures que determinava i l'11% restant ho feia de vegades.

3.4.2. Implicació dels progenitors en l'educació

La família és un agent educatiu de primer ordre, allò que passa a la llar té una influència decisiva en els processos d'aprenentatge d'infants i adolescents. La Fundació Jaume Bofill¹⁶ va analitzar l'impacte de la implicació de mares i pares en l'educació dels fills. Segons esta entitat, la implicació parental, és a dir, la vinculació i el suport dels progenitors als processos d'aprenentatge dels fills, i el rendiment acadèmic, mesurats simultàniament, estan positiva i significativament correlacionats.

En este sentit es van incloure preguntes als qüestionaris de progenitors i infants sobre la comunicació entre ells en qüestions escolars i suport en l'estudi o a l'hora de fer els deures.

Taula 13. Et pregunten a casa sobre com et van els estudis

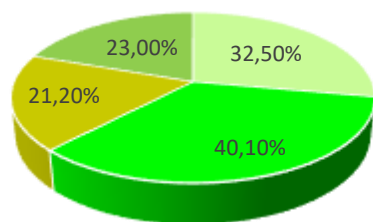
	Sempre	Sovint	De vegades	Mai
4t primària	70,10%	13,20%	13,90%	2,80%
6è primària	61,30%	27,00%	8,80%	2,90%
2n ESO	62,30%	20,50%	15,60%	1,60%
4t ESO	61,20%	19,40%	15,30%	4,10%

Quan se'ls pregunta als nois i noies per l'interès que mostren els seus progenitors en els seus estudis, en tots els cursos hi ha més d'un 80% de l'alumnat que afirma que els seus pares i/o mares els hi pregunten sempre o sovint sobre el tema.

Hi ha, també, entre l'1,60% i el 4,10% que diuen que els seus progenitors no ho fan mai.

16 Blasco, J. *Els programes per fomentar la implicació parental en l'educació serveixen per millorar el rendiment escolar?*. Fundació Bofill. Barcelona, 2018.

Figura 65. Els vostres fills o filles us expliquen els seus interessos i preocupacions respecte a l'escola o institut?

Quan preguntem als progenitors si els seus fills i filles els hi expliquen els seus interessos i preocupacions respecte a l'escola o institut més d'un 70% afirmava que ho feien sempre o sovint, mentre que un 23% responia que no ho feien mai.

■ Sempre ■ Sovint ■ De vegades ■ Mai

Taula 14. A casa t'ajuden a fer els deures o a estudiar

	<i>Sempre</i>	<i>Sovint</i>	<i>De vegades</i>	<i>Mai</i>
<i>4t primària</i>	30,30%	5,50%	55,90%	8,30%
<i>6è primària</i>	18,20%	8,10%	51,80%	21,90%
<i>2n ESO</i>	10,70%	5,00%	43,00%	41,30%
<i>4t ESO</i>	7,30%	4,20%	34,40%	54,10%

Davant d'esta qüestió s'observen diferències significatives a mesura que avancen els cursos, així segons les dades, fins un 30,30% de l'alumnat de 4t de primària assegura que a casa l'ajuden sempre, mentre que a 4t d'ESO el percentatge baixa fins al 7,30%.

Més significatiu encara és l'augment d'alumnat que assegura que a casa mai l'ajuden, passant d'un 8,30% a 4t de primària fins a un 54,10% a 4t d'ESO.

Es va preguntar també als tutors i tutores de les diferents etapes educatives si observaven famílies que mostraven poca implicació en el rendiment escolar dels seus fills i filles i, en cas que la resposta fos afirmativa, quin pensaven que podia ser el motiu.

El professorat va contestar que el nombre de famílies que mostraven falta d'implicació era molt divers dins de cada etapa educativa i que les diferències en quan al grau d'implicació es trobaven principalment en el nivell de formació dels progenitors, les habilitats parentals, per raons culturals i per situació econòmica.

Taula 15. Causes de la falta implicació dels progenitors en el rendiment dels fills i filles

<i>Motiu associat</i>	<i>2n cicle inicial</i>	<i>Primària</i>	<i>Secundària</i>
<i>Habilitats parentals</i>	50,00%	44,40%	22,20%
<i>Formació progenitors</i>	25,00%	33,30%	55,60%
<i>Raons culturals</i>	12,50%	16,70%	22,20%
<i>Situació econòmica</i>	12,50%	5,60%	0,00%

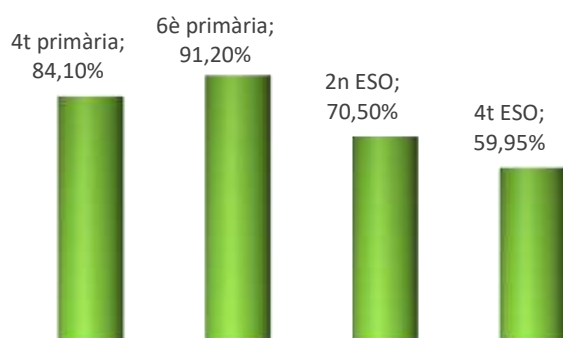
Analitzant per etapes, a 2n cicle d'educació inicial i a primària és la falta d'habilitats parentals la que consideren principal causa per a que pares i mares o representants legals no s'impliquen en el rendiment dels fills i filles, mentre que a secundària seria el nivell de formació o educatiu dels progenitors o tutors.

3.4.3. Relació infant amb el centre educatiu i escolaritat

A més de tenir en compte la vinculació familiar amb el centre educatiu i la implicació dels progenitors en els processos educatius dels seus fills i filles, hem volgut analitzar alguns factors referents a l'alumnat, com ara la seua relació/afecció amb el centre educatiu, ja que tots ells són factors que influeixen en el rendiment, l'èxit o fracàs escolar i en l'abandonament prematur del sistema.

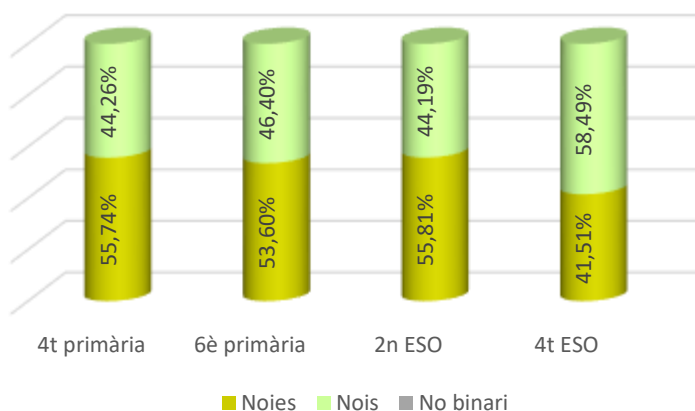
Una primera qüestió que es va plantejar a l'alumnat va ser si els hi agradava assistir al centre educatiu o no.

Gràfic 66. Percentatge d'infants i adolescents que els hi agradar assistir al centre educatiu

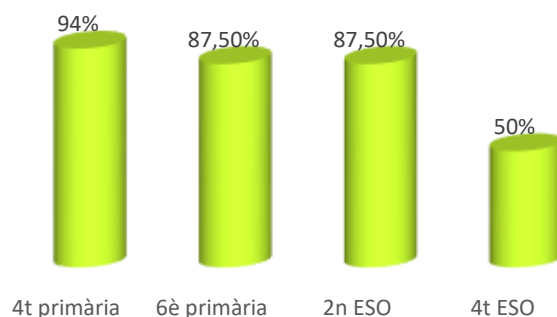
Tal com s'observa hi ha una diferència significativa entre l'alumnat de primària i el de secundària, gairebé un 30% d'alumnat de 2n d'ESO i un 40% de 4t d'ESO afirma que no li agrada assistir al centre educatiu. Estes dades poden ser indicatives d'un absentisme i/o abandonament prematur dels estudis.

Gràfic 67. Desagregació per gènere

Desagregant per gènere l'alumnat que li agrada assistir al centre educatiu, s'aprecia com fins a arribar a 4t d'ESO hi ha sempre un percentatge més elevat de noies, en canvi, a 4t d'ESO la tendència es capgira i són els nois qui asseguren estar més interessats.

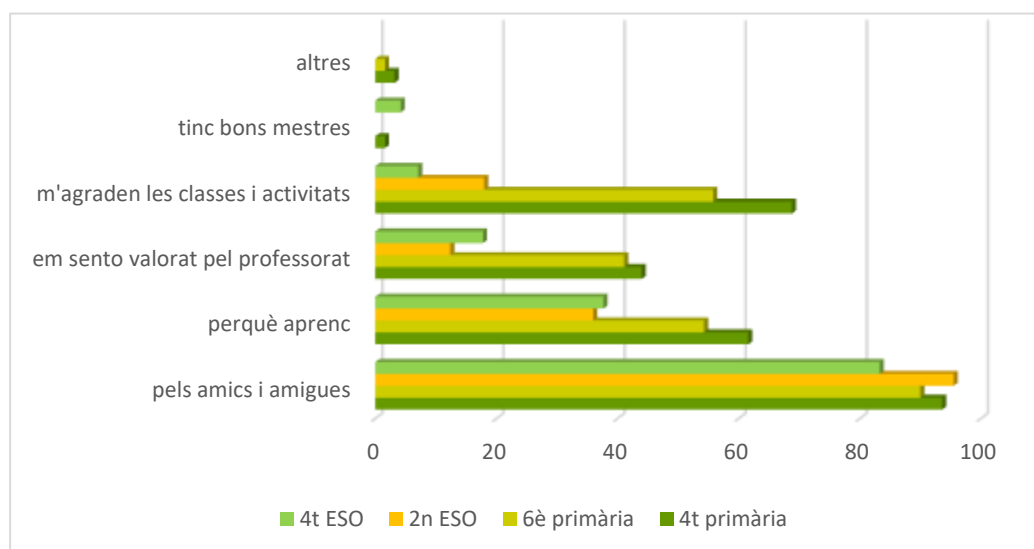
Gràfic 68. Percentatge alumnat nascut a l'estranger que els agrada assistir al centre educatiu

En este cas es segueixen les tendències de la població general, sent a 4t d'ESO quan hi ha un descens important del percentatge d'alumnat que diu agrada-li assistir al centre educatiu. Estes dades, tal com hem comentat, poden indicar absentisme i/o abandonament escolar prematur.

Amb l'objectiu de conèixer per què els hi agradava o no assistir al centre educatiu, se'ls hi va demanar que indiquessin els motius

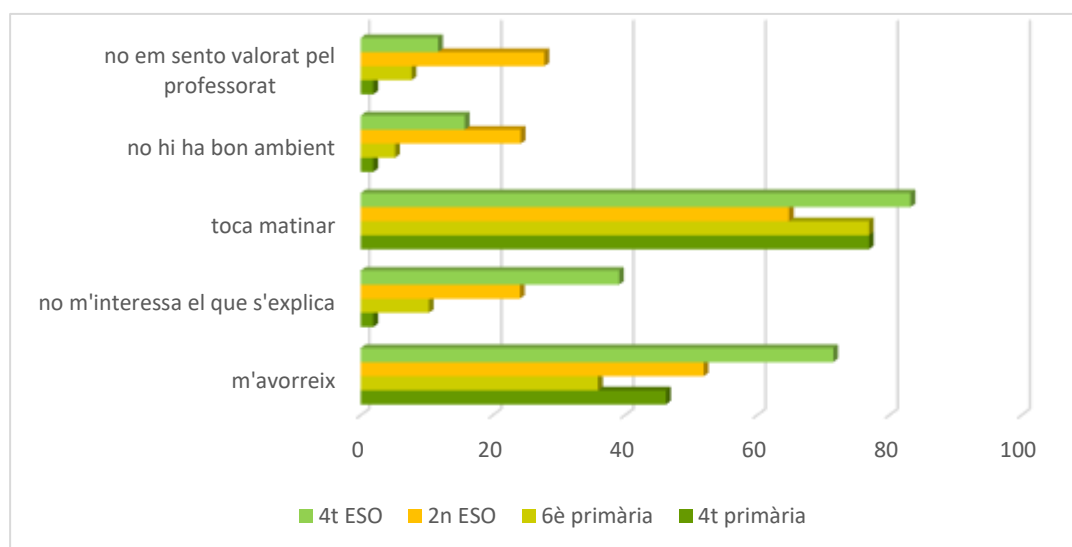
Gràfic 69. Motius perquè els hi agrada anar a l'escola o institut

El primer motiu que donen els infants i adolescents de tots els cursos és que allí es troben amb els seus amics i amigues.

En general és l'alumnat de 4t de primària qui dona més motius pels quals els hi agrada assistir al centre educatiu.

Gràfic 70. Motius perquè no els hi agrada

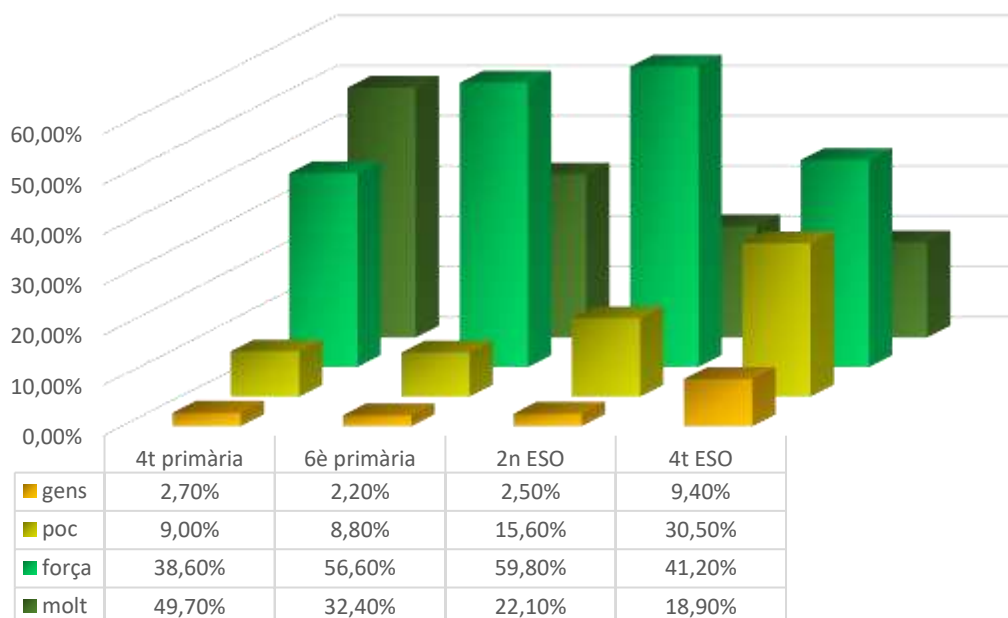

Quan parlen sobre els motius pels quals no els hi agrada assistir, les tendències s'inverteixen i són els de 2n i 4t d'ESO qui exposen més motius i els de 4t de primària els que menys.

El fet d'haver de matinar és el que menys els hi agrada però també són molts els que manifesten que s'avorreixen, arribant a més del 71% en el cas de l'alumnat de 4t d'ESO.

El temps dedicat a les tasques escolars afavoreixen que l'alumnat progressi i avanci cap a l'èxit acadèmic, a més, l'article 22 de la LEC fa referència als deures dels alumnes, especificant que estudiar per aprendre és el deure principal que tenen. És per això que se'ls hi va preguntar per esta qüestió.

Gràfic 71. Dedicació a l'hora d'estudiar i fer els deures

El gràfic mostra com, a mesura que l'alumnat s'endinsa en l'adolescència dedica menys temps fora de l'horari lectiu a estudiar i fer els deures. Els percentatges de nois i noies que asseguren que dediquen molt temps passa de gairebé el 50% a 4t de primària a menys d'un 20% a 4t d'ESO.

Si ens centrem en l'alumnat que diu dedicar poc temps, a 4t de primària hi ha un 9% mentre que a 4t d'ESO esta xifra es triplica.

3.4.4. Convivència i relacions en els centres educatius

L'Article 30.2 de la LEC estableix que tots els membres de la comunitat escolar tenen dret a con viure en un bon clima escolar i el deure de facilitar-lo amb llur actitud i conducta en tot moment i en tots els àmbits de l'activitat del centre.

Amb l'objectiu de conèixer el clima de convivència que percep l'alumnat, se'ls hi va preguntar si es sentien segurs en el seu centre educatiu i també per la freqüència de baralles que hi havia.

Taula 16. Percepció de seguretat al centre educatiu

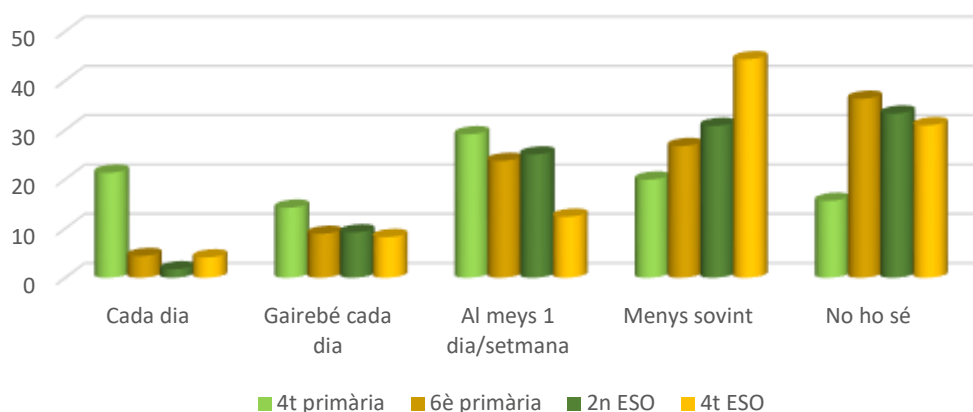
	<i>Sempre</i>	<i>Quasi sempre</i>	<i>De vegades</i>	<i>Mai</i>
<i>4t primària</i>	70,40%	16,20%	11,30%	2,10%
<i>6è primària</i>	60,90%	24,60%	13,80%	0,70%
<i>2n ESO</i>	48,40%	32,80%	12,20%	6,60%
<i>4t ESO</i>	33,70%	34,70%	29,60%	2,00%

Les dades de la taula evidencien com a mesura que els nois i noies passen de primària a secundària baixa de manera significativa el percentatge d'alumnat que diu sentir-se sempre

segur a la seua escola o institut, passant de més d'un 70% a 4t de primària a menys d'un 34% a 4t d'ESO.

En general fins a 2n d'ESO més d'un 80% d'alumnat diu sentir-se sempre o gairebé sempre segur al centre educatiu, mentre que a 4t no arriba al 70%.

Gràfic 72. Freqüència de baralles al centre educatiu

Pel que fa a la freqüència de baralles, més del 35% dels infants de 4t de primària asseguren que cada dia o gairebé cada dia hi ha baralles al seu centre educatiu. Este percentatge no arriba al 14% en la resta de cursos. La tendència a valorar que hi ha menys baralles a mesura que els nois i noies són més grans s'observa també en els percentatges de l'opció on manifestaven que la freqüència era menys d'un dia a la setmana.

Segons l'informe publicat pel Síndic de Greuges¹⁷ al 2017, un dels elements que destaquen en les situacions d'assetjament és que no hi ha una escolta efectiva de l'infant que pateix assetjament, ni dels presumptes assetjadors i el grup classe, és per això es va preguntar als nois i noies si consideraven que el seu professorat en cas de tenir algun problema al centre educatiu els ajudarien.

Taula 17. Percepció sobre si davant d'un problema al centre educatiu, el professorat els ajudarien

	<i>Sempre</i>	<i>Quasi sempre</i>	<i>De vegades</i>	<i>Mai</i>
<i>4t Primària</i>	75,90%	11,70%	10,30%	2,10%
<i>6è Primària</i>	72,50%	13,70%	13,80%	0,00%
<i>2n ESO</i>	45,10%	27,10%	21,20%	6,60%
<i>4t ESO</i>	22,70%	29,90%	40,20%	7,20%

Més d'un 86% d'infants de primària creuen que el seu professor/a sempre o gairebé sempre els ajudarien, mentre que a 2n d'ESO no arriba al 75% i a 4t és al voltant del 52%. Com en la taula 16, a mesura que nois i noies es van fent grans tenen menys confiança en rebre recolzament per part del professorat en cas de necessitar-lo.

Cal tenir en compte com pot influir en el rendiment escolar, absentisme o abandonament escolar estes percepcions d'inseguretat o falta de suport dins el centre.

17 Informe alternatiu al cinquè i sisè informe d'aplicació de la Convenció de Drets de l'Infant de Nacions Unides a Espanya (2010-2016). Síndic de Greuges, 2017

3.4.5. No escolarització, absentisme i abandonament escolar

L'article 52 de la LDOIA estableix que les administracions públiques han de fer especial atenció a detectar els casos de no-escolarització, absentisme i abandó escolar i han d'adoptar de manera coordinada les mesures necessàries per a fer-hi front, mitjançant els protocols corresponents.

En el cas de l'absentisme estableix, a més, que s'han de determinar per reglament quins són els casos que constitueixen absentisme lleu, absentisme moderat o absentisme greu, i quines són les mesures que cal adoptar en cada cas.

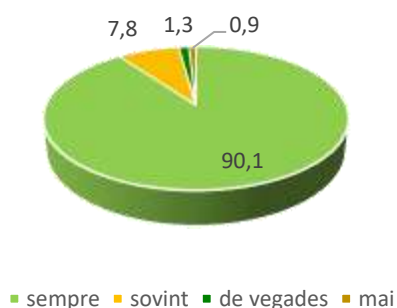
A la Ràpita no hi ha constància de situacions de no escolarització al municipi en l'etapa d'educació obligatòria, sí que n'hi ha d'absentisme.

Preguntats als directors de primària i secundària què es considera absentisme, cada centre té establert un nombre diferent de faltes d'assistència, és a dir, hi ha heterogeneïtat de criteris. Tots disposen d'un protocol d'intervenció però no s'està aplicant el protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant de situacions d'absentisme¹⁸.

En quan al percentatge d'alumnat absentista, segons les dades proporcionades, va des de menys de l'1% o d'entre el 2 i 3% dels centres de primària fins al 15% de l'institut. Estes dades estan en consonància amb l'evidència que l'absentisme escolar es dona en totes les etapes educatives, però amb causes i efectes diferents, mentre que normalment a primària l'absentisme és principalment esporàdic, a secundària es manifesta amb més intensitat.

Els directors dels centres educatius consideren, a més, que l'alumnat absentista en alguns casos poden comptar amb la complicitat de la família que l'encobreix justificant les faltes. Per este motiu vam preguntar als progenitors sobre la qüestió.

Gràfic 73. Cura dels progenitors en què els fills vagin a l'escola o institut i siguin puntuals

El 90% dels progenitors que van contestar el qüestionari afirmaven que sempre tenien cura que els seus fill i filles assistissin a l'escola o institut i fossin puntuals i gairebé un 8% que ho feien sovint.

Cal recordar que en el perfil de la mostra hi havia una representació de progenitors amb estudis superiors que pot influir en l'alt percentatge de pares i mares implicats en este aspecte.

En quan a l'abandonament escolar, segons informe d'UNICEF¹⁹ al 2018, no afecta a tothom per igual. Aspectes com sexe, estatus socioeconòmic i cultural i l'origen condicionen la trajectòria educativa, així trobem que:

- Els nois abandonen més que les noies.
- Les probabilitats d'abandonament després de finalitzar l'ESO són 10 vegades més grans quan els progenitors tenen un nivell d'estudis inferior a l'obligatori que quan tenen estudis superiors i 3 vegades més quan els progenitors tenen ocupacions bàsiques que si les tenen de caràcter directiu.
- La taxa de graduació a l'ESO (89% dels avaluats curs 2015-2016) amaga importants diferències segons l'origen dels alumnes: el 91,2% dels nadius es gradua, en el cas de l'alumnat d'origen magribí és el 74,1%, el 70,7% són d'origen de Centre i Sud-Amèrica, el 69% de l'alumnat d'origen asiàtic i el 57,9% del d'origen africà (exclosos els magribins).

18 <https://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/absentisme/>

19 No val a badar. L'agenda 2030 en clau d'infància a Catalunya. UNICEF, 2018

No disposem de les dades sobre l'abandonament escolar a la Ràpita, però comptem amb informació sobre el nivell de formació assolit per part de la població major de 15 anys. Amb l'objectiu d'establir una comparativa entre la Ràpita amb altres nivells territorials, la taula 18 ens mostra les dades disponibles a l'IDESCAT, que són del 2019.

Taula 18. Comparativa nivell de formació assolit

	<i>La Ràpita</i>	<i>Montsià</i>	<i>Tarragona (província)</i>	<i>Catalunya</i>
<i>Educació primària o inferior</i>	20,40%	21,10%	18,90%	17,70%
<i>1ª Etapa secundària o similar</i>	32,40%	36,10%	32,10%	27,40%
<i>2ª Etapa secundària o similar</i>	22,30%	21,00%	22,30%	23,20%
<i>Educació superior</i>	24,90%	21,80%	26,70%	31,80%

Tal com s'observa la Ràpita presenta, respecte a la comarca del Montsià, nivells més alts de formació però alhora més baixos que al conjunt de la província i del país.

Per conèixer si hi havia diferències en el nivell d'estudis assolit per part de la població del municipi en funció del sexe i per nacionalitat, es van desagregar les dades.

Taula 19. Dades desagregades per sexe

	<i>Homes</i>	<i>Dones</i>
<i>Educació primària o inferior</i>	17,20%	23,46%
<i>1ª Etapa secundària o similar</i>	35,90%	29,14%
<i>2ª Etapa secundària o similar</i>	23,80%	20,90%
<i>Educació superior</i>	23,10%	26,50%

Tal com s'aprecia els homes tenen percentatges més elevats d'estudis a secundària. Les dones superen en titulacions universitàries però també en són més les que només han finalitzat educació primària o ni tant sols l'han acabat.

Taula 20. Dades desagregades per nacionalitat

	<i>Espanyola</i>	<i>Estrangera</i>
<i>Educació primària o inferior</i>	20,87%	18,03%
<i>1ª etapa secundària o similar</i>	33,23%	27,87%
<i>2ª etapa secundària o similar</i>	20,47%	32,22%
<i>Educació superior</i>	25,43%	21,88%

A grans trets és la població de nacionalitat estrangera la que fins a acabar els estudis obligatoris assoleix un nivell d'estudis més elevat. És en l'educació superior quan hi ha

un percentatge més elevat de persones amb nacionalitat espanyola. Caldria conèixer els motius pels quals, un cop acabats els estudis secundaris, les persones amb nacionalitat estrangera no continuen amb la seua formació.

3.4.6. Segregació escolar

Al 2008 el Síndic de Greuges²⁰ va emetre un informe extraordinari sobre la segregació escolar a Catalunya on s'especifica que, quan es parla de segregació escolar, es fa referència bàsicament a la concentració d'un elevat nombre d'alumnat socialment desfavorit en unes escoles més que en d'altres ubicades al mateix territori.

El mateix informe adverteix que els fenòmens de segregació escolar, en la mesura que poden portar a desigualtats en les oportunitats educatives dels infants, i en conseqüència en potencials desigualtats socials, constitueixen una vulneració de drets que ha de ser objecte tant d'anàlisi com d'intervenció per part de les administracions públiques.

²⁰ Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Síndic de Greuges, 2008

Al 2016 el Síndic torna a analitzar la situació de la segregació escolar al país, en aquell informe la Ràpita és un dels 25 municipis més grans de 10.000 habitants amb decrements més elevats dels nivells de segregació a primària. D'estos 25 municipis, entre el que es trobava la Ràpita, durant el curs 2006/2007 presentaven nivells comparats de segregació escolar elevats, mentre que al curs 2013/2014 s'ubicaven en nivells baixos.

Evolució de l'índex de dissimilitud²¹ a educació primària

Dissimilitud EP 06/07	Dissimilitud EP 13/14	Dissimilitud EP 18/19	Diferència
0,43	↓ 0,18	↓ 0,14	-0,29

Al 2020 és la Fundació Bofill²² qui emet un estudi sobre l'estat i evolució de la segregació escolar a Catalunya, en este informe la Ràpita forma part dels municipis amb segregació escolar baixa, per sota de la mediana, tant a primària com a secundària, trobant-se a més, dins dels 10 municipis que porten 12 anys reduint l'índex de dissimilitud a primària de manera continuada.

El mateix estudi afirma que reduir la segregació escolar és una cursa en la que s'avança fent una bona feina de planificació i gestió de l'escolarització dia a dia.

A Catalunya hi ha 23 municipis de més de 10.000 habitants que s'han mantingut per sota de 0,30 a primària i de 0,20 a secundària entre el curs 2013/2014 i 2018/2019, un d'ells la Ràpita.

Evolució de l'índex de dissimilitud a primària i secundària obligatòria

Dissimilitud primària 18/19	Diferència dissimilitud primària 13/14	Dissimilitud ESO 18/19	Diferència dissimilitud ESO 13/14	% població d'origen estranger
0,14	↓ -0,04	0,10	↓ -0,09	15,14

El fet de mantenir-se amb uns nivells de segregació baixos és un símptoma que hi ha bons mecanismes per combatre la segregació escolar, segons fa notar l'estudi.

3.4.7. AMPA-AFA

L'article 26.2 de la LEC estableix que les associacions de mares i pares d'alumnes tenen per finalitat essencial facilitar la participació de les mares i els pares en les activitats del centre, a més de les establertes per la normativa vigent i les que determinin els estatuts de les dites associacions.

Cada un dels cinc centres educatius del municipi té una associació de pares i mares a qui se'ls hi ha demanat la col·laboració a l'hora de conèixer la situació de la infància al municipi.

Les tres AMPA que ens van contestar els qüestionaris enviats, expliquen que normalment organitzen les activitats extraescolars que es porten a terme a la mateixa escola, en una d'elles també el programa de reciclatge de llibres.

Pel que fa al grau d'implicació de les famílies en les activitats i gestió de l'AMPA – AFA coincideixen que és gairebé nul, que cada vegada hi ha menys famílies que col·laboren. Consideren, a més, que per a realitzar més activitats necessitarien més suport tant econòmic com de gestió per part de les famílies, l'Ajuntament i altres agents externs, segons diu una d'elles.

²¹ La dissimilitud indica la proporció d'un grup concret que hauria de canviar de centre educatiu per tal d'aconseguir una distribució de l'alumnat totalment equilibrada.

²² *Estat i evolució de la segregació escolar a Catalunya*. Fundació Bofill. Barcelona, 2020

Expliquen que les famílies fan ús de les extraescolars perquè els hi són necessàries per a la conciliació familiar, en canvi quan l'activitat va adreçada als progenitors com ara alguna xerrada, forma part activa de l'AMPA o AFA o assistència a les juntes, llavors hi ha poca participació dels progenitors.

3.5. SALUT

L'article 44.1 de la LDOIA estableix que els infants i els adolescents tenen dret a la promoció, la prevenció i la protecció de la salut i a l'atenció sanitària.

L'organització mundial de la salut²³ (OMS) defineix la salut com un estat complert de benestar físic, mental i social i no només com la manca d'afeccions i malalties.

Donada la relació entre l'autopercepció del propi estat de salut i el benestar de les persones, vam preguntar als nois i noies si normalment es trobaven bé

Salut autopercebuda

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
94,90%	97,80%	91,70%	89,80%

Segons l'enquesta de salut de Catalunya (ESCA) 2020²⁴, el 97,6% de la població de 0 a 14 anys tenia una autopercepció de la salut positiva. A partir de 15 anys, o més, el percentatge baixa al voltant del 80%.

Els resultats sobre la proporció de població infantil i adolescent de la Ràpita que va contestar el qüestionari amb una percepció positiva del seu estat de salut indica que en el cas de 6è de primària els resultats són gairebé iguals als de la resta d'infants de Catalunya i a 4t de primària molt semblants.

Pel que fa a l'alumnat de secundària, si comparem els percentatges de l'alumnat de la Ràpita amb els resultats de l'ESCA 2020 trobem que en este cas els adolescents de la nostra població mostren percentatges més elevats d'autopercepció de salut positiva.

La infància, segons el Departament de Salut²⁵, és l'etapa de la vida on la prevenció de la salut és més important i apunta que la majoria de problemes detectats i tractats durant esta etapa ajuden a millorar la salut al llarg de la vida adulta.

La promoció d'hàbits saludables, la prevenció de conductes de risc i el foment dels factors protectors de salut, haurien de ser l'objectiu de les polítiques de salut en l'àmbit de la infància i l'adolescència.

3.5.1. Prevenció i promoció de la salut

- Des del servei de pediatria del CAP a nivell preventiu es desenvolupen els programes:

Nen sa, en el marc d'este programa es revisa i controla el creixement i evolució dels infants i adolescents dels 0 fins als 15 anys, és un espai on els professionals de pediatria donen a les famílies assessorament i orientacions referent a hàbits saludables, consum de tòxics, educació sexual i altres.

Dins d'este programa s'emmarquen les campanyes de vacunació que es porten a terme tant al propi centre de salut com als centres educatius.

Salut+escola, programa adreçat a la població adolescent a partir dels 12 anys. Una infermera de pediatria va setmanalment al centre educatiu i dona resposta a dubtes dels adolescents, els informa i assessora.

23 Constitució de la OMS, aprovada per la Conferència Internacional, Nova York 22 de juliol de 1946 Preàmbul

24 *L'estat de salut, els comportaments relacionats amb la salut i l'ús dels serveis sanitaris a Catalunya 2020*. Generalitat de Catalunya. Departament de Salut, 2021.

25 <https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/etapes-de-la-vida/infants-adolescencia/>

- Des del CDIAP a nivell de prevenció es fan diferents accions:

Xerrades, al tractar-se d'un servei comarcal organitzen xerrades que ofereixen a totes les poblacions de la comarca, fent difusió a través de les mateixes famílies que s'atenen des del servei i també mitjançant serveis externs amb qui es coordinen com ara llar d'infants, EAP, serveis socials, pediatria i altres.

Han fet xerrades sobre alimentació, joc, desenvolupament del llenguatge, desenvolupament social i educar en positiu, entre altres.

Des del servei apunten que la majoria de vegades a les xerrades només assisteixen les famílies que atenen i no tant la població general.

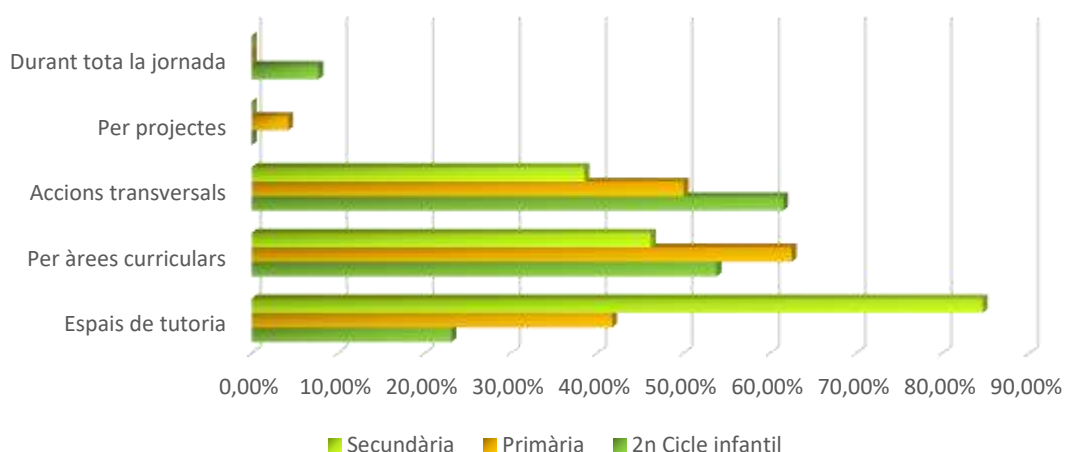
Activitats d'observació i prevenció es porten a terme de forma sistemàtica a les escoles bressol tant públiques com privades, si estos centres volen participar-hi. Es tracta de visitar, mínim dos cops l'any les escoles bressol per tal de detectar infants amb alteracions del desenvolupament o risc de patir-ne i, d'aquesta manera, aconseguir que aquest infants siguin detectats i atesos el més aviat possible.

- Des del CSMIJ, la Fundació Pere Mata Terres de l'Ebre és membre actiu de la Taula de Salut Mental de les Terres de l'Ebre on es treballen aspectes i accions per contribuir a donar una visió més realista i propra dels problemes de salut mental de la població, fugint de l'estigma associat a les mateixes, per poder abordar i parlar de salut mental amb normalitat.

Un dels col·lectius als quals van dirigides estes activitats és el jovent. Des d'este servei s'han realitzat activitats a les diferents biblioteques del territori, conta contes amb bibliografia recomanada per abordar els problemes de salut mental, tallers de còmic per al jovent i exposicions temàtiques. Tant a la biblioteca Sebastià Juan Arbó com a l'institut Alfacs s'han portat a terme xerrades i tallers de sensibilització i de promoció de la salut mental.

- Des dels centres educatius el 100% de tutors i tutores de 2n cicle d'infantil que va participar en la diagnosi fan accions de prevenció i promoció de la salut a l'aula. A primària el percentatge és del 92% i a secundària el 80%. En tots els casos, segons expliquen, participen professionals de la salut, metges, infermeres, nutricionistes o educadors especialitzats en addiccions.

Gràfic 74. Espais on es treballen les accions de prevenció i promoció salut als centres educatius

Donada la situació de pandèmia, l'acció que s'ha portat a terme en tots els cicles educatius durant este curs i l'anterior, i a totes les aules han estat les mesures de prevenció de la COVID i l'aplicació del protocol.

Les altres accions que es fan a nivell de prevenció i promoció de la salut són:

Hàbits d'alimentació, higiene i descans que es comencen a treballar des de l'etapa de primer cicle d'educació infantil tant a la llar d'infants municipal com al CSF i a l'espai de criança.

La promoció de l'alimentació saludable es segueix treballant en la resta d'etapes educatives, a 2n cicle d'infantil es fa sobretot a través dels esmorzars saludables i a primària es fa a nivell d'alimentació general, mentre que a secundària es treballen les avantatges de seguir una dieta sana i equilibrada.

Els hàbits d'higiene també es treballen en tots els cicles, s'inicia amb la importància del rentat de mans i es segueix amb la corporal.

La importància del joc i del moviment es tracta des d'infantil i segueix a primària amb la promoció de l'esport i l'exercici com a font de salut i benestar.

A primària es porten a terme també les campanyes de vacunació.

A secundària les accions de caire preventiu són sobre la prevenció del consum de drogues, l'educació sexual, la prevenció de malalties de transmissió sexual i prevenció de l'ús abusiu dels medicaments o l'automedicació.

L'educació emocional s'inicia a infantil i la gestió de les emocions i l'estrès segueixen també a primària i secundària.

3.5.2. Hàbits i comportaments dels infants i les famílies en relació a la salut

• Alimentació

La infància és un període de desenvolupament físic i intel·lectual que requereix un gran consum d'energia i, per tant, una alimentació equilibrada i saludable²⁶ per això vam preguntar a infants i adolescents si consideraven que seguien una dieta saludable

Percentatge d'infants que afirmen seguir una dieta saludable

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
82,40%	82,20%	74,80%	69,00%

A mesura que els infants van creixent, va disminuint la percepció de seguir una dieta equilibrada. Caldria veure si este fet pot respondre a que realment a mesura que entren en l'adolescència hi ha un canvi en els hàbit d'alimentació o si a mesura que són més grans coneixen millor què son les dietes equilibrades i saludables.

Des del Canal Salut de la Generalitat s'apunta que cal potenciar el consum de fruita i verdura i que convé reduir la ingesta de llaminadures, brioixeria, menja ràpid, i altres.

Preguntats als infants sobre la periodicitat en què en consumien uns i altres tipus d'aliments i també als progenitors sobre el consum d'estos aliments per part dels seus fills i filles, les taules 21 i 22 ens mostren els percentatges en funció de les respostes donades.

26 <https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/etapes-de-la-vida/infants-adolescencia/>

Taula 21. Nombre de vegades al dia que els infants mengen fruita i/o verdura, segons l'alumnat i els progenitors

	cap	1	2	3	4	5	+ de 5
4t primària	8,50%	17,70%	26,20%	18,40%	12,10%	2,80%	14,30%
6è primària	3,60%	19,00%	26,30%	28,50%	10,20%	6,60%	5,80%
2n ESO	8,30%	24,00%	32,20%	23,00%	8,30%	2,50%	1,70%
4t ESO	10,20%	25,50%	37,70%	14,30%	3,10%	3,10%	6,10%
progenitors	4,20%	30,40%	40,00%	14,60%	7,10%	2,50%	1,20%

Està establert, segons s'indica des del Canal Salut²⁷ que els beneficis per a la salut de les persones comencen amb un consum d'una quantitat mínima de 5 racions diàries de fruites i hortalisses. Estos aliments s'han d'oferir a partir dels sis mesos d'edat, i s'han de mantenir durant tota la vida com a part habitual d'una alimentació saludable.

Tenint en compte estes indicacions el percentatge d'alumnat que diu menjar fruites i verdures 5 cops al dia o més no passa del 17% a 4t de primària, en la resta de cursos el percentatge és menor. Quan són els progenitors els que informen sobre el consum dels seus fills i filles d'estos productes, el percentatge no arriba al 4%.

Taula 22. Freqüència amb que els infants i adolescents diuen menjar dolços, refrescos, pizzes, brioixeria i/o plats precuinats

	mai	de tant en tant	1 cop per setmana	2/3 cops setmana	4/5 cops setmana	cada dia
4t Primària	2,80%	26,20%	24,60%	23,90%	14,80%	7,70%
6è Primària	2,10%	28,50%	28,50%	28,50%	7,30%	5,10%
2n ESO	2,50%	28,60%	23,00%	27,80%	11,50%	6,60%
4t ESO	0,00%	16,30%	15,30%	33,70%	18,40%	16,30%

Dels aliments als que acabem de fer referència es recomana un consum ocasional²⁸. Atenent a la freqüència de consum que observem a la taula, en tots els cursos hi ha més del 40% de nois i noies que en consumeixen mínim 2 o 3 cops per setmana arribant a més del 68% en el cas de 4t d'ESO.

Es va preguntar als progenitors si miraven de reduir al màxim el consum d'aliments poc saludables en els seus fills i filles, ja sigui brioixeria industrial, begudes ensucrades, llaminadures, dolços o menjar ràpid, i altres. Un 33,30% dels que van contestar al qüestionari afirmaven que sempre ho feien, el 44,20% que ho feia sovint, un 21,30% ho feia de vegades i la resta, l'1,20% no ho feia mai.

A Catalunya²⁹, segons consta a la web jovecat, 28.000 adolescents i joves pateixen un trastorn de la conducta alimentària, com l'anorèxia o la bulímia i un 11% presenten símptomes d'alt risc de patir-los. El desig d'estar més primos o primes, la por intensa d'augmentar de pes, l'obsessió per la dieta, per l'aspecte físic, etc., també poden desembocar en trastorns alimentaris. Tot i que solen ser més freqüents entre les noies, estos trastorns cada vegada s'estenen més entre els nois.

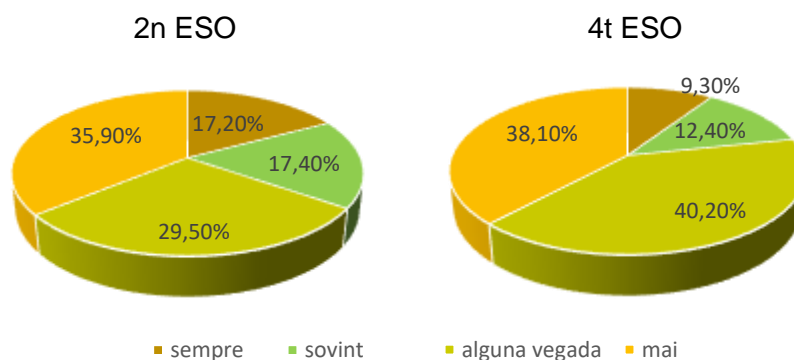
27 <https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/alimentacio/Mes-fruities-i-hortalisses/>

28 https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/alimentacio/piramide_alimentacio_saludable/

29 <https://jovecat.gencat.cat/ca/temes/salut/el-culte-al-cos/>

En esta línia es va preguntar als adolescents que han col·laborat en la diagnosi si en algun moment havien seguit una dieta estricta o havien estat molt preocupats pel seu pes.

Gràfic 75. Percentatge d'adolescents que han seguit una dieta estricta o s'han preocupat molt pel pes

A 2n d'ESO més d'un 33% d'adolescents diuen haver seguit sempre o sovint estos tipus de dietes o que han estat molt preocupats pel seu pes, este percentatge baixa a 4t d'ESO, en canvi en este curs el percentatge que diu haver-les fet alguna vegada és gairebé un 11% més alt.

Taula 23. Dades desagregades per gènere

	mai		alguna		sovint		sempre	
	nois	noies	nois	noies	nois	noies	nois	noies
2n ESO*	40,00%	29,51%	30,00%	34,43%	15,00%	16,39%	15,00%	18,03%
4t ESO**	49,09%	23,81%	36,36%	45,23%	9,09%	16,67%	5,45%	14,28%

*Una persona no binària de 2n diu seguir este tipus de dieta sempre

**Una persona no binària de 4t diu que alguna vegada

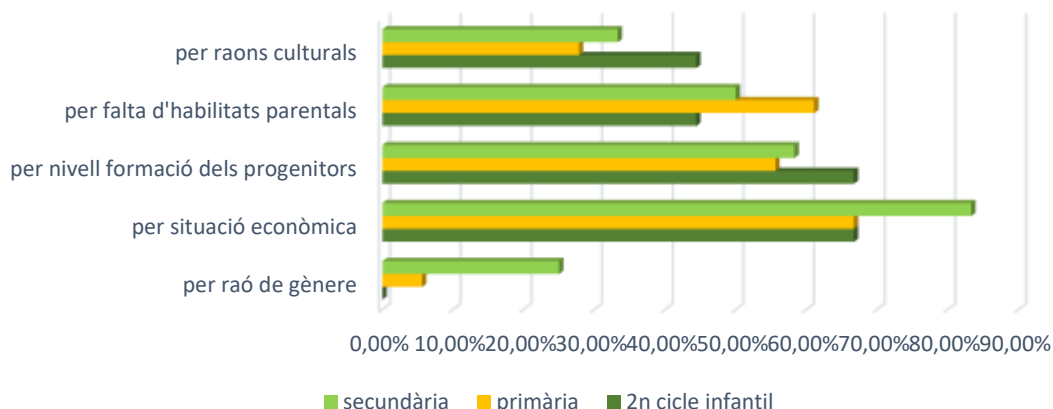
Les noies són les que presenten els percentatges més alts d'este tipus de comportaments en tots dos cursos, encara que, tal com s'observa, la diferència entre els nois i noies a 2n d'ESO és molt més reduïda que a 4t d'ESO. Esta dada estaria en la línia que s'apuntava sobre que cada cop estes dietes estrictes o la preocupació excessiva pel cos s'està estenent entre els nois.

Dins dels hàbits saludables en relació a l'alimentació hi ha l'esmorzar, àpat molt important per començar el dia amb l'energia necessària per a portar a terme les activitats o tasques que hagin de fer. Per això vam preguntar tant a infants i adolescents com als seus progenitors i també als tutors i tutores dels centres escolar sobre esta qüestió.

De tots els mestres de segon cicle d'infantil que van contestar el qüestionari, un havia detectat dos infants a la seua aula que anaven sense esmorzar. A primària tres professors diuen tenir constància d'un o dos infants de la seua classe que no esmorzen, mentre a secundària en són sis els que diuen conèixer més de dos o tres adolescents de la seua aula que assisteixen al centre sense haver esmorzat.

Preguntats als tutors i tutores quins motius consideraven que podien ser la, les respostes, tal com s'aprecien al següent gràfic, apuntaven majoritàriament a la situació econòmica familiar, seguit del nivell educatiu o de formació dels progenitors i per les seues habilitats parentals. Per motius de gènere no està present a infantil, a primària no arriba al 6% mentre que a secundària el percentatge es quintuplica.

Gràfic 76. Motius pels quals l'alumnat no esmorza abans de sortir de casa segons els tutors i tutores

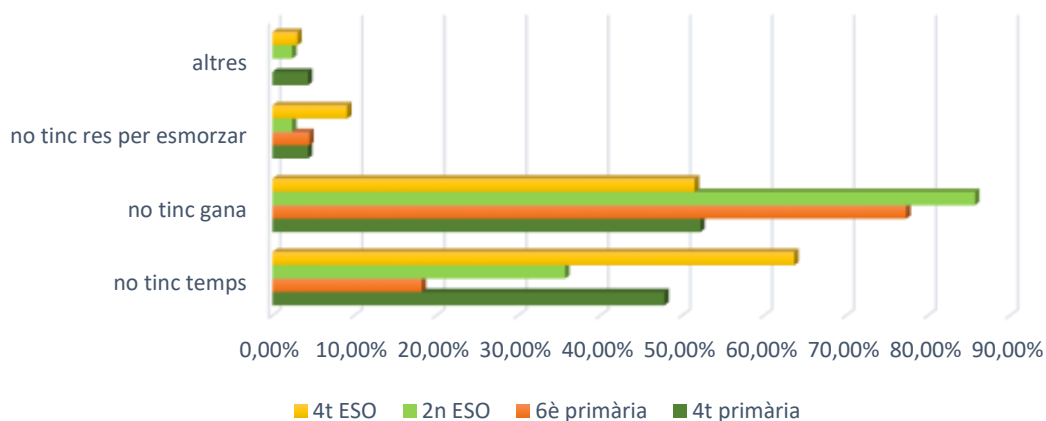
Quan es va preguntar als infants i adolescents si esmorzaven abans de sortir de casa, els percentatges de l'alumnat que ho feien eren:

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
87,20%	88,20%	66,40%	71,10%

Tal com s'aprecia, i d'acord amb les dades que proporcionava el professorat, els nois i noies de secundària van a classe al matí sense haver esmorzat en un percentatge significativament més alt que els de primària.

Els motius que donaven els infants per no esmorzar es recullen en el següent gràfic

Gràfic 77. Motius per no esmorzar abans de sortir de casa segons els infants

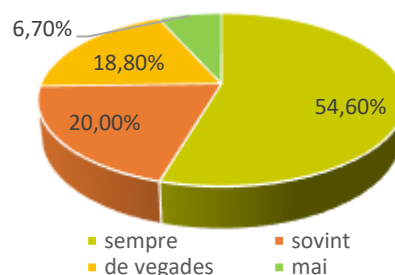
El motiu principal que al·legaven en tots els cursos era no tenir gana, excepte a 4t d'ESO que deien no tenir temps. La falta de temps és el segon motiu que donen a 4t, 6è de primària i 2n d'ESO, mentre que a 4t d'ESO el segon motiu seria no tenir gana. Cal tenir en compte el percentatge d'alumnat que diu no tenir res per esmorzar i conèixer les causes d'estes mancances per cobrir les necessitats bàsiques.

Un cop coneguts els percentatges de nois i noies que esmorzen, també cal conèixer si estos àpats els fan saludables, per això es va preguntar als progenitors sobre el tema.

Gràfic 78. Els vostres fills i filles abans de sortir de casa prenen un esmorzar saludable?

Més de la meitat de pares i mares asseguren que sempre i un 20% que els prenen sovint.

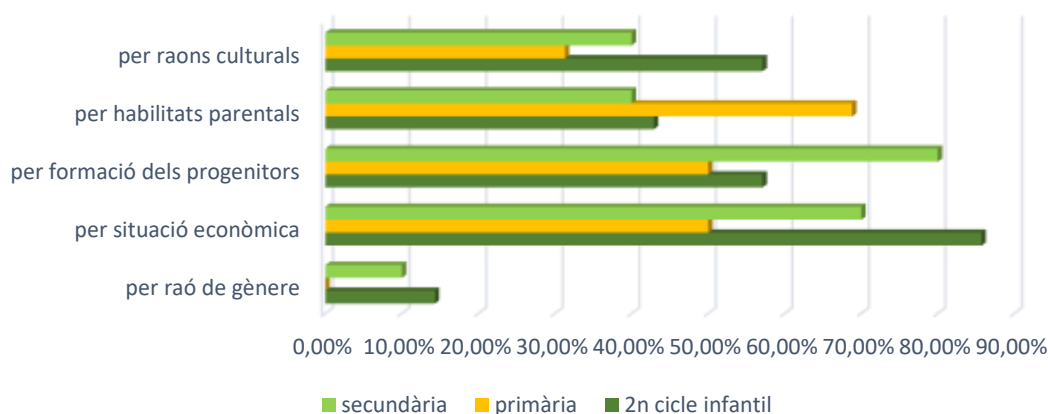
Els que deien que ho feien de vegades o mai, els motius que donaven era en el 61,60% perquè no volien esmorzar, en el 23,30% per falta de temps, un 14% prefereixen brioixeria, el 2,30% deien que no tenien res per esmorzar i un 3,60% per altres motius.

Sobre els esmorzars saludables també es va preguntar als tutors i tutores, en este cas sobre el que es fa a l'hora del pati. Tant a 2n cicle d'educació infantil com a primària al voltant del 84% del professorat consideraven que els infants portaven esmorzars adequats mentre que a secundària el percentatge era del 75%.

Els motius que donaven a l'hora de justificar per què el seu alumnat no portava esmorzars saludables eren:

Gràfic 79. Motius per no portar esmorzar adequats segons els tutors i tutores

A 2n cicle d'educació infantil ho atribueixen principalment a la situació econòmica, a primària a causa de la falta d'habilitats parentals i a secundària consideren que està en funció del nivell de formació dels progenitors majoritàriament.

Tot i això, en totes les etapes educatives el professorat considera que tant la situació econòmica com la formació dels progenitors, les habilitats parentals i les raons culturals tenen un pes important a l'hora de determinar si l'alumnat porta un esmorzar saludable.

Pel que fa a les entitats de lleure, les dues que van col·laborar coincidien en què els esmorzars o berenars que portaven els infants o adolescents que participen en les seues activitats no sempre es podien considerar saludables, explicant que de vegades les famílies recorrien a la brioixeria per tal que els nois i noies mengessin.

• Higiene

La higiene³⁰ és essencial per mantenir una bona salut: prevé l'aparició de malalties i infeccions, facilita la convivència amb els altres i afavoreix el benestar personal. Cal tenir especial cura amb la higiene del cos i de les mans, hàbits que s'han d'adquirir des de la infància.

30 https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/habits_dhigiene/

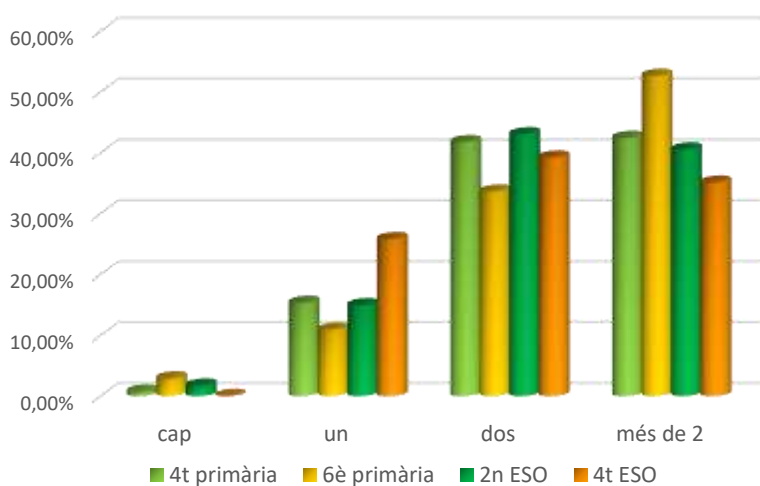
Vam preguntar als tutors i tutores dels centres escolars si havien observat mancances a nivell d'higiene en el seu alumnat.

Mentre que a 2n cicle d'educació infantil el percentatge de professorat que diu haver detectat infants amb una higiene deficitària és d'aproximadament un 15%, a primària ho fa gairebé el 42% i a secundària gairebé el 44%.

Com en altres ocasions la falta d'habilitats parentals, el nivell de formació dels progenitors o la situació econòmica familiar són factors que els tutors i tutores dels centres escolars valoren com a possibles causes d'estes mancances a nivell d'higiene.

Pel que fa a la salut bucodental³¹ cal raspallar-se les dents almenys dos cops al dia amb una pasta dental fluorada, especialment després dels àpats. Per això vam preguntar als infants i adolescents quants cops al dia es raspallaven les dents, les respostes es mostren en el següent gràfic.

Gràfic 80. Quantes vegades al dia et rentes les dents?

Si atenem a les dades, el percentatge més alt d'infants que es renta les dents les vegades que cal es troba a 6è de primària, tot i així este percentatge només es del 52%.

Veiem també com a mesura que van entrant en l'adolescència este hàbit es va abandonant, així a 4t d'ESO el percentatge baixa fins al 35%.

• El son

Mentre dormim el nostre cos desenvolupa activitats importants per al seu funcionament, a més, la qualitat del son té un impacte en la nostra salut física, mental i emocional, i comporta molts beneficis³².

L'Agència de Salut Pública de Catalunya³³ senyala que les persones expertes recomanen les següents hores de son diàries en funció de l'edat

nadons	4–11 mesos	1 a 2 anys	3 a 5 anys	6 a 13 anys	14 a 17 anys	18 a 64 anys	> 65 anys
14-17 h.	12-15 h.	11-14 h.	10-13 h.	9-11 h.	8-10 h.	7-9 h.	7-8 h.

Dormir bé és molt important per al creixement i desenvolupament dels infants, per això vam preguntar als nois i noies que van participar en la diagnosi quantes hores dormien diàriament. La taula 24 mostra els resultats a partir de les respostes donades.

31 <https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/salut-bucodental/higiene-i-cura-de-les-dents/>

32 <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/s/son/>

33

https://scientiasalut.gencat.cat/bitstream/handle/11351/1514/10_consells_dormir_saludablement_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Taula 24. Hores que dormen al dia normalment els infants i adolescents

	7 o menys	8 hores	9 hores	10 hores	més de 10
4t primària	13,60%	27,90%	29,30%	17,90%	11,30%
6è primària	14,00%	34,60%	33,70%	14,00%	3,70%
2n ESO	41,30%	43,00%	10,70%	3,30%	1,70%
4t ESO	48,50%	42,30%	4,10%	0,00%	5,10%

Comparant els percentatges de la taula amb les hores de son diàries recomanades veiem que a 4t i 6è de primària, on la franja d'edat va de 9 a 12 anys, hi ha entre un 41% i un 48% d'infants que no dormen les hores necessàries.

A 2n d'ESO les edats dels nois i noies que van participar són 13 i 14 anys, encara que agafem com a referència les hores de son de la franja d'edat dels 14 als 17 anys, seguim trobant un 41% de població adolescent que no dorm les hores recomanades. Este percentatge puja fins al 48,50% en el cas de l'alumnat de 4t d'ESO.

Preguntats a tutors i tutores si observaven sovint en el seu alumant falta d'hores de son, a segon cicle d'infantil un 23% va contestar que sí, a primària el percentatge va pujar fins al 58% i a secundària fins a un 77%.

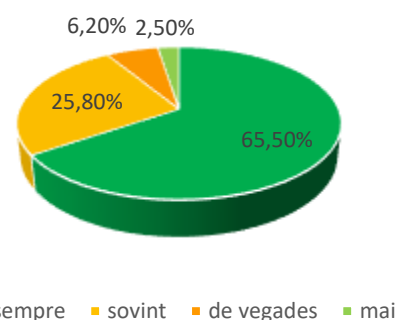
A part d'augmentar el nombre de tutors que detectaven manca d'hores de son, a mesura que els nois i noies es feien més grans, també augmentava el nombre d'infants detectats a l'aula, mentre a 2n cicle d'infantil eren un o dos, a primària eren dos o tres i a secundària entre tres i quatre.

El motiu principal que consideraven tutors i tutores com a causa d'esta falta d'hores de son eren les mancances a nivell d'habilitats parentals i en segon lloc pel nivell de formació dels progenitors.

Segons els consells i recomanacions del Canal Salut de la Generalitat³⁴ per tal de gaudir d'un son saludable s'han de mantenir uns horaris regulars a l'hora d'anar a dormir i de llevar-se, fins i tot durant els caps de setmana, per això vam preguntar als progenitors si establien estos horaris en els seus fills i filles.

Gràfic 81. Percentatge de progenitors que estableixen horaris als seus fills i filles a l'hora d'anar a dormir i llevar-se en funció de la seua edat

De les respostes proporcionades pels pares i mares que van col·laborar en la diagnosi, al voltant del 81% assegura que sempre o sovint estableixen estos horaris, mentre que gairebé el 9% ho fa només de vegades o mai.

Cal tenir molt en compte totes estes dades en tant que estudis científics demostren que la quantitat i la qualitat del son estan relacionades amb el risc de patir malalties o problemes de salut determinats.

34 <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/s/son/consells-i-recomanacions/>

• Activitat física

Fer activitat física regularment aporta benestar a la vegada que ajuda a prevenir malalties.

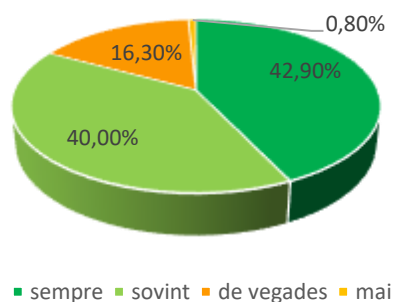
Per als infants i joves d'entre 5 i 17 anys, segons les directrius de la OMS³⁵ l'activitat física consisteix en jocs, esport, desplaçament, activitats recreatives, educació física o exercicis programats en el context de la família, l'escola o les activitats comunitàries. Per això vam preguntar als progenitors si fomentaven l'activitat física quotidiana en els seus fills i filles

Gràfic 82. Foment de l'activitat física quotidiana en els infants per part dels seus progenitors.

Gairebé un 83% de pares i mares asseguren que fomenten en els seus fills i filles activitats com ara pujar escales en lloc de l'ascensor, anar a peu o en bici als llocs, activitats al medi natural i altres semblants.

Al voltant del 17% diu fer-ho només de vagades o mai.

Es va preguntar també als nois i noies si practicaven esport habitualment i els percentatges van ser:

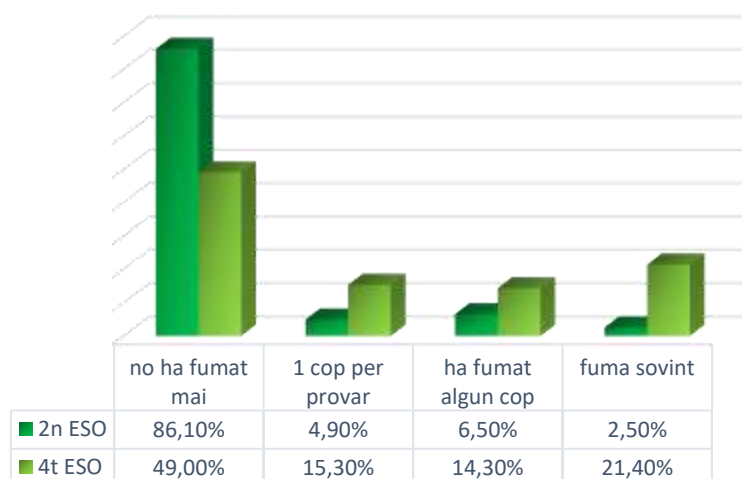
4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
87,20%	74,80%	68,30%	63,30%

A partir dels resultats s'observa com a mesura que els infants es van fent grans la pràctica de l'esport es va reduint.

• Consum de drogues

Els resultats per a Catalunya de l'enquesta sobre l'ús de drogues a secundària, ESTUDES 2021³⁶, mostren que les substàncies que es comencen a consumir més aviat pels estudiants de 14 a 18 anys són els esteroides anabolitzants, els hipnosedants, el tabac i l'alcohol amb una edat mitjana d'inici de consum entre els 13,0 i els 13,9 anys.

Gràfic 83. Consum de tabac

Preguntat a l'alumnat de 2n i 4t d'ESO si mai havien provat el tabac, el gràfic adjunt mostra com gairebé el 14% dels adolescents d'edats entre els 13 i 14 anys ho han fet.

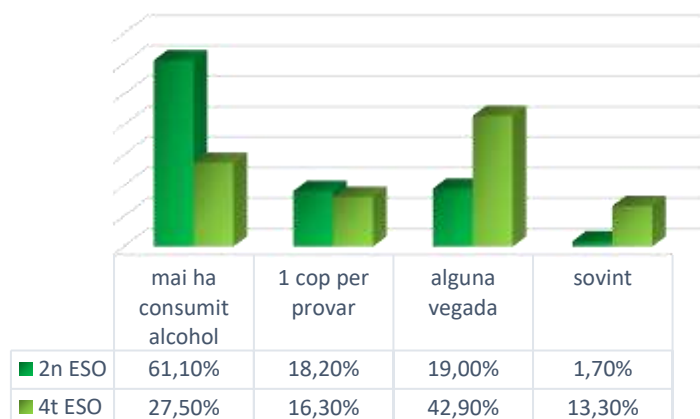
El percentatge es situa al voltant del 51% en l'alumnat de 4t d'ESO.

³⁵https://scientiasalut.gencat.cat/bitstream/handle/11351/5817/directrius_oms_activitat_fisica_habits_sedentaris_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁶ <https://drogues.gencat.cat/ca/detalls/Noticia/ESTUDES-2021-00001>

La mateixa enquesta ESTUDES 2021 apunta que l'edat mitjana d'inici de consum diari de tabac es situa als 14,7 anys. En este sentit el 21% dels adolescents de 4t d'ESO que va contestar el qüestionari afirma que fuma sovint.

Gràfic 84. Consum d'alcohol

Vam preguntar també si havien consumit begudes alcohòliques en algun moment, el 39% de l'alumnat de 2n d'ESO ho havia fet.

Este percentatge puja fins a més del 70% en els adolescents de 4t d'ESO.

Seguint amb les dades que proporciona l'enquesta

ESTUDES, l'edat mitjana de consum setmanal d'alcohol dels adolescents catalans és de 14,8 anys. En el nostre cas hi ha un 13,30% de nois i noies de 4t d'ESO que afirma consumir alcohol sovint.

En quan a la diferència de consum per sexes, segons dita enquesta, les noies van consumir més freqüentment tabac i alcohol, excepte en el cas del consum diari d'estes substàncies.

Desagregant les nostres dades per gènere i substància, tal com s'aprecia en les dues taules següents, són les noies qui en consumeixen més freqüentment.

Esta diferència en quan a la freqüència de consum s'accentua encara més en el cas de les adolescents que cursen 4t d'ESO.

Taula 25. Desagregació per gènere de consum de tabac

	mai		una vegada		alguna		sovint	
	nois	noies	nois	noies	nois	noies	nois	noies
2n ESO*	90,00%	83,61%	5,00%	3,28%	3,33%	9,84%	1,67%	3,27%
4t ESO**	58,49%	39,02%	22,64%	7,32%	7,55%	24,39%	11,32%	29,27%

*Un persona no binària diu haver fumats només 1 vegada per provar

**Una persona no binària diu no haver fumats mai

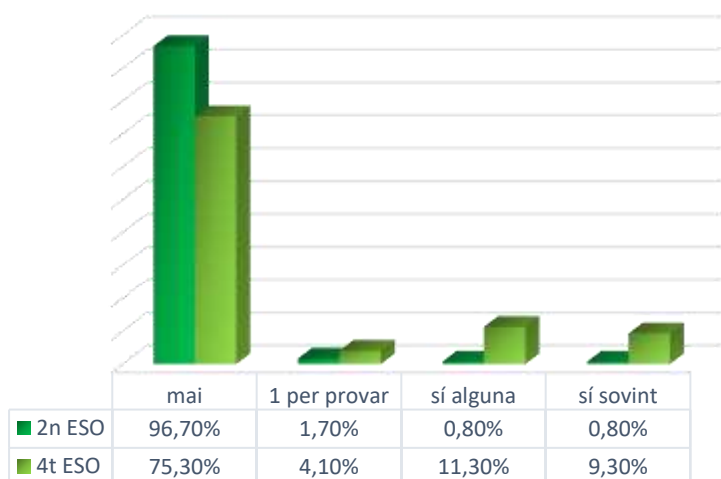
Taula 26. Desagregació per gènere de consum d'alcohol

	mai		una vegada		alguna		sovint	
	nois	noies	nois	noies	nois	noies	nois	noies
2n ESO*	66,10%	57,38%	16,96%	19,67%	15,25%	21,31%	1,69%	1,64%
4t ESO**	32,73%	21,43%	20,00%	9,52%	38,18%	50,00%	9,09%	19,05%

*Un persona no binària diu haver consumit alcohol alguna vegada

**Una persona no binària diu haver begut alcohol una vegada per provar

Gràfic 85. Consum de cànnabis

Segons els resultats de l'enquesta ESTUDES les edats mitjanes d'inici en el consum de cànnabis entre els nois i noies catalans se situa entre els 14,1 i els 14,7 anys.

En el cas dels adolescents de la Ràpita, a 2n d'ESO al voltant d'un 3% diuen haver-lo provat una vegada com a mínim, este percentatge augmenta fins 25% quan

parlem de l'alumnat de 4t d'ESO.

La prevalença del consum de cànnabis és lleugerament superior en les noies excepte en el cas de consum diari durant els darrers trenta dies, segons les dades proporcionades per l'enquesta ESTUDES.

Quan desagreguem les nostres dades per gènere, a 2n d'ESO observem com els resultats van en la mateixa línia que la resta d'adolescents catalans, ja que hi ha més noies que nois que diuen haver provat una o algunes vegades el cànnabis i la tendència canvia quan la freqüència de consum és sovint, llavors el percentatge de nois és superior.

A 4t d'ESO segueixen sent les noies qui més freqüentment en consumeixen, fins i tot quan ho fan sovint, en este cas arriben a quintuplicar el percentatge de nois.

Taula 27. Desagregació per gènere de consum de cànnabis

	mai		Una vegada		alguna		sovint	
	nois	noies	nois	noies	nois	noies	nois	noies
2n ESO*	98,31%	95,08%	0,00%	3,28%	0,00%	1,64%	1,69%	0,00%
4t ESO**	83,34%	65,12%	3,70%	4,65%	9,26%	13,95%	3,70%	16,28%

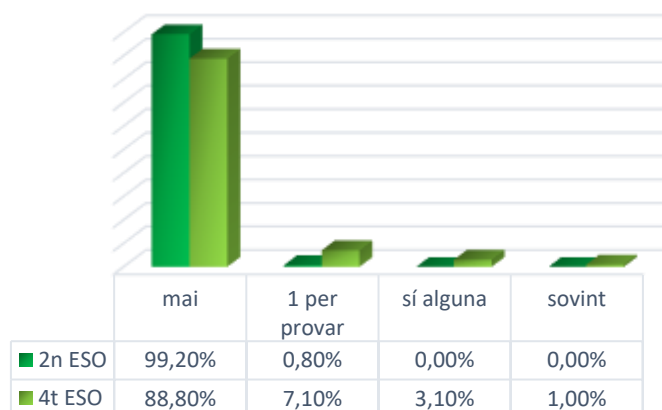
*Un persona no binària diu no haver-ne consumit mai

**Una persona no binària diu no haver-ne consumit mai

Gràfic 86. Consum d'algun altre tipus de substància o droga

Vam preguntar als adolescents si havien consumit algun altre tipus de substància diferent de les anteriors. A 2n d'ESO hi havia un noi però no va especificar quina.

A 4t ESO el percentatge de nois i noies que deien haver consumit altres substàncies

desagregat per gènere es situa al 50% per ambdós sexes i les substàncies que diuen haver consumit eren cristal, anfetamines i ketamina.

Estes dades que han proporcionat els adolescents referents al seu consum contrasta amb les respostes que donen quan se'ls hi pregunta si coneixen a algun company o companya que hagi consumit algun tipus de substància, en estos casos a 2n d'ESO el 81% de l'alumnat afirmava conèixer a algú i a 4t ESO ho feia un 85,70%.

- **Salut afectiva i sexual**

La sexualitat ens acompanya al llarg de tota la vida i s'expressa tant en l'àmbit de les emocions com en el del comportament. És inherent a totes les persones i defineix la forma que té cadascú de viure el sexe, és a dir, el seu cos, el seu gènere, el seu desig, les seves pràctiques, els seus genitals, la seva parella o parelles, etc.

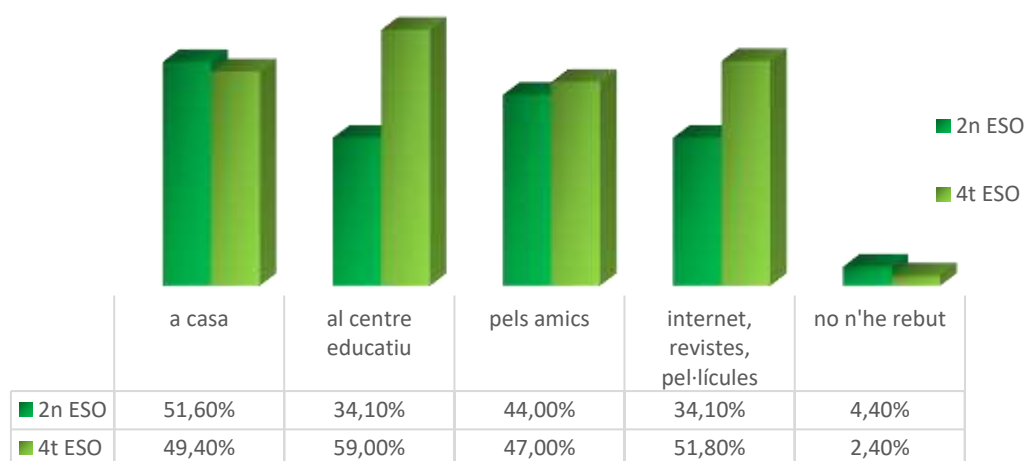
La OMS en el seu document sobre Salut i drets sexuals i reproductius dels adolescents³⁷ apunta que els adolescents necessiten rebre una educació sexual integral (ESI) diu a més, que amb el pas de la infància a l'edat adulta els adolescents experimenten nombrosos canvis físics, emocionals i socials i que, segons apunten nombrosos estudis, amb freqüència no estan preparats per a estos canvis.

Considera que l'ESI pot ajudar als adolescents a ampliar el seu nivell de coneixements i comprensió, a fomentar valors positius com el respecte per la igualtat de gènere, la diversitat i els drets humans i a desenvolupar actituds i capacitats que propicien les relacions segures, sanes i positives.

En este sentit tant des de l'Institut com de pediatria del CAP es porten a terme programes i accions per treballar la salut afectiva-sexual, però no des dels centres educatius de primària.

Donada la importància d'esta educació, vam preguntar també a l'alumnat de 2n i 4t d'ESO on l'havien rebut.

Gràfic 87. L'educació sexual i afectiva l'has rebut

Tal com s'aprecia, els canals pels quals els hi arriba informació als adolescents sobre este tema són diversos, al voltant de la meitat diuen haver-la rebut a casa però també en rebent del centre educatiu, pels amics i per altres mitjans. Hi ha un 4,40% a 2n d'ESO i un 2,40% a 4t d'ESO que diuen no haver-ne rebut mai.

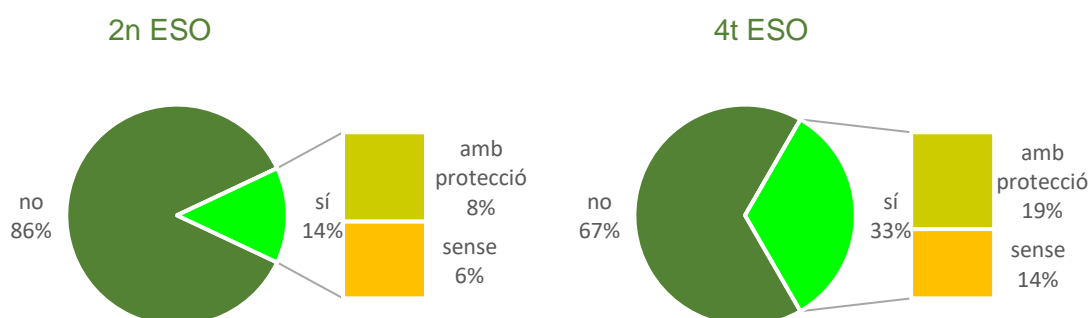
37 Recomendaciones de la OMS sobre salud y derechos sexuales y reproductivos de los adolescentes. OMS. Ginebra, 2019

Tenint en compte el percentatge d'adolescents que afirmen haver rebut l'educació sexual a través d'Internet, revistes i pel·lícules, cal apuntar les dades que proporciona Save the Children³⁸ sobre l'edat del primer contacte amb la pornografia, situant l'edat mitjana als 12 anys i mig i especificant que la tendència general és que les noies accedeixin una mica més tard amb una edat mitjana de 13 anys i els nois als 12.

Esta dada és important de cara al moment d'iniciar l'educació donat que, segons el mateix informe de Save the Children, el 48,90% dels adolescents opinen que la pornografia ha influït molt o bastant en les seues pròpies relacions sexuals.

Vam preguntar també a nois i noies si havien mantingut relacions íntimes i si en cas que calgués havien pres alguna mesura de protecció.

Gràfic 88. Has mantingut relacions íntimes amb alguna altra persona

Desagregant per gènere, a 2n d'ESO la persona no binària diu no haver mantingut relacions íntimes amb una altra persona, mentre que el 18% de nois i el 10% de noies afirmen haver-ne tingut. A 4t d'ESO la persona no binària diu no haver-ne tingut, mentre que el 28% de nois i el 40% de noies diuen que sí.

- **Salut emocional**

La salut emocional³⁹ és un concepte ampli relacionat amb la manera com ens sentim, pensem o actuem en el nostre dia a dia. Una bona salut emocional implica un estat de benestar psicològic on la persona se sent bé, pot desenvolupar les seves capacitats, afrontar les situacions quotidianes d'estrès sense enfonsar-se, tenir relacions satisfactòries o treballar de manera eficient. Es relaciona amb aspectes com estar motivat i tenir energia, seguretat i autoconfiança o tranquil·litat i autocontrol, entre d'altres.

Per això vam preguntar a infants i adolescents si en les últimes setmanes havien tingut algun dels següents sentiments o emocions.

Taula 28. Percentatge d'alumnat que durant les últimes setmanes s'ha sentit feliç

	Sempre	Quasi sempre	De vegades	Mai
4t primària	54,90%	28,20%	14,10%	2,80%
6è primària	50,40%	35,00%	12,40%	2,20%
2n ESO	30,30%	34,40%	32,00%	3,30%
4t ESO	29,90%	36,10%	29,90%	4,10%

38 (Des)informació sexual: pornografia i adolescència. Save the Children, 2020

39 https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/salut_emocional/

Taula 29. Percentatge d'alumnat que durant les últimes setmanes s'ha sentit trist

	<i>Sempre</i>	<i>Quasi sempre</i>	<i>De vegades</i>	<i>Mai</i>
<i>4t primària</i>	2,10%	7,00%	51,00%	39,90%
<i>6è primària</i>	3,70%	3,00%	43,70%	49,60%
<i>2n ESO</i>	1,60%	15,60%	49,20%	33,60%
<i>4t ESO</i>	5,20%	5,30%	62,90%	26,60%

Taula 30. Percentatge d'alumnat que durant les últimes setmanes s'ha sentit calmat

	<i>Sempre</i>	<i>Quasi sempre</i>	<i>De vegades</i>	<i>Mai</i>
<i>4t Primària</i>	37,00%	21,70%	32,20%	9,10%
<i>6è Primària</i>	23,50%	38,20%	33,90%	4,40%
<i>2n ESO</i>	19,00%	38,80%	33,10%	9,10%
<i>4t ESO</i>	15,50%	39,20%	35,00%	10,30%

Taula 31. Percentatge d'alumnat que durant les últimes setmanes s'ha sentit nerviós

	<i>Sempre</i>	<i>Quasi sempre</i>	<i>De vegades</i>	<i>Mai</i>
<i>4t primària</i>	11,10%	11,20%	46,20%	31,50%
<i>6è primària</i>	5,10%	7,30%	60,60%	27,00%
<i>2n ESO</i>	8,50%	19,50%	54,20%	17,80%
<i>4t ESO</i>	4,20%	21,60%	61,80%	12,40%

Taula 32. Percentatge d'alumnat que durant les últimes setmanes s'ha sentit ple d'energia

	<i>Sempre</i>	<i>Quasi sempre</i>	<i>De vegades</i>	<i>Mai</i>
<i>4t primària</i>	59,00%	13,20%	23,60%	4,20%
<i>6è primària</i>	43,40%	28,70%	22,80%	5,10%
<i>2n ESO</i>	31,40%	26,40%	29,80%	12,40%
<i>4t ESO</i>	19,80%	22,90%	47,90%	9,40%

Taula 33. Percentatge d'alumnat que durant les últimes setmanes s'ha sentit preocupat

	<i>Sempre</i>	<i>Quasi sempre</i>	<i>De vegades</i>	<i>Mai</i>
<i>4t primària</i>	3,50%	4,20%	32,90%	59,40%
<i>6è primària</i>	6,00%	6,70%	38,80%	48,50%
<i>2n ESO</i>	9,90%	13,20%	44,60%	32,30%
<i>4t ESO</i>	8,3%	17,70%	53,20%	20,80%

Altres sentiments que deien haver tingut alguns infants i adolescents durant les últimes setmanes eren:

A 4t de primària: confusió, enfadat/da, excitada, ira, ràbia, ansietat, cansament, vergonya, emoció, alegre, molesta, no estimada, orgullós, temor.

A 6è de primària, confusió, enfadat/da, estrès, amor, “no ganes de fer res”, nostàlgia, ansietat, ràbia, alegria, depressió, ira, “ànim difícil d’explicar”.

A 2n ESO, cabreig, enamorat, “no sé com explicar-ho”, impotència, estrès, ràbia, ira, ansietat, amor, decepció, enuig.

A 4t ESO, plaer, nostàlgia, nihilisme, buit, ràbia, impotència, enveja, angoixa.

Cal tenir present a l’hora de valorar les dades sobre l’estat emocional i els sentiments dels infants que han estat recollides en el context de pandèmia que hem estat immersos i que, tal com fan constar diversos estudis, això ha tingut un fort impacte en col·lectius especialment vulnerables com són la infància i l’adolescència.

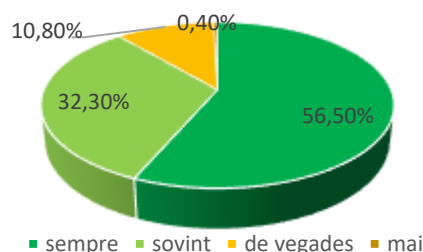
Si hi ha un entorn on és imprescindible que es doni el desenvolupament de competències emocionals, és el de la família. Els forts llaços emocionals entre progenitors i fills i filles fan necessari que uns i altres puguin aprendre a ser emocionalment intel·ligents amb l’objectiu d’aconseguir més benestar.

És important ajudar als nens i nenes a detectar com se senten, que prestin atenció a les seves emocions, tant si són positives com negatives, per després poder etiquetar i posar-los nom, treballant amb ells i elles la causa de l’emoció, que puguin verbalitzar què és el que els ha causat sentir-se d’aquella manera.

Per això vam preguntar a pares i mares si parlaven amb els seus fills i filles sobre els seus sentiments i els ajudaven a posar nom a les emocions que sentien.

Gràfic 89. Parleu amb els vostres fills i filles sobre els seus sentiments i els ajudeu a posar nom a les emocions que senten?

Gairebé el 89% de progenitors ajuden o faciliten que els seus fills i filles adquireixin o milloren les seues competències emocionals.

3.5.3. Problemàtiques de salut més freqüents en infants i adolescents

Des del servei de pediatria del CAP

Pel que fa a les problemàtiques i/o malalties que es poden relacionar amb factors familiars de tipus econòmic, condicions higièniques, culturals/religioses o altres, segons informen des del servei, s’atenen alteracions de la conducta alimentària, s’orienta sobre alimentació saludable, es fa seguiment en casos de dietes restrictives, es treballa la prevenció de conductes de risc i també amb col·lectius de risc, com per exemple els que podrien, per la seva cultura, realitzar accions de mutilació genital femenina.

En quan a problemàtiques detectades a nivell de salut que poden estar relacionades amb falta hàbits saludables s’intervé en tot el relacionat amb la salut bucodental, realitzant-se revisions odontològiques a les escoles, s’atenen infants amb problemes del son, d’alimentació, d’ansietat i trastorns de conducta. A nivell addiccions es treballa molt des de la prevenció.

Les problemàtiques de salut mental més freqüents, que se solen derivar al CSMIJ, són ansietat, trastorns de conducta (alimentària, comportament...), depressions, trastorns de l'estat anímic i mala gestió de les emocions.

Altres tipus de trastorns freqüents, en les edats més primerenques, són retard en la parla, en el desenvolupament psicomotriu, trastorns de l'espectre autista i també nens prematurs. En estos casos es fa derivació a CDIAP

Des del CDIAP

Les dades dels infants atesos a l'antena del CDIAP de la Ràpita⁴⁰ segons la memòria del CDIAP Montsià del 2021, són: 136 infants, dels quals el 62% són nens i el 38% són nenes. És una constant en tots els CDIAPs que hi hagi més nens atesos que nenes.

Orientacions diagnòstiques més freqüents:

- Trastorns en el desenvolupament motor: 5%
- Trastorns en el desenvolupament del llenguatge: 44%
- Trastorns en el desenvolupament cognitiu: 2,5%
- Trastorns afectius/emocionals: 1,7%
- Trastorns de la regulació i del comportament: 7%
- Trastorns de la relació i la comunicació: 9%
- Variant de la normalitat: 9% (infants sense patologia)
- Només factors de risc: 10% (infants que estan en seguiment i poden acabar essent diagnosticats amb un trastorn o no, per exemple, nadons prematurs)

Es pot observar un alt volum d'infants amb trastorns en el desenvolupament del llenguatge, i la segona problemàtica més freqüent són els trastorns de relació i comunicació, dins d'aquests trastorns es troba el trastorn de l'espectre autista (TEA). Aquests dos trastorns també són els més atesos arreu dels CDIAPs de Catalunya, segons la informació proporcionada pel mateix servei.

Es considera imprescindible la implicació de les famílies en l'atenció dels infants, per això es fan accions per mantenir un adequat vincle amb les famílies i assegurar-ne l'assistència i la participació.

Des del CSMIJ

El CSMIJ té un programa específic d'atenció als Trastorns Mentals Greus (TMG). S'entén per TMG aquell conjunt de patologies que tenen o poden arribar a tenir una repercussió important en la qualitat de vida de les persones que la pateixen.

Són TMG els TEA, psicosis, desordres en el desenvolupament, esquizofrènia, trastorns afectius greus, trastorn de personalitat límit, trastorn delirant i trastorn dissociat de la personalitat.

A banda de la patologia TMG també s'atenen trastorns adaptatius, TDAH, trastorns d'ansietat, depressius i de la conducta alimentària.

Pel que fa a la implicació de les famílies, aquestes passen per diferents etapes en el diagnòstic i tractament que es realitza a l'infant, segons expliquen des del servei. Hi han famílies que tenen una millor acceptació de les dificultats que implica este diagnòstic i altres que els hi costa més, per tant normalitzen o discrepen. És important treballar amb elles la comprensió i acceptació, anant al seu ritme. Forçar a les famílies implica la desvinculació del servei, diuen.

40 Este servei atén a infants de la Ràpita, d'Alcanar i de Les Cases d'Alcanar

Amb les famílies es treballa l'acceptació, normalització i gestió dels seus propis recursos envers al menor. S'ha de tenir en compte, també, que els adolescents tenen autonomia mèdica a partir dels 16 anys, per tant, es treballa amb ells la implicació en el seu projecte.

Des del centre d'atenció i seguiment a les drogodependències⁴¹ (CAS)

Des d'este servei s'atenen nois i noies fins als 18 anys, principalment:

- Adolescents amb inici de consum de drogues que interfereixen en el seu funcionament (rendiment escolar, relacions socials, problemes emocionals, etc.)
- Adolescents amb conductes de consum addictives i de grups de risc
- Adolescent amb problemàtica greu de consum de tòxics (abús i/o dependència)
- Adolescents amb patologia mental i consum de tòxics

Es consideren grups de risc, segons informació del mateix servei, els adolescents vulnerables que:

- Pertanyen a famílies amb problemes d'alcoholisme o consum d'altres drogues
- Adolescents amb risc social (absentisme escolar, barri conflictiu, ambient desestructurat, negligència familiar i altres)
- Amb patró de consum de risc (inici precoç, intoxicacions repetides, tolerància augmentada, despesa econòmica elevada, altres)

Des d'este servei s'avalua, es valora i es dona la resposta més adequada als familiars i/o menors que consulten. Es realitza el seguiment per part de la psicòloga, derivant al servei de psiquiatria quan és necessari, fent-se també acompanyament familiar.

41 Dispositiu de tipus ambulatori que dona servei a totes les Terres de l'Ebre

3.6. IGUALTAT I DIVERSITAT

La inclusió i la cohesió social va associada a la disminució de les desigualtats i també al reconeixement de les diversitats, per això s'ha de promoure el reconeixement, la comprensió i el respecte a les diferents identitats sexuals, de gènere, religioses, culturals, i altres i, sobretot, possibilitar dinàmiques que promoguin la interacció com a mesura de cohesió.

Atenent-nos a esta premissa, hi han uns col·lectius especialment vulnerables com són el d'infants LGTBI, la infància immigrada, els infants amb diversitat funcional i les barreres inherents als rols de gènere que mereixen actuacions específiques per tal de garantir la igualtat real i la no discriminació.

Les polítiques públiques en relació a la **diversitat afectiva-sexual i de gènere** es troben en un moment d'impuls degut a la Llei 11/2014 per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la lesbofòbia, la bifòbia i la transfòbia, però no fa molt les realitats de les persones LGTBIQ+ estaven invisibilitzades, més encara tot el que feia i fa referència a la infància o l'adolescència.

En quan a la **infància immigrada**, l'estudi de la fundació Jaume Bofill⁴² posa de relleu que en moments de forta pressió polaritzadora pel que fa a les desigualtats socials, qualsevol mesura a emprendre s'hauria d'abordar des d'una perspectiva de defensa de l'equitat i de promoció dels processos de cohesió social. Apuntant que una veritable política inclusiva a nivell educatiu i social no pot menystenir els factors encara derivats de la condició d'estrangeria i dels processos i dinàmiques de minorització cultural, els quals poden desembocar en menys oportunitats socials per sectors molt específics de la població infantil i juvenil.

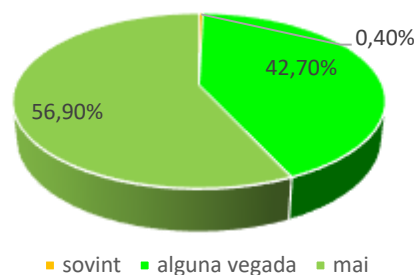
Referent als **infants i adolescents amb diversitat funcional**, segons l'informe elaborat per la Taula d'Entitats del Tercer Sector⁴³, els infants amb discapacitat s'exposen a més dificultats que els infants sense discapacitat. D'esta manera, diu, este col·lectiu s'enfronta a diversos factors de discriminació en tots els àmbits de la seva vida, cosa que afecta de manera significativa la seva participació en els serveis educatius, socials i de salut, repercutint negativament al seu desenvolupament.

Finalment pel que fa als **rols de gènere**, ja en el mateix preàmbul de la Llei d'igualtat efectiva de dones i homes consta com, tot i els nombrosos progressos fets fins al moment, esta igualtat en la vida quotidiana no és una realitat sinó que encara persisteixen desigualtats polítiques, econòmiques i culturals. Desigualtats, segons s'argumenta, que són el resultat d'estructures socials fonamentades en estereotips presents en la família, l'educació, la cultura, els mitjans de comunicació, el món laboral i l'organització social, entre altres àmbits.

Gràfic 90. Comportaments discriminatoris dels progenitors envers els altres

Donat el rol dels progenitors com a models de comportament dels seus fills i filles, se'ls hi va preguntar si en algun moment, davant d'ells, havien pogut fer comentaris, gestos o accions cap a altres persones que poguessin ser discriminatoris.

Segons les respostes donades, gairebé el 57% diu no fer-ho mai i el 42,70 alguna vegada.

42 Ballestin González, B. *Infants i joves d'origen immigrat a Catalunya, Un estat de la qüestió socioeducativa*. Fundació Jaume Bofill. 2017

43 *Estudi d'infància i adolescència. Anàlisi de l'estat actual de la garantia de drets a Catalunya*. Taula d'entitats del tercer sector social de Catalunya, 2021

3.6.1. Diversitat afectiva sexual i de gènere

L'article 22 de la Llei 11/2014 per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la lesbofòbia, la bifòbia i la transfòbia diu que els governs locals poden establir programes d'informació dirigits a les famílies amb l'objectiu de divulgar les diverses realitats afectives i de gènere i combatre la discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, especialment entre adolescents, joves i persones grans.

Des de l'Ajuntament de la Ràpita les accions que es porten a terme són activitats, adreçades a progenitors i infants, pel 27 de maig, dia Internacional contra l'Homofòbia, la Lesbofòbia, la Transfòbia, la Bifòbia i la Interfòbia, i del 28 de juny dia de l'alliberament LGBTI+, adherint-se també a les campanyes que s'impulsen des de la xarxa SAI⁴⁴ (Servei d'Atenció Integral) dels consells comarcals de les Terres de l'Ebre.

El SAI del Consell Comarcal del Montsià⁴⁵ dona servei a la Ràpita i entre els seus recursos es troba "la caixa del coneixement LGBTI", eina lúdica i educativa de suport al professorat que inclou recursos pedagògics per treballar l'educació afectivosexual des del primer i segon cicle d'educació infantil fins a les escoles de primària.

Preguntats als directors dels centres educatius, només a l'Institut disposaven de programes per treballar la salut afectiva i sexual.

Des del Departament d'Educació de la Generalitat s'han elaborat els protocols de prevenció, detenció i intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI⁴⁶ i el protocol per a l'acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius⁴⁷.

En este sentit, el Síndic de Greuges en el seu informe de 2021 sobre els drets dels infants, apunta que han constatat l'existència de casos d'assetjament escolar en què, després d'haver disposat de més informació, surten causes relacionades amb l'orientació sexual, l'expressió o la identitat de gènere, i també un augment de les agressions físiques a adolescents trans. Tot i això, el Síndic constata que en la majoria dels casos s'activa el Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals, malgrat que de les informacions disponibles s'hagi deduït que hi havia un assetjament que de base era per raó d'orientació sexual, expressió i/o identitat de gènere.

L'informe del Síndic indica, a més, que les agressions homòfobes entre els adolescents han augmentat però no s'activen els protocols.

Segons aportacions fetes en els grups de discussió consideren que hi ha falta de visibilització del col·lectiu a nivell d'infància, fins al punt que, segons deien, infants i adolescents s'ho poden negar a ells mateixos o ni s'ho volen plantejar. De la mateixa manera creuen també que hi ha professionals que treballen diàriament amb infància que moltes vegades no són sensibles a estes realitats.

El que sí és perceptible, diuen, és l'homofòbia infantil, expressada amb paraules com "maricon" "gay" o "marimatxo" utilitzades com a insult. Este fet ha estat corroborat en els grups de treball del Consell d'Infants, on consellers i conselleres han explicat que sovint nois i noies per insultar-se utilitzaven la paraula gay.

44 La Xarxa de Servei d'Atenció Integral LGBTI de Catalunya és un servei integral, de qualitat i de proximitat per a persones que pateixin, hagin patit o estiguin en risc de discriminació o violència per orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

45 <http://montsiajove.org/xarxa-sai/>

46 <https://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/assetjament-escolar-persones-lgbti/index.html>

47 <https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/coeducacio/recursos/atencio-acompanyament-alumnat-transgenero/index.html>

Des dels grups de discussió es van fer diferents propostes per tal de millorar estes situacions, proposant la formació del personal de les diferents administracions en este tema, especialment els dedicats a l'ensenyament i la salut, i també a educadors i monitors de lleure i esportius.

També es va fer especial incidència en la visibilització i difusió de les diferents realitats afectives-sexuals, amb accions com ara representació de la diversitat familiar en cartells de promoció turística, activitats a la biblioteca municipal o xerrades.

3.6.2. Infància immigrada

L'article 43 de la LDOIA parla sobre el suport a la integració social dels infants i adolescents immigrants i en el seu punt 43.1. estableix que les administracions públiques han de fomentar, mitjançant serveis i programes d'acollida, la integració social dels infants o els adolescents immigrants.

Durant el 2017 es va impulsar a nivell comarcal la primera fase de l'anomenat "Projecte per l'impuls d'un procés de coneixement compartit per la millora de la convivència i la cohesió social a la Comarca del Montsià, 2017-2020".

En la prediagnosi realitzada es va arribar a la conclusió que el model de sociabilitat en la diversitat que predomina en la nostra comarca és el de coexistència. Este model es caracteritza, segons explica el document, per l'absència de relacions entre persones de grups socioculturalment diversos, pel respecte distant i la no-agressió envers l'altre.

Les tècniques que van participar en l'estudi van mostrar preocupació per la no participació del col·lectiu de persones d'origen estranger en diferents associacions, entitats o activitats del municipi, i pel fet que no s'estaven impulsant les activitats de promoció d'interculturalitat i de cohesió social com es feia quan hi va haver l'arribada ingent de persones d'origen estranger.

En quan a infància destacaven que en general a les escoles hi ha bona relació entre els xiquets i xiquetes, ja que no distingien ni donaven importància a l'origen familiar. Esta dada coincideix amb les verbalitzacions fetes en els grups de discussió.

Pares i mares d'origen immigrant asseguraven que la major preocupació quan escolaritzaven als seus fills i filles era si patirien algun tipus de discriminació o rebuig. En tots els casos afirmaven que no van tenir cap problema per este motiu, que de seguida van fer amistats i van aprendre la llengua. Alguns progenitors van explicar que el mateix col·legi ja havia preparat la rebuda i acolliment del noi o noia.

Durant el curs 2020/2021 a la Ràpita 3 dels 4 centres educatius de primària i secundària tenien aula d'acollida, i dos d'estos disposaven de programes que potenciaven la integració i l'intercanvi cultural.

Segons la citada prediagnosi, on sí que s'observaven dificultats, era en l'assoliment de l'èxit educatiu dels infants i adolescents donada la desigualtat d'oportunitats i també en la relació entre escola i famílies.

Quan vam preguntar a tutors i tutores sobre els motius que consideraven estaven en la base de la falta d'implicació dels progenitors en les activitats escolars o quan el centre educatiu els hi demanava col·laboració, el percentatge de professorat que ho atribuïa a raons culturals era

2n cicle infantil	Primària	Secundària
12,50%	28,50%	33,30%

Les raons culturals feien referència principalment a famílies d'origen estranger on els pares treballaven moltes hores i les mares desconeixien totes dues llengües oficials.

En el cas de la falta d'implicació dels progenitors en el rendiment escolar de fills i filles, el percentatge de tutors i tutores que opinava que es devia a causes culturals era

2n cicle infantil	Primària	Secundària
12,50%	16,70%	22,20%

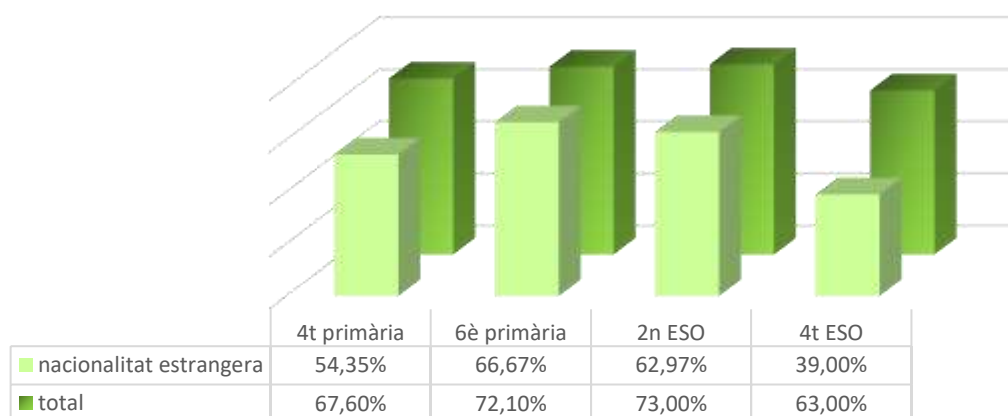
Per les manifestacions fetes pels progenitors d'origen immigrant i per les dades extretes dels qüestionaris dels tutors i tutores, la conclusió a la que s'arriba és que molts d'estos pares i mares pel seu baix nivell de formació o per les llargues jornades laborals que tenen, no poden oferir als seus fills i filles el suport o la implicació necessàries.

El projecte per l'impuls d'un procés de coneixement compartit per la millora de la convivència i la cohesió social a la comarca del Montsià, també parla del temps de lleure en infants i adolescents, apuntant que els fills i filles de progenitors d'origen immigrant en general no participen en les activitats extraescolars que s'ofereixen als pobles.

Actualment, indica el projecte, a l'espai públic, com els parcs, la majoria de nens i nenes que hi han són d'origen immigrant, mentre que la població autòctona fa més extraescolars educatives i de pagament.

Comparant els percentatges totals d'infants i adolescents que realitzen extraescolars amb els percentatges d'alumnat d'origen estranger, en tots els cursos que s'ha passat el qüestionari hi ha menys nois i noies d'origen estranger que realitzen activitats extraescolars.

Gràfic 91. Comparativa del percentatge d'infants amb progenitors d'origen immigrant que fan extraescolars versus el total de nois i noies que fan estes activitats.

Segons les dades proporcionades pels tècnics i tècniques de l'Ajuntament i les entitats de lleure, l'assistència d'infants i adolescents d'origen estranger quan s'organitzen activitats estaria entre el 10% i el 15% del total de participants. Este percentatge baixa al 3% en el cas de l'alumnat de l'Agrupació Musical Rapitena.

En l'àmbit de la salut, segons pediatria del CAP, en el cas de la infància immigrada de vegades es trobaven amb la barrera idiomàtica dels progenitors o també amb les dificultats per no tenir la situació regularitzada.

De les respostes procedents del professorat, en poques ocasions s'ha associat el fet de ser alumne nouvingut o d'origen immigrant amb hàbits d'alimentació no saludables o alguna altra problemàtica.

A nivell de participació infantil, tal com s'ha apuntat en la composició del Consell d'Infants, el percentatge de població estrangera d'edats compreses entre els 10 i 12 anys, edats de la majoria dels infants que cursen 5è i 6è, al 2021 era de 15,65%, mentre que el percentatge de consellers i consellers de nacionalitat estrangera és del 10%, per tant es trobarien infrarepresentats.

A nivell comarcal es disposa d'un servei de primera acollida⁴⁸ integrat per una tècnica de polítiques migratòries i una tècnica d'acollida amb dedicació parcial. Este servei atén a partir dels 16 anys a qualsevol persona estrangera immigrada, sol·licitant d'asil o de protecció subsidiària, persones refugiades, apàtrides i les retornades.

Si bé no és un servei directament adreçat a infància sí que treballa i intervé amb famílies amb l'objectiu de capacitar les persones nouvingudes amb uns coneixements mínims, per tal de desenvolupar la seva vida personal i laboral en la societat catalana d'acollida.

3.6.3. Infants i adolescents amb diversitat funcional

La LDOIA en l'article 10.2. estableix que els poders públics han d'introduir la perspectiva de la diversitat funcional en el desenvolupament i l'avaluació de les mesures que adopten amb relació als infants i els adolescents, de manera que en totes les actuacions i tots els programes que els adrecen es tinguin en compte les diferents maneres en què funciona llur cos i que poden tenir necessitats iguals o específiques.

A nivell municipal no es disposen de dades del percentatge d'infants i adolescents amb diversitat funcional per tal de poder valorar o establir comparatives de la seua participació en diferents àmbits.

En l'àmbit educatiu, i segons les dades proporcionades per les direccions dels centres, el percentatge d'alumnat amb diversitat funcional és de l'1% a l'escola Horta Vella i a la Sagrada Família, mentre que al Carles III i a l'Institut Alfacs gira al voltant del 20%. Tres d'estos 4 centres educatius disposen de programes educatius d'atenció i suport per a este alumnat i cap d'ells tenen barreres arquitectòniques.

Pel que fa al lleure, a partir de les respostes donades tant per tècnics i tècniques municipals com d'altres recursos, en les activitats que s'organitzen o bé no hi participa cap infant amb diversitat funcional o ho fan un o dos.

Des de la perspectiva dels professionals tant de l'educació com de serveis socials, i també de les famílies, hi ha una mancança de recursos adaptats a les necessitats dels diferents tipus de discapacitat i una necessitat de sensibilització envers esta situació. Segons manifesten molts progenitors en les entrevistes, seria necessari espais de lleure o activitats extraescolars que foren més inclusives.

Una altra de les queixes més comunes entre els pares i mares d'infants amb mobilitat reduïda és l'existència de barreres arquitectòniques i deficiències en l'accessibilitat quan a urbanisme i edificis públics. Barreres i deficiències que també van observar els membres del Consell d'Infants mentre desenvolupaven l'encàrrec municipal.

Dins l'espai públic i relacionat amb el temps de lleure i el dret al joc que tenen els infants i adolescents, durant el curs escolar 2021/22, des del Consell d'Infants Municipal s'ha estat treballant en la transformació dels parcs infantils de la població per tal de fer-los inclusius.

En la valoració feta pels consellers i conselleres es va constatar que actualment a la Ràpita no hi ha cap parc inclusiu, només n'hi ha alguns que tenen un o dos elements de joc adaptat. Van observar com molts d'ells eren de difícil accés per a persones amb mobilitat

⁴⁸ <http://www.montsia.cat/serveis-socials-especialitzats/servei-de-primera-acollida>

reduïda i com cap d'ells tenia panells amb Braille, lectura fàcil o pictogrames per tal de facilitar l'accés i moviment dins el parc de nois i noies amb determinades dificultats.

En este sentit, els membres del Consell d'Infants va elaborar un informe amb les valoracions fetes i un llistat de propostes sobre com haurien de ser els parcs de la Ràpita per tal que siguin inclusius. Este document s'ha lliurat al govern municipal.

A la Ràpita, a més, hi ha entitats i associacions socials que treballen per i amb persones amb diversitat funcional que organitzen activitats amb l'objectiu de conscienciar a la població general sobre les seues necessitats, de trencar barreres i estereotips sobre la discapacitat i de promoure la cohesió i la integració social de tota la ciutadania.

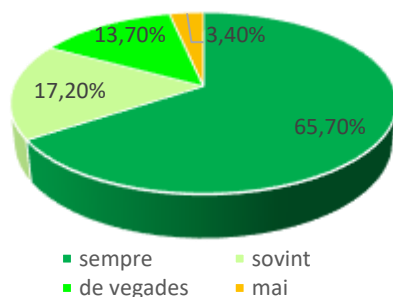
Cal dir també que dins el Consell d'Infants actual, com a òrgan de participació infantil, no hi ha constància de cap xiquet o xiqueta amb diversitat funcional.

3.6.4. Rols de gènere

L'article 10.1 de la LDOIA estableix que els poders públics han d'introduir la perspectiva de gènere en el desenvolupament i l'avaluació de les mesures que adopten en relació als infants i els adolescents, de manera que en totes les actuacions i tots els programes que els adrecen es tingui en compte que són nois i noies i que poden tenir necessitats iguals o específiques.

Segons el Pla de Polítiques d'Igualtat del municipi, a la Ràpita les famílies reproduïxen els estereotips masculins i femenins, tot i que intenten prendre consciència, les dones continuen sent les responsables de les tasques domèstiques. Per això vam preguntar als progenitors si repartien les feines de casa sense tenir en compte si tradicionalment ho han fet les dones o els homes, el següent gràfic mostra les respostes.

Gràfic 92. Percentatge de progenitors que reparteixen les feines de casa entre tota la família sense tenir en compte els rols tradicionals d'homes i dones

Segons estes dades, més del 3% de progenitors continuen reproduïnt en els seus fills i filles els estereotips masculins i femenins i gairebé el 14% ho fa de vegades.

En este sentit cal remetre'ns a l'apartat sobre corresponsabilitat en l'àmbit familiar i incidir en què durant tot el procés de recollida de dades per a la diagnosi s'ha evidenciat de manera clara que són les

mares qui majoritàriament porten la cura, el pes i la responsabilitat de la criança i formació dels fills i filles.

Quan es va preguntar a infants i adolescents si col·laboraven en les feines de casa la gran majoria, més del 95%, afirmava que ho feia. Dels infants que deien no col·laborar, com a molt 4 per curs, o bé tot eren nois o estaven en una proporció d'una noia i tres nois.

Pel que fa a les activitats extraescolars o les que s'organitzen per part d'alguna regidoria, tant les entitats de lleure com els tècnics de l'Ajuntament afirmen que el percentatge d'assistència de nois i noies és del 50%, exceptuant la participació a la ràdio on les noies representen el 70%.

A nivell de participació infantil, tal com s'ha comentat en l'apartat del Consell d'Infants, 38 candidatures corresponien a noies i 35 a nois. En realitzar les eleccions van ser escollides 13 conselleres, gairebé el doble que consellers.

L'Ajuntament de la Ràpita disposa del distintiu per la igualtat de gènere⁴⁹, un sistema de gestió de gènere per reconèixer i certificar el compromís polític i estratègic del Govern Municipal a favor de la igualtat efectiva entre dones i homes en la seva gestió i governança.

Des de l'Ajuntament, entre altres moltes actuacions, i juntament amb altres entitats del municipi es programen tot un seguit d'activitats al voltant del 8 de març, dia Internacional de les dones i del 25 de novembre, dia Internacional contra la violència masclista.

Dins d'estes activitats hi ha tallers, xerrades, conta contes i altres actuacions adreçades tant als infants i adolescents com a les famílies.

La Ràpita també compta amb diferents associacions de dones i, durant el 2022, s'ha constituït la primera associació feminista a la població.

A nivell comarcal hi ha el Servei d'Informació i Atenció a la Dona⁵⁰ (SIAD) amb un equip format per una coordinadora, una psicòloga i una jurista que ofereix informació i assessorament individual en tots els camps rellevants del projecte vital de les dones i que també fa formació, tallers i assessorament en matèria d'aplicació de la perspectiva de gènere, en principi d'igualtat d'oportunitats i en prevenció de la violència masclista a ens locals.

49 <https://city50.distintiudegenere.cat/concepte-i-caracteristiques/>

50 <http://www.montsia.cat/servei-dinformacio-i-atencio-les-dones-siad>

3.7. POBRESA INFANTIL

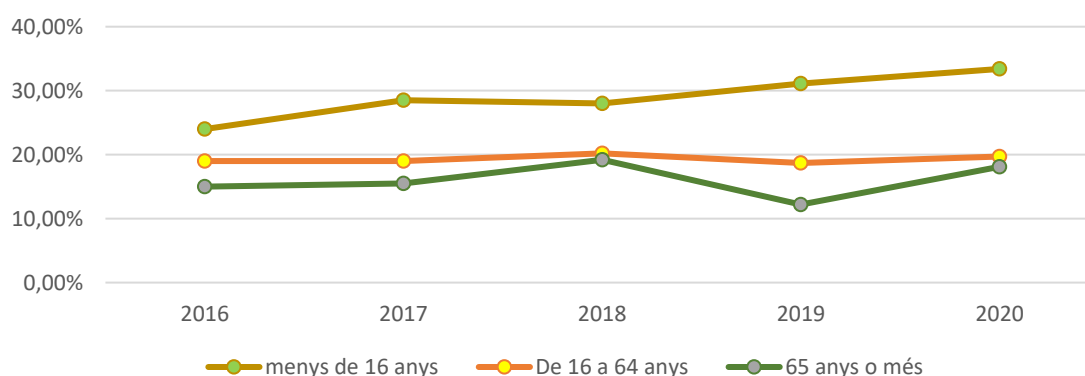
La pobresa⁵¹ fa referència a la manca de recursos per satisfer necessitats bàsiques que influeixen en la qualitat de vida de les persones.

L'article 27 de la CDI reconeix el dret dels infants a un nivell de vida adequat per al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social, essent els progenitors qui tenen la responsabilitat primordial de proporcionar-los-ho, tot i això especifica també que l'estat ha de vetllar, de manera subsidiària, per fer efectiu aquest dret en cas necessari.

D'altra banda, l'article 41 de la LDOIA estableix el dret a un nivell bàsic de benestar, on els poders públics han d'adoptar les mesures pertinents per a assegurar que els progenitors o les persones que tinguin la tutela o la guarda dels infants o adolescents tinguin l'oportunitat d'oferir-los el nivell bàsic de benestar material que necessiten per a un desenvolupament integral adequat.

L'evolució de la taxa de pobresa infantil a Catalunya mostra com, en comparació per franges d'edat, la infància és, amb diferència, la població més pobra inclòs després de les transferències socials (pensions, prestacions d'atur, protecció familiar i altres).

Gràfic 93. Taxa de risc de pobresa a Catalunya després de les transferències socials. 2016-2020. Per grups d'edat

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT

La crisi econòmica derivada de la pandèmia ha suposat, a més, un increment molt significatiu del risc de pobresa infantil, segons l'informe sobre els drets dels infants elaborat pel Síndic⁵².

L'estudi d'infància i adolescència realitzat per la taula d'Entitats del Tercer Sector apunta que quan s'analitza com es distribueixen els diferents tipus de llars, segons el nivell de renda, s'observa una major concentració de llars amb fills i filles a càrrec en l'estrat més pobre de la població. Una de cada quatre llars amb fills/es a càrrec es troba en el 20% més pobre de la població, en les llars sense fills/es només n'hi ha una de cada deu.

Segons les dades disponibles a l'IDESCAT, al 2019 la renda familiar disponible bruta a la Ràpita és de 13,5 milers d'euros, molt per sota dels 18.200 euros de la mitjana catalana. De fet, la Comarca del Montsià, on estem situats, és una de les que té la renda més baixa de tot Catalunya amb una mitjana de 13.200 €.

⁵¹ Pla d'acció per a la lluita contra la pobresa i per a la inclusió social a Catalunya 2015-2016. Generalitat de Catalunya, 2015

⁵² Informe sobre els drets dels infants. Síndic de Greuges, 2021

Tot i això, a nivell general, el nombre de famílies en situació de pobresa severa a partir de la implementació de la Llei 14/2017, de 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania i del Real Decreto-ley 20/2020, de 29 mayo, por el que se establece el ingreso mínimo vital, ha disminuït.

3.7.1. Àmbits i dimensions de la pobresa i vulnerabilitat econòmica

Tot i que la pobresa presenta una dimensió econòmica bàsica, de privació material, també porta a privacions i desigualtats en les oportunitats socials en altres dimensions, com ara l'educació, la salut, les relacions socials, l'habitatge, etc.

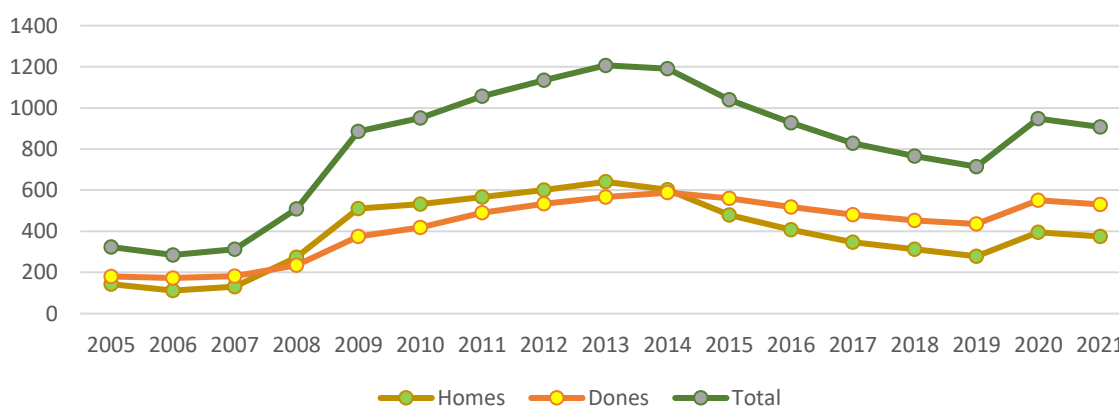
Estes dimensions tendeixen a retroalimentar-se, de manera que la pobresa malmet progressivament la posició social que ocupen les persones respecte a estes dimensions i l'exclusió en una afecta les altres, això fa que sortir-se'n cada cop sigui més difícil.

- **Atur**

L'atur està associat a la pobresa i l'exclusió social. La situació laboral dels pares i mares juga un paper clau en el desenvolupament dels infants ja que dels seus ingressos depèn el benestar de tot el nucli familiar. Actualment però, les dificultats per garantir nivells adequats de benestar també afecta a la població que està activa laboralment donada l'elevada precarització de l'ocupació.

Segons l'estudi sobre la infància vulnerable a Catalunya⁵³ un infant que viu en una llar on els progenitors tenen una feina de baixa retribució té un 78% de probabilitats de continuar en situació de pobresa davant el 6% dels infants que viuen en una llar amb una alta intensitat laboral.

Gràfic 94. Atur registrat per sexe a la Ràpita. Mitjana anual 2005-2021

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT

Agafant dades des del 2005, disponibles a l'IDESCAT, s'observa com a partir del 2007 es produeix un increment de l'atur fruit de l'anomenada crisi hipotecària. Les taxes de desocupació segueixen pujant fins al 2013 on, a partir de llavors, es va reduint fins arribar al 2020 quan donada la situació de pandèmia es produeix un increment de l'atur i empobriment de les llars.

Este empobriment afecta a:

53 Informe sobre la infància vulnerable a Catalunya. Fundació Pere Tarrés. Barcelona, 2017

- **Alimentació**

Tenir una bona alimentació és bàsic per a què els infants i adolescents tinguin un creixement òptim. Moltes de les famílies amb menys recursos econòmics no tenen accés a aliments frescos amb la periodicitat que seria necessari i han de recórrer a aliments de primera necessitat que no aporten tots els nutrients necessaris.

En este sentit, quan se'ls hi va preguntar als tutors i tutores dels centres educatius els motius pels quals l'alumnat no porta esmorzars saludables una de les causes principals que donaven era al situació econòmica familiar, així a 2n cicle d'infantil ho consideraven gairebé el 86% del professorat, a primària el 50% i a secundària el 70%.

- **Mancances de vestuari**

Molts infants de famílies amb dificultats econòmiques no disposen de roba apropiada per a l'època de l'any o duen peces que els venen grans o menudes. D'estes mancances es té constància a serveis socials a través de les coordinacions amb la treballadora social de l'equip d'assessorament psicopedagògic i també de les demandes que fan les pròpies famílies.

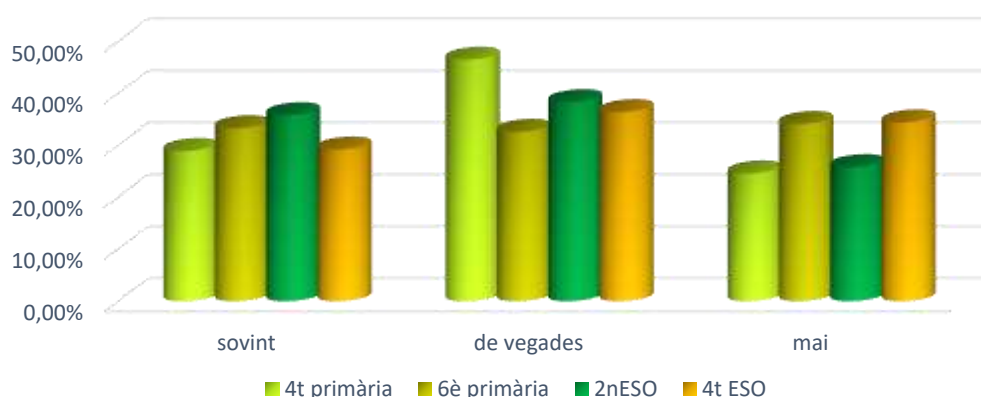
- **Salut**

Segons l'informe sobre desigualtats econòmiques en la salut de la infància⁵⁴ s'ha determinat un gradient socioeconòmic sistemàtic en una gran varietat de patologies de la població infantil. És a dir, un infant en un entorn més desafavorit econòmicament té més probabilitats de patir una malaltia que un infant en un entorn més favorable.

D'altra banda, despeses relacionades amb la salut bucodental, oftalmològica o de medicació per a malalties cròniques, fora del que cobreix la sanitat pública, tenen un cost elevat que moltes famílies no poden assumir.

L'informe sobre els drets dels infants⁵⁵ apunta que, segons l'enquesta de Salut de Catalunya, es constata que els infants de 4 a 14 anys de classe socioeconòmica baixa, amb caràcter general, tendeixen a estar més preocupats, més nerviosos, més tristos o a tenir més probabilitat de patir un problema de salut mental. Per este motiu vam preguntar a infants i adolescents si es preocupaven per la situació econòmica familiar.

Gràfic 95. Percentatge d'infants que es preocupen per si la família disposa de diners suficients

54 *Desigualtats socioeconòmiques en la salut de la infància: malalties rellevants i la seva distribució a Catalunya*. Generalitat de Catalunya Agència de qualitat i avaluació sanitàries a Catalunya, 2020

55 *Informe sobre els drets dels infants*. Síndic de Greuges, 2021

Segons les respostes donades, en tots els cursos hi ha més d'una quarta part dels infants que es mostren preocupats per la situació econòmica familiar.

- **A nivell educatiu**

L'educació en la primera infància té un impacte positiu i rellevant en diverses habilitats cognitives i socials dels infants, especialment en els infants d'estatus socioeconòmic baix, entre altres. Tot i això, este primer cycle d'educació infantil no és gratuït i per tant no hi ha una igualtat d'oportunitats d'accés per als infants en situació econòmica desfavorida.

Estos infants, a més, en cas de necessitar reforç escolar o suports psicopedagògics, tenen problemes d'accés donada la despesa econòmica que implica. De vegades tampoc tenen les condicions adequades d'estudi, ja sigui per un ambient negatiu, falta d'espai, mancances de material escolar, no disposar d'ordinador, ADSL, etc.

En este sentit vam preguntar a infants i adolescents si disposaven a casa d'un espai per estudiar o fer els deures amb tranquil·litat, si tenien ordinador o tauleta i també connexió a Internet, les respostes es recullen en la següent taula:

Taula 34. Condicions d'estudi i recursos disponibles

	4t primària	6è primària	2n ESO	4t ESO
Espai estudi o deures	93,80%	96,40%	98,30%	96,90%
Ordinador o tauleta	89,50%	93,40%	91,70%	84,70%
Internet	98,60%	99,30%	100,00%	84,70%

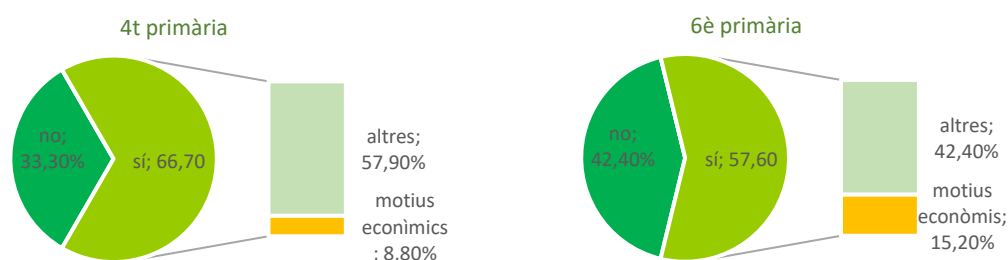
El nivell econòmic és un dels motius que donen tutors i tutores dels centres educatius en quan a la falta d'implicació familiar en el rendiment dels infants, bé perquè la pressió que tenen les famílies per fer front a les despeses diàries fa que no mostren sensibilitat respecte a la formació acadèmica dels seus fills i filles o perquè la precarietat de les condicions laborals fa que hagin de passar moltes hores treballant amb impossibilitat d'assistir a les reunions escolars o ajudar als infants en les tasques escolars.

- **Dificultat d'accés a activitats lúdiques i esportives**

El monogràfic elaborat pel Síndic⁵⁶ sobre el lleure reconeix que este és un dels àmbits educatius més fortament afectats per les desigualtats socials en l'accés, i encara amb mancances importants en la protecció jurídica i en el desplegament de polítiques públiques per garantir l'exercici efectiu d'este dret per part dels infants.

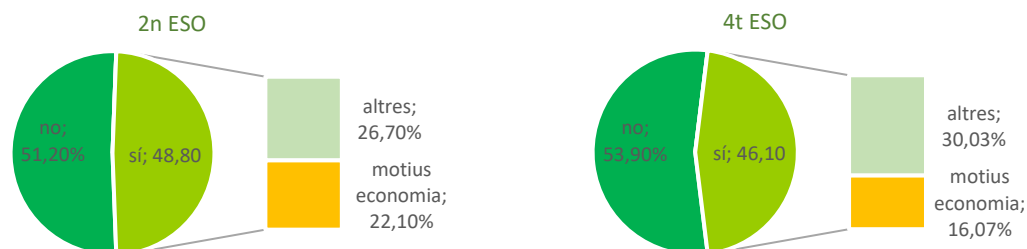
Vam preguntar a l'alumnat si els hi agradaria fer alguna activitat extraescolar que no facin i veure quin percentatge era degut a motius econòmics.

Gràfic 96. Infants primària que els hi agradaria fer una extraescolar determinada i no la fan

56 Informe sobre el dret al lleure educatiu i a les sortides i colònies escolars. Síndic de Greuges, 2014

Gràfic 97. Adolescents secundària que els hi agradaria fer una extraescolar determinada i no la fan

Observant els gràfics es veu com a 6è de primària i 4t d'ESO al menys un de cada deu nois i noies no fan les activitats que voldrien per motius econòmics. Este percentatge s'incrementa a 2n ESO on serien dos de cada deu. A 4t de primària el percentatge està al voltant del 9%.

Dins dels grups de discussió, tant de progenitors com d'infants en situació de risc social, es va fer referència a les dificultats que tenen a nivell econòmic per fer front a les despeses que suposen les activitats extraescolars.

• Habitatge

L'habitatge és essencial en la vida de les persones i famílies, indispensable per a la seva integració social. El risc de desnonament, de no poder fer front a les despeses de lloguer o els canvis forçosos de domicili que això pot implicar, té un impacte en el benestar dels infants que es reflexa en nivells més alts d'ansietat, estrès o depressió.

Sovint esta situació també comporta l'accés a un habitatge amb unes condicions no tant bones com les que es tenia, afectant a la falta d'espai on els nois i noies no poden gaudir, per exemple, de la intimitat necessària. Per tal de saber si els infants i adolescents que van participar en la diagnosi disposaven d'estos espais, els hi vam preguntar si la casa on vivien tenia una habitació per a ells i elles soles o l'havien de compartir.

Els percentatges de nois i noies que tenen habitació pròpia i no compartida són:

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
67,40%	77,50%	89,30%	83,70%

A mesura que el noi o noia es va fent gran el percentatge d'alumnat que diu compartir habitació va baixant, este fet va lligat a la necessitat d'intimitat dels adolescents però també a la disponibilitat d'espai a l'habitatge on es resideix.

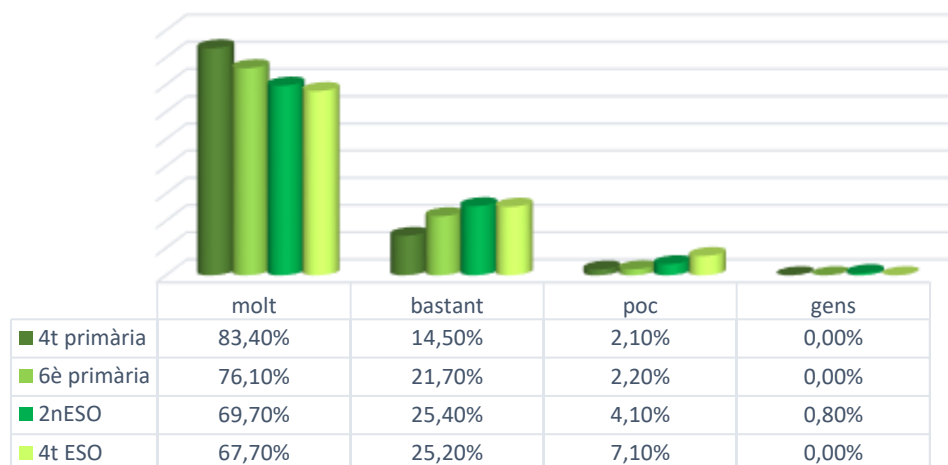
El 2 d'abril de 2020 entra en vigor el Reial Decret Llei 11/2020, de mesures urgents extraordinàries per fer front a l'impacte econòmic i social del COVID-19, que va decretar una moratòria en els desnonaments de persones i unitats familiars en situació de vulnerabilitat a causa dels efectes de la pandèmia, esta suspensió de desnonament per a llars vulnerables sense alternativa habitacional es manté fins al 30 de setembre del 2022.

Tot i això, segons les dades extrets de la memòria dels serveis socials municipals, durant el 2021 van haver un total de 33 famílies que es trobaven en situació de desnonament o en un procés judicial ja iniciat. Això suposa un increment de més del doble de l'any anterior quan en van ser 14.

Es van detectar, també, al voltant de 30 famílies que no disposaven d'un habitatge digne o estaven rellogades en habitacions dins un pis o ocupant pisos buits. En algunes d'estes situacions les persones es trobaven en situació irregular lo qual dificulta l'accés a ajuts per poder millorar la seua situació.

Donada la situació descrita sobre l'habitatge i les conseqüències en el benestar infantil, es va voler conèixer el grau de satisfacció que tenien els nois i noies amb l'habitatge on residien, preguntant-los fins quin punt estaven contents amb la casa que vivien.

Gràfic 98. Nivell de satisfacció dels infants amb la casa que hi viuen habitualment

Segons l'anàlisi realitzat per al programa d'actuació municipal d'habitatge⁵⁷, pel que fa a l'evolució del nombre de contractes de lloguer a la Ràpita, en general des del 2005 fins al 2021 han tendit a créixer, exceptuant algunes oscil·lacions. El preu d'estos lloguers, després del 2015 ha anat augmentant de forma generalitzada, tot i això, el cost d'un lloguer al nostre municipi i al Montsià és gairebé la meitat del de la resta de Catalunya.

Este fet té un efecte crida per a moltes famílies residents a l'àrea metropolitana o a altres poblacions de la resta del país que es troben en situació de vulnerabilitat econòmica.

A més, segons les dades de la borsa d'habitatge⁵⁸ del Montsià, la Ràpita és la segona població de la comarca més sol·licitada a l'hora de buscar habitatge, els motius principals es troben en la proximitat dels serveis bàsics que ofereix, sobretot pel que fa a educació i sanitat.

Un altre aspecte relacionat amb l'habitatge i la situació de vulnerabilitat econòmica de les famílies és el fet de no poder mantenir la llar a una temperatura adequada. En este sentit la Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica en el seu preàmbul exposa que resulta alarmant el creixement de la pobresa energètica, entesa com la dificultat per fer front a factures dels subministraments bàsics.

L'article 6.2 d'esta llei diu que s'ha d'establir, com a principi de precaució, un protocol obligat de comunicació als serveis socials i d'intervenció d'estos serveis prèviament a la concessió dels ajuts necessaris per a evitar els talls de subministrament, en els casos d'impagament per manca de recursos econòmics de les famílies afectades.

⁵⁷ Programa d'actuació municipal d'habitatge. Ajuntament de la Ràpita, 2022

⁵⁸ Memòria del servei d'habitatge del Consell Comarcal del Montsià. Consell Comarcal Montsià, 2021

Els serveis socials municipals van rebre durant el 2021 un total de 1.191 peticions de valoració de situacions de vulnerabilitat per part de companyies subministradores de llum, aigua o gas.

3.7.2. Actuacions i recursos per fer front a la pobresa infantil

Per tot l'exposat, i sabent que les condicions en què es viu la infància impacten en el desenvolupament, calen actuacions que vetllin perquè l'origen socioeconòmic de les famílies no limiten les oportunitats de cap infant.

Els serveis socials municipals són peça clau per tal de portar a terme estes actuacions i l'abordament de les polítiques públiques de lluita contra la pobresa, aplicant unes mesures de suport a les famílies des d'una perspectiva transversal i intervenint en diferents nivells, coordinant-se i treballant sempre amb la resta de serveis que reben o poden atendre estes persones per tal de proporcionar-los un servei integral i coherent.

Els diferents àmbits que es treballen són:

- **Atur**

A part de l'oficina de treball de referència que es troba a Amposta, en matèria d'inserció laboral la Ràpita compta amb el programa de suport a persones en situació d'atur, Activa't.

Es tracta d'un dispositiu d'inserció sociolaboral a persones en risc d'exclusió social, mitjançant les següents accions:

- Atenció individualitzada per a l'elaboració de l'itinerari personal d'inserció.
- Accions grupals de millora de capacitats i competències en la recerca de feina (tallers d'eines de recerca de feina, d'habilitats socials i motivació laboral i de procés de selecció).
- Programa de formació professionalitzadora.
- Programa de suport a la contractació i pràctiques no laborals.

D'altra banda, l'Ajuntament va convocant de manera periòdica processos d'ocupació per a col·lectius amb dificultat d'inserció laboral, ja siguin aturats de llarga durada, majors de 52 anys, etc. En estes convocatòries el fet de tenir persones a càrrec com fills i filles o persones amb dependència és un criteri que es té en compte, entre altres, a l'hora de la selecció.

- **Manutenció**

Estes mesures inclouen alimentació i mancances a nivell de vestuari. En moltes ocasions per tal de cobrir part d'estes necessitats des de serveis socials es treballa de manera coordinada amb les tres entitats del 3r sector que hi ha a la població: Càritas, Creu Roja i Siloé. L'Ajuntament té establerts convenis amb les tres i, a més durant el 2021 es va elaborar el protocol del servei de distribució d'aliments (SDA) per tal de treballar de manera més coordinada i efectiva.

Durant el 2021 des dels serveis socials municipals es van derivar un total de 236 famílies a les entitats per ajut d'alimentació, d'estes, 133 eren famílies infants a càrrec. Un 24% de les quals eren monomarentals i gairebé el 40% de nacionalitat estrangera.

Al 2020 l'Ajuntament posa en marxa "La Botigueta", un nou ajut social que permet comprar aliments frescos al Mercat Municipal amb una targeta moneder. Un ajut que pretén garantir el dret universal a una alimentació adequada, permet que la persona tingui la llibertat de triar els aliments i, a més, és un mitjà de pagament que preserva la dignitat de l'usuari.

El primer any d'implementació, en plena pandèmia, es va concedir l'ajut a un total de 113 famílies, prèvia valoració dels serveis socials. Al 2021 el nombre de sol·licituds es va reduir i van ser 66 les famílies beneficiàries.

Una altra línia d'ajuts per a una adequada alimentació dels infants són les beques menjador, d'una banda les que s'ofereixen des del CCM adreçades a infants de primària, ja que l'Institut no disposa de menjador escolar i de l'altra, l'Ajuntament va implementar les beques menjador per a la llar d'infants.

- **Salut**

A nivell de salut, des del 2016 dins la línia d'ajuts directes de l'Ajuntament es van incloure les prestacions econòmiques excepcionals que inclouen ajuts per despeses de medicaments no inclosos dins la sanitat pública, ajuts per a ulleres i per a productes d'ortopèdia.

Durant el 2021 es van sol·licitar i atorgar un total de 9 ajuts per estos conceptes, dels quals 4 van ser per a medicació, 4 per a ulleres i 1 per a productes d'ortopèdia.

D'altra banda, des de principis d'este any s'ha posat en marxa a la Ràpita la Taula de salut comunitària, liderada pel grup motor de salut del CAP i l'Ajuntament. Esta taula forma part del programa de benestar emocional i salut comunitària implementat des del Departament de Salut als equips d'atenció primària per intervenir amb grups de població amb més necessitats socioeconòmiques, infants i joves i gent gran.

- **A nivell educatiu**

Tal com s'ha explicat, i donada la importància del primer cicle d'educació infantil, des de l'Ajuntament es va iniciar una línia beques per cobrir les despeses derivades del servei educatiu i de menjador de l'assistència a la llar d'infants municipal. El curs 2021/2022 s'ha passat a un sistema de bonificacions i exempcions per a les famílies que permet ampliar la població beneficiària.

El CCM per la seua part disposa d'un sistema de beques per a material escolar des de l'etapa inicial fins a secundària.

L'Ajuntament també dona una subvenció als centres escolars per infant matriculat, a més, els directores de tots 4 centres educatius de primària i secundària diuen disposar de programes i/o fer actuacions per proporcionar llibres, material escolar o facilitar el pagament d'algunes activitats a famílies amb dificultats econòmiques. Una de les AMPA que ha col·laborat inclou dins de les seues activitats el reciclatge de llibres per poder-los aprofitar altres alumnes de famílies en situació econòmica desfavorida.

Durant el període de confinament, i de cara a una igualtat d'oportunitats, la Regidoria d'Educació va proporcionar els dispositius informàtics necessaris a l'alumnat que no en disposava.

També les dues entitats del 3r sector que ha participat en la diagnosi porten a terme programes en este àmbit per a nois i noies en situació de vulnerabilitat econòmica. Des de Caritas hi ha el projecte "El futur a la motxilla" on posen a l'abast de les famílies tot tipus de material escolar, mentre que des de Creu Roja es desenvolupa el projecte "Èxit escolar", un reforç escolar per a infants i adolescents de primària i ESO.

- **Dificultat d'accés a activitats lúdiques i esportives**

Des de les diferents regidories s'estableixen alguns ajuts i bonificacions per tal de garantir la igualtat d'oportunitats d'accés d'infants i adolescents a un lleure educatiu de qualitat.

Dins els ajuts directes per a famílies amb dificultats econòmiques, n'hi ha un específic per a activitats de lleure i extraescolars, durant l'any 2021 va ser sol·licitat per a 6 infants.

També hi ha una bonificació per a la piscina municipal i les activitats que es porten a terme en este equipament, previ informe de serveis socials, acreditant la situació de vulnerabilitat econòmica.

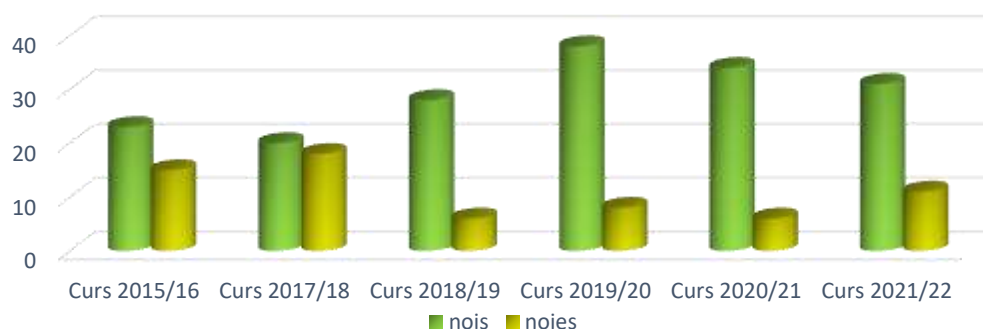
Des de Joventut s'organitzen activitats durant les vacances escolars en les quals infants i adolescents en situació vulnerable poden comptar amb bonificacions o accés gratuït. La mateixa Regidoria de Joventut en els subvencions que atorga a les entitats de lleure, estableix que es reservi una plaça gratuïta per grup de 20 o fracció per a nois i noies en situació econòmica desfavorida.

També des d'una de les entitats del tercer sector s'organitzen activitats de lleure gratuïtes per al període estiuenc.

A part d'estos ajuts, des de regidories com ara cultura, festes, comerç, educació, serveis socials, identitat, esports i altres, durant tot l'any es van realitzant activitats i tallers gratuïts adreçats a infants i adolescents.

Des del curs 2015/2016 i a través de la Fundació Barça, s'ha implementat el projecte FutbolNet⁵⁹, adreçat especialment a infants en situació de vulnerabilitat social. FutbolNet és un programa d'educació en valors a través de la pràctica esportiva vinculada al futbol i adreçada a nois i noies de 10 a 16 anys.

Gràfic 101. Nombre de nois i noies que s'han beneficiat de FutbolNet⁶⁰:

Tot i les mesures i recursos descrits, s'observa per part de les famílies una baixa demanda d'estes activitats. L'informe elaborat pel Síndic⁶¹ apunta que per entendre la baixa participació dels infants socialment desfavorits cal fer esment, a part dels condicionants econòmics, a les desigualtats relacionades amb el capital social i cultural de les famílies.

• L'habitatge

L'Ajuntament de la Ràpita, dins els ajuts dineraris directes per fer front a situacions de risc econòmic i/o social estableix una línia que cobreix:

- Deutes de lloguer
- Ajut per accedir a un habitatge de lloguer
- Ajuts per poder atendre deutes de subministraments
- Allotjament temporal puntual

Al 2021, des dels serveis socials municipals, s'han tramitat 8 ajuts per temes d'habitatge i 16 de subministraments, dels quals 12 són de llum i 4 d'aigua.

⁵⁹ <https://fundacio.fcbarcelona.cat/futbolnet>

⁶⁰ Del curs 2016/17 no es disposen de dades per canvi programari

⁶¹ Informe sobre el dret al lleure educatiu i a les sortides i colònies escolars. Síndic de Greuges, 2014

L'Ajuntament de la Ràpita, a més, col·labora amb els programa 60/40 de la Generalitat⁶² i amb el de Reallotgem.cat⁶³.

Amb l'objectiu de tenir un Pla d'Actuació Municipal d'Habitatge, durant este any, s'està fent l'anàlisi i diagnosi de la realitat del municipi en este àmbit, per després poder confeccionar les línies estratègies d'actuació en matèria d'habitatge.

A nivell comarcal, es disposa de l'Oficina d'Habitatge del CCM, la qual té un conveni de col·laboració amb l'Agència d'Habitatge de la Generalitat de Catalunya per a l'assessorament i gestió de serveis en matèria d'habitatge i per a la gestió de la borsa de mediació social.

Segons les dades facilitades per l'Oficina d'Habitatge del Montsià, corresponents al 2021, els tràmits i serveis que han sol·licitat les persones empadronades a la Ràpita, han estat;

- Prestacions per al pagament del lloguer, un total de 201 expedients. Aquesta línia engloba les prestacions per al pagament del lloguer (antic perceptors), prestacions per al pagament del lloguer per a persones grans i les prestacions per al pagament del lloguer.
- Prestacions econòmiques i d'especial urgència (PEEU), un total de 17 expedients, aquests donades per deutes de lloguer, impacte de la COVID-19, deutes hipotecaris o bé per desnonaments.
- Ajuts per a obres d'arranjament en l'interior d'habitatges per a les persones grans, s'han realitzat 3 expedients.
- Sol·licituds per al registre d'habitatges de protecció oficial, s'han registrat un total de 30 sol·licituds de persones per poder adquirir un habitatge social. En l'actualitat, la Ràpita disposa de 9 habitatges inclosos a la borsa d'habitatge comarcal.

Pel que fa a la pobresa energètica, a nivell comarcal, s'ha implementat el projecte Reconnecta't⁶⁴ amb l'objectiu de fer pedagogia entre la ciutadania perquè sigui conscient de les tarifes i descomptes als quals pot accedir-hi depenent de la seva situació personal i també d'actuacions que pot fer per a l'estalvi energètic i contribuir d'esta manera a erradicar la pobresa energètica.

62 <http://agenciahabitatge.gencat.cat/wps/wcm/connect/ahcca/web/serveis/mesures-urgents-en-lambit-de-lhabitatge/programa-6040#menuFlotant1>

63 <http://agenciahabitatge.gencat.cat/wps/wcm/connect/ahcca/web/serveis/ens+locals+veinals+i+ajuntaments/programa-reallotgemcat>

64 <http://www.montsia.cat/noticies/el-consell-comarcal-del-montsia-seu-de-la-1a-trobada-de-la-taula-institucional-reconnectat>

3.8. INFÀNCIA EN RISC SOCIAL I VIOLÈNCIA ENTRE IGUALS

3.8.1. Infància maltractada i en situació de risc social

Segons l'article 102 de la LDOIA s'entén per **situació de risc** la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar.

Són els serveis socials bàsics, de conformitat amb la llei, qui ha de valorar i intervenir si es detecta una situació de risc en el seu territori, adoptant les mesures i recursos d'atenció social i educatius per tal de disminuir o eliminar esta situació de risc.

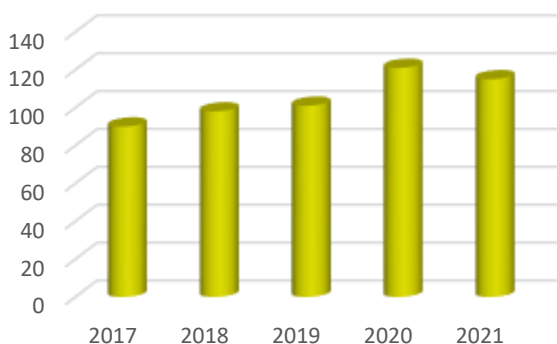
L'equip de serveis socials de la Ràpita compta amb 3 treballadores socials i 2 educadores socials a jornada completa, tal com estableixen les ràtios de la Llei 12/2007, d'onze d'octubre, de Serveis Socials. No obstant, des d'inicis d'este any, es compta amb una altra educadora 14 hores setmanals donat l'increment d'expedients de risc que es van obrir a la població des del 2020.

Tot i això si atenem a la memòria justificativa del Pla estratègic de serveis socials 2021-2024⁶⁵, de mitjana, a les àrees bàsiques de serveis socials de Catalunya la ràtio se situa en 4 treballadors/es socials i 2,5 educadors/es socials per cada 15.000 habitants, per tant la Ràpita es trobaria actualment per sota la mitjana.

Segons les dades extretes de la memòria dels serveis socials municipals del 2021, a la Ràpita hi ha 84 infants i/o adolescents que es troben amb un expedient de risc obert a la Direcció General d'Infància i Adolescència (DGAIA) i que estan en seguiment per part dels serveis socials. D'altra banda hi ha 31 infants i/o adolescents en seguiment per l'Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)⁶⁶.

Estes dades representen que un 3,48% del total de la població de 0 a 17 anys es troba en possible situació de risc social i un 1,3% en situació de risc greu o desemparament.

Gràfic 100. Nombre d'expedients de risc oberts en els últims 5 anys

Any rere any el nombre d'expedients oberts d'infància al municipi ha anat creixent, mentre que els recursos i serveis per a atendre'ls no ho han fet en la mateixa proporció.

Durant el 2021 es van obrir 21 expedients de risc nous, lo qual suposa un descens respecte al 2020, quan se'n van obrir 30.

La majoria d'estos expedients s'obren per denúncies de situació de violència masclista i en segon terme pel conflicte obert i crònic entre els progenitors que anteposen les seues necessitats a les dels seus fills i filles. Totes dues situacions es van agreujar durant el període de confinament a causa de la pandèmia.

65

https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/15serveissocials/pla_estrategic_serveis_socials/Pla_estrategic_serveis_socials_catalunya_NOU/01_Plana_principal/4.-2020-12-30-Memoria-justificativa_tecnica-i-economica.pdf

66 Els EAIA reben els casos en situació de desemparament o en risc d'estar-hi que detecten els serveis socials bàsics, les instàncies judicials o policials o la DGAIA.

Pel que fa a la violència masclista, l'estudi d'infància i adolescència elaborat per la Taula del Tercer Sector (2020) apunta com esta violència impacta de manera greu i profundament en els infants tant si són testimonis directes com indirectes, convertint-se en víctimes d'un maltractament amb conseqüències i efectes negatius en la seua salut i en el seu desenvolupament integral.

El recurs que disposem a la Ràpita per atendre a mares i fills i filles que han viscut esta violència és el Servei d'Intervenció Especialitzada⁶⁷ (SIE) de les Terres de l'Ebre que ofereix atenció i recuperació a totes les dones i els seus fills i filles afectats per processos de violència masclista, per facilitar la reparació del dany patit.

Respecte a la segona causa més freqüent d'obertura d'expedients de risc, les respostes que es van donar des de pediatria del CAP feien referència a com una separació dels progenitors mal gestionada afecta molt negativament la salut física i mental dels nens.

La instrumentalització de fills i filles en les separacions i divorcis s'observa sovint també des de les entitats i/o associacions en les que hi participen infants, segons van explicar en els grups de discussió.

Estes problemàtiques ni són les úniques ni es donen aïllades, en molts casos es donen altres ítems de risc com l'absentisme escolar, negligència per part dels progenitors, incapacitat de posar límits o contenir les conductes disruptives dels seus fills/es, infants o adolescents que cometen o participen en accions delictives i altres.

L'article 104 de la LDOIA explica les mesures que es poden establir un cop valorada la situació de risc, entre elles estan:

El Centre Obert⁶⁸, d'acord amb la Cartera de Serveis Socials vigent, és un servei diürn preventiu, fora de l'horari escolar, que dona suport, estimula i potencia l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, i compensa les deficiències socioeducatives de les persones ateses mitjançant el treball individualitzat, el grupal, la família, el treball en xarxa i amb la comunitat.

La Ràpita compta amb un Centre Obert Municipal que durant el 2021 va atendre a 38 infants i adolescents d'entre 6 i 16 anys derivats pels serveis socials amb expedient de risc obert.

Els recursos humans que disposa són una educadora social contractada 20 hores i una monitora de lleure amb una dedicació de 15 hores. Esta situació fa que d'una banda no es compleixi normativa a nivell de titulacions marcades pel Departament i d'altra tampoc segueixin els criteris de qualitat que marca la FEDAIA en quan a les jornades laborals del personal de centre obert.

Servei d'Intervenció Socioeducativa⁶⁹ (SIS), al 2018 s'implementa al CCM este servei itinerant per tal d'atendre les necessitats socioeducatives dels infants i adolescents en situació de risc a la comarca i també la intervenció de suport, acompanyament, capacitació i tractament de les seues famílies.

Es tracta d'un equip multidisciplinar que atenen un dia a la setmana a les famílies de la Ràpita amb infants de 0 a 18 anys. Durant el 2021 es van derivar un total de 4 famílies.

67 <http://www.fundaciomontsia.cat/index.php/sie>

68 <https://dps.gencat.cat/ccs/prestacio.do?Prestacio=1368>

69 *Serveis d'intervenció socioeducativa no residencials per a infants i adolescents en situació de risc i les seues famílies*. Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, 2016

L'ajut a domicili⁷⁰ és una altra de les mesures que es poden establir en les situacions de risc. La Cartera de serveis socials el defineix com un conjunt organitzat i coordinat d'accions que es realitzen bàsicament a la llar de la persona i/o família, dirigides a proporcionar atencions personals, ajuda a la llar i suport social a aquelles persones i/o famílies amb dificultats de desenvolupament o d'integració social o manca d'autonomia personal.

Este servei es presta des del CCM. En el cas de la Ràpita l'equip està format per una treballadora social que el coordina, amb una dedicació setmanal d'entre 10 i 15 hores i dues treballadores familiars, una a jornada complerta i l'altra a mitja jornada.

Tal com consta a la memòria dels serveis socials municipals del 2021, el servei prestat és insuficient atenent a les demandes de la població. A més, majoritàriament atén a persones grans en situació de dependència, de fet al 2020 només va haver un servei d'infància i al 2021 un altre.

La Generalitat de Catalunya en la seua web de Canal Salut apunta que els maltractaments i abusos exercits contra els infants i adolescents són un problema que sovint es manté ocult i és difícil de detectar, sobretot en infants molt petits que no ho poden verbalitzar o no són conscients de la gravetat dels fets.

L'anàlisi realitzada per Save the children⁷¹ (2020) va en la mateixa línia quan afirma que la violència que pateixen els infants és una realitat molt àmplia, que afecta molts nens i nenes però que alhora és molt invisibilitzada. Les dades basades en estadístiques oficials representen la punta de l'iceberg, ja que només recullen els fets denunciats o notificats.

Conscients d'esta realitat, al nostre municipi este any s'ha iniciat la constitució d'una **taula d'infància** per tal de treballar de manera coordinada i en xarxa la detecció i intervenció davant possibles situacions de risc o desemparament, especialment pel que fa als maltractaments infantils.

Des del Departament de Salut de la Generalitat hi ha establert un **protocol d'actuació davant de maltractaments en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut**⁷², este protocol és conegut pels professionals de pediatria del CAP els quals reben formació contínua relacionada amb el maltractament i la violència cap als infants, segons les respostes proporcionades al qüestionari.

Hi ha també un **protocol d'actuació entre els departaments de Treball, Afers Socials i Famílies i d'Ensenyament**, de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu⁷³. Preguntats als tutors i tutores de les diferents etapes si coneixien el protocol d'actuació en situacions de maltractament, el percentatge que el deien que el coneixien era:

2n cicle infantil	Primària	Secundària
69,20%	34,80%	43,80%

Els infants passen molta part del seu temps als centres educatius, estos espais poden ser grans detectors de situacions de maltractament, per tant resulta imprescindible fer difusió d'este protocol i que la comunitat educativa en sigui coneixedora i el facin servir.

70 <https://dps.gencat.cat/ccs/prestacio.do?Prestacio=1360>

71 *Quant mesura la infància a Catalunya*. Save the children, 2020

72 https://salutpublica.gencat.cat/web/.content/minisite/aspcat/promocio_salut/infancia-i-adolescencia/05maltractament-infantojuvenil/protocol-actuacio-maltractaments-infancia.pdf

73 https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/07infanciaiadolescencia/proteccio_infancia_i_adolescencia/maltractaments/protocol_actuacio_maltractament_infantil_ambit_educatiu/protocol_actuacio_situacions_maltractament_infantil_adolescent_ambit_educatiu.pdf

El Departament de Treball, Afers Socials i Famílies va elaborar al 2020 un **protocol de prevenció dels abusos sexuals i altres maltractaments en l'àmbit de l'educació en el lleure**⁷⁴. Este protocol és desconegut per la majoria de monitors, educadors i diferents agents que treballen amb infants en activitats de lleure educatiu, esportiu i cultural.

A partir de les respostes donades als qüestionaris passats, es veu la necessitat de fer difusió i conscienciació sobre la realitat dels maltractaments en la infància i l'adolescència entre els diferents serveis, entitats i professionals que treballen amb infants i també entre les famílies i la ciutadania en general.

3.8.2. Violència entre iguals

- **Assetjament escolar**

Save the Children en el seu estudi sobre Quant mesura la infància a Catalunya, fa constar que el 54% dels joves entre 14 i 18 anys han estat implicats en casos d'assetjament escolar, ja sigui com a víctimes, com a agressors o com a testimonis actius o passius. Destaca també que el bullying s'ha convertit en la primera preocupació dels adolescents per davant de les drogues i el fracàs escolar.

En este sentit, dos dels directors dels centres escolars afirmaven tenir coneixement de situacions d'assetjament al seu centre.

Amb l'objectiu d'obtenir informació respecte a les relacions de convivència i confrontació entre iguals als centres educatius, se'ls hi va preguntar als nois i noies sobre comportaments, tant els que han pogut exercir com rebre, que poden causar danys físics i/o emocionals i que, en cas de donar-se de manera sistemàtica i reiterada, es podrien qualificar d'assetjament escolar.

Les taules 35, 36, 37, 38, 39 i 40 mostren els resultats.

Taula 35. Durant l'últim mes, t'han insultat

	<i>mai</i>	<i>1 vegada</i>	<i>2 o 3 vegades</i>	<i>més de 3</i>
<i>4t primària</i>	52,40%	16,10%	11,20%	20,30%
<i>6è primària</i>	57,70%	11,70%	12,40%	18,20%
<i>2n ESO</i>	66,70%	14,20%	10,00%	9,10%
<i>4t ESO</i>	75,50%	5,10%	10,20%	9,20%

Mentre un 20,30% dels infants que cursen 4t de primària assegura que en el període d'un mes ha rebut més de tres cops insults per part d'altres alumnes del centre, en els adolescents de 4t d'ESO es situa en un 9,20%. Per altra part mentre una mica més de la meitat de l'alumnat de 4t de primària afirma no haver rebut insults, esta xifra en el cas de 4t d'ESO puja fins al 75%.

Taula 36. Durant l'últim mes, tu has insultat

	<i>mai</i>	<i>1 vegada</i>	<i>2 o 3 vegades</i>	<i>més de 3</i>
<i>4t primària</i>	65,50%	14,50%	9,00%	11,00%
<i>6è primària</i>	76,20%	13,20%	5,70%	4,90%
<i>2n ESO</i>	71,30%	16,90%	6,60%	5,20%
<i>4t ESO</i>	73,50%	14,30%	5,10%	7,10%

74 https://jovecat.gencat.cat/web/_content/_documents/vacances_i_estades/prevencio_maltractament_infantil/Protocol-de-prevencio-dels-abusos-sexuals-i-altres-maltractaments-en-lambit-de-leducacio-en-el-leure.pdf

Quan se'ls hi preguntava sobre les vegades que havien insultat, la percepció que tenien, si comparem esta taula amb l'anterior i exceptuant 4t d'ESO, era que havien estat més vegades insultats del que ells i elles reconeixien haver-ho fet. Sent als cursos de primària on s'observen les diferències més grans.

Taula 37. Durant l'últim mes, t'han pegat

	<i>mai</i>	<i>1 vegada</i>	<i>2 o 3 vegades</i>	<i>més de 3</i>
<i>4t primària</i>	69,90%	11,90%	9,80%	8,40%
<i>6è primària</i>	89,30%	9,00%	0,00%	1,70%
<i>2n ESO</i>	82,50%	10,30%	3,60%	3,60%
<i>4t ESO</i>	95,90%	2,00%	1,10%	1,00%

Quan es parla d'agressions físiques s'observa que en tots els cursos el percentatge d'alumnat que assegura haver-ne patit és molt més baix que els que afirmaven haver rebut insults. Cal apuntar també l'increment significatiu que es dona en el percentatge de nois i noies que diu no haver patit este tipus d'agressions, arribant a gairebé el 96% en el cas de l'alumnat de 4t d'ESO.

Taula 38. Durant l'últim mes, tu has pegat

	<i>mai</i>	<i>1 vegada</i>	<i>2 o 3 vegades</i>	<i>més de 3</i>
<i>4t primària</i>	72,20%	15,00%	7,10%	5,70%
<i>6è primària</i>	95,80%	1,70%	1,70%	0,80%
<i>2n ESO</i>	86,80%	10,20%	1,50%	1,50%
<i>4t ESO</i>	94,90%	2,10%	1,00%	2,00%

A l'hora de dir si ells havien pegat, igual que en el cas dels insults, els resultats mostren, en general, que perceben haver estat més agredits que haver exercit el rol d'agressor o agressora. A 6è de primària i 4t d'ESO el percentatge d'alumnat que afirma no haver agredit durant l'últim mes es situa al voltant del 95%.

Taula 39. Durant l'últim mes, t'han deixat de banda

	<i>mai</i>	<i>1 vegada</i>	<i>2 o 3 vegades</i>	<i>més de 3</i>
<i>4t primària</i>	63,90%	19,40%	4,90%	11,80%
<i>6è primària</i>	62,50%	18,30%	9,20%	10,00%
<i>2n ESO</i>	70,30%	15,20%	6,50%	8,00%
<i>4t ESO</i>	80,60%	13,30%	3,10%	3,00%

Com en els casos anteriors a mesura que els infants van entrant en l'adolescència va creixent de manera significativa el nombre de nois i noies que consideren no haver estat deixats de costat per part dels seus companys i companyes, passant d'un 62% a primària fins al 80% a 4t d'ESO.

Taula 40. Durant l'últim mes, tu has deixat de banda

	<i>mai</i>	<i>1 vegada</i>	<i>2 o 3 vegades</i>	<i>més de 3</i>
<i>4t primària</i>	83,30%	13,90%	0,00%	2,80%
<i>6è primària</i>	88,90%	9,60%	1,50%	0,00%
<i>2n ESO</i>	91,70%	6,60%	0,90%	0,80%
<i>4t ESO</i>	90,80%	7,10%	0,00%	2,10%

Com es pot veure quan es pregunta pels insults o pel fet d'haver pegat, els infants i adolescents segueixen percebent que han estat més víctimes que agressors.

La LEC en el seu article 30.5 diu que els centres han d'establir les mesures de promoció de la convivència i en particular mecanismes de mediació per a la resolució pacífica dels conflictes i també fórmules per mitjà de les quals les famílies es comprometin a cooperar de manera efectiva en l'orientació, l'estímul i, quan calgui, l'esmena de l'actitud i la conducta dels alumnes en el centre educatiu.

Amb l'objectiu de millorar la convivència i prevenir la violència i les relacions conflictives, durant el curs escolar 2017/18 es comença a implementar en tots quatre centres educatius el programa TEI⁷⁵ de tutoria entre iguals. La valoració que s'ha anat fent al llarg d'este temps en les diferents reunions del Consell Escolar ha estat positiva per totes les parts.

Tot i això, molts dels progenitors assistents als grups de discussió consideraven que els centres escolars no mostraven prou implicació ni intervenció en els casos d'assetjament.

Als serveis socials municipals s'atenen també demandes de progenitors referents a situacions d'assetjament escolar. La majoria de vegades expliquen que ha començat al centre educatiu, s'ha estès fora de l'escola i va lligat amb ciberassetjament. Són pares i mares molt preocupats per com afecten estes situacions de violència als seus infants, que desconeixen els circuits a seguir i sol·liciten assessorament.

• Ciberassetjament

El ciberassetjament és una forma de violència d'especial complexitat en tan que es caracteritza per la immediatesa de les accions, deixa la víctima sense espais de protecció, permet una difusió exponencial, facilita l'anonimat i permet que l'acció es mantingui en el temps. El seu abast, atenent a l'exposat, és més extens que l'assetjament tradicional.

L'informe realitzat per Save the Children al que hem fet referència en parlar sobre l'assetjament escolar, exposa que un 42% dels infants ha patit ciberassetjament, que succeeix per primera vegada quan els adolescents tenen 13 anys, que és la forma més comuna de violència entre els adolescents i que en un 64% dels casos la persona assetjadora és un amic o un company del centre d'estudis.

Vam preguntar a l'alumnat si havien rebut o enviat insults o missatges desagradables via mòbil o XXSS que de fer-ho de manera sistemàtica es podria considerar ciberassetjament.

Gràfic 101. Durant l'últim mes has rebut insults, missatges desagradables, o de continguts semblants a través del teu mòbil i/o de les xarxes?

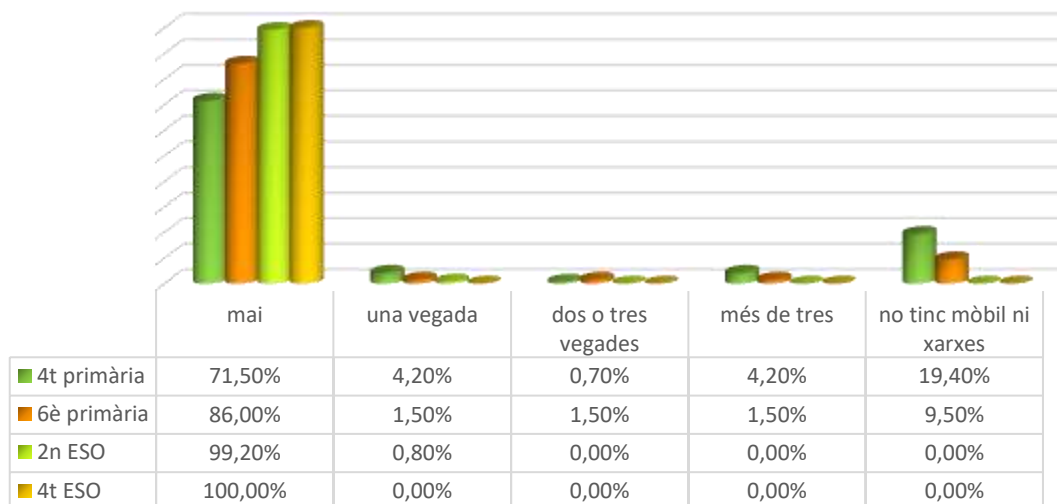
75 <https://www.programatei.com/>

Tal com s'observa, a mesura que nois i noies es van fent grans, el percentatge que assegurin no haver rebut cap tipus de difamació via xarxes o mòbil es va incrementant.

Tot i que a primària hi ha un percentatge significatiu d'alumnat que no disposa de mòbil i/o xarxes respecte als de secundària, també s'observa que els infants de 4t i 6è són els que en general diuen haver rebut més insults o missatges desagradables.

Pel que fa a si han estat ells o elles les agressores, com en el cas de l'assetjament escolar, infants i adolescents segueixen percebent que han estat més víctimes que agressors.

Gràfic 102. Durant l'últim mes tu has insultat, enviat missatges desagradables o de contingut semblant a través del teu mòbil i/o de les xarxes?

D'altra banda si en el cas de l'assetjament escolar les famílies tenen un paper important en la prevenció, detecció i intervenció, este paper esdevé clau en situacions de ciberassetjament, segons senyala el mateix protocol al que hem fet referència, atès que este es produeix, en general, fora del centre.

3.9. RECURSOS CULTURALS, ESPORTIUS, DE LLEURE I TEMPS OCI

L'article 31 de la CDI diu que l'infant té dret al descans, al lleure, al joc i a la participació en activitats culturals i artístiques. Així mateix, la LDOIA en el seu article 58.1 estableix que els infants i els adolescents tenen dret al descans, al joc i a les activitats recreatives pròpies de llur edat com a part de l'activitat quotidiana, i també a participar lliurement en la vida cultural i artística de llur entorn social.

L'educació no s'acaba quan finalitza l'horari lectiu, sinó que prossegueix amb altres activitats que ajuden a desenvolupar les capacitats cognitives, afectives, psicomotrius, d'interacció i d'inserció social. Les possibilitats d'aprendre i de formar-se amb plenitud depenen de l'horari lectiu però també de les activitats que es duen a terme fora d'este temps, d'aquí la importància de tenir una programació estable i àmplia d'activitats culturals, esportives i de lleure en l'àmbit municipal.

La Ràpita, a part de la programació de les diferents regidories, també compta amb entitats esportives, culturals i de lleure que n'organitzen.

3.9.1. Àmbit cultural

Complint amb el deure de promoure la participació i l'accés a la cultura, són diverses les activitats que s'organitzen des de l'Ajuntament adreçades a un públic infantil i familiar, ja sigui en equipaments culturals pròpiament o aprofitant altres espais i/o llocs.

Llistat d'equipaments, espais i activitats més freqüents a nivell d'infància i adolescència:

EQUIPAMENTS	ACTIVITATS
<i>Biblioteca Municipal Sebastià Juan Arbó</i>	<i>Àrea infantil i, a part del servei de préstec, s'organitzen exposicions, clubs de lectura, contacontes, tallers, etc.</i>
<i>Auditori Sixto Mir</i>	<i>Teatre, cinema, espectacles infantils, xerrades, concerts.</i>
<i>Escola de Música</i>	<i>Classes de llenguatge musical, classes instruments, coral.</i>
<i>Museu del Mar</i>	<i>Exposicions, visites guiades, tallers, itineraris guiats.</i>
<i>Església Nova</i>	<i>Exposicions, tallers, xerrades, activitats i espectacles infantils.</i>
<i>Espai Jove "El Maset"</i>	<i>Cursos, xerrades i tallers.</i>
<i>Espais oberts, places i jardins</i>	<i>Cinema a la fresca, espectacles infantils, itineraris teatralitzats, activitats i jocs tradicionals i altres.</i>

Hi ha també festivals, programacions artístiques i culturals que, tot i anar adreçades en principi a un públic adult, tenen una programació i/o activitats paral·leles per a infants.

Tot i això el 59% dels progenitors que van contestar el qüestionari consideraven que l'oferta municipal d'activitats culturals adreçada a la infància, l'adolescència i família no era adequada o suficient.

Les propostes que feien per millorar-la en la majoria dels casos era l'increment d'activitats per a adolescents i joves i també per a la primera infància. Demanaven activitats que poguessin fer conjuntament infants i progenitors, que fossin gratuïtes i en espais oberts. Consideraven que calia una programació estable igual com s'estava fent amb els adults.

Se'ls hi va preguntar també si pensaven que l'oferta municipal d'activitats socioeducatives, com tallers, xerrades, etc., adreçades a la infància, adolescència i famílies era adequada i/o suficient, en este cas més de la meitat dels progenitors, un 58%, creuen que sí.

Les propostes de millora que van fer els que consideraven que no era adequada o suficient era incorporar activitats per a nens de 0 a 3 anys, fer tallers familiars, espais de criança i serveis de canguratge, demanaven, a més, que en les activitats que ja es portaven a terme s'incrementessin les places i se'n fes més difusió.

Es va preguntar també a infants i adolescents si hi havia suficients equipaments culturals.

Percentatge d'alumnat que considera que falten equipaments culturals

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
55,30%	57,60%	59,70%	60,70%

La gran majoria de nois i noies deien que feia falta un cine.

3.9.2. Àmbit esportiu

L'article 58.3 de la LDOIA estableix que els infants i els adolescents tenen dret a practicar l'esport i a participar en activitats físiques i recreatives en un entorn segur.

En este sentit a la Ràpita hi ha diferents equipaments i espais on poder realitzar esport.

EQUIPAMENTS i ESPAIS	ACTIVITATS
<i>Piscina municipal</i>	<i>Natació recreativa, d'ensenyament i de competició.</i>
<i>Pavelló municipal: pista triple poliesportiva 44x27, 2 sales 7x7</i>	<i>Gimnàstica rítmica, condicionament físic, handbol, voleibol, bàsquet, minibàsquet, escacs, gimnàs.</i>
<i>Pista annexa pavelló poliesportiu, pista bàsica poliesportiva 40x20</i>	<i>Gimnàstica rítmica, twirling, dansa, futbol sala, handbol, bàsquet, voleibol.</i>
<i>Estadi municipal esports: camp futbol 11, camp futbol 7, pista bàsica poliesportiva</i>	<i>Futbol, futbol 7, futbol sala, handbol i bàsquet.</i>
<i>Pista patí poliesportiva 40x20</i>	<i>Patinatge artístic, dansa, bàsquet, futbol sala, handbol.</i>
<i>Pistes poliesportives exteriors</i>	<i>Skateboard, pista de bitlles, minipistes de bàsquet.</i>
<i>Pistes i sales poliesportives dels centres educatius</i>	<i>Futbol sala, handbol, futbol 7, expressió corporal.</i>
<i>Parcs i jardins</i>	<i>Circuits gimnàstics.</i>
<i>Entorn natural: platges, muntanya i altres</i>	<i>Natació recreativa, volei platja, pesca marítima, futbol, senderisme.</i>

En preguntar als progenitors si consideraven que l'oferta municipal d'activitats esportives adreçades a la infància, adolescència i família era adequada i suficient, el 53% pensa que no i demanaven un ventall més ampli d'activitats esportives.

Quan es va preguntar a infants i adolescents si creien que els equipaments esportius eren suficients les respostes van ser:

Percentatge d'alumnat que considera que falten equipaments esportius

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
36,50%	43,60%	50,80%	39,40%

3.9.3. Activitats i recursos per al temps de lleure

Durant els períodes de vacances escolars i també la majoria dels caps setmana s'organitzen activitats adreçats a la canalla i les famílies, tot i això un 33% dels progenitors que van respondre el qüestionari considerava que l'oferta d'activitats d'oci i temps de lleure adreçades a infància, adolescència i famílies no era l'adequada i/o suficient.

Les propostes que feien per millorar-la eren activitats per als infants de 0 a 3 anys i per als adolescents, distribuir les activitats al llarg de l'any i no només en "èpoques senyalades" deien, demanaven també activitats més variades i posaven com a exemple activitats de robòtica i competicions de jocs de taula.

Percentatge d'alumnat que considera que falten equipaments de lleure

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
29,40%	30,40%	29,90%	45,90%

Tant els progenitors que van contestar el qüestionari com els dels grups de discussió feien demanda de més activitats per a adolescents.

Les activitats extraescolars, enteses com aquelles realitzades per infants fora de l'horari escolar, han adquirit valor educatiu ja que poden ampliar els aprenentatges dels infants, especialment en aquells d'entorns més desavantatjats. Vam preguntar als nois i noies si realitzaven alguna d'estes activitats i les respostes van ser:

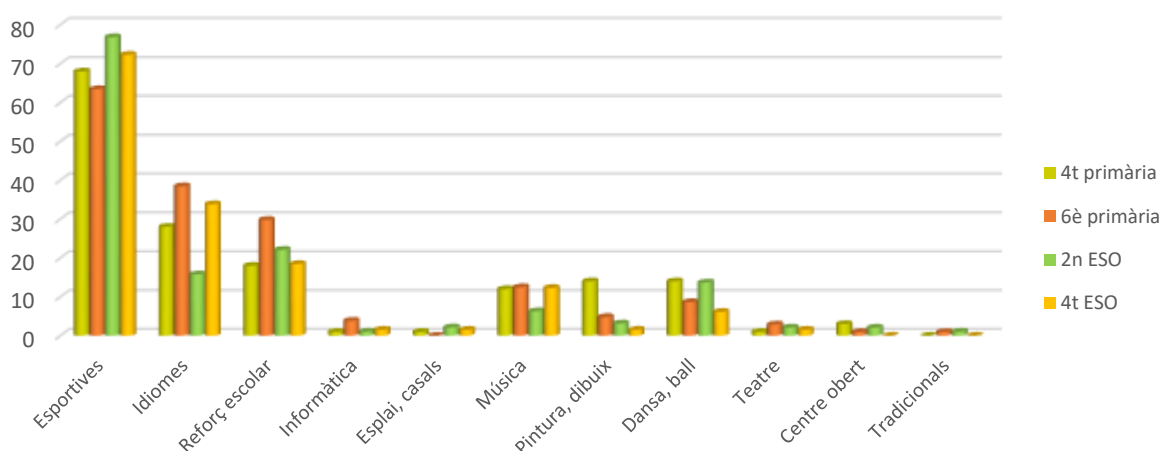
Infants i adolescents que fan alguna activitat extraescolar

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
67,60%	72,10%	73,00%	63,30%

Segons l'estudi de la Fundació Bofill⁷⁶, l'alumnat de primària i ESO que fan extraescolars a Catalunya es mou entre el 77% i el 81%, atenent a estes dades els percentatge de nois i noies enquestats que fan estes activitats a la Ràpita està per sota de l'interval català.

Vam preguntar als infants i adolescents quines extraescolars feien i, tal com s'aprecia al gràfic, l'esport ocupa el primer lloc en tots els cursos, seguit dels idiomes i el reforç escolar.

Gràfic 103. Extraescolars que fan els infants i adolescents

⁷⁶ Educació 360: més enllà del temps lectiu. Una aproximació a les dades de participació i als agents de l'ecosistema educatiu. Fundació Bofill. Barcelona, 2021

Gairebé el 40% dels infants de 4t de primària fan dos o més extraescolars, a 6è és el 41,70%, a 2n d'ESO un 37% i a 4t d'ESO no arriba al 35%.

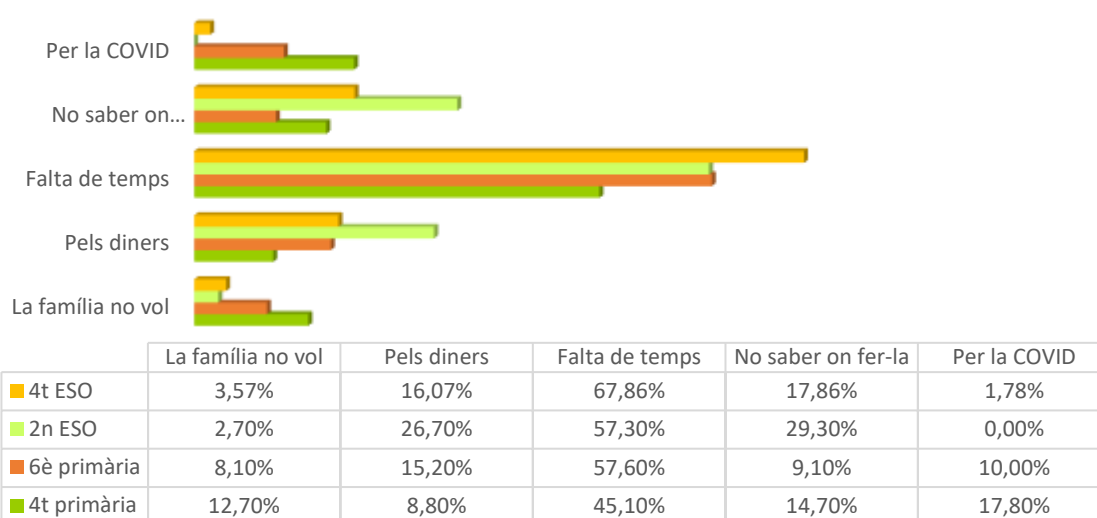
Infants i adolescents que els hi agraden les extraescolars que fan

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
95,10%	93,30%	96,80%	86,40%

En preguntar-los si els hi agradaria fer alguna extraescolar que no feien, segons les respostes donades, gairebé el 67% d'alumnat de 4t de primària deia que li n'agradaria fer alguna altra, a 6è era el 57,60%, a 2n d'ESO no arribava al 49% i a 4t era el 46,10%.

Els motius pels quals no les feien es recullen al següent gràfic

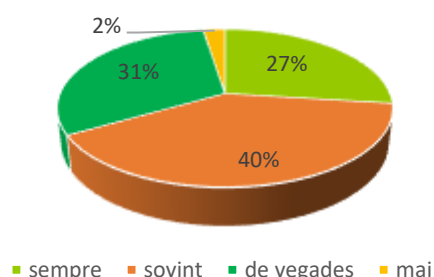
Gràfic 104. Motius pels quals infants i adolescents no fan activitats que els hi agradaria fer

El primer motiu, en tots els cursos, per no fer altres activitats que voldrien és la falta de temps.

Vam preguntar als progenitors si els seus fills i filles disposaven de temps lliure, sense activitats programades al llarg del dia.

Gràfic 105. Freqüència de temps lliure dels infants al llarg del dia, segons els progenitors

Gairebé una tercera part dels pares i mares que van contestar deien que els seus fills i filles només de vegades disposen de temps de lleure i descans al llarg del dia, i un 2% reconeixia que no el tenia mai.

En els grups de discussió de gent gran es va fer referència a la falta de temps lliure dels infants, valorant que moltes vegades estaven "estressats" per tot el que feien.

Els progenitors ho justificaven per la necessitat de conciliació amb els seus horaris laborals.

3.9.4. Ús del temps de lleure

Donat que l'oci entre pantalles està integrat en la nostra societat i més encara després del confinament, vam preguntar a infants i adolescents per l'ús que en feien durant el seu temps lliure. Les següents taules ens mostren les seues respostes.

Taula 41. Hores al dia aproximades que infants i adolescents miren la televisió

	<i>Gairebé mai</i>	<i>Menys d'una</i>	<i>Entre 1 i 2</i>	<i>Entre 2 i 3</i>	<i>Més de 3</i>	<i>No ho sé</i>
<i>4t primària</i>	10,60%	20,60%	34,80%	7,80%	16,30%	9,90%
<i>6è primària</i>	22,70%	35,50%	27,10%	7,30%	1,50%	5,90%
<i>2n ESO</i>	34,70%	26,40%	19,00%	8,30%	3,30%	8,30%
<i>4t ESO</i>	36,70%	33,70%	19,40%	7,20%	2,00%	1,00%

El primer que s'aprecia observant la taula és com a mesura que els infants es van fent grans augmenta el percentatge dels que diuen no veure la televisió gairebé mai i, com en general, és l'alumnat de 4t de primària qui consumeix més televisió.

Taula 42. Hores al dia aproximades que dediquen a jugar a l'ordinador/consola

	<i>Normalment no jugo</i>	<i>Menys d'una hora</i>	<i>Entre 1 i 2h.</i>	<i>Entre 2 i 3h.</i>	<i>Més de 3</i>
<i>4t primària</i>	24,80%	21,30%	20,60%	15,60%	17,70%
<i>6è primària</i>	32,80%	14,20%	21,70%	19,40%	11,90%
<i>2n ESO</i>	39,20%	12,50%	18,30%	16,70%	13,30%
<i>4t ESO</i>	33,70%	14,30%	19,40%	12,20%	20,40%

Pel que fa a jocs d'ordinador o consola, entre un 30% i un 33% dels infants i adolescents de tots els cursos dediquen més de dues hores al dia.

Taula 43. Hores al dia aproximades que naveguen per Internet

	<i>Gairebé mai</i>	<i>Menys d'una</i>	<i>Entre 1 i 2</i>	<i>Entre 2 i 3</i>	<i>Més de 3</i>	<i>No ho sé</i>
<i>4t primària</i>	14,10%	23,20%	19,70%	12,70%	18,30%	12,00%
<i>6è primària</i>	11,00%	24,40%	25,90%	18,40%	9,60%	10,70%
<i>2n ESO</i>	4,10%	13,20%	17,40%	27,30%	28,90%	9,10%
<i>4t ESO</i>	3,10%	10,20%	17,30%	13,20%	53,10%	3,10%

En el cas d'Internet s'observa que hi ha una diferència significativa entre l'alumnat de primària i secundària en quan al temps que hi dediquen, mentre a primària hi ha entre un 35% i un 38% que diuen no navegar mai o que ho fan menys d'una hora, a secundària no arriba al 18%.

Més significativa encara resulta la diferència de percentatges quan comparem la dedicació de més de dues hores, a primària ho fan entre el 28% i el 31%, i a secundària més del 56% a 2n d'ESO i més del 66% a 4t d'ESO.

Taula 44. Hores al dia aproximades que es connecten a les xarxes socials

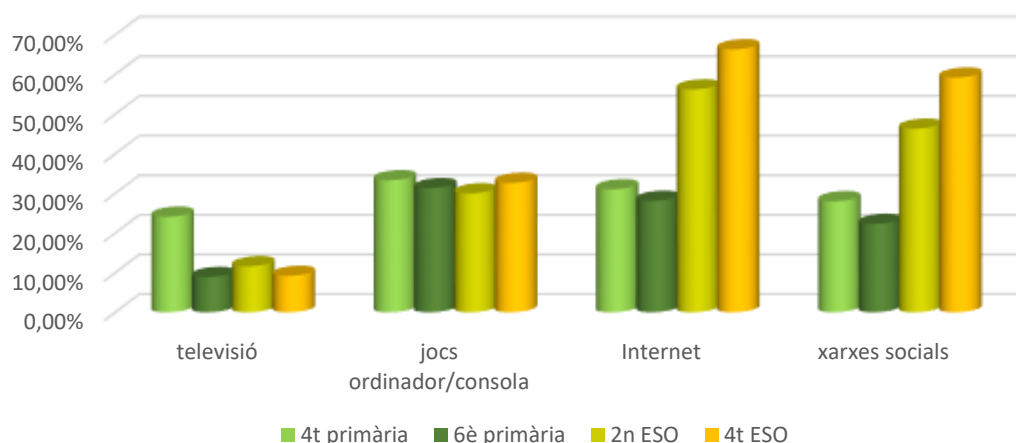
	<i>Gairebé mai</i>	<i>Menys d'una</i>	<i>Entre 1 i 2</i>	<i>Entre 2 i 3</i>	<i>Més de 3</i>	<i>No ho sé</i>
<i>4t primària</i>	20,90%	19,40%	21,60%	7,90%	20,10%	10,10%
<i>6è primària</i>	20,70%	23,70%	24,40%	15,60%	6,70%	8,90%
<i>2n ESO</i>	8,30%	9,90%	24,80%	20,70%	25,60%	10,70%
<i>4t ESO</i>	2,00%	6,10%	29,60%	26,50%	32,70%	3,10%

Pel que fa a xarxes socials, segueix la mateixa tendència que la descrita anteriorment encara que en este cas s'accentuen les diferències, mentre que a primària hi ha entre un 40% i un 45% d'infants que diuen no connectar-se o fer-ho menys d'una hora al dia, estos percentatges baixen significativament a secundària on a 2n d'ESO no arriba al 20% i en el cas de 4t d'ESO al 9%.

Si ens fixem en l'alumnat que dediquen més de dues hores diàries a connectar-se a xarxes socials, trobem que a 4t de primària hi ha un 28%, a 6è un 22,10%, a 2n d'ESO al voltant del 45% d'adolescents que ho fan i a 4t d'ESO és gairebé el 60%.

El següent gràfic fa una comparativa de l'alumnat dels diferents cursos que consumeix televisió, jocs d'ordinadors i/o consola, navega per Internet o es connecta a xarxes socials més de dues hores al dia.

Gràfic 106. Alumnat que mira la tele, juga o es connecta a Internet i xarxes més de dues o tres hores diàries.

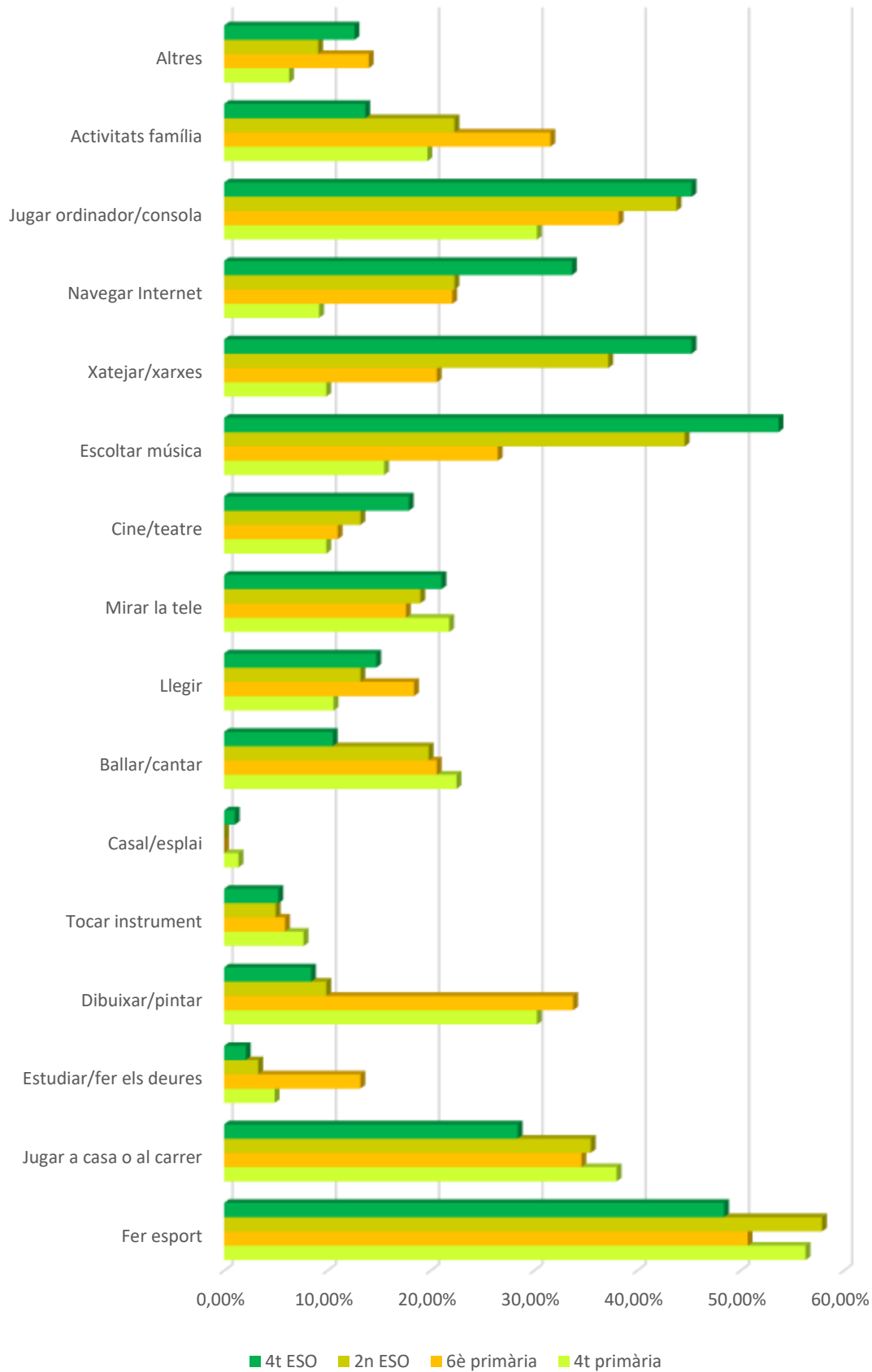

Observant el gràfic s'aprecia com l'alumnat de 4t de primària és qui més hores passa mirant la televisió. Respecte al consum de jocs d'ordinador i consola no hi ha diferències significatives entre els infants i adolescents que van contestar al qüestionari, mentre que el consum d'Internet i xarxes socials s'incrementa significativament en l'adolescència.

Tot i això no s'han de menystenir els percentatges de primària, ja que mirant dades una tercera part d'alumnat de 4t de primària dedica més de 2 o 3 hores tant a Internet com a xarxes i a 6è ho fa al voltant d'una quarta part dels infants.

Vam preguntar també als nois i noies quines eren les activitats que més els hi agradava fer en el seu temps lliure, les respostes estan recollides en el següent gràfic.

Gràfic 107. Activitats que més agraden a infants i adolescents en temps de lleure

3.9.5. Divulgació i difusió de les activitats i recursos

Per incentivar la participació de la població infantil i les famílies en la vida cultural, esportiva i aprofitar les activitats de lleure que s'organitzen des de l'Ajuntament, es van difondre les activitats programades a través de la web, dels mitjans de comunicació locals i les xarxes socials municipals.

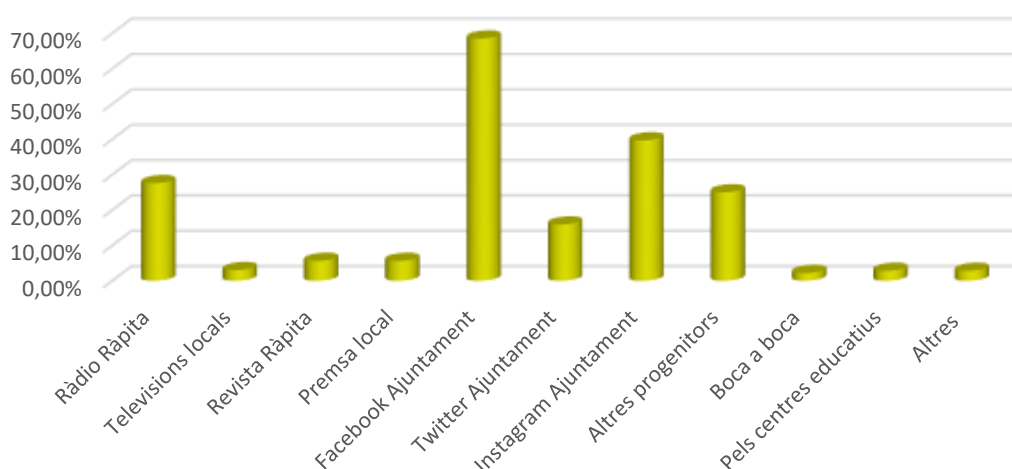
Amb l'objectiu de conèixer fins a quin punt esta difusió arribava realment a les famílies i infants es va preguntar als progenitors i a l'alumnat si consideraven que tenien prou informació sobre les activitats que es poden fer a la Ràpita i d'on es poden fer. Els percentatges següents mostren els infants, pares i mares que diuen tenir informació i conèixer les activitats que es fan al municipi

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO	Progenitors
68,80%	67,90%	68,00%	48,45%	45,00%

Segons les dades, és l'alumnat qui té més coneixement de les activitats culturals, esportives i de lleure que s'organitzen, tot i això a 4t d'ESO baixa significativament el percentatge apropant-se al dels progenitors.

Es va preguntar també quins mitjans utilitzaven els progenitors per conèixer estes activitats, el següent gràfic mostra a través de quin canal els hi arriba la informació.

Gràfic 108. Mitjans que utilitzen normalment els progenitors per conèixer les activitats

Tal com s'aprecia Facebook i Instagram són els mitjans principals, seguit de Ràdio Ràpita i també la xarxa de progenitors de l'alumnat del mateix curs.

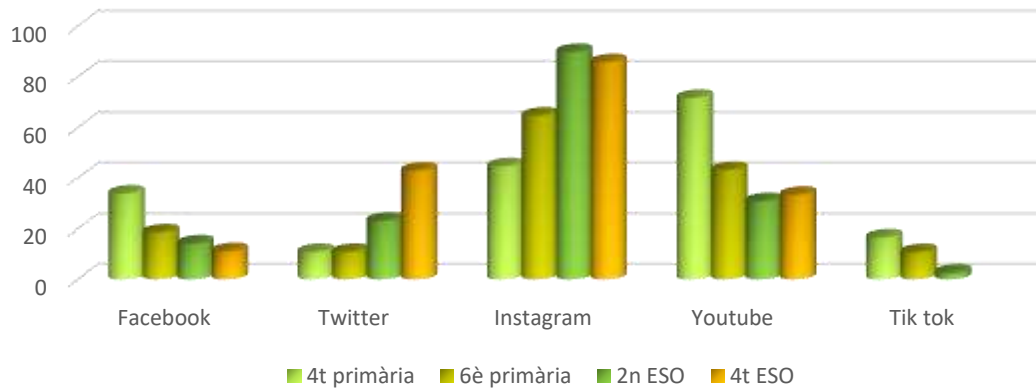
Quan es pregunta als infants i adolescents si segueixen alguna de les xarxes socials de l'Ajuntament per saber les activitats que es fan a la població, els percentatges de nois i noies que les segueixen són:

4t Primària	6è Primària	2n ESO	4t ESO
34,30%	28,80%	48,70%	49,50%

Alguns dels alumnes de 4t i 6è de primària especificaven que ho seguien a través de les xarxes dels seus progenitors.

Per conèixer com fer arribar la programació d'activitats que s'organitzen a la major part d'infants i adolescents se'ls hi va preguntar quines eren les xarxes que utilitzaven normalment.

Gràfic 109. Xarxes utilitzades per infants i adolescents per conèixer la programació d'activitats

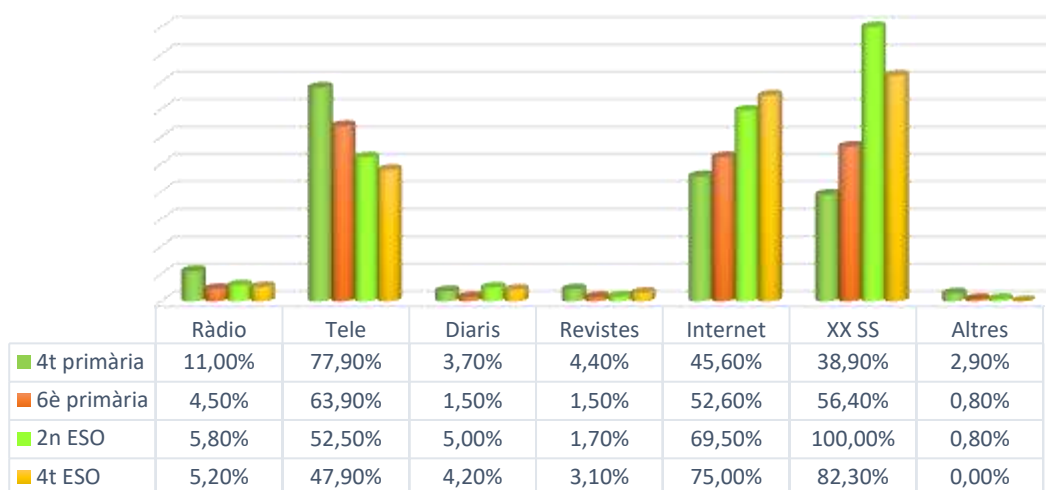
3.10. TECNOLOGIES PER A LA RELACIÓ, INFORMACIÓ I COMUNICACIÓ

Segons l'estudi sobre l'impacte de la tecnologia en l'adolescència⁷⁷ elaborat per UNICEF, l'ús saludable i responsable d'Internet, les XXSS i les TRIC, segueixen constituint un dels grans desafiaments als que ens enfrontem avui dia com a societat, especialment en l'àmbit de la infància i l'adolescència.

3.10.1. Ús i abús de les TRIC i acompanyament digital familiar

Vam preguntar a infants i adolescents sobre els mitjans que utilitzen normalment per saber què passa al seu voltant o al món i, tal com s'aprecia al següent gràfic, la televisió, Internet i les XXSS són els que majoritàriament fan servir, reduint el consum de televisió a mesura que es van fent grans i augmentant el d'Internet i xarxes.

Gràfic 110. Mitjans utilitzats normalment per infants i adolescents per conèixer què passa al seu voltant o pel món.

Este fet, lligat a les dades recollides en l'apartat sobre l'ús del temps de lleure que fan els infants de la Ràpita, ens fa adonar de la importància d'un ús responsable de les TRIC.

El document elaborat per la Generalitat sobre les tecnologies digitals a la infància, l'adolescència i la joventut⁷⁸ recomana que dels 7 als 12 anys es vagi incrementant de manera progressiva i supervisada l'ús de pantalles fins arribar a una hora diària màxim.

Atenent a les dades proporcionades pels infants de 4t i 6è de primària que van contestar el qüestionari i que es troben dins d'esta franja d'edat, trobem que, tal com s'aprecia a la següent taula, en tots els casos hi ha més de la meitat d'infants que superen el temps de consum recomanable de pantalles.

Taula 45. Infants que consumeixen menys d'una hora al dia de pantalles

	Jocs d'ordinador i/o consola	Internet	Xarxes socials
4t primària	46,10%	37,30%	40,30%
6è primària	47,00%	35,50%	44,40%

77 Andrade, B., Guadix, I., Rial, A., i Suárez, F. *Impacto de la tecnología en la adolescència. Relaciones, riesgos i oportunidades*. UNICEF. Madrid, 2021

78 *Les tecnologies digitals a la infància, l'adolescència i la joventut*. Generalitat de Catalunya. Departament de Presidència, 2021

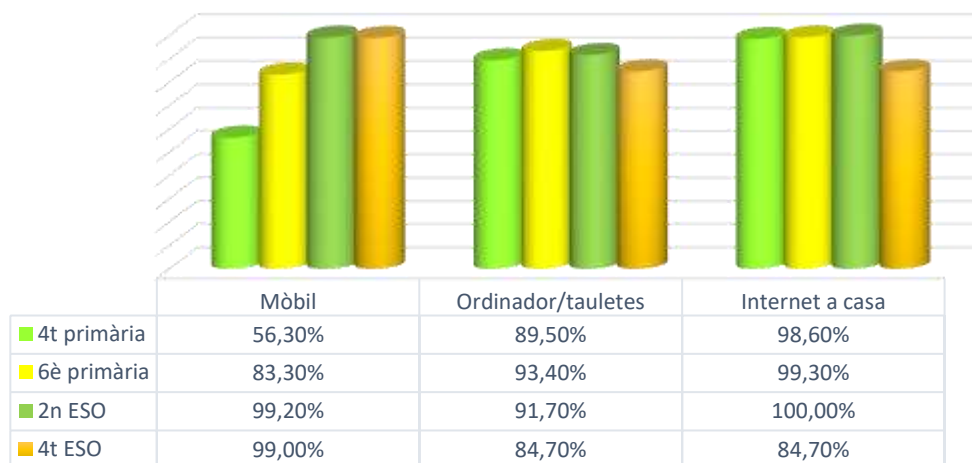
El citat document indica, a més, que a partir d'una hora diària ja s'evidencien efectes negatius a conseqüència del seu ús.

Una altra de les recomanacions que es fa és sobre tenir mòbil propi, desaconsellant que el tinguin abans dels 12 anys i proposant que sigui en finalitzar el primer trimestre de 1r d'ESO ja que d'esta manera, diu, es podrà veure el rendiment acadèmic de l'adolescent sense interferència del mòbil.

Si comparem l'edat recomanada de 12 anys amb les respostes que van donar els infants de primària ens trobem que a 4t, quan tenen entre 9 i 10 anys, ja hi ha més del 56% de nois i noies que tenen mòbil, percentatge que a 6è és del 83%.

Pel que fa a la bretxa digital d'accés, tal com s'observa en el següent gràfic, la gran majoria d'infants i adolescents afirmaven tenir Internet a casa i també algun dispositiu ja sigui ordinador, tauletes i/o smartphone.

Gràfic 111. Accés a Internet i/o dispositius

L'estudi sobre les tecnologies digitals a la infància, l'adolescència i la joventut al que hem fet referència, adverteix que l'escletxa sociocultural també existeix en l'àmbit digital, no tant pel que fa a la tinença de dispositius sinó en quan a l'acompanyament i qualitat d'ús. Així, un capital sociocultural familiar més ric pot propiciar més possibilitat de realitzar un ús més profitós que impliqui menys riscos i/o més beneficis.

Apunta també que l'acompanyament digital, entès com estar al costat de l'infant en les activitats digitals i participar de manera conjunta i consensuada, és una bona oportunitat per crear un espai de relació on s'afavoreixi la comunicació, la transmissió de valors i els aprenentatges.

Preguntats als pares i mares sobre esta qüestió, al voltant del 27% dels progenitors afirmaven que intentaven compartir sempre o sovint estones d'oci tecnològic amb els seus fills i filles, el 56,50% deia fer-ho de vegades i un 16,40% no ho feia mai.

Seguint amb l'objectiu de conèixer si hi havia bretxa digital d'ús entre progenitors i infants, es va preguntar als progenitors si coneixien el funcionament de les XXSS que utilitzaven els seus fills i filles. Gairebé el 70% deia que les coneixia totes, un 13% deien conèixer-les gairebé totes, el 14% només en coneixia algunes i el 4% no les coneixien.

Cal tenir en compte, una vegada més, que en la mostra de progenitors que van contestar el qüestionari hi havia una sobrerrepresentació de persones amb estudis universitaris.

La família és una peça clau en la prevenció i detecció precoç de l'ús problemàtic de les tecnologies digitals, cal que incideixin des de l'acompanyament educatiu en els entorns digitals per tal de propiciar els usos respectuosos i compromesos. En este sentit és fonamental que la família posi límits clars i assumibles per fomentar el bon ús de les tecnologies a casa.

Vam preguntar als infants i adolescents si els seus progenitors els hi posaven límits tant en el temps de connexió a xarxes com en els continguts. Les taules 46 i 47 mostren els resultats.

Taula 46. Els teus progenitors et posen límits en el temps que pots estar connectat/da a les xarxes i/o Internet?

	<i>No</i>	<i>De vegades</i>	<i>Sovint</i>	<i>Sí, sempre</i>
<i>4t primària</i>	31,80%	28,80%	10,60%	28,80%
<i>6è primària</i>	27,60%	28,20%	13,70%	30,50%
<i>2n ESO</i>	43,00%	32,30%	10,70%	14,00%
<i>4t ESO</i>	57,70%	30,90%	4,10%	7,30%

Tal com s'aprecia entre un 27% i un 32% d'infants de primària asseguren que no tenen cap tipus de límit en el temps que estan connectats a xarxes o navegant per Internet, percentatges que augmenten significativament en l'adolescència.

Preguntats als progenitors sobre la mateixa qüestió, el 47,30% afirmava que sempre posaven límits al temps d'ús dels aparells tecnològics, el 25,20% deia que ho feia sovint, un 21,20% només de vegades i un 6,30% deia que no posaven cap límit.

Taula 47. Els teus progenitors et posen límits en el contingut que pots veure a les xarxes i/o Internet?

	<i>No</i>	<i>De vegades</i>	<i>Sovint</i>	<i>Sí, sempre</i>
<i>4t primària</i>	31,60%	34,60%	6,90%	26,90%
<i>6è primària</i>	29,70%	21,40%	14,50%	34,40%
<i>2n ESO</i>	58,00%	19,30%	8,40%	14,30%
<i>4t ESO</i>	83,50%	14,40%	0,00%	2,10%

En este cas els percentatges d'infants a primària que no els hi posen límits als continguts són semblats als que tampoc els hi posen límits en el temps. Si ens centrem en secundària veiem com hi ha molta més laxitud per part dels progenitors a l'hora de controlar els continguts als que els seus fills i filles tenen accés.

En este sentit, el 49% dels progenitors que va contestar el qüestionari afirmava conèixer tot allò que els seus fills i filles miraven a Internet, gairebé el 34% deia saber-ho sovint, un 15% de vegades i el 2% reconeixia no saber-ho mai.

L'estudi realitzat per UNICEF, sobre l'impacte de la tecnologia en l'adolescència al que hem fet referència, indica que el fet que els progenitors estableixin normes en relació a l'ús dels diferents dispositius, si bé no implica una disminució de l'ús problemàtic d'Internet, sí que implica una disminució significativa de bona part de les pràctiques de risc online.

Afirma, a més, que pel general les diferents conductes de risc es relacionen amb nivells de supervisió parentals significativament més baixos.

3.11. CONDICIONS URBANÍSTIQUES, MEDIAMBIENTALS I DE MOBILITAT QUE AFECTIN INFANTS I ADOLESCENTS

L'article 55 de la LDOIA parla sobre els drets i deures en l'espai urbà, establint que els infants i els adolescents tenen dret a moure's, a gaudir i a desenvolupar-se socialment en el propi entorn urbà i tenen el deure de respectar i tractar amb cura els elements urbans al servei de la comunitat i les instal·lacions que formen part del patrimoni públic i privat.

Diu, a més, que les administracions públiques han de fomentar:

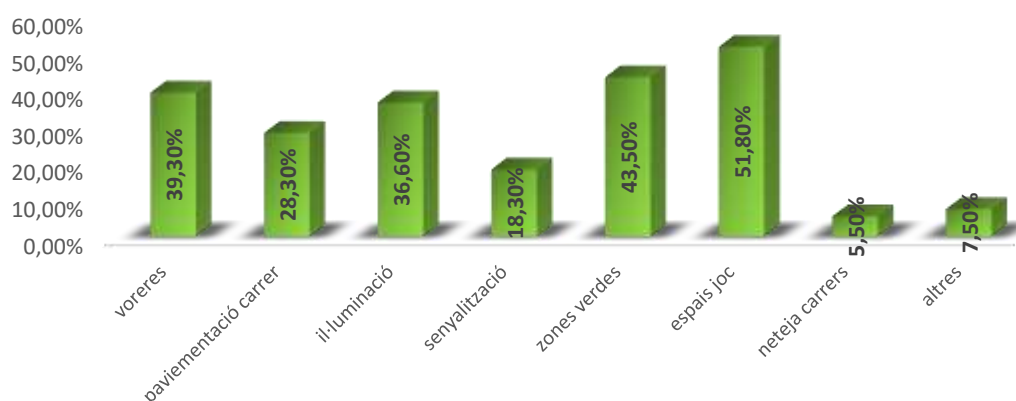
- La consideració de les necessitats específiques dels infants i els adolescents en la concepció dels espais urbans, mitjançant els consells de participació territorial dels infants i els adolescents.
- La disposició d'àmbits segurs i adequats per als infants i els adolescents en els espais públics.
- L'accés segur dels infants i els adolescents als centres escolars o a altres centres que freqüenten.
- L'eliminació de qualsevol tipus de barrera, física o cultural, que limiti les possibilitats de participació de qualsevol grup.

Pel que fa a la consideració de les necessitats específiques dels infants i adolescents en la concepció dels espais urbans, aprofitant l'encàrrec municipal que es va fer este curs al Consell d'Infants Municipal, els consellers i consellers han fet l'avaluació i propostes de millora dels parcs infantils de la població i també han anat recollint les diferents propostes que van fer els seus companys i companyes dels centres educatius.

La Ràpita disposa de 16 parcs infantils, a més de pistes poliesportives a l'aire lliure. Estos parcs han estat avaluats per part del Consell d'Infants, considerant que, en termes generals, necessiten un manteniment més acurat, falten papereres, fonts que funcionen, més il·luminació, millorar l'accessibilitat, senyalitzacions amb indicacions adequades, bancs millor situats, zones amb ombra, més arbres i elements de joc inclusius. Tant des del Consell d'Infants com en els grups de discussió es va fer palesa també la necessitat de parcs amb elements de joc adreçats a la població adolescent.

Seguint en l'àmbit d'avaluació d'espais, vam preguntar als progenitors si consideraven que al barri o zona on vivien hi havia aspectes a millorar que poguessin fer de la Ràpita una població més amable per a infants i adolescents, el 82% dels que van contestar pensaven que sí i les propostes de millora que van fer eren:

Gràfic 112. Aspectes a millorar en relació a l'urbanisme

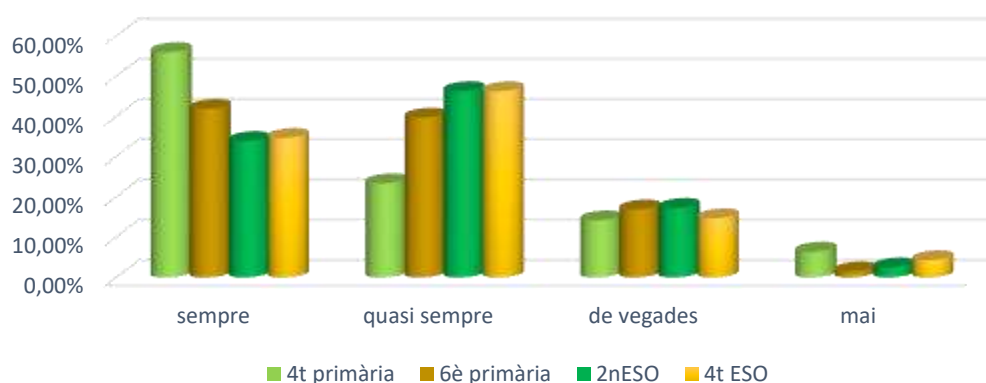

Pel que fa a la mobilitat, la Ràpita disposa de l'ordenança reguladora de la circulació i seguretat viària⁷⁹ que regula la circulació de vehicles, vianants i animals a la via pública, a més, la policia local en coordinació amb l'escola bressol municipal i els 3 centres escolars de primària porten a terme un programa d'educació per a la mobilitat segura i sostenible.

Al 2020 es va aprovar el Reglament de la Mesa de Mobilitat⁸⁰, esta mesa ha de ser un òrgan de consulta i participació ciutadana constituïda per assessorar a l'Ajuntament en el disseny de la seua política de mobilitat, segons consta al mateix reglament. Dins la seua composició hi ha un representant del Consell Escolar, que ha de ser del sector alumnat.

En este sentit es va preguntar als infants sobre la percepció de seguretat en circular pels carrers de la població i, tal com s'observa en el gràfic, al voltant del 80% de tots els infants i adolescents que van contestar afirmaven anar segurs sempre o quasi sempre pels carrers.

Gràfic 113. Et sents segur/a quan vas pels carrers de la Ràpita

Quan es va preguntar als progenitors si consideraven que els carrers de la Ràpita permetien un trànsit segur per als nois i noies, ja fos amb bicicleta, patinet o a peu, el 63,20% pensaven que no.

Les mesures que proposaven per afavorir els desplaçaments segurs feien referència en primer lloc a carrils bici, seguit d'ampliació voreres, carrers només per a vianants, camins escolars, posar rampes a les voreres i moderar la velocitat de cotxes i autobusos.

En les sessions de treball del Consell d'Infants i també en les propostes que van recollir de la resta d'infants dels seus centres educatius la demanda majoritària era tenir carrils bici per la població, els camins escolars, millorar l'estat d'algunes voreres properes a parcs i també posar rampes per tal de facilitar l'autonomia i els desplaçaments de les persones amb mobilitat reduïda.

Als grups de discussió de gent gran van exposar que abans es feia més vida al carrer i consideraven que actualment faria falta recuperar el carrer i els espais públics per a que els xiquets i xiquetes poguessin jugar en estos espais però també deien que per a això faria falta més seguretat sobretot pel trànsit i el poc civisme.

Al desembre de 2017 es va actualitzar el Pla Local de Seguretat Viària de la Ràpita⁸¹, el qual proposa l'aplicació d'una sèrie de mesures estratègiques que anirien en la línia de les demandes realitzades tant per part dels progenitors com dels infants. Algunes de les mesures proposades que afecten directament a infants i adolescents són:

79 https://seu.larapita.cat/normativaAnunciPublic/categorias/Ordenances_no_fiscals?offset=10&max=10

80 <https://seu.larapita.cat/normativaAnunciPublic/categorias/Reglaments?lang=es>

81 Pla Local de Seguretat Viària de Sant Carles de la Ràpita. Ajuntament Sant Carles de la Ràpita. 2017

- Criteris per a la pacificació del centre urbà, convertint carrers estrets en carrers per a vianants, mesura que ja s'ha portat a terme. També es proposa la creació d'itineraris per a vianants.
- L'aplicació de criteris d'accessibilitat a la xarxa de vianants, establint les voreres on hi manquen, eixamplar i millorar les existents o, alternativament establir paviment únic amb prioritat per a vianants, reubicar les senyals, arbres, fanals i altre mobiliari urbà que dificulti el pas per les voreres i substituir o complementar les escales per rampes.
- Millorar la visibilitat i seguretat en passos de vianants amb deficiències o nivell superior de risc.
- Configurar la xarxa de carrils de bicicleta aplicant els criteris de seguretat viària en el seu disseny i traçat, establint la necessitat de redactar un Pla Director de la Bicicleta abans de configurar la xarxa de ciclable.
- Actuar en el control de la velocitat en la zona urbana.
- Millorar el disseny i l'ordenació del trànsit en entorns sensibles com ara centres educatius, residències de gent gran, centres de salut, àrees comercials, etc. Especificant que un aspecte al que cal parar especial atenció és el de les condicions de mobilitat relacionada amb centres escolars i apuntant que a la Ràpita ja s'ha portat a terme l'estudi dels camins escolars i es treballa en les mesures proposades per dit estudi.

Pel que fa a parcs i jardins, la Ràpita té el distintiu de Vila Florida⁸², per això vam demanar als infants i adolescents que valoressin els espais verds que hi ha a la població, el 32% de l'alumnat de 4t de primària consideraven que en farien falta més, a 6è era el 36%, a 2n d'ESO el percentatge baixava al 28% i a 4t d'ESO al 26%.

Un altre tema que denunciaven tant infants com adults era la brutícia detectada en espais públics, especialment feien referència als excrements dels gossos i també tirar deixalles a la via pública, reconeixent la falta de civisme i responsabilitat dels ciutadans en este aspecte, tot i que també consideraven que s'haurien de posar més papereres i, segons els infants, càmeres de vigilància i multes.

A nivell de civisme i medi ambient, al novembre del 2021 l'Ajuntament de la Ràpita va posar en marxa la campanya "La Ràpita és com ets tu" amb l'objectiu de conscienciar a tota la ciutadania sobre la importància del reciclatge, el bon ús dels contenidors, el manteniment del poble, la conscienciació amb les energies renovables, l'ús racional de l'aigua, el respecte per la natura, la reutilització, la responsabilitat de tenir mascotes i la contaminació acústica.

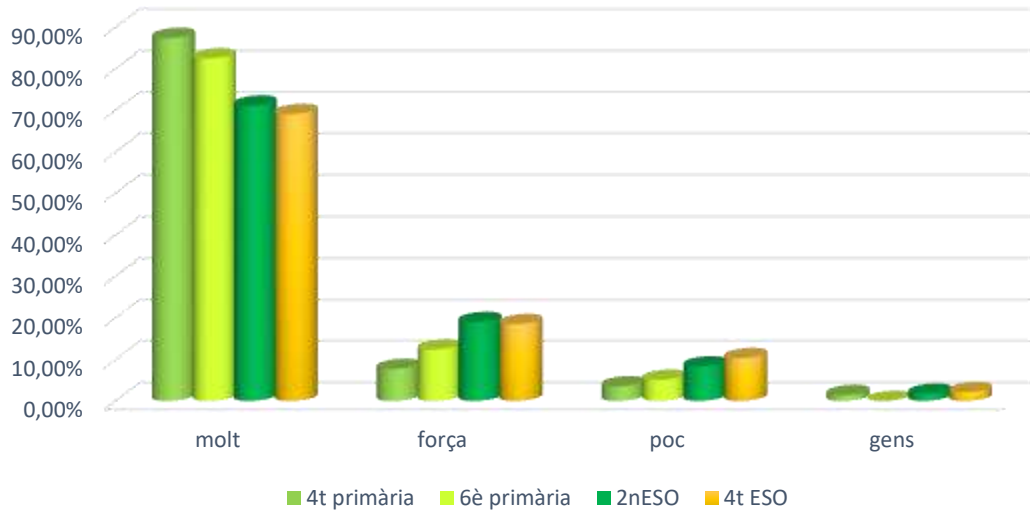
El medi ambient és un àmbit que preocupa als infants i que, tant en les respostes als qüestionaris com en els grups de discussió i de treball, sovint han expressat. La contaminació, la necessitat de reciclar i les deixalles que deixen o tiren les persones en espais naturals com la muntanya, les platges i la mar eren les principals preocupacions i on consideraven que s'havien de prendre mesures.

Les propostes que feien eren campanyes per conscienciar a la població sobre estos temes, accions de cura i neteja de l'entorn natural i sancions a les persones que embrutaven estos espais.

⁸² Les Viles Florides són aquells pobles i ciutats que destaquen per l'actuació real, conscient i de llarga durada en matèria d'enjardinament fomentant el verd urbà i l'ornamentació floral en tots els àmbits dels pobles i ciutats.

Tot i estes deficiències i mancances que consideren té la població, quan se'ls hi va preguntar si els hi agradava la Ràpita, les respostes van ser

Gràfic 114. T'agrada la Ràpita?

4. VALORACIÓ

Recollim aquí les principals febleses i amenaces que afecten negativament les necessitats i drets de la infància i l'adolescència del municipi i també les forteses i oportunitats que hi ha a la població i/o al seu entorn per donar millor resposta a estes necessitats i drets.

Es tracta d'una valoració feta a partir de les dades extretes de les fonts documentals consultades, de les contestacions als qüestionaris passats i de les aportacions i valoracions fetes pels grups de discussió.

4.1. DEMOGRAFIA

FEBLESES I AMENACES

- La Ràpita presenta un descens de la natalitat lligat a una població infantil que es concentra cap a franges d'edat més elevades.
- El cost elevat de la criança a Catalunya, juntament amb la precarietat del mercat laboral fa retardar la decisió de tenir fills/es fins no disposar d'una estabilitat econòmica.
- La dificultat per conciliar la vida laboral, personal i familiar també influeix en el plantejament de tenir fills.
- Hi ha poca inversió pública en polítiques de suport a les famílies.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- La Ràpita té un saldo migratori positiu que explica el creixement poblacional del municipi.
- Implementació de programes de serveis de cura i suport a la criança a la població.

4.2. PARTICIPACIÓ I DRETS DELS INFANTS

FEBLESES I AMENACES

- Desconeixement per part de la ciutadania dels drets dels infants i falta de sensibilització envers la vulneració d'estos drets.
- No hi ha canals estables de comunicació i/o participació entre la població infantil i l'Ajuntament.
- Escassa cultura de participació infantil tant en l'àmbit familiar, educatiu, de lleure com en les polítiques municipals.
- Dificultats per garantir la participació d'infants pertanyents a col·lectius vulnerables dins els òrgans de participació infantil i adolescent que ja s'implementen al municipi.
- Disminució de motivació dels adolescents a l'hora d'implicar-se i forma part dels òrgans estables de participació.

- Formem part d'una cultura adultocèntrica, que en molts casos no concep als infants com a ciutadans de ple dret.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Creació del Consell d'Infants Municipal i representació al CNIAC.
- Reglaments municipals que contemplen la participació d'infants i adolescents com ara el Consell Escolar i el Reglament de la Mesa de Mobilitat.
- Personal tècnic de les regidories de joventut i serveis socials, i professorat dels centres educatius de primària formats en participació infantil.
- Forta implicació i col·laboració dels centres educatius en les iniciatives i projectes de participació infantil.
- Ús de la plataforma Decidim per promocionar la participació digital d'infants i adolescents.
- Voluntat i implicació política en la promoció dels drets dels infants i la participació infantil i adolescent.
- La Ràpita municipi col·laborador en el projecte I+D+i. Projecte que aprofundeix en la participació de la infància i l'adolescència als municipis.
- Elaboració de la diagnosi sobre la situació de la infància i l'adolescència al municipi que permet detectar les mancances i vulneracions respecte a estos drets i dissenyar el pla d'infància.
- Legislació (lleis, decrets i ordres) que té en compte a infants i adolescents com a subjectes de dret.

4.3. INFANTS I FAMÍLIA

FEBLESES I AMENACES

- Percepció per part d'entitats, personal tècnic de l'Ajuntament, educadors/es i monitors/es, que treballen amb infància i família, de falta d'implicació d'algunes famílies en la tasca educativa i també de delegació d'algunes funcions i rols que són pròpies dels progenitors en els professionals que treballen amb els seus fills i filles.
- Hi ha una implementació de nous serveis especialitzats d'atenció i orientació per a famílies a nivell comarcal però resulten insuficients per a atendre a la totalitat i diversitat de les famílies que ho necessiten. Alguns d'estos serveis no tenen garanties de continuïtat en el temps.
- Poca assistència dels progenitors als tallers i xerrades que s'organitzen sobre criança positiva i altres activitats relacionades amb habilitats parentals.
- Dificultat per arribar i treballar amb aquelles famílies que per la seua situació de vulnerabilitat més ho necessiten.
- Manca de corresponsabilitat entre els membres de la parella, la mare és qui majoritàriament exerceix les funcions de cura i criança dels fills i filles.

- Percepció de falta de seguretat i protecció en infants i adolescents quan estan a casa del progenitor no custodi.
- Percepció per part d'infants i adolescents que no sempre poden parlar amb la família sobre allò que els interessa i/o preocupa.
- Increment de famílies monoparentals amb dificultats econòmiques i de suport en la cura dels infants que augmenta la situació de vulnerabilitat.
- Falta d'espais de trobada per promocionar les activitats intergeneracionals.
- Falta de polítiques de conciliació i precarietat del mercat laboral que dificulta l'atenció que les famílies poden donar als infants.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Programació estable de xerrades i tallers sobre parentalitat positiva (Escola de famílies i Créixer en família), basats en les demandes de les mateixes famílies amb servei de canguratge per facilitar la conciliació.
- Equip bàsic de serveis socials on, principalment les educadores, proporcionen orientació i acompanyament a les famílies en la criança i cura dels seus membres.
- Finançament de nous projectes i programes de cura infantil, Temps x cures.
- SOAF.
- Col·lectiu de gent gran amb ganes de col·laborar en la criança dels nets i disposats a participar d'activitats intergeneracionals.
- Gruix de població amb xarxa familiar i veïnal que ajuda en la criança i cura dels infants.

4.4. EDUCACIÓ

FEBLESES I AMENACES

- La Regidoria d'Educació no disposa de tècnic/a d'educació municipal.
- La Ràpita no té oficina municipal d'escolarització.
- El municipi no disposa de Pla Educatiu d'Entorn⁸³.
- Cap dels centres de primària ni de secundària compta amb el suport de tècnics d'integració social ni d'educadors socials per atendre i donar resposta a possibles problemàtiques d'infants i/o de convivència, gestió de conflictes, dinamització de grups, etc. que poden interferir en els processos d'ensenyament-aprenentatge.
- Diversitat d'alumnat i de necessitats d'este alumnat amb mancances de recursos humans per atendre'ls de manera òptima.
- Percentatge important d'alumnat de 4t d'ESO, el 40%, que no li agrada assistir al centre educatiu i més del 60% que diu no dedicar temps fora de l'horari lectiu a fer els deures o a estudiar.

83 https://xtec.gencat.cat/ca/comunitat/entorn_pee/

- No s'aplica el Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant de situacions d'absentisme.
- Manca de projectes comunitaris per prevenir el fracàs i l'absentisme escolar.
- Nivell de formació de la població de la Ràpita per sota de la mitjana de Catalunya.
- Detecció de famílies amb mancances a nivell d'habilitats parentals, amb nivell de formació baix i/o llargues jornades laborals que influeix en la falta d'implicació dels progenitors en el rendiment escolar dels fills i filles.
- Poca implicació de les famílies en les AMPA – AFA i reducció de les funcions d'estes associacions pràcticament a la gestió de les activitats extraescolars que es realitzen al centre educatiu.
- Beques per material i llibres que arriben ben entrat el curs escolar.
- Primer cicle educació infantil de pagament.
- Retallades en Educació, falta de finançament.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Docents dels centres educatius implicats i formats.
- Valoració en general positiva per part de tutors i tutores de les relacions família-centre educatiu durant el cicle infantil.
- Nivells de segregació escolar baixos.
- Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals, elaborat pel Departament d'Educació.
- Implementació del programa TEI de prevenció de la violència i l'assetjament escolar als centres educatius de primària i secundària.
- Programes i projectes de les entitats del tercer sector de suport a l'escolaritat a través d'ajuts de llibres, material i reforç escolar.
- Nit de l'ensenyament, acte de promoció i reconeixement d'estudiants i a la comunitat educativa de tots els centres educatius municipals.
- Beques escola bressol del CCM i bonificacions i exempcions en servei educatiu per part de l'Ajuntament.
- Gratuïtat d'educació infantil 2 per al curs 2022-2023 als centres de titularitat pública, amb previsió de fer-ho extensiu en els propers cursos a infantil 1 i infantil 0.

4.5. SALUT

FEBLESES I AMENACES

- Percentatge important d'infants amb mals hàbits d'alimentació, higiene bucodental i descans, que s'incrementa a mesura que entren en l'adolescència.
- Disminució de la pràctica esportiva en els nois i noies de secundària.

- Detecció d'adolescents excessivament preocupats pel seu pes o que segueixen dietes restrictives de manera habitual.
- Consum de tabac, alcohol i altres substàncies tòxiques cada vegada a edats més primerenques lligat a un fàcil accés a estes substàncies.
- Falta d'alternatives de temps de lleure com a eina de prevenció davant del consum de substàncies.
- Falta d'espais familiars on els progenitors puguin rebre acompanyament i ajut quan apareixen els primers consums en l'adolescència.
- Augment dels trastorns emocionals i afectius derivat de la situació de pandèmia.
- Població adolescent que no ha rebut educació afectivo-sexual a casa i que en els centres educatius s'inicia a secundària.
- Progenitors amb mancances a nivell d'habilitats parentals i/o baix nivell de formació a l'hora de conèixer i establir hàbits i estil de vida familiar saludable.
- Famílies amb situació econòmica desafavorida que influeix en l'alimentació i accés a determinats recursos necessaris per una bona qualitat de vida.
- Baixa assistència de les famílies quan alguns serveis de salut s'organitzen xerrades o tallers preventius.
- Dificultat per arribar i treballar amb aquelles famílies que per la seua situació de vulnerabilitat més ho necessiten.
- Falta de cultura de treball interdisciplinari i en xarxa entre serveis educatius, de salut i serveis socials.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Bona autopercepció de salut positiva per part dels adolescents.
- Programes de prevenció de conductes de risc i de promoció i sensibilització d'hàbits saludables desenvolupats des de salut (CAP, CDIAP, CAS, CSMIJ) i des dels centres educatius.
- Incorporació de la figura de la treballadora social al CAP.
- Programa de benestar emocional i salut comunitària implementat des del Departament de Salut i creació de la Taula de salut comunitària la població.
- Creació de la Taula d'Infància al municipi.

4.6. IGUALTAT I DIVERSITAT

FEBLESES I AMENACES

- Manca de visibilització de les diferents realitats afectivo-sexuals i de gènere.
- Percepció que professionals i persones que treballen amb infància no són sensibles o no contemplan la possibilitat de la diversitat afectivo-sexual i de gènere en infants.

- Augment de les agressions homòfobes entre els adolescents i comentaris i insults homòfobs per part d'infants.
- Escasses actuacions envers la lgtbifobia.
- No s'utilitzen de manera efectiva i/o no s'activen els protocols elaborats des de la Generalitat per a l'acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius i el de prevenció, detenció i intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI.
- Situació de sociabilitat predominant de coexistència i no de convivència ciutadana intercultural.
- Falta d'activitats específiques per al foment de la interculturalitat.
- Baixa participació d'infants i adolescents d'origen immigrant en les activitats extraescolars i de lleure educatiu i també en associacions i entitats del municipi.
- Desigualtat d'oportunitats en quan a l'èxit educatiu i rendiment escolar dels infants i adolescents donades les circumstàncies familiars.
- Escassa o nul·la representació de progenitors d'origen immigrant en les AMPA-AFA dels centres educatius del municipi.
- Escassa visibilització del col·lectiu d'infants i adolescents amb diversitat funcional.
- Existència de barreres físiques, comunicatives, cognitives i socials que impedeixen la integració dels infants amb diversitat funcional.
- Mancances pel que fa als recursos per atendre de manera òptima als infants i adolescents amb diversitat funcional a les aules.
- No hi ha parcs ni espais de lleure inclusius al municipi.
- Reproducció dels estereotips masculins i femenins i manca de corresponsabilitat en la cura i atenció dels infants de les famílies de la Ràpita.
- Baixa participació de les famílies en les activitats adreçades a la coeducació o assistència de famílies ja conscienciades i amb pautes educatives igualitàries. Dificultats per arribar a més progenitors amb mancances en este àmbit.
- Conductes sexistes entre els adolescents.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.
- Xarxa SAI a nivell comarcal.
- Tècnica de referència en polítiques d'igualtat a nivell municipal amb àmplia experiència i formació.
- Activitats adreçades a infants i famílies organitzades des de l'Ajuntament en col·laboració amb entitats i col·lectius per tal de conscienciar i visibilitzar les diferents realitats afectivo-sexuals.
- Protocol de prevenció, detenció i intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI.

- Protocol per a l'acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius.
- Projecte per l'impuls d'un procés de coneixement compartit per la millora de la convivència i la cohesió social a la Comarca del Montsià.
- Riquesa que aporta ser una societat multicultural.
- Tècnica de referència en polítiques migratòries a nivell municipal amb àmplia experiència i formació.
- Experiències d'èxit en l'acollida dels infants immigrants als centres escolars.
- Servei de primera acollida a nivell comarcal.
- Document i propostes elaborades per part del Consell Infants sobre com han de ser els parcs inclusius del municipi i compromís del Govern Municipal d'implementar estes propostes.
- Projectes d'activitats inclusives portats a terme per la Fundació Barça com ara FutbolNet i la implementació el curs vinent de Barça Activa't.
- Associacions i entitats que organitzen activitats de sensibilització i conscienciació envers la diversitat funcional.
- Legislació i tractats internacionals que recullen els drets de les persones amb diversitat funcional.
- La Ràpita disposa del segell SG City 50 que l'acredita com a municipi igualitari.
- Activitats, tallers i actuacions adreçats a infants i adolescents pel foment de la igualtat i la coeducació.
- Pla de polítiques d'igualtat municipal.
- Alta representativitat de xiquetes al Consell d'infants.
- Existència d'associacions de dones i constitució del primer col·lectiu feminista al municipi.
- SIAD a nivell comarcal.
- Voluntat i implicació del Govern Municipal en les polítiques d'igualtat.
- Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes.

4.7. POBRESA INFANTIL

FEBLESES I AMENACES

- Situació de crisi econòmica derivada de la pandèmia.
- Les famílies amb fills i filles a càrrec es situen en l'estrat més pobre de la població.
- Renda familiar bruta disponible de la Ràpita per sota de la mitjana catalana.
- Desconeixement per part de les famílies en situació de pobresa o vulnerabilitat econòmica del ventall de prestacions, ajuts i recursos als que poden tenir accés.

- Estigmatització dels serveis socials com a recurs per un perfil determinat de famílies i no com un servei universal.
- Prestacions insuficients per fer front a la pobresa i vulnerabilitat econòmica infantil. Mancances a nivell de polítiques públiques de suport a la criança.
- Famílies i infants en situació irregular que no poden accedir a ajuts i recursos de les administracions.
- Increment de l'atur i/o contractes laborals precaris.
- Falta de recursos humans als diferents serveis existents que atenen a les famílies en situació de pobresa i vulnerabilitat per poder fer un acompanyament adequat en el procés de millora de la seua situació.
- Beques de menjador i llibres del Consell Comarcal insuficients i que arriben tard.
- Desigualtats en l'accés i oportunitats d'èxit educatiu: primer cicle d'educació infantil de pagament, serveis de reforç escolar i altres recursos per atendre dificultats d'aprenentatge també de pagament, igual que les extraescolars educatives.
- Preus de lloguer cada cop més alts i mancances d'habitatge social.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Prestacions com l'Ingrés Mínim Vital i la Renda Garantida de Ciutadania.
- Línia d'ajuts econòmics per a situacions d'urgència social per part de l'Ajuntament que cobreix despeses d'habitatge, subministraments, salut, activitats extraescolars i altres.
- Creació del Facebook de la Regidoria de Polítiques socials per fer difusió de les funcions dels serveis socials municipals amb l'objectiu de desestigmatitzar el servei i informar a la població, entre altres coses, d'ajuts, prestacions i/o serveis als que famílies en situació econòmica vulnerable puguin tenir accés.
- Servei d'inserció laboral Activa't.
- Línia d'ajuts "La botigueta" i exempcions del pagament de servei de menjador de la llar d'infants municipal.
- Treball coordinat entre les entitats del tercer sector i els serveis socials municipals per poder atendre de manera òptima determinades problemàtiques i necessitats de les famílies i els infants.
- Entitats del tercer sector compromeses, amb voluntariat i professionals del món del treball social, psicologia i/o pedagogia.
- Beques de menjador escolar, targetes moneder, motxilla escolar i programes de reforç per a l'èxit escolar que es porten a terme des de les entitats tercer sector.
- Subvencions de l'Ajuntament a les entitats del tercer sector.
- Exempcions i bonificacions per al pagament del servei educatiu de la llar d'infants municipal.
- Col·laboració per part de l'Ajuntament amb els programes 60/40 i Reallotgem.cat de la Generalitat.

- S'han iniciat les actuacions per tenir un Pla d'actuació municipal d'habitatge.
- Oficina d'habitatge del CCM.
- Programa comarcal Reconnecta't per erradicar la pobresa energètica.
- Legislació per afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica.

4.8. INFÀNCIA EN RISC SOCIAL I VIOLÈNCIA ENTRE IGUALS

FEBLESES I AMENACES

- Increment del nombre d'expedients d'infància en risc a la Ràpita en els últims anys.
- Falta de recursos personals i de serveis a nivell de prevenció i/o atenció als infants en situació de risc. Falten més professionals als serveis socials bàsics, educadors/es socials, educadors/es de carrer, tècniques d'integració social, SAD infància.
- Manca de temps i recursos de tots i cada un dels serveis que atenen a infants i adolescents per treballar de forma coordinada i en xarxa.
- Infradetecció del maltractament infantil.
- Desconeixement per part de la ciutadania i de professionals, tècnics, monitors i altres perfils que treballen amb infants sobre com actuar i/o on adreçar-se en situacions de detecció o sospita de maltractament infantil.
- Certa tolerància social, minimització o normalització de situacions que són violència envers els infants.
- Violència masclista.
- Progenitors amb conflictes oberts i crònics que anteposen les seues necessitats a les dels infants.
- Detecció de situacions d'assetjament en alguns centres escolars del municipi i per part dels serveis socials, lligat a la percepció que no s'intervé adequadament en estos casos.
- La generalització de l'ús de les tecnologies augmenta els casos de ciberassetjament.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Creació de la Taula d'Infància al municipi amb l'objectiu, entre altres, de millorar la detecció de les situacions de risc d'infants i adolescents.
- Equip bàsic d'atenció social amb àmplia experiència i formació.
- Servei de Centre Obert, SIS i SIE per atendre a infants en situació de risc social i les seues famílies.
- Creació i implementació de nous equips d'atenció especialitzada.
- Protocol de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu.

- Protocol d'actuació davant de maltractaments en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut.
- Protocol de prevenció d'abusos sexuals i altres maltractaments en l'àmbit de l'educació en el lleure.
- Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals, elaborat pel Departament d'Educació.
- Implementació a tots els centres escolars del programa TEI de tutoria entre iguals per lluitar contra l'assetjament.

4.9. RECURSOS CULTURALS, ESPORTIUS, D'OCI I TEMPS DE LLEURE

FEBLESES I AMENACES

- Desconeixement de l'oferta de recursos i activitats culturals, esportives i de lleure per part de moltes famílies de la població. La difusió de les activitats i opcions de lleure que hi ha al municipi no arriba a tota la població a qui s'adreça.
- No hi ha una agenda d'activitats culturals, esportives i de lleure adreçada a infants, adolescents i famílies.
- Falta de reconeixement i valoració per part d'algunes famílies de la importància del temps de lleure com un agent educatiu i de reducció de desigualtats.
- Percepció d'una escassa oferta de lleure i cultural per a adolescents i també per a la primera infància.
- Manquen parcs i espais per a adolescents i també per a infants de 0 a 3 anys.
- Falten espais i àrees familiars on poder fer activitats i/o trobades amb els equipaments i els serveis que puguin necessitar.
- A nivell de recursos esportius es considera que hi ha mancances d'instal·lacions esportives i algunes de les que hi han estat obsoletes.
- Poca diversitat d'activitats, part de població infantil i adolescent marxa a pobles veïns per practicar esports diferents.
- Activitats de lleure seguint el model dels casals i esplais poc valorats pels infants, falta innovació en les extraescolars que s'estan portant a terme i falten també activitats més adaptades als interessos actuals dels nois i noies.
- Falta cultura participativa, no es consulta a infants i adolescents sobre les activitats que voldrien.
- Augment del temps d'oci per part dels infants i adolescents basat en pantalles i XXSS en detriment de l'esport o la cultura.
- Dificultat d'accés a algunes activitats de pagament en el cas d'infants de famílies amb situació econòmica desfavorida.
- Mancances a nivell de recursos de les diferents entitats i associacions per portar a terme les seues activitats de manera òptima.

- Falta de treball coordinat entre les entitats i els diferents agents socioeducatius per ampliar/complementar l'oferta d'activitats, la seua divulgació i la derivació d'infants i adolescents.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Programació d'activitats variades a nivell cultural, esportives i de lleure gratuïtes organitzades des de l'Ajuntament.
- Àmplia experiència dels tècnics i tècniques municipals en el disseny i programació d'activitats infantils i implicació a l'hora d'innovar o pensar-ne d'alternatives.
- Àmplia oferta des del teixit associatiu i de les diferents entitats que organitzen actes i activitats.
- Línia d'ajuts municipals per fer extraescolars, convenis amb entitats amb reserva de places per infants amb vulnerabilitat econòmica i bonificacions i/o exempcions en activitats organitzades des de diferents regidories.
- Patis escolars que poden esdevenir més naturalitzats, coeducatius i comunitaris.
- Ubicació i característiques geogràfiques de la població i el seu entorn que permet múltiples activitats per fer en família a l'aire lliure.

4.10. TECNOLOGIES PER A LA RELACIÓ, INFORMACIÓ I COMUNICACIÓ

FEBLESES I AMENACES

- Infants i adolescents considerats els col·lectius més vulnerables a l'impacte de les TRIC.
- Bretxa digital en l'ús de les TRIC.
- Consum abusiu de pantalles per part dels infants i adolescents.
- Escàs control i supervisió parental en l'ús de les TRIC.
- Manca de competències digitals per part de moltes famílies.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Reducció de la bretxa digital d'accés, la gran majoria d'infants i adolescents del municipi disposen d'Internet a casa i també de dispositius.
- Xerrades adreçades a progenitors sobre els riscos de l'ús de pantalles xumet i l'abús en els adolescents.
- Regidoria d'Administració Digital amb activitats i actuacions envers l'alfabetització digital dels adults.

4.11. CONDICIONS URBANÍSTIQUES, MEDIAMBIENTALS I DE MOBILITAT QUE AFECTEN A INFANTS I ADOLESCENTS

FEBLESES I AMENACES

- Existència de barreres arquitectòniques i falta d'accessibilitat.
- Parcs infantils pocs accessibles, no inclusius, amb diferents mancances pel que fa a manteniment, diversitat d'edats i d'elements de joc.
- La Ràpita no disposa d'una xarxa de carrils bici.
- Manquen camins escolars segurs.
- Inactivitat de la Mesa de Mobilitat.
- Excés de velocitat de cotxes i autobusos quan circulen per la població.
- Percepció de falta d'espais verds al municipi.
- Actituds i comportaments incívics d'alguns ciutadans respecte al medi ambient, conservació mobiliari urbà, brutícia, etc.

FORTALESES I OPORTUNITATS

- Estudi i propostes de parcs inclusius del Consell d'Infants i compromís per part del Govern Local d'implementar les propostes.
- Educació per una mobilitat segura als centres escolars.
- Implementació de criteris de pacificació del centre urbà.
- Ordenances, plans locals de seguretat viària i Reglament Mesa de Mobilitat per regular i millorar la mobilitat i la convivència.
- Campanya "La Ràpita és com ets tu".
- Reconeixement de la Ràpita com a vila florida pels espais verds del municipi.
- Ser una població amb una mida que permet una mobilitat a peu o en bicicleta.
- Infants i adolescents crítics amb els comportaments incívics de la gent i conscienciats amb la cura del medi ambient.

5. CONCLUSIONS

A partir de la descripció de la situació de la infància i l'adolescència del municipi i de la valoració feta, identifiquem els principals reptes, prioritats i objectius a curt i mitjà termini per a la millora del benestar i dels drets dels infants i adolescents de la Ràpita.

Alguns d'estos objectius són estructurals, compartits amb el conjunt de municipis i poblacions del país, mentre que en altres casos estan determinats per les particularitats de la nostra població.

DEMOGRAFIA

La Ràpita presenta un envelliment de la població degut el descens de la natalitat d'estos últims anys i l'augment de l'esperança de vida. Els instruments de política familiar que incideixen en el foment de la natalitat⁸⁴ de forma directa són les prestacions econòmiques i els serveis de cura de la petita infància i de manera indirecta els permisos i llicències laborals.

En este sentit a nivell de política municipal difícilment es pot revertir esta situació, però sí que es poden implementar serveis de cura per a la petita infància aprofitant els finançaments i/o subvencions d'altres administracions.

PARTICIPACIÓ I DRETS DELS INFANTS

Tot i la creació del Consell d'Infants com a òrgan estable de participació infantil, l'augment de regidories que tenen en compte l'opinió dels infants o els diferents reglaments de l'Ajuntament que compten amb la participació infantil, cal consolidar estes iniciatives i crear altres canals i espais per donar veu i permetre la participació dels infants i adolescents en la presa de decisions tot garantint la participació d'infants i adolescents pertanyents a col·lectius vulnerables.

Per altra part donat el desconeixement dels drets dels infants detectat, s'han de portar a terme accions per informar, sensibilitzar i garantir la promoció d'estos drets al conjunt de la ciutadania, reivindicant el seu compliment i fomentant la implicació dels diferents professionals que treballen amb i per a la infància.

Els diferents mitjans de comunicació locals, especialment els socials, tenen un paper clau en la creació d'espais d'informació i participació infantil.

INFANTS I FAMÍLIA

La família nuclear tradicional segueix sent el model més nombrós a la població tot i que hi ha també una diversificació d'estructura i composició de les llars.

Els canvis socials i laborals que han transformat les relacions familiars ha portat a que la cura diària dels infants no es pugui vertebrar al voltant d'un sol progenitor, com es feia tradicionalment. Els iaïos, especialment les iaïes, és amb qui majoritàriament es recolzen pares i mares de la Ràpita a l'hora d'obtenir el suport en la cura dels seus fills i filles.

84 Alegre, M.A.(2017). *Les polítiques familiars: impacte, i reptes per a Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Dossier d'avaluació. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament de la vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua).

La gent gran que ha participat en la diagnosi es mostrava contenta de poder col·laborar i ajudar a la família en este sentit encara que per a això haguessin de deixar de fer o renunciar a activitats que els hi agradaven.

S'ha detectat també la necessitat de fomentar la corresponsabilitat entre els progenitors. Durant tot el procés de diagnosi s'ha evidenciat que són les mares qui majoritàriament porten el pes i la responsabilitat de la criança i formació dels infants i adolescents.

A partir d'esta realitat caldria aplicar mesures per sensibilitzar, promocionar i afavorir la conciliació de la vida laboral, familiar i personal i també la corresponsabilitat en el treball domèstic i de cura.

Al mateix temps s'haurien d'organitzar accions per afavorir el coneixement mutu entre grups generacionals, infants i gent gran, trencant estereotips.

Hi ha, a més, una percepció generalitzada per part d'entitats, personal tècnic, educadors/es i monitors/es que treballen amb infància de falta d'implicació d'algunes famílies en la tasca educativa i també una delegació de funcions i rols dels progenitors en els professionals que treballen amb els seus fills i filles.

Un dels objectius principals plantejats en este sentit és aconseguir la implicació i participació d'estos progenitors en els tallers i formacions sobre criança positiva, habilitats parentals, gestió de conflictes i comunicació familiar. Cal replantejar i/o innovar estratègies per a arribar a les famílies en situació de vulnerabilitat social que presenten més mancances a nivell de competències parentals.

EDUCACIÓ

Les relacions i la qualitat del vincle família-escola té una importància cabdal en els aprenentatges i èxit escolar dels infants i adolescents. Els tutors i tutores dels diferents cicles educatius valoren estes relacions i implicació familiar com a molt bones, en general, en els cicles inicials però a mesura que l'alumnat va passant de primària a secundària consideren que baixa la qualitat del vincle familiar amb el centre educatiu.

Pel que fa a la relació dels infants i adolescents amb el centre escolar s'observa la mateixa tendència, a mesura que nois i noies entren en l'adolescència baixa el percentatge dels que els hi agrada assistir al centre educatiu i del temps que dediquen fora de l'horari lectiu a estudiar o fer els deures.

Estos fets poden ser indicatius d'un increment de casos d'absentisme i també d'un abandonament escolar prematur. Les dades de l'IDESCAT del 2019 sobre el nivell de formació assolit per la població, mostren com la Ràpita presenta nivells de formació més baixos que la resta del país.

D'altra banda, no s'està aplicant el Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant de situacions d'absentisme elaborat des del Departament d'Educació de la Generalitat. Amb l'objectiu de reduir els nivells d'absentisme al municipi és prioritari l'aplicació d'este protocol i elaborar i implementar programes i/o projectes per prevenir el fracàs escolar i promoure l'èxit educatiu.

Dins les causes de la falta d'implicació dels progenitors en el rendiment escolar dels fills i filles, el professorat ho atribuïa principalment a les mancances en habilitats parentals i a baixos nivells de formació. Per això, tal com s'ha apuntat en l'àmbit de la família, s'ha d'aconseguir la implicació i participació d'estos progenitors en els tallers i formacions sobre criança positiva, habilitats parentals, gestió de conflictes i comunicació familiar que s'organitzen al municipi.

Per altra part, la Ràpita és un dels 23 municipis de Catalunya de més de 10.000 habitants que s'han mantingut en uns nivells de segregació baixa tant a primària com a secundària, símptoma que hi ha bons mecanismes per combatre la segregació escolar. Cal seguir mantenint estos nivells.

La Regidoria d'Educació no disposa de personal tècnic específic i a nivell de recursos humans seria prioritari comptar amb este perfil professional per poder tirar endavant els diferents projectes que es porten a terme i implementar-ne de nous com ara el Pla Educatiu d'Entorn.

SALUT

La infància és l'etapa de la vida en què la prevenció de la salut és més important, així s'apunta des del mateix Departament de la Generalitat.

En este sentit si bé des dels serveis de salut municipals, dels centres educatius de la població, des de diferents regidories i també entitats i associacions, es porten a terme accions per a la promoció d'hàbits saludables, la prevenció de conductes de risc i el foment dels factors protectors de la salut, les dades mostren percentatges elevats d'infants amb mals hàbits d'alimentació, d'higiene bucodental i de descans que s'incrementen a mesura que arriben a l'adolescència, alhora que disminueix l'activitat física.

S'ha detectat també una part de població adolescent excessivament preocupada pel seu pes i /o que han seguit dietes estrictes sovint.

Pel que fa al benestar emocional, segons les respostes donades als qüestionaris, tant des de les famílies com dels centres educatius es treballa la gestió de les emocions. D'altra banda, tot i que hi ha percentatges elevats d'infants i adolescents que diuen sentir-se feliços, tranquils i/o plens d'energia, cal tenir en compte el biaix de l'optimisme vital⁸⁵ que caracteritza el benestar subjectiu infantil i posar el focus en els percentatges de nois i noies que manifesten malestar emocional.

Durant este any el Departament de Salut ha implementat el programa de Benestar emocional i salut comunitària, creant-se la Taula de Salut Comunitària a la Ràpita. Esta Taula té per objectius fer un diagnòstic de salut del municipi i crear un mapa d'Actius i Salut per recollir les accions que milloren el benestar emocional al nostre poble.

En este sentit i comptant amb este recurs, caldria prioritzar una anàlisi/estudi sobre els motius pels quals, tot i portar a terme les accions per a la prevenció i promoció de la salut, no es materialitza en uns hàbits saludables per part dels infants, adolescents i les seues famílies.

D'altra banda, segons les dades obtingudes a partir dels qüestionaris i estudis actualitzats, hi ha un consum de tabac, alcohol i altres substàncies tòxiques cada cop en edats més primerenques, lligat a un fàcil accés a estes substàncies. Caldria, atenent a este fet, elaborar un Pla de prevenció de drogues amb la implicació de les àrees d'educació, salut, serveis socials, joventut i governació intervenint en l'àmbit educatiu, de lleure, familiar, d'oci nocturn, dels serveis de salut i comunitari.

85 L'anomenat biaix de l'optimisme vital fa que qualsevol persona tendeixi a contestar a qualsevol pregunta sobre satisfacció referents a aspectes o àmbits de les seues vides amb percentatges molt més alts de satisfets que d'insatisfets. Este optimisme s'aguditza en les poblacions infantils i adolescents.

Pel que fa a la salut afectiva i sexual, gairebé la meitat de l'alumnat adolescent enquestat afirma no haver rebut informació a casa sobre el tema, mentre que als centres escolars l'educació s'inicia a secundària. Seria necessari implementar programes d'educació afectivo sexual en edats més primerenques.

Finalment, donat que els infants que creixen en un entorn més desafavorit econòmicament tenen més possibilitats de patir una malaltia que els que ho fan en un entorn més favorable, caldria actuar sobre els determinants socials de les desigualtats en salut infantil.

IGUALTAT I DIVERSITAT

Pel que fa a la diversitat afectiva, sexual i de gènere, s'arriba a la conclusió que a nivell d'infància hi ha una falta de visibilització d'este col·lectiu, alhora que es detecten verbalitzacions i comportament homòfobs entre els infants. Hi ha, a més, la percepció, que els professionals que treballen amb infants no són sensibles a esta realitat.

Caldrien, doncs, accions formatives i informatives per a professionals i agents dels diversos àmbits d'atenció a la infància i, al mateix temps, incrementar les accions per donar visibilitat, reconèixer i normalitzar la diversitat afectiva i sexual des de la infància.

En quan a la població d'origen migrant, segons l'estudi realitzat pel CCM, el model de sociabilitat que predomina és el de coexistència. Atès este model relacional es veia la necessitat de dinamitzar la participació i impulsar activitats que promocionen la interculturalitat i cohesió social.

La preocupació majoritària respecte als infants es troba en la desigualtat d'oportunitats dins i fora de l'escola donades les circumstàncies socioeconòmiques de moltes famílies d'origen immigrant, motiu pel qual caldria proporcionar acompanyament i suport escolar als infants que ho necessiten i també promoure la participació dels infants nouvinguts o d'origen migrant en activitats extraescolars i de lleure.

Pel que fa als xiquets i xiquetes amb diversitat funcional hi ha mancances a nivell de recursos adaptats a les seues necessitats com ara espais de lleure o activitats extraescolars inclusives. La Ràpita, a més, és un municipi amb barreres arquitectòniques i dèficits d'accessibilitat en alguns espais públics.

Calen accions de conscienciació i visibilització sobre les dificultats i barreres amb les que es troben diàriament els infants amb diversitat funcional i aplicar les mesures necessàries per eliminar-les.

Si atenem als rols de gènere, a partir de les conclusions extretes en el Pla d'Igualtat vigent i la informació proporcionada pels participants d'esta diagnosi, les famílies tendeixen a reproduir els estereotips masculins i femenins, havent una manca de corresponsabilitat en la cura i atenció dels infants i en el repartiment de les tasques domèstiques.

Per això s'hauria d'incorporar la perspectiva de gènere en totes les accions i programes que es porten a terme en relació a la infància i l'adolescència i també elaborar i implementar projectes per fomentar la igualtat de gènere i la corresponsabilitat.

POBRESA INFANTIL

Diferents estudis i informes apunten que hi ha una major concentració de llars amb infants a càrrec en l'estrat més pobre de la població, a més la crisi econòmica derivada de la pandèmia ha suposat un increment molt significatiu del risc de pobresa infantil.

Hi ha una relació positiva entre el risc de pobresa infantil i l'esforç econòmic públic de cada estat en prestacions familiars, per això seria bàsic un increment pressupostari en les transferències adreçades a les famílies.

La pobresa porta associada la privació material i desigualtats en les oportunitats socials en altres dimensions com l'educació, la salut, l'habitatge i altres.

A la Ràpita, al voltant del 30% dels infants i adolescents als que se'ls va passar el qüestionari es preocupaven sovint per si la seua família disposava de diners suficients, de fet, segons les últimes dades disponibles a l'IDESCAT la renda familiar bruta de la Ràpita està per sota dels de la mitjana catalana.

A nivell municipal, autonòmic i estatal hi ha ajuts, prestacions i serveis per ajudar a fer front a les situacions de vulnerabilitat socioeconòmica, encara que resulten insuficients.

Des de la política municipal, tot i que no es poden revertir les situacions de pobresa i vulnerabilitat econòmica, s'ha de seguir amb les línies d'ajuts i serveis que actualment s'estan implementant des de l'Ajuntament, treballant per prevenir, detectar i compensar la desigualtats d'oportunitats que tenen l'origen en la situació socioeconòmica familiar.

INFÀNCIA EN RISC SOCIAL I VIOLÈNCIA ENTRE IGUALS

En els últims anys ha hagut un increment del nombre d'expedients d'infància en risc oberts a la població, la majoria dels quals per situacions de violència masclista i també pel conflicte obert i crònic entre els progenitors que anteposen les seues necessitats a les dels seus fills i filles.

Tot i els recursos disponibles i la creació de nous serveis d'intervenció especialitzada, hi ha mancances a nivell de professionals dels serveis socials bàsics i especialitzats per tal de poder treballar de forma òptima a nivell de prevenció i intervenció amb infants en situació de risc i les seues famílies.

En este sentit la creació de la Taula d'Infància a la Ràpita permetrà millorar la detecció i intervenció precoç de casos i el treball coordinat i en xarxa entre els diferents serveis que treballen amb infància, cal però consolidar el funcionament d'esta Taula i incorporar altres agents.

Cal també sensibilitzar a la ciutadania sobre les situacions de maltractament envers els infants per deixar de normalitzar o minimitzar-les i alhora conscienciar sobre el deure de denunciar-les.

D'altra banda donat el desconeixement dels diferents protocols d'actuació en casos de maltractament infantil i adolescent per part de professionals que intervenen en infància s'haurien de portar a terme accions de divulgació i formació.

Pel que fa a la violència entre iguals s'han detectat casos d'assetjament escolar en els centres educatius del municipi, a més, hi ha la percepció per part dels progenitors que han participat en la diagnosi, que no s'intervé adequadament en estos casos tot i que tant a primària i com a secundària s'implementa el programa TEI.

Caldria conèixer si pares i mares estan prou informats sobre les actuacions dels centres educatius davant els casos d'assetjament i els motius per valorar que no s'actua correctament, buscant també la seua implicació en la resolució d'estes situacions de maltractament, especialment en casos de ciberassetjament.

RECURSOS CULTURALS, ESPORTIUS, D'OCI I TEMPS DE LLEURE

A la Ràpita hi ha una àmplia programació d'activitats culturals, esportives i de lleure, organitzades des de l'Ajuntament i diferents entitats que, segons les respostes donades als qüestionaris, no arriben a moltes famílies o infants als quals s'adrecen.

D'altra banda hi ha famílies que per diferents motius no valoren ni reconeixen el temps de fora escola i d'oci com un important agent educatiu que redueix la desigualtat d'oportunitats.

En este sentit s'haurien de portar a terme accions que fomentessin el coneixement i valoració de les activitats de lleure al temps que s'ampliés el sistema de beques i exempcions de pagament per a les famílies en situació de vulnerabilitat econòmica.

Hi ha també una demanda generalitzada d'activitats i espais adreçats als adolescents i per a infants de 0 a 3 anys i de més diversitat i innovació en les extraescolars que s'ofereixen actualment. Caldria, atenent-nos a dita demanda, fomentar la participació dels mateixos infants i adolescents a l'hora d'elaborar els programes o agenda d'activitats culturals, esportives i de lleure.

TECNOLOGIES PER A LA RELACIÓ, INFORMACIÓ I COMUNICACIÓ

Segons les respostes donades pels infants que van participar en l'estudi, gairebé no hi ha bretxa digital d'accés a les TRIC a la Ràpita, però sí d'ús. S'observen també mancances a nivell de competències digitals per part de moltes famílies.

Hi ha un consum abusiu de les pantalles per part de nois i noies lligat a un escàs control i supervisió parental tant pel que fa al temps com als continguts.

Des de l'Ajuntament s'organitzen xerrades adreçades als progenitors sobre els riscos d'este consum abusiu i orientacions sobre un ús responsable però, com s'ha apuntat en altres moments, no sempre s'arriba a la població a qui s'adrecen.

Per altra part, la Regidoria d'Administració Digital ha implementat algunes accions d'alfabetització per a adults però no específica per a pares i mares.

Caldrien, d'una banda, actuacions i tallers per tal de millorar les competències digitals dels progenitors i de l'altra buscar estratègies per tal d'arribar a la població diana.

CONDICIONS URBANÍSTIQUES, MEDIAMBIENTALS I DE MOBILITAT QUE AFECTEN A INFANTS I ADOLESCENTS

La Ràpita és un municipi que per la seua mida permet la mobilitat dins la població a peu o en bicicleta, tot i això no es disposa actualment d'una xarxa de carrils bici adequada i tampoc de camins escolars segurs.

Existeixen barreres arquitectòniques que s'haurien d'eliminar per facilitar l'accés i els desplaçaments pels espais públics millorant així la qualitat de vida i afavorint l'autonomia de persones amb diversitat funcional, gent gran i mobilitat reduïda.

D'altra banda caldria també posar en funcionament la Mesa de Mobilitat i seguir implementant les accions que es porten a terme als centres escolars per a una mobilitat segura.

Pel que fa a les condicions mediambientals, des de l'Ajuntament es posen en marxa campanyes per conscienciar a la població sobre la importància d'evitar accions que puguin degradar o alterar el nostre entorn natural i posar en pràctica aquelles que poden contribuir al manteniment del medi ambient.

De les respostes donades per infants i adolescents als qüestionaris i en els grups de discussió se'n desprèn que este és un tema que preocupa molt a nois i noies i consideren que s'haurien d'incrementar este tipus accions.

6. AGRAÏMENTS

L'Ajuntament de la Ràpita vol agrair la col·laboració dels següent agents, serveis, entitats, associacions i persones:

AMPA-AFA

Escola Carles III
Escola Horta Vella
Escola Sagrada Família

Centres d'atenció infants 0 a 3 anys

Centre de suport familiar "El meu món"
Espai de criança "El petit jardí"

Centres residencials 3ª edat

L'Onada
VIMA

Consell d'Infants Municipal

Consellers i conselleres 2021/2022

Entitats i associacions

Associació feminista "Muixes"
Associació Llança't
Associació pel lleure adaptat (ALLA)
Batuxaic
Càritas la Ràpita
Creu Roja la Ràpita
Esplai Xerinola
Mans Unides la Ràpita
MonTEA
Unió Esportiva Rapitenca

Fundacions

Fundació Barça. FutbolNet

Justícia

Educadora justícia juvenil

Serveis educatius

Camp d'Aprenentatge
Col·legi Carles III
Col·legi Horta Vella
Col·legi Sagrada Família
Escola de Música Agrupació Musical Rapitenca
Institut Alfacs
Llar d'infants municipal Xip-xap
Museu de la Mar de l'Ebre

Serveis de salut

CAP de la Ràpita
CAS Terres de l'Ebre
CDIAP Montsià
CSMIJ Pere Mata Terres de l'Ebre

Serveis Municipals

Arxiu
Biblioteca
Brigada
Comerç
Cultura
Esports
Festes
Identitat
Joventut
Medi Ambient
Mitjans de comunicació
Policia local
Polítiques socials
Serveis tècnics
Turisme

Serveis Socials

Centre Obert Municipal
SBAS
SOAF

I evidentment als iaies, iaies, progenitors, infants i adolescents que han participat.

7. SIGLES

AFA:	Associació de famílies d'alumnes
AMPA:	Associació mares i pares d'alumnes
CAP:	Centre d'atenció primària
CAS:	Centre d'atenció i seguiment de drogodependències
CCM:	Consell comarcal del Montsià
CDIAP:	Centre de desenvolupament infantil i atenció precoç
CDI:	Convenció dels drets dels infants
CNIAC:	Consell nacional d'infants i adolescents de Catalunya
CSF:	Centre de suport familiar
CSMIJ:	Centre salut mental infantil i juvenil
EAP:	Equip d'assessorament psicopedagògic
ESCA:	Enquesta de salut de Catalunya
ESI:	Educació sexual integral
ESO:	Educació secundària obligatòria
ESTUDES:	Enquesta sobre l'ús de drogues a l'ensenyament secundari a Espanya
FEDAIA:	Federació d'entitats d'atenció a la infància i l'adolescència
IDESCAT:	Institut d'estadística de Catalunya
LDOIA:	Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència
LEC:	Llei d'educació de Catalunya
LGBTI:	Lesbianes, gais, bisexuals, trans i intersexuals
LGBTIQ+:	Lesbianes, gais, bisexuals, trans, intersexuals, queer, més
OMS:	Organització mundial de la salut
SAD:	Servei d'atenció domiciliària
SAI:	Servei d'atenció integral LGTBI
SIAD:	Servei d'informació i atenció a les dones
SIE:	Servei d'intervenció especialitzada
SIS:	Servei d'intervenció socioeducativa
SOAF:	Servei d'orientació i acompanyament a les famílies
TDHA:	Trastorn per dèficit d'atenció i hiperactivitat
TEA:	Trastorn de l'espectre autista
TEI:	Tutoria entre iguals
TMG:	Trastorn mental greu
TRIC:	Tecnologies de la relació, informació i comunicació
UNICEF:	Fons internacional de les Nacions Unides d'auxili a la infància
XXSS:	Xarxes socials

8. FONTS DOCUMENTALS CONSULTADES

BIBLIOGRAFIA

Alegre, M.A.(2017). *Les polítiques familiars: impacte, i reptes per a Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Dossier d'avaluació. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament de la vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua).

Andrade, B.; Guadix, I.; Rial, A.; i Suárez, F. (2021). *Impacto de la tecnología en la adolescencia. Relaciones, riesgos i oportunidades*. Madrid: UNICEF.

Ballestin González, B. (2017). *Infants i joves d'origen immigrant a Catalunya, Un estat de la qüestió socioeducativa*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

Blasco, J. (2018). *Els programes per fomentar la implicació parental en l'educació serveixen per a millorar el rendiment escolar?*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

Collet, J.; Tort, A. i altres. (2013). *Famílies, escola i èxit. Millorar els vincles per millorar els resultats?*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill («Informes breus», 35) .

Cura, famílies i comunitat (2010). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social i Família.

Desigualtats socioeconòmiques en la salut de la infància: malalties rellevants i la seva distribució a Catalunya (2020). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Agència de qualitat i avaluació sanitàries a Catalunya.

(Des)informació sexual: pornografia i adolescència (2020). Save the Children.

Educació 360: més enllà del temps lectiu. Una aproximació a les dades de participació i als agents de l'ecosistema educatiu (2021). Barcelona: Fundació Bofill.

Estat i evolució de la segregació escolar a Catalunya (2020). Barcelona: Fundació Bofill.

Estudi d'infància i adolescència. Anàlisi de l'estat actual de la garantia de drets a Catalunya (2021). Barcelona: Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya / Plataforma d'Infància de Catalunya.

Informe alternatiu al cinquè i sisè informe d'aplicació de la Convenció de Drets de l'Infant de Nacions Unides a Espanya (2010-2016) (1ª ed. 2017). Barcelona: Síndic de Greuges.

Informe sobre el dret al lleure educatiu i a les sortides i colònies escolars (2014). Barcelona: Síndic de Greuges.

Informe sobre els drets dels infants (2021). Barcelona: Síndic de Greuges.

Informe sobre la infància vulnerable a Catalunya (2017). Barcelona: Fundació Pere Tarrés.

L'estat de salut, els comportaments relacionats amb la salut i l'ús dels serveis sanitaris a Catalunya 2020 (2021). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Salut.

Les tecnologies digitals a la infància, l'adolescència i la joventut (2021). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència.

Memòria del servei d'habitatge del Consell Comarcal del Montsià (2021). Consell Comarcal Montsià.

No val a badar. L'agenda 2030 en clau d'infància a Catalunya (2018). Madrid. UNICEF.

Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Informe extraordinari (2008). Barcelona: Síndic de Greuges.

Pacte per a la infància a Catalunya (2013). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar i Família.

Pla d'acció per a la lluita contra la pobresa i per a la inclusió social a Catalunya 2015-2016 (2015). Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Pla de Polítiques d'Igualtat 2017-2020 (2016). Ajuntament de la Ràpita, Regidoria Atenció a les Persones.

Pla Interdepartamental de Suport a les Famílies 2018-2021 (2019). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament treball, Afers Socials i Famílies.

Pla Local de Seguretat Viària de Sant Carles de la Ràpita (2017). Ajuntament de la Ràpita.

Programa d'actuació municipal d'habitatge (2022). Ajuntament de la Ràpita.

Quant mesura la infància a Catalunya (2020). Save the Children.

Qüestionari de benestar subjectiu infantil (2017). Ajuntament de Barcelona / Institut Infància i adolescència.

Recomendaciones de la OMS sobre salud y derechos sexuales y reproductivas de los adolescentes (2019). Ginebra: OMS.

Serveis d'intervenció socioeducativa no residencials per a infants i adolescents en situació de risc i les seues famílies (2016). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Truño, M.; Ausona, M.; Borison, A.; Lapacó, J. *Diagnòstic: infància, adolescència i famílies al Raval* (2007). Barcelona: Fundació Tot Raval.

LEGISLACIÓ

Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia de centres educatius. (DOGC, núm. 5658, 5-8-2010).

Decret 404/87, de 22 de desembre, regulador de les bases generals d'organització i de funcionament dels Consells Escolars Municipals. (DOGC, núm. 944, 27-1-1988).

Decret 200/2013, de 23 de juliol, dels consells de participació territorial i nacional dels consells d'infants i adolescents de Catalunya. (DOGC, núm. 6425, 25-7-2013).

Convenció Nacions Unides sobre els drets dels infants, 20 de novembre de 1989.

Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la lesbofòbia, la bifòbia i la transfòbia. (DOGC, núm. 6730, 17-10-2014).

Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials. (DOGC, núm. 4990, 18-10-2007).

Llei, 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. (DOGC, núm. 5422, 16-7-2009).

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. (DOGC, núm. 5641, 2-6-2010).

Llei 14/2017, del 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania. (DOGC, núm. 7418, 24-7-2017).

Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes. (DOGC, núm. 6919, 23-7-2015).

Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica. (DOGC, núm. 6928, 5-8-2015).

Llei 33/2010, de l'1 d'octubre, de polítiques de joventut. (DOGC, núm. 5731, 8-10-2010).

Real Decreto-ley 11/2020, de 31 de marzo, por el que se adoptan medidas urgentes complementarias en el ámbito social y económico para hacer frente al COVID-19. (BOE, núm. 91, 2-4-2020).

Real Decreto-ley 20/2020, de 29 mayo, por el que se establece el ingreso mínimo vital. (BOE, núm. 154, 1-6-2020).

PÀGINES WEB

10 Consells per dormir saludablement. Scientia. Dipòsit d'Informació Digital del Departament de Salut. Agència de Salut Pública de Catalunya. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

https://scientiasalut.gencat.cat/bitstream/handle/11351/1514/10_consells_dormir_saludablement_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Créixer en família. Departament de Drets Socials / Àmbits d'actuació / Famílies / Formació per a pares i mares. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/families/formacio_per_a_pares_i_mares/creixer_en_familia/

Directrius de l'OMS sobre activitat física i hàbits sedentaris (2020). Scientia. Dipòsit d'Informació Digital del Departament de Salut. Agència de Salut Pública de Catalunya. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

https://scientiasalut.gencat.cat/bitstream/handle/11351/5817/directrius_oms_activitat_fisica_habits_sedentaris_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Distintiu per a la igualtat de gènere. Concepte i característiques. Municipis Igualitaris. SG City 50-50. Associació FORGENDER SEAL. [Data consulta: maig 2022].

<https://city50.distintiuidegenere.cat/concepte-i-caracteristiques/>

El Consell Comarcal del Montsià, Seu de la 1ª trobada de la Taula institucional Reconnecta't, la iniciativa que pretén erradicar la pobresa energètica al Montsià (12/11/2021, Notícies). Consell Comarcal del Montsià. [Data consulta: maig 2022].

<http://www.montsia.cat/noticies/el-consell-comarcal-del-montsia-seu-de-la-1a-trobada-de-la-taula-institucional-reconnectat>

El culte al cos. Departament de Drets Socials / Àmbits d'actuació / Joventut / Portal Jove.cat / Temàtiques / Salut. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<https://jovecat.gencat.cat/ca/temes/salut/el-culte-al-cos/>

FUTBOLNET. Una metodologia d'intervenció social basada en l'esport. Fundació Barça. [Data consulta: maig 2022].

<https://fundacio.fcbarcelona.cat/futbolnet>

Hàbits d'higiene. Departament de Salut / Canal Salut / Vida saludable. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

[<https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/habits_dhigiene/>](https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/habits_dhigiene/)

Higiene i cura de les dents. Departament de Salut / Canal Salut / Vida saludable / Salut bucodental. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

[<https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/salut-bucodental/higiene-i-cura-de-les-dents/>](https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/salut-bucodental/higiene-i-cura-de-les-dents/)

Infància i adolescència. Departament de Salut / Canal Salut / Vida saludable / Etapes de la vida. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

[<https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/etapes-de-la-vida/infants-adolescencia/>](https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/etapes-de-la-vida/infants-adolescencia/)

Infancia y participación. Por una ciudadanía activa e inclusiva. Universitat de Barcelona, UNED, Universidad de Sevilla y Universidade da Coruña. [Data consulta: maig 2022].

https://www.ub.edu/infanciayparticipacion/?page_id=5279

Informe dels resultats per a Catalunya. Enquesta sobre l'ús de drogues a l'ensenyament secundari a Espanya (ESTUDES) 2021. Consum de drogues. Departament de Salut / Canal Drogues. Agència de Salut Pública de Catalunya. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

[<https://drogues.gencat.cat/ca/detalls/Noticia/ESTUDES-2021-00001>](https://drogues.gencat.cat/ca/detalls/Noticia/ESTUDES-2021-00001)

Memòria justificativa. Pla estratègic de Serveis Socials 2021-2024. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

[<https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematic/15serveissocials/pla_estrategic_serveis_socials/Pla_estrategic_serveis_socials_catalunya_NOU/01_Plana_principal/4.-2020-12-30-Memoria-justificativa_tecnica-i-economica.pdf>](https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematic/15serveissocials/pla_estrategic_serveis_socials/Pla_estrategic_serveis_socials_catalunya_NOU/01_Plana_principal/4.-2020-12-30-Memoria-justificativa_tecnica-i-economica.pdf)

Més fruites i hortalisses. Departament de Salut / Canal Salut / Vida saludable / Alimentació. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

[<https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/alimentacio/Mes-fruites-i-hortalisses/>](https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/alimentacio/Mes-fruites-i-hortalisses/)

Ordenances no fiscals. Seu electrònica / Informació administrativa / Normativa, Plans i Programes. Ajuntament de la Ràpita. [Data consulta: maig 2022].

[<https://seu.larapita.cat/normativaAnunciPublic/categories/Ordenances_no_fiscals?offset=10&max=10>](https://seu.larapita.cat/normativaAnunciPublic/categories/Ordenances_no_fiscals?offset=10&max=10)

Piràmide de l'alimentació saludable. Departament de Salut / Canal Salut / Vida saludable / Alimentació. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

[<https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/alimentacio/piramide_alimentacio_saludable/>](https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/alimentacio/piramide_alimentacio_saludable/)

Plans educatius d'entorn. XTEC – Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya / inici / comunitat / Plans educatius d'entorn. Departament d'Educació. [Data consulta: maig 2022].

https://xtec.gencat.cat/ca/comunitat/entorn_pee/

Prestació de Servei d'Ajuda a domicili. Serveis d'atenció domiciliària. Prestacions de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública. Cartera de Serveis Socials. Departament de Drets Socials. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<https://dps.gencat.cat/ccs/prestacio.do?Prestacio=1360>

Prestació de Servei de Centre Obert. Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents. Prestacions de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública. Cartera de Serveis Socials. Departament de Drets Socials. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<https://dps.gencat.cat/ccs/prestacio.do?Prestacio=1368>

Programa 60/40. Mesures urgents en l'àmbit de l'habitatge. Agència de l'Habitatge de Catalunya. Departament de Drets Socials. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<http://agenciahabitatge.gencat.cat/wps/wcm/connect/ahcca/web/serveis/mesures-urgents-en-lambit-de-lhabitatge/programa-6040#menuFlotant1>

Programa Reallotgem.cat. Ens locals, veïnals i ajuntaments. Agència de l'Habitatge de Catalunya. Departament de Drets Socials. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<http://agenciahabitatge.gencat.cat/wps/wcm/connect/ahcca/web/serveis/ens+locals+veinals+i+ajuntaments/programa-reallotgemcat>

Programa TEI. Programa de convivència per a la prevenció de la violència i l'assetjament escolar en centres educatius de primària i secundària. (Coord. General Andrés González Belido). [Data consulta: maig 2022].

<https://www.programatei.com/>

Protocol d'actuació davant de maltractaments en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut (Ed. Actualitzada, marc de 2019). Departament de Salut. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

https://salutpublica.gencat.cat/web/.content/minisite/aspcat/promocio_salut/infancia-i-adolescencia/05maltractament-infantojuvenil/protocol-actuacio-maltractaments-infancia.pdf

Protocol d'actuació entre els Departaments de Treball, Afers Socials i Famílies i d'Ensenyament, de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu. Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/07infanciaiadolescencia/proteccio_infancia_i_adolescencia/maltractaments/protocol_actuacio_maltractament_infantil_ambit_educatiu/protocol_actuacio_situacions_maltractament_infantil_adolescent_ambit_educatiu.pdf

Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant de situacions d'absentisme. XTEC – Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya / Centres / Projecte educatiu / Projecte de convivència / Circuit simplificat d'intervenció i Protocols per a la millora de la convivència. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<https://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/absentisme/>

Protocol de prevenció dels abusos sexuals i altres maltractaments en l'àmbit de l'educació en el lleure. Jovecat / temes / vacances i estades / activitats educació lleure / recursos entitats i empreses / prevenció maltractament. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

https://jovecat.gencat.cat/web/.content/ documents/vacances i estades/prevencio_maltractament_infantil/Protocol-de-prevencio-dels-abusos-sexuals-i-altres-maltractaments-en-lambit-de-leducacio-en-el-leure.pdf

Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals. XTEC – Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya / Centres / Projecte educatiu / Projecte de convivència / Circuit simplificat d'intervenció i Protocols per a la millora de la convivència. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<https://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/assetjament-ciberassetjament-entre-iguals/index.html>

Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGTBI. XTEC – Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya / Centres / Projecte educatiu / Projecte de convivència / Circuit simplificat d'intervenció i Protocols per a la millora de la convivència. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<https://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/assetjament-escolar-persones-lgbti/index.html>

Protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius. XTEC – Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya / Currículum i orientació / Coeducació, perspectiva de gènere/ Recursos. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/coeducacio/recursos/atencio-acompanyament-alumnat-transgenere/index.html>

Reglaments. Seu electrònica / Informació administrativa / Normativa, Plans i Programes. Ajuntament de la Ràpita. [Data consulta: maig 2022].

https://seu.larapita.cat/normativaAnunciPublic/categories/Reglaments?lang=ca_ES

Reglaments. Seu electrònica / Informació administrativa / Normativa, Plans i Programes. Ajuntament de la Ràpita. [Data consulta: maig 2022].

<https://seu.larapita.cat/normativaAnunciPublic/categories/Reglaments?offset=10&max=10>

Salut emocional. Departament de Salut / Canal Salut / Vida saludable . Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

https://canalsalut.gencat.cat/ca/vida-saludable/salut_emocional/

Servei de primera acollida. Consell Comarcals del Montsià / Serveis Socials especialitzats. [Data consulta: maig 2022].

<http://www.montsia.cat/serveis-socials-especialitzats/servei-de-primera-acollida>

Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD). Consell Comarcal del Montsià. [Data consulta: maig 2022].

<http://www.montsia.cat/servei-dinformacio-i-atencio-les-dones-siad>

Servei d'Intervenció Especialitzada en Violència Masclista de les Terres de l'Ebre (SIE). Fundació Privada Montsià. [Data consulta: maig 2022].

<http://www.fundaciomontsia.cat/index.php/sie>

SOAF (*Servei d'Orientació i Acompanyament a les Famílies*). Departament de Drets Socials / Àmbits d'actuació / Famílies. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/families/soaf/

Son. Consells i recomanacions. Departament de Salut / Canal Salut / Salut A-Z. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/s/son/consells-i-recomanacions/>

Son. Departament de Salut / Canal Salut / Salut A-Z. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/s/son/>

Xarxa SAI, Servei d'Atenció Integral LGTBI. Montsià Jove. Xarxa de Serveis d'Informació Juvenil. Direcció General de Joventut. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Generalitat de Catalunya. [Data consulta: maig 2022].

<http://montsiajove.org/xarxa-sai/>